

لغات لطيفي

لغات لطيفي

شمس العلماء مرزا قليچ بيگ

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو
حيدرآباد، سنڌ

جنهن کي سرڪار سڏي شوق مان 'شمس العلماء'
سوجهرو تنهن ۾ نه ڪو، تنهن ۾ نه ڪو علم و ادب. (قليچ)

سنڌي ٻولي ۽ ادب جي محسن شمس العلماء مرزا قليچ بيگ جي اٽلپ
ڪتابن جو اشاعتي سلسلو

۲

حضرت شاه عبداللطيف ڀٽائي جي ٻه سو پنجاھين
ورسي جي موقعي تي شايع ڪيو ويو

لغات لطيفي

(شاه جي رسالي جي ڏکڻ لفظن جي معنيٰ سر وار)

شمس العلماء مرزا قليچ بيگ

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ

پاڪستان

۱۹۹۳ / ۱۴۱۵

سڀ حق ۽ واسطا محفوظ

۱۹۱۴ع	پهريون ڇاپو:
۱۹۲۷ع	ٻيو ڇاپو:
۱۴۱۵ هـ / ۱۹۹۴ع	ٽيون ڇاپو:
ٻه هزار	تعداد:
۴۰ روپيا	قيمت:
۲۰ روپيا	سسٽو ڇاپو:

ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

پاران

Rs / 80 - 00

ملڻ جو هنڌ:

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

سنڌ صوبائي ميوزيم، نيشنل هاءِ وي

حيدرآباد، سنڌ

پاڪستان

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

هي ڪتاب سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري پاران اشاعتي نگران امين لغاري الاتيد
بڪ ڪمپني ڪراچي يونيورسٽي ڪراچي مان ڇپائي پترو ڪيو.

NEW GAZZAZ PRESS Karachi

پيش لفظ

ڪتاب علم جي ڪاڻ هوندا آهن جن ۾ ڪيترائي ماڻڪ موتي لعل لڪل هوندا آهن. علم ادب ۽ انساني تهذيب جي ترقي انهن کان سواءِ ٿي نه ٿي سگهي. ڪنهن به زبان ۽ معاشري جي ترقيءَ جو اندازو ان جي ڪتابن مان ٿي لڳائي سگهجي ٿو. مطلب ته علمي، ادبي خواه سماجي ترقيءَ جي سلسلي ۾ ڪتاب نهايت ئي اثراتو ڪردار ادا ڪري سگهن ٿا.

شمس العلماء مرزا قليچ بيگ سنڌي ادب ۽ سماج کي ترقي وٺرائڻ لاءِ ڊگ ڪتابن جا لکي تيار ڪيا، سندن اهو احسان سنڌواسي ڪڏهن به وساري نه سگهندا. مرزا صاحب هوشن ته هر موضوع تي ڪتاب لکيا، پر حضرت شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي سوانح، ڪلام ۽ لغات تي جيڪو ڪم ڪيو، سو مثالي آهي. نه فقط شاهه صاحب جي سوانح لکيائون، پر شاهه سائين جو رسالو، ان جي ڪنجي ۽ ان جي لغات پڻ تيار ڪيائون.

شاهه صاحب جي رسالي جا ڪيترائي ڇاپا مختلف وقتن تي شايع ٿيندا رهيا آهن. شروعات جرمن اسڪالر ڊاڪٽر ارنسٽ ٿرمپ ڪئي. هن جرمنيءَ مان شاهه جو رسالو ڇپرايو. ان کان پوءِ بمبئي مان رسالو شايع ٿيندو رهيو. بعد ۾ سنڌ مان مختلف محققن رسالا تيار ڪري ڇپرايا. اهو سلسلو اڃا جاري آهي ۽ هر دور ۾ جاري رهندو.

مطلب ته شاهه صاحب جي رسالي جا ته ڪيترائي ڇاپا

چيچي پڌرا ٿيا، پر ان ڳالهه جي سعت ضرورت هئي ته رسالي جي لغت تيار ڪئي وڃي. ان سلسلي ۾ سڀ کان پهرين ديوان ليلارام سنگ پاڻ موڪيو. هن شاهه صاحب ۽ شاهه سائين جي رسالي بابت انگريزي ۾ هڪ ڪتاب لکيو. ان ڪتاب جي پوين صفحن ۾ هن رسالي جي ڏکين لفظن جي معنيٰ ڏني آهي. ان لاءِ هن آخوند احمديءَ کان مدد ورتي. جيئن پاڻ ئي لکيو اٿائين ته: ”مان ڪليو ڪلايو چوان ٿو ته شاهه جي رسالي جا ڪيترا منجهائيندڙ ٽڪر، جيڪڏهن آخوند صاحب مون کي نه سمجهائي ها، ته مان سوين چڪون ڪريان ها. تحقيق شاهه صاحب جي رسالي جي جيتري سڌ کيس آهي، تنهن جي آڌ جيتري به سڃيءَ سنڌ ۾ ٻئي ڪنهن کي ڪانهي.“

ليلا رام جي هن ڪتاب تي ديوان پيرو مل مهر چند آڏواڻي تنقيد لکي هئي، جيڪا اخبارن ۾ شايع ٿي. ڪتاب جون خوبيون ۽ خاميون بيان ڪندي لکيو اٿائين ته، ”ايترو چئبو ته، هندن ۾ رسالي پڙهڻ جو چاهه هن لغت چيچڻ کان پوءِ وڌيو.“

رسالتي جي هڪ لغت پيرومل تيار ڪئي ۽ ان جو نالو ”غريب اللغات“ رکيائين. پيرو مل نه فقط نثر نويس هو، پر سنو شاعر به هو ۽ ’غريب‘ سندس تخلص هو. اهوئي سبب آهي جو هن انهيءَ لغت جو نالو غريب اللغات رکيو. پيرومل ٻارهن ورهين جي محنت کان پوءِ هيءَ لغت تيار ڪئي. ان لاءِ هو سنڌ جي مختلف ڀاڱن ۾ ويو، خاص طور لاڙ ۽ ٿر ۾ وڃي ڪيترن ئي لفظن جون معنائون معلوم ڪيائين. ان کان علاوه پرماتند ميوارام وٽان آخوند

عبدالرحيم محمد وفا عباسي جي لغت جو قلمي نسخو کيس هٿ آيو (۱) جنهن تان پڻ کيس وڏي مدد ملي. غريب اللغات جي پهرين ڀاڱي ۾ فقط ٽن سُرُن: ڪلياڻ، يمن ۽ ڪنڀات جي ڏکين لفظن ۽ جملن جي معنيٰ ڏنل آهي. اهو ڪتاب سنه ۱۹۰۷ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو. پيرومل لغات جا وڌيڪ حصا ان ڪري نه ڇپايا جو کيس ڪن لفظن جي معنيٰ جي پڪ ڪانه هئي، ان لاءِ هن وڌيڪ ڪوجنا ڪرڻ گهري ٿي. پيرومل تعليم کاتي وارو رسالو آڏوو رکي، ان جي لغات تيار ڪئي هئي، پر انسوس جو اها مڪمل لغات ڇپجي نه سگهي.

شاهه سائين جي ٽين لغات ”لغات لطيفي“ آهي پر هڪ لحاظ سان هن کي پهرين لغات سڏڻ صحيح ٿيندو، ڇاڪاڻ ته هيءَ رسالي جي مڪمل لغات آهي. هي ڳالهه ته مرزا صاحب پيرومل کان به اڳ لغات جوڙڻ جو ڪم شروع ڪيو هو. پر جيئن ته هيءُ وڏو ڪم هو، تنهن ڪري مرزا صاحب کي وڏي محنت ڪرڻي پئي. اهوئي سبب آهي جو کيس هن لغات تيار ڪرڻ ۾ گهڻو وقت لڳي ويو. هن لغات تيار ڪرڻ ۾ کين ست سال لڳي ويا. مختلف هنڌن تي وڃي مختلف ماڻهن سان مليو. وڏي محنت کان پوءِ هن هيءَ ڪتاب تيار ڪيو، جيڪو سنڌي ادب خاص طور لطيفي ادب ۾ وڏي اهميت رکي ٿو. لغات لطيفي جا ٻه ڇاپا ڇپجي چڪا آهن. پر جيئن ته هينئر اهو ڪتاب اڻ لپ آهي، تنهن ڪري اداري ان جو ٽيون

(۱) اها لغات ”جواهر لغات سنڌي اڪيچار“ سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري پاران سنه ۱۹۹۲ع ۾ شايع ٿي چڪي آهي.

ڇاپو ڇپرائي پڌرو ڪيو آهي. هن لغات ۾ نه صرف بمبئي ڇاپي، بلڪ ٻين رسالن ۾ آيل ڏکين لفظن جي معنيٰ پڻ ڏنل آهي. مٿي صديءَ کان به وڌيڪ عرصو گذري چڪو آهي، پر افسوس جو اسان اڃا سوڌو شاهه صاحب جي رسالي جي ٻي ڪا لغات تيار ڪري ڪونه سگهيا آهيون. هينئر هن اداري جو فرض آهي ته شاهه جي رسالي جي مڪمل لغات تيار ڪرائي، نئين سر ڇپرائي. اسان پنهنجي هن فرض کان غافل ڪونه آهيون. انشاءِ الله شاهه صاحب جي ايندڙ ميڙي جي موقعي تي اوهان جي هٿن ۾ هڪ نئين لغات هوندي.

نواز علي شوق

چيئرمين

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد سنڌ

۱۸ جولاءِ ۱۹۹۴ع

ديباچو

شاهه عبداللطيف ڀٽائي، سنڌ جي مشهور اديب ۽ شاعر جو احوال ڏار ڇپايو ويو آهي ۽ سندس رسالي جي مختصر تشريح به انهيءَ ۾ ڏني وئي آهي، ليڪن رساليءَ جي به شمار مشڪل لفظ آهن تنهنجي معذرت ڏيستن سلسلن سنڌي ۾ ڏنل ڪا به ڏسڻ ۾ آئي، اڳ ۾ ڪن ٿورن - سرن جا لفظ ۽ معنائون ڏار ڇپايل آهن. تنهنڪري مون ڪوشش ڪري ساري رسالي جا مشڪل لفظ ۽ قرآن جون آيتون ۽ حديثون وغيره، گڏ ڪري، هر هڪ سُر جا لفظ ڏار الف بي وار ترتيب سان لکيا آهن، انهيءَ ئي رسالي جي پڙهڻ وارن کي آساني ٿئي. هر هڪ لفظ جي پٺيان ٻن ڏنگن ليڪن ۾ فصل يا داستان جو عدد به ڏنو ويو آهي ۽ جتي ۾ انگ ڏنل آهن اُتي پهريون انگ سُر يا راڄ جو آهي ۽ ٻيو انگ فصل يا داستان جو. جتي ساڳيو لفظ ٻين سرن ۾ به آيو آهي اُتي انهي لفظ جي پٺيان اُهي ٻيا نشان به آڻيئي انگن ۾ ڏنا ويا آهن ۽ وري انهن سرن ۾ نه ڏنا ويا آهن. هر گهڻن معنن تي نه ساڳيا لفظ ٻين معنائن سان جدا جدا سرن ۾ وري وري نه ڏنا ويا آهن، جنهنڪري پڙهندڙن کي زياده آساني ٿيندي.

(۲)

نجان محمد واصل درس ۽ آخوند مبدالرحيم ۽ ڪن ٻين صاحبن
جون آھن.

ھي ڪتاب شام جي رسالي جي لغت جو آھي، تنھنڪري
انھن جو نالو لغات لطيفي رکيو ويو آھي

قليج بيگ

حيدرآباد

نومبر ۱۹۱۳ع

سرن ۽ فصلن جي ياداشت

نمبر سر	فصل يا داستان	نمبر سر	فصل يا داستان
۱	ڪلياڻ	۱۲	ڪوهياري
۲	يمن ڪلياڻ	۱۳	حسيني
۳	ڪنڀات	۱۴	سورڻ
۴	سراڳ	۱۵	پيراڳ هندي
۵	سامونڊي	۱۶	ابيات مثنوي
۶	سهڻي ۽ متفرقه ابيات	۱۷	هيرانجهو
۷	سارنگ	۱۸	پروو سنڌي
۸	ڪينڌارو	۱۹	مومل راڻو
۹	سسئي (آهري) ۽ متفرقه بيت	۲۰	ڪاهوڙي
۱۰	معد زري	۲۱	رامڪلي ۽ ٽيهه اڪري
۱۱	ديسي	۲۲	رپ

نمبر سر	فصل يا داستان	نمبر سر	فصل يا داستان
۲۳	ليلا چنيسر	۳۱	مارئي
۲۴	ٻلاول	۳۲	ڍول ماروي
۲۵	ڏاهر	۳۳	ڏناسري
۲۶	ڪا پاڻي	۳۴	پورب
۲۷	پري پاڻي	۳۵	ڪاموڏ
۲۸	کها تو	۳۶	ڪارايل
۲۹	شينهن ڪيڏارو	۳۷	بسنت بهار
۳۰	آسا		

۱ اشارو — سرڪاري رسالي ۽ بهشي چاپ واري رسالي جي وچ ۾ سرن ۽ فصلن ۽ داستانن جي نسبت ۾ هي تفاوت آهي ته يقين ما داشت سرڪاري رسالي موجب آهي. بهشي چاپ واري ۾ سر ۳- ۱- ۲- سامونڊي، ۵- سهڻي، ۶- ڪنڀات آهي -

برابر آهن، ۴ فصلن ۾ سريهن ڪلياڻ يا جن ۾ ۱ جي پدران ۹ فصل آهن، مگر اهو نائون فصل هن رسالي جي نثري فصل ۾ اچي ڏيو آهي - گهڻا بيت وڌيڪ آهن ۽ ڪي بيت اڳي هون آهن ۽ ڪن جون پڙهڻيون هيون آهن پر اهي سڀ سڌارا نثري شاعري رسالي ۾ ڏيکاريا ويا آهن.

لغات لطيفي

اَنَّاوَن (۳۰) چيائون (۱) اَن -
(چوڻ)

اَنَّاوَن (۱) چيائون

اَنو (۱) چيو (۱۱-۲)

اَجَل (۱) موت - کُني (۱۲-۲)

اَحَد (۱) هڪڙو - واحد -

حُدُ اَتَعَالِي جو نالو (۲-۵)
(۳۰-۲)

اَدِي (۱) ڪاڻ جو لڪر

جنهن تي گوشت ڪٽيندا

آمن يا مڃي وڃيندا آهن

(۲-۲) (۳-۵)

اَزَل (۱) شروعات - اصل

اَعْلِي (۱) وڌو - مقامون (۳-۱)

۱- سر ڪلياڻ

۱

اَخْرَوا الْعَصْرَ جو (۳) وَالْعَصْرُ قرآن

جي (۱۰۳۰) سورة آهي

انهي جو آخرين لفظ صبر آهي

تنهنڪري معذرت آهي صبر

اَمْرَ (۳) آسرو - اُميد (۱۰-۵)

اَگُو (۱) حُدُ اَتَعَالِي - ذلي - آغا

(۲-۲) (۲-۲) (۶-۸)

اَلِي (۲) بنهي - ڪڙي

اَنَّهُ (۲) انت - اندر جو حال -

خير - حقيقت - نهايت

اَلْتُ (۲) خبر - گُجه - مادیت	اَجرو (۲) اگي - مُلدم
حقیقت - نیايت - باجالي - نرو (۲-۹)	اَكهالي (۲) بیماری - رنج - درد ذکر
اَلدوه (۱) غم - ذکر - درد	اَكهي (۲) قبول پئي
اَلت - نسبت - نصیب - سروشت - لکړو - لوح محفوظ (۶-۸)	اَللّٰه (۲) کُلبي جو اثباتي پاڻو - يعني مگر الله يا نقطه الله (۲۱-۳)
اَلت (۲) بُت - جسم - بدن عصود	اَلني (۳) اُپني - برعکس
اَوَلَو (۱) اُپنولو - ځيولو - اُپ کېرولو	اَلت فَرَنگم (۳) قرآن مان يعني آخ او جانجو رَب نه آهيان ځا؟ سوره (۵-۶) (۲۱-۳)
اَوَلَو (۱) ځيولو (اولو - ځيولو)	اَلاموَلُ لَكَ وَاَنْتَ مَحَبُوْلِي (۱)
اَوَدُو (۳) وډيک - عدو - ځور	حديث قدسي حضرت صلعم جي نسبت يعني
اَوَدُو (۳) حال بيان کړل - ولندرو (۳-۱)	آ؟ نهنجو ځلي آهيان آ؟ تون منهنجو محبوب آمين.
اَوَلوي (۳) پئي - اناهيان - بلند	
اَو (۲) مو - اُمي	
اَهَنج (۲) ذکر - درد - سور	

ب

بَازِل (۳) بکھر۔ مینھن۔ بان

بریل بکھر (۷-۱)

بِاللہ (۱) نِسْ خُدا جو۔ (۶-۲)

(۱-۳) (۱-۳)

بِاَلَمْ (۱) خوش۔ بی پروام

بِجُورِی - محبوب

بِجَاوَان (۳) دجاوان (سرائیکی)

بِی اَہَا (۱) بی نسبت۔ ان ملکہ

ب

بَکَ (۱) باکھر۔ گرائی

ت

تَابِت (۳) گھٹی۔ بچار۔ ذکر

طلب

بَہُن (۳) زخمی۔ کھڑ۔ لٹن

بیریا نورو ملن

بَرک (۱) چڈن۔ ترکے کھڑ

لَوچ (۳) مکالن۔ تڑی کھڈن

لوڈن

لَکَ (۲) دِک۔ گھٹ۔ لکویا

گوشت جو نکھر۔ گام جو قسر

(۲-۲) (۲-۳) (۱-۹) (۳-۲۲)

لِنَوَارِی (۱) تند چورن۔ ملائ

بولائ۔ دجائ (۶-۹)

لِنَوَارِ (۱) بولی۔ ذکر۔ آواز

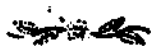
(۶-۲)

لَو (۲) لورو۔ ذرد۔ نرہ۔

تذمن نہ، تہنکری

تِلہ۔ تِلہ۔ (۲) تذمن۔

تِلہمن۔ تِلہمن

ت

تري (۲) برابر اچي - توري

اچي

توانو (۱) توانو - سو (۶-۲)
(۲-۱۰)

تڪ (۲) تڪ - تڪو - تڪو

تادات جو باطني (۶-۲)

(۲-۳) (۱۲-۵) (۱۳-۵)

تکن (۱) تکي تکي (۱۷-۳)

تله (۱) خيال

تلهت (۲) لائق - چال - دستور

تيچ (۲) بيچي - آس - دوا -

کاسبي

تيزا (۳) تيز - بيماري - درد

ق

قوزالو (۱) فراق - جدائي

توهه (۱۲) مشهور ڪري ٿي -
زمر

پ

پا پوهل (۳) پرڪڙ - خوش ٿيڻ
(۱۳) (۱۲-۱) (۲۲-۶)پار (۲) نشان - عادتون - ڪم
طرفپاهون (۲) پري - پراڻون -
بنيانپچار (۲) ڏڪڙ - اشارو - بيان
پڙ (۲) دستور - عادت - طرز -

گنجھ - اندر - رمز

پڙيٽو (۲) دوستي - برت (۹-۱)

پڙڪ (۱) نظر - نگاهه

پڙداد (۱) پڙدو - ظام

ج

جھ (۲) جو - جيئن - جي
جيڪڏهن (۲-۳) (۱۰-۱)

جام (۳) بهارو

جَل (۳) هاڻي

جَل جلا آه (۱) خدا جي وڌائي
وڌي آهي

جهر (۲) پٺيان - مبادا (۲-۶)
(۲۲ ۱)

جنت (۱) بهشت - بهشت جو
باغ

جڳي (۱) سار - جان

جياپين (۲) جتي - جتان -
جتائين - جنهنڪان

جيئنهين - جيئنهين - جيئنهين (۲)
جيئنهين - جيئن - جنهن

مان

جھڙون (۲) مڪ جھڙيون -

سرتيون - مامڙيون -
اديون

چ

چاڻا (۳) پائڻ - پندار - من

چَل (۳) مل - دڇ (سرائڪي)

چ

چاڪ (۲) زخم - لت

چا پائين (۱) چو پائين

چورڻ (۱) ذرا ذرا ڪرڻ -

ليو ڪرڻ - چورڻ

ذرا ذرا ٿيڻ (۲-۲۱)

چڪڻ (۲) رت ڇڏڻ - سور

ڪرڻ

خند (۱) تعریف - شکرانو-
(۱-۴)

د

دارو (۳) دوا - علاج

دېرېن (۱) دېدار - تباغو

دېرېن (۲) عاجز - حيران
(۱-۴) بلول (۲-۲)

دومان (۲) دومان - دومان
(۶۶۱) جو

دوغب (۲) نکر گوشت يا
کالن جا

دېکن (۳) دېن (۲-۶) (۱-۳)

(۷-۱۰) (۳-۱۳) (۱-۲۱)

(۲-۳۰) (۲-۳۰)

هنگ چو هڼ (۲) خوش نهڼ-
هنگار هڼ (۱-۶) هڼرو

هڼ - مشهور هڼ

هڼ هڼ (۲) جوړې جوړې

هڼ هڼ (۳) دل لامي -

هڼ هڼ - خيال ۽ غيرطري

هڼ

هڼک (۳) جادو

ح

حامي (۱) حمايتي - حمايت
حندو - بهالهندو (۱۳)

حبيب (۳) دوست - محبوب
(۳-۱۱)

حليقت (۱) سلوک جو چوڻون
يا وڏو درجو. پيريان لي

آمن شريعت طريقت ۽

معرفت (۵-۲۱) (۲-۳۰)

د	ځ
ډولنډ (۱) گولن - ټارن	ځا (۱) ځا - چوډيا - بسد
	کيا
ر	ځ
رقیب (۳) نگهان - سها بندر	ځ کندو (۳) بیماری - مرض -
خدا جو نالو (۹-۲)	درد - ځک - گناہ -
رمز (۲) اشارو - گچھ - راڌ	مرض (۲-۸)
زوء (۲) صورت - حالت - شکل	ځکي (۱) سنگار - ځک
منهن	ځلپ ځلپ (۳) داغ ڏيڻ - عذاب
	ځيڻ
س	ځورڻ (۱) گولن - دڙڻ
ساقو (۲) دوا - علاج	ځساندر (۱) ځساندر - ځيهر -
سالم (۱) صحيح سلامت	ماک - ولایت - پردیس
ساقو (۲) بهادر - دلیر	ځيل (۲) بت - بدن - جسم -
سُتار (۳) ځکيندڙ - سُتر ڪندڙ	اندر (۳-۵) (۳-۹)
خدا جو نالو (۲۱-۲)	

(۱۰۲۱)	مَنزَر (۱) چَوَتر - سَندجوتَر - بار
مَنگوت (۲) بار - چپ (با کَوتر ای)	مَنگ (۱) کَچَهری - جماعت - سالاری
مَنگازون (۲) مَنتون - مَختائون خوشیون - سَدون	مَنگ (۲) ناز - نذر - نذرانو - وَدَکَت - وِت - براد -
مَنگَی (۲) گَطن واری	مَنگ سَپ - سَیرس -
مَنگازو (۲) پَدو - گَدو - الکاو	مال - سَت کَت (۳-۱۱)
مَنن (۲) مَکَری مَسی شاعر جوناو	مَهریان (۱) سَهرین - برین - دوست - محبوب
مَندَ (۳) گَها دَهرن مَکَری حال هر رکَن - رکی چَدَن رکَن	مَچَی (۱) سَچَی - پَدَی مَچ (۳) نَمیت - واسطو - سَچَن باسچ کَرَن - چَناکَن - لاگَر کَرَن
مَنرو - مَنروا (۲) خوش (۲-۲۱)	مَندَ یا - سَدَژون (۲) اجایون سَدون کَندَر (۲-۹)
مَنیهَژا (۱) سَیها - پیغام - نیایا	مَرائون (۱) حواییون - جهان
موجَهتا (۲) نهارن - چکاسَن (۱-۲۰)	مَرو (۲) شراب (۲-۲)
مَهرین (۱) هزارین - گَها	مَعادَت (۲) لَکَچَختی -
مَنا (۱) پَدَا - سَیها	سَهرایی - خوش نصیبی

خدا جو نالو

عُڻ (۳) ٻچ - سورو - مڃس -
الف بي جو اکر (۱۰ ش ۱)

ف

فَاذْكُرُوا لِيْ اَنْذَكُرْكُمْ (۳)

قرآن (۲ سوره) مان -

يعني پوءِ اوهين منڪي ياد

ڪريو ته آءُ اوهان کي

ياد ڪريان (۳-۱) (۲-۲)

(۱-۶) (۱۰-۲۱) (۱۰-۳۱)

فائز (۱) وڌو - مٿانهون - بهتر

وڌو - فوقيت وارو - فيص

وارو (۶-۶) (۳-۸) (۳-۱۹)

فرض، واجب، سُنئون، (۱) ديني

فرض يا خدا جا حڪم ۽

ديني واجبات يا ضروري

سُنئون ۽ ديني سُنئون

جي ضروري ناهن

مسيح (۲) سڃاڻبو - ڪٽ - ڪٽ

مسيح (۲) شيخ ڪتاب ٻڌائڻ

جي (۶-۶)

مسيح (۲) سڃاڻبو - دوست -

محبوب

ط

طالب (۱) گوليندڙ - طلب

ڪندڙ - عاشق

طريقت (۱) سلوڪ جو رستو -

صوف جو اهو درجو.

بهرتون شريعت ۽ باقي

پر معرفت ۽ حقيقت

ع

عظيم (۲) وڌو - خدا جو نالو

عليم (۱) علم وارو - ڄاڻندڙ -

ق

قاتل (۲) قتل ڪندڙ - ماريندڙ -

مٽي زهر (۲-۲)

قادر (۱) قدرت يا طاقت وارو -

خدا جو مڪرور نالو

قبول (۲) قبوليت - پسندي

راڻو

قدیر (۱) آڳاٽو - ازل کان -

خدا جو مڪرور نالو

قرار (۲) انجام - واعدو

قرب (۳) پسندي جهڙو ڪم -

عادت

قريب (۳) دوست - ڀرڻ -

محبوب - سچڻ

قصر (۱) ماري - محلات (۲-۲)

(۱-۱۲)

قطرو (۲) ڦڙو - شراب جو ڦڪو

قلب - قلوب (۱) دل - مديون

(۳-۳۰) (۲-۱۱) (۲-۵)

(۱-۳۱)

قهار (۳) زبردست - زور وارو -

جبار - خدا جو نالو

ک

کائنات (۲) وڏي ڪاٺي - هندو

ڪارلي (۱) سام - شفيع

سارڻ ڪندڙ - حامي

(۶)

ڪاٺن (۱) ڇا (۲-۵)

ڪاٺا (۱) جسر - صورت - بدن

(۳-۹) (۱-۱۰)

ڪڻي (۱) ڪڻي (سرائڪي)

ڪنڊ (۱) گهٽائي - وحدت

جو ضد (۳-۳۰)

ڪهاڙيان (۲) چالاء - چاڪاڻ

ڪهڙي سبب

ڪُڙ (۱) ڪَل - خبر - سُڄ	ڪُڙول (۳) گل بنفشه - پيرا جو گل
ڪُڙ ڪو (۲) آواز	
ڪُڙي (۲) دڀڻ جو ڪُڙو يا حلقو - ڦٽ جي ڪُڙي	ڪُڙل (۳) سڌڻ
ڪُڙوھ (۱) شراب	ڪوپ (۲) ظر - قهر - زبردستي ۱۳ ڍاڻي
ڪلار - ڪلال (۲) شراب ڪڍندڙ	ڪورين (۱) وڏين - ڪپين - (ڪورنڻا)
ڪلالڪي ھٿ (۲) ڪلال جي ھٿ ٺي - شراب فروش جي دڪان ٺي	ڪوڙين (۱) ويڙن - گھڻا - ڪروڙين
ڪليان (۳) مڪرون	ڪوء (۲) ٽلي - گھٽي (پارسي ڪوئي)
ڪمال (۱) ڪماليت - گھڻو - ڪامل پورو - زور - عمدائي (۲-۳)	ڪھ - ڪوھ (۲) چو - چالاء (۲-۱۲)
ڪنار (۳) ڪناري (۲)	
ڪنارو - ڪنڌي - حد (۱-۷)	ڪر
ڪنجه (۲) ڪرڪ - دانن ڪر	ڪاٺي (۲) جلاڻي - ساري - (ڪاٺڻا)

ڳ

ڳاڻ (۳) ڳالو - گردن

ڳري (۲) مٿ - مٿ ۾ - دٿ -
وڃي (۶-۷)ڳڙ ڪيون (۱) دريون - سوراخ
ٺٽڪ

ڳڻهڻ (۲) دلڻ (۲-۸)

ڳڙڻي (۲) ڳڙڻي - درٿي -

دٿي

گهر

گهايل (۲) زخميل - ڦٽيل

گهٽ (۱) گهٽي - گهر - گس -

ڍر - رتو - نڪرڻ جي

ڄاء (۲-۷)

گهوت (۲) گهوڙو - شراب

ل

لاٽ (۱) دائي - بولي

لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

(۱) (قرآن ۲ سور شوره)

يعني منهنجي خوف

ڪونهي لڪو منهن کي

ڏڪر رسندو - يعني

اوليائين کي

لاڻ (۲) لاڻ - لڳڪڻ - ڏڪڻ

لاڻي (۲) لکڻي سان - نسبت

سان - نصيب سان

لسان (۱) زبان - چپ (۸-۳)

(۲۱-۱) (۳۰-۲)

لٽن - لقون (۲) عشق - ماحبت

نڀهن - لڙ (۶-۷)

بہریان ٹی آدن شریعت	م
طریقت و حقیقت	مانو (۲) وڈومنت - شراب جو
(۲۰۳۰) (۵۲۱)	منت
معذور (۱) آباد - وسندڑ	ماثور (۱) ابرکیل - مقرر -
مکائین (۱) موکلیائین	نصیب - قسمت (۱۱-۲)
مند مند (۲) مند - شراب	مٹارا (۲) تلہا - بہادر
منجھ (۲) اندر - گچھو حال -	منت (۲) شراب جو منت
راز	مینایان (۳) مینائی کان
منیائی (۲) مذبا ئی - مذی -	مہٹ (۲) مغان - بہادا (۲۳-۲)
لسی	(۱۲-۱۳)
مٹیا (۱) روشنائی - نور - سونہن	مد (۲) مند - شراب
بجلی	مدونلا (۳) کاربون ماکوڑیون -
مٹیا دار (۱) نور دارو - سہڑ	ضت
(۱۲-۱)	مٹھادو (۲) دہدار - وصال -
موران (۱) ماکوڑیون -	(۲۳) (۲۳۰)
حکیرلیون (ہارسی مور)	
مولکڑ (۲) مونکی	معرفت (۱) خدا کی - سچاٹل -
مہائی (۲) وڈیل - مہمائل -	سلوک جو جوٹون درجو
آزمو دگار - بہادر	

نِمْهَن (۱) عشق محبت

9

واڻيدڙ (۲) ونڊيدڙ - ڏيدڙ
ويرهائيدڙ

واڃت (۲) واڃا - ساز - باجا
نقارا

والوڙڇڻ (۳) زخمي ٿيڻ -
قتل ٿيڻ (۱۰-۲)

وار (۳) پيرو - دارو - دفت

وَاللَّهُ خَيْرٌ لِّمَا كَرِهْتَ (۳) قرآن
(۳) سورة ۸ يعني ۴

خدا سڀني ڪرڪرڻ
دارن مان چڱو آهي

وَالْعَصْرُ (۳) قرآن جي ۱۰۳ سورة جو
نالو جنهن جو معنيٰ جو لفظ

وَالْعَصْرِ آهي ۴ ۱۰۳ سورة جي
جو صبر

مهر (۳) مهرباني - محبت

مُهڻا (۳) عذاب ڏيڻ - رنجڻائڻ
فنا ڪرڻ - ناس ڪرڻ -

(مجهول - سُڻ)

مُهيسر (۲) مدد ڪرڻالو خدا جو -
پير - مٿان

مِهڙاڻ (۳) مڙال - مڙلاپ
ميهڙو (۲) مڙو - عيب - عار

ن

نائين (۱) نوائين - نائين -
نگو (۲) نڪتو (۱-۷)

نِرَڪُون (۲) نرت مان - ڌيان
سان - صدق مان

نِسور (۱) نچ - صاف - خالص
(۱۱-۲)

نظاري (۲) ظاهر - پندرا
لڻ (۳) آڳي

موڪڙو آهي ۽ سندس
ڪو شريڪ ڪونهي،
يعني خدا

وَرُّ (۱) ڏنگ - وڪڙ - اڪل

وَرَمُ (۱) پلڻ (۱-۲)

وَرَمُ (۲) ڊيرم ڪرڻ - ڊير
ڪرڻ - ترسڻ

وَرَلَهَ (۲) ڄڻا ماڻهو - سکر -
گهوت - بهادر مرد

وَرُورُ (۱) گولڻ - ڇاڻڻ -
درنه ڪرڻ

وَه (۲) زهر (۲-۳)

وَهائِئَ (۲) منجهائڻ - موڳو
ڪرڻ - گهر ۾ وجهڻ

وَهائِئَ (۳) سوڌڻ - خريد ڪرڻ
(۱-۱) (۱-۲)

وَهَسُ (۲) خوش ٿيڻ (۶-۷) (۳-۶)

وَيَّ (۱) ڊڪو - ٺيڪي - مٺو - علم

واٽيندڙ (۲) گڏيندڙ

واهرُو (۱) مدد ڏيندڙ - واهر

ڏيندڙ - سڀاليندڙ (۲-۳)
(۱-۳)

۲ وائي (۱) ٻولي - آواز

وَلَعَزُّ مِّنْ نَّسَاۗءٍ وَّكُلِّ مِّنْ نَّسَاۗءٍ
(۳) قرآن (۳ سورة)

يعني ۽ جنهنڪي وٽيس
تنهنڪي عزت ٿئي ۽ جنهنڪي

وٽيس تنهنڪي ذليل ۽ خوار
خراب ڪري (۱-۲۷)

وَلَنَّا (۳) ولندڙ - وراڻ

وَلِي (۲) ننڍو دٿو - ڪتوري
بيالي شراب جي

وَج (۳) اندر - ڀر - منجهه
وحدت (۱) هيڪڙائي - ڪثرت

جو صَدَّ

وَحَدَّةٌ لَا تُرِيكَ لَهُ (۱) قرآن مان

هيچان (۱) هيچ مان - ماحبت
مان - شوق مان
هيڪار (۲) ميڪر - مڪپيري

۲- سر يمن کليان

۱

آئي (۲) حق جو طالب - حق ۾
محو (۳۰-۲)
آنيا (۲) گهاٽ ٿيا - مڙيا - گريا
محو ٿيا
آچام (۶) تير جو نشان - مدي
آگب (۳) آگب بامر (۱۲-۳)
آڳڙو (۳) آگب يا بامر وارو يعني
لٽار - سيقنگر يا ڪٽ
لاهيڏڙ ۽ صافي ڪندڙ

وليچ (۱) طبيب - حڪيم

ويري (۱) دشمن - ويرو لندڙ
(۱۳۰-۱)

هر

هادي (۱) هدايت ڪندڙ -
رستو ڏيکاريندڙ - خدا جو
نالو (۶-۶)

هاشمي (۱) هاشم جو اولاد - بني
هاشم - يعني حضرت
رسول صاهر

هڏ - هڏ هن (۲) سرور - اڳڻي
هلا - هڪل - مور (۹-۵)

هر زمان (۳) هر وقت
هڻه جو (۱) هڻاڇو - ڦل - هڻگامو
گور (۶-۲)

هوڙ (۲) ڦل - غوڙا (۶-۱۲)

ڈورن - گولن - نهارن (۱-۱۸)	آسانگو (۶) آسرو، امید
اُجهي اُجهي (۲) ڈوري ؟	آء (۵) آدمڪار - خودي - ٻني
سجھي - سجھي ٻر جھي	ٻارن (۱۱-۹) (۲-۲۱) (۱۳۰)
اچنگ (۶) اوچنو	اُھڻ (۲) ٻچن - امن ۽ رمن
اچل (۹) ٽڪڙ - شتابي	(۶-۲)
اھڻا (۵) اھڻ يا خدا کان	اھنگ (۶) اھنگ - اھانڪ
اھڻد (۵) مھڻد - حضرت رسول	اوجنو
صلعم جو نالو	اڀ (۵) آسان
آڻ مار (۵) پاسو ڪندڙ	اڀاڳيا (۵) ٺاڳا - بد بخت -
آرڪ (۵) ٻيڙار (۲-۲) (۲-۲۱)	ندورا
(۳-۲۱) (۹-۲۱) (۳-۳۰)	اڀو (۶) اڀي (۲) ٻينو - ٻيئي
بيونا - نا پرھيز گار - نه رکندڙ	اڀڻ (۸) ٻيھڻ
آروڻ (۹) ڪچرو - خام - ٿير	اڀتيا (۳) ٻتيا - ڪوليا (۳-۵)
واقف - مھبت ڌارا	اڀر (۶) گڀڻو - ۱۳ ڏو
امار (۵) ڏافل، وڃلو	اڀنگ (۶) آڀرو - ضعيف - ساڙ
اُمر اعظم (۵) خدا جو وڏو نالو	اڃارن (۵) سڌارن - روشن
سڀ کان گھڻي اثر وارو خدا	ڪرڻ
جو نالو	اڃھاڻا (۳) وساميل - ٿڌا -
اُھڻ (۸) روانو ٿيڻ - تيار ٿيڻ -	جنر صنف جي نام ڪانهي
وڃڻ	اڃھڻ (۵) (۸) وڃڻ - - گھومڻ
اُڪارن (۳) لکڻائڻ - ٻار ٺيڻ -	
ڇاڙوڻ (۱-۲) (۲-۱۸)	

امیري (۸) اجر ڪهڙو هڪڙو
 ڪهڙو جو ڪنڌار ڪي
 ڏکائيندا آهن ۽ انهي جو
 ٻلو گهوت جي ٻلو سان اٽڪائي
 اٽڪي گهوت جي گهر وٺي
 ويندا آهن - ٻلو - هاند - چادر
 مڪڙو ڏاڳي جو چمڙو پٺي سان
 ملائي وٽ ڏين - پيمچ - پاراڻي
 دوستي

انگور (۷) - وريون (۹-۷)

آبواع (۱) گهڻا قسم - طرحين
 طرحين (جمع نوع جو)

اٽڪي (۸) نرڪيل

آواڻي (۸) توائي - بيغائڏو -

خراب دائي وارو - جهنڀر

ڳالهائڻ جي فضيلت نر مڇي

(۸-۹) (۱-۱۸)

اوچون (۵) عاجز - بهزار - ڪڪي

گنديون - ڳوڙها

اوچون (۷) ٻرزا - عاجز - بهزار -

اڪٽر (۴) ڪثرت - گهڻائي

اڪوڙڻ (۱) ٻڌڻ - ڪيڏن

اڳڙائي (۶) زيادتي - پيشدستي

اڻ (۳) سٺا

اٺيا (۲) اٺڏاڻي ڪريا - اڇي

ليٽيا

اٺڙ (۸) اٺڇان - بيٺل - پورڙو

ڪاڇو - ڇت

الف (۵) پيريون اکر يعني الله

(۲-۲۱) (۱-۲۱) (۲-۳۰)

(۸-۳۳)

انگ (۵) جنهنجي لکڻي ڪانه

پوي - جو پڌرو نامي - نامعلوم

بيجهون بيجهون يعني خدا -

(۲-۲۱) (۲-۲۱) (۳-۲۱) (۹-۲۱)

اُهو (۸) خدا جو حڪم - فرمان -

هدير (۱-۱۱)

اُمل (۵) اُمل ماڻڪ - بي بها

موتِي - موتِي (۲-۲)

ب	مونجهه - حيرانِي - پريشاني
باري (۶) ڳرا	اوچي (۲) ضعيف - خميس - گهٽ
بازلدا (۵) بازي ڪندڙ - ستر ڏيکاريندڙ	اوڙ (۵) مَرَّجِي ڪهڙياليڪ
بازي (۵) مُنرُ - جالڪي - (۲-۳) لڳي	اوڙڪ (۱) آخر - ناقبت -
بَان (۶) پاڻ - تير	نيٺ - پويان پوءِ - بلڪل (۵-۶)
بَنِيُون (۲) شراب ڪپڙ جون جاميون - ڪلال خانو	اوطاڻي (۵) رهڻاڻجي جاء - رهڻ جي جاء (۱۱-۲)
بَنِيُون (۲) قبرون	اوچڻ (۸) بُرائِي - ڪُپهري -
بدان شينِي بَشَن (۲) (بلوچڪي) مي - سڃڻهه ۽ ٻڌ	نامهرباني
بدن سافي پوخيز (۲) (پارسي) اي ساقِي ات ۽ (شراب) ڏي	اولچو (۲) عمدو - خاصو - عجيب يعني شراب
بوقعان اندر (۳) بُت منجهه - بدن ۾	اويسار (۵) گهڻي - نه وسرنڌڙ - ميشر ياد
بِسْمِ اللّٰه (۵) خدا جي نالي سان قرآن جو مُنڍ - شروعات	اَهڪي (۳) ادڪي - ڏڪيائي مشڪلات
	ايڪ (۲) ڀڪو - ڊڪڙو

وقت - وجه (۱-۶)	سهر (۲) گهٽو (سيار) نانگ
ٻوٽ (۸) سڌ جو خراب باڪارو	بگئون (۳) گردا
جو جواب - ٿوٽ - يعني وڃي	ب
هڏ (مڏ چڻي) (۱-۱۰)	
ٻهون (۵) گهٽو - گهٽا (۱-۶)	ٻا ٻرڻ (۲) نهر جي ڪالين ۾
(۲-۹) (۱-۲۹) (۲-۳۰)	جنجي ٻاهر لکي ٿي ٿئي
پ	ٻاجهائي (۶) ٻاجه ڪري -
	مهرباني ڪري (۱۲-۹)
	ٻارهن (۲) ٻارهن ٻههني
پٽ (۵) ٻسر - طرح - دستور	ٻاڻا (۱) ٻير - ڪاڻ (۶-۱۳)
(۶-۳) (۱-۲۳) (۶-۱۳)	(۲-۲۵)
(۱۲-۱۳)	
پتو پٽ - پتو پٽون (۸) قسمين	ٻاهه (۳) ٻاهر - شوق - خواهش -
قسمين - طرحين طرحين (۶-۱۳)	عشق
پلن (۷) چڱن - سڳورن - بزرگن	ٻجهڻ (۱) (۲) سڄهڻ - جالڻ -
پٽڪ (۱) پٽڪو - ڳالهه ٻولهه	ٻانڀڻا (۲-۲) (۲-۲۱)
ٻورو (۷) ٻوروڙ - اٽڪڻ - جامل	ٻر (۳) مٽي - افسوس
ٻون (۱) زمين (۱-۶) (۲-۱۳)	ٻڪي (۱) دوا درمل - ٽوڪو -
	صوف
ٻيڙي ٻر (۳) آڱر جي نيڪ ٻا	ٻيٽ - ٻنگا (۱) فرصت جو

ٲاسو- ڪرائي جي مڌي جي ٽيڪ	ٺاري (۲) ٽنهنجي
ٻيڙ (۷) مدد- ٻيڙو (۷-۶) ڪُن	ٺند (۸) ٺندي - شوخي - ڪاوو
ٻيڙ ڪرڻ (۵) ٻيڙڻ - ڪُن ڪرڻ	ٺنواريو (۲) سڌيو (ٺنوارڻ)
سير ڪرڻ	ٺوالو (۲) سگهو - ٺند رست
ٻيڙو (۵) ڏور ڪرڻ - ملائڻ	ٺوڙ (۱) نهايت - ٻڃاڻي - آخر
ٻيڙائڻ - وڪڙ ڏيڻ - ورائڻ	ٺي (۸) ٺڌن - ٺيلائڻ - ٺهڻ -
(۳-۶) (۲-۱۳) (۵-۱۹)	ٺڌن نه (۵-۱) (۶-۹) (۳-۹)
ٺ	ٺيائين (۵) ٺيائين - ٺيان
ٺاڙي (۵) در بند ڪرڻ جي	ٺيع (۳) ٺرار (۳-۷)
ٺاڙي - روڪ - اٽڪ (۲-۱۱)	ٺ
ٺاڙائون (۳) ٺوڏ ٺائون - ٺهائون	ٺوڪ - ٺوڪو (۸) ٺي - ٺول -
ٺوڙ (۲) ٺياس - رحمر	ٺيڙ - مطلب - مراد - اسباب -
ٺسي (۵) خوش ٺي - راضي ٺي	ٺڏي وٺ - وڏي ٺي (۲-۳)
ٺهه ٺهائي ڪري (۸-۱۲) (۱۳-۱۴)	ٺهه (۳-۷) (۴-۱۲) (۱۳-۱۴) (۱۵-۱۶)
ٺڪڻ (۲) نظر ٺاڪيون وجهڻ	ٺڪڻ (۱) صبر نه ڪر - ٺياس
ٺاڇڻ - صحيح ڪرڻ -	ٺهه ڪر - ٺرار ٺهه نه وجهه
ٺهاري - ٺهاري (۲-۶)	

بالد (۶) تی - مٿان - جيتري قدر

يا بند تي - ٻڌو - سان - هر - منجهه

ڏي - پاسي (۶-۵) (۶-۱)

(۷-۳) (۳-۲)

يا هان پکڻ مڏيچ (۶) هويان پير

نه کٽڻج - لاهي مٿان وڃين -

هونين پيرين نه وڃي

پٽ (۲) ويساڻ - اعتبار - وعدو

پٽنگ (۶) پروانو

پٽي تي پيون (۳) نظر آڻڻ -

مٿن اثر ڪيو - دل تي پين

پٽي (۷) خدمت هر - حضور هر -

بلڪل

پڇڻ (۹) سڙڻ - سڪڻ - ٻاهر -

انتظار ڪرڻ (۵-۳) (۶-۶)

پڙ (۳) هر سال - گذريشي وڙهر

پڙت (۱) دوستي - ٻرڻ - محبت

پڙڪ (۳) چڪاس ڪر - خبر ٺهڻ

ڪم جوڙي ويهي نه رهم - ڪم

بند نه ڪر

ڌ

ڏيڪڙ (۳) مڪڙو پکي جو ٻاٽي

هر ٺهي مٿي مڇي ماري جهٽ

هر ٻاهر نڪرندو آهي - مٽي

ٻيڙ، جو انهي پکي وانگي

نڪريو

ڌ

ڏاڙ (۲) ڏاڏو - آرام

ڏيپ (۲) ڦٽ - وڌ - زخم (۲-۷)

پ

پارو (۵) ٽڪرو - سڀاڙو پٺي

قرآن جو ٽيهون حصو يا جزو

(پارسي ٻارو)

پاڪڙين (۶) پڪريل - عزت وارن کي

پيارن کي - رتون

په ڪار (۵) صلاح ڪار	پَر ٿي (۹) طوط - هند ڪرڻ (۵-۳)
په ٿي (۵) راضي ٿيڻ - خوش ٿيڻ	(۶-۶)
په ٿي (۲) قاصد - وانهڙو - رمگذار	پَر و (۲) پتو - نشان
(۱۰-۱۳)	پَر ٻاؤ (۵) دستور - رسم - خيال - سمجه
په ڪار (۲) جنگ - نفس مارڻ - نفس سان لڙائي	پَر ٻن (۲) گذارين - گذران ڪرڻ
په ٿو (۳) عاشق يا بيمار جو جسم	پڪ (۳) کنڀ - تير
جو زرد رنگ جو ٿو ٿئي - تيز - ٻارڻ	پَلَو (۸) هاند - ڪپڙي جي ڪنڊ - جهولي
پهه (۵) سوڙم - گور - گهڻو لالائي	پَلِيتو (۲) ٻار - ٽي ٺٽيلو - وٽ - بددوق دڪانڻ جي وٽ
پهلائي	پَنو (۵) ڪاغذ - ورق
ڦ	پَبي (۱) مرهم - ڦٽ تي رکڻ
ڦرڻ (۵) وري وري - ذري ذري	جي شئي
ڦڪيون (۱) درائون - سفوف	پُوج (۳) پَر - گهڻو (۲۳) (۱-۷)
ج	پوهيدا (۲) ملوڪ - پليڪيزا - جڳا ماڻهو
جانب (۱) محبوب - دوست	پَه (۹) حال - رت - خيال (۹-۳)
جالڪي (۱) اڃا ڪي	پهاڻ (۳) پهن

جوت (۵) روشنی - سوچھرو (۱۶-۳)	جَبَّار (۵) زور وارو - زبردست - خدا جو نالو (۸-۲)
جُولرا (۳) حیرا - جگر	جُزون (۵) پاڻا ڪتاب جا - قرآن جا سڃاڻا
جُرو (۵) جاء - رڻجاڻي جاء -	جُسو (۵) جڻو - جسم - بت
ڏيهر - جانورن جي ڇرڻ جي	جُشن (۲) خوشي - عيش - مزو - لذت
جاء (۵) (۲۰-۱) (۶-۲)	جُڪس - جيڪس (۲) شايد - مڃاڻ جو (۲-۶)
جي (۸) سڌ جو چڱو يا خوشي جو	جَل (۹) دٻ - پاس
جواب - حاضر - لهيڪ	جَلِي (۵) ظاهر - زباني ذڪر - ظاهري ذڪر
جيٺ وڻي (۳) گهڻوئي - ڇڄڻوئي	جمع ڪرڻ (۵) گڏ ڪرڻ - حساب برابر بهارڻ
چ	جُنبي (۲) سنڀري - مت هندي محنت ڪري
چندڙو (۳) چنڊ وڻي - چنڊ - جان	چنڊڙو (۸) چنڊ وڻي - چنڊ - جان (۵-۱)
چيرو (۳) ڀام - مڇ (۱۱-۵)	چوڻ (۵) جواني (۱۰-۷)
چ (۱۳-۲) (۱۳-۱۲) (۱۹-۵)	
(۲۱-۲) (۲۲-۲) (۳۰-۲)	
چهر	
جهاڻو (۶) جهلڻ وارو - تحمل ۽	

بردباري سان - صبر ۽ خوشي
سان - پختو

جھپ (۶) نند - پنکي (۶-۵)
(۳-۷)

جهولي (۱) منج - کانبو - ڪپڙو
جنهنر بيمار کي ڪڻ

چ

چاليهو (۵) چارو - اعتكاف -
چاليهه ڏينهن ۾ ڪهه ريتي
عبادت ڪرڻ

چالڪ (۶) ڪڙي قوم يا
ذات - بهادر - بهلوان

چاهه - جاء (۳) محبت - عشق -
پينهن - بامر يا باهر جو حال
(۳-۱)

چٽان (۵) چٽ سان - دل سان -
چٽ مان - دل مان - دليان
(۱ ۲) (۲-۵)

چٽڪا - (چاڪ ڇٽڪا) (۶)

ڪانن چالٽ

چڪاڻا (۳) شراب ڪڍڻ -
گاڙڻ

چڪيا (۱) چڱا (۱) علاج - معالجهو
چٽڪ (۱) بيماري جو اثر -
بادگيري

چورالڪي (۲) چورن داري -
چورن جي

چوڪي (۲) چوڪو - چڱو
چيٽ - (۶) سمجهه - اڪل -
خيال (۱-۲)

چينڻ (۲) گهڻا ڏينهن علاج
ڪرڻ - جيٺ ڪرڻ - سڀال
ڪرڻ - خبرداري ڪرڻ
(۵-۲)

چيهون (۲) چورن - دردن

ڇ

چٽي (۵) چٽي - لڳي - جهڻ سان
(۷-۲)

(خلیل مان) (۱-۲۷) خُمار یا (۲) پٺي ڪيا - خُمار هر وڌا	چِپاءَ (۳) اُجهاءَ - بام جهڪي ڪر چڪڻ (۳) آواز ڪرڻ
خُودي (۸) پاڻ پائڻ - خود پسندي - مُت - وڌائي خُير ڪيڻ (۸) خوشي - نيڪ سمجهڻي سعادت - سُڪر - خير عافيت	ح حال (۵) حقيقت - وڃڻ جي حالت صيباڻي (۷) حبيب جي - محبوب جي
د دال (۵) دوزخ جو پهريون اکر - يعني دوزخ	خُجرو (۵) ڪوٺي - خصوصاً مسجد سان لڳل ڪوٺي (۲-۲۱) خُصُوري (۱) حضور ۾ پھتل - واصل بالا
داؤدي (۶) گل جو نالو دُرم (۲) سر ۾ - سر ڏيڻ - مٿي ڏيڻ ۾	حقاني (۵) حقيقي - حقيقت جو خ خام (۷) ڪچرو - چٽ - نادان جامل (۲-۳۰)
دَم (۵) پسام - مات (۶-۱۰) زور - ٿوڪ ڪرڻ دُور (۵) سبق دري وري پڙهڻ باد ڪرڻ	خفي (۵) مخفي - ڳجهو - باطني يا دل جو ڌڪر (چلي جو مد) (۱-۲۰)
دُونِي (۲) بهائي	خُلّت (۲) درسي - محبت

ڏيک (۵) ڏيو - جزاڻ	ڏوڏو (۳) ڏاڏو ڏيک
ڏاڏون ڪرڻ (۶) ڏاڏن ڪرڻ - ڇڪڻ - ٻار ڏاڏن (۲۰-۳)	ڏوڏو (۳) ڏوڏن ڏاڏن وارو - اڱرن جو ڏيک
ڏ	ڏ
ڏاڏ (۲) عادت - ڪار - ڪم ڏاڏو - ڏاڏ	ڏاڏار (۲) ڏيکڻ - هتي خريد ڪندڙ - گراڻڪ
ڏاڏ (۲) ڏاري - وٽ - پاس - پاسي	ڏاڏ (۸) ڏاڏو - گهڻو - زياده - مضبوط
ڏڄاڻ (۲) ڏڄاڻ	ڏڄاڻون (۳) ڏڄاڻون، ڏڄاڻا، ڏڄاڻا
ڏڄاڻ (۳) ڏڄاڻ	ڏڄ (۱) ڏاڏان - اڄاڻ - اڄاڻ ٻڙميل (۲۲-۱)
ڏڄاڻ (۳) اڱرن جو ڏڄاڻ يا ڏڄاڻ (ڪاٺين جي ڏڄاڻ کي ڏڄاڻ چون)	ڏڄاڻ (۸) ڪاڏو - چڙ - ڇڙو ڏڄاڻون (۳) ڏڄاڻا - طعنا
ڏڄاڻ (۳) ڏڄاڻ وارو - هوا ڄڻ وارو	ڏڄاڻو - ڏڄاڻو (۸) ڏڄاڻو - روڏو - ٽڪليف - مصيبت (۷-۱) (۵-۳) (۱۱-۱۳)
ڏڄاڻ (۳) اڱرن کي هوا ڄڻ ٻارڻ	ڏڄاڻي ڏڄاڻ (۹) نظاري جا ڏڄاڻو - تماشو ڏڄاڻو - حسن جمال جا ڏڄاڻو وارا
ڏڄاڻ (۳) ڏڄاڻ جو آواز ڏڄاڻي (۳) ڏڄاڻي - هوا ڄڻ سان - ڏڄاڻ سان	ڏڄاڻ (۵) ڏڄاڻو - جڙاڻ (ڏڄاڻڪا)

دلچور - دلچوري (۱) بیمار -
مريض (۶-۷)

رلد (۶) رستو

رلدي (۵) بد رسي - بد نامي -
بی ننگالي - بست - محو

رنگا (۱) رنگن - ليلان -

ڪنجهڙا - ڪرڪڻ - داليون

ڪرڻ

رڻڪ (۱) دانهن - ڪنجهڙا

ڪرڪ - عاجري جي دانهن

رومي (۵) رومرو مالهو - رومي

نقاش، جنهنجي ڳالهه مشوي

هر ڏنل آهي

رهائڻ (۴) وندر - مشغولي - رت

تجويز

رهبر (۷) سونهو - راهندا

رهڻي (۱) رهائڻ - عمل ڪرڻ

پار ملت ڪرڻ

ڊ

ڊپ (۱) دوا - اکين جي دوا

ڊپڙا (۲) ڊپ - دوائون - علاج

ڊڻ (۱) بيمارن - مريضن -

ڪريلن - انگهن

ڊ

ڊار (۵) طرح - دستور - رستو

ڊايون (۱) داليون - ٻڪين لاسائڻ

ڇون لوڪريون - ڊايون

ر

رامس (۴) سئون - روجارو

رهبان (۵) مهربان - رحم ڪندڙ -

خدا جو نالو

رميل (۵) رميل - بهتل - اصل

(۱۲-۳) رس ٻريا - ڄڻا - ولندڙ

(۲-۷)

رڪ (۶) - ڪل

مئلندا آهن

مائلڪ (۲) - انگو - پرواه -

قسمت - سفر (۵-۱) (۵-۳)
(۶-۲)ساهو - سماءُ (۹) سھائي روشنائي
ساموئي معنيٰ پھلوان بہ آھي

ماءُ (۲) لذت - سواد

مائو (۲) شاعر

مائيل (۳) سوال ڪندڙ - سوالي

مائو (۳) سکر - اشاري

مائو منهن (۶) ٽڪو منهن -

زرد رنگ

مبيل (۵) - سڄي - خالص - گهڻو

(۱۲-۲) وات (۲۲-۳)

سپر (۷) چڱي طرح - چڱو پريل -

مضبوط - سائو

مست (۵) صحبت - سنگت -

جماعت - ميڙ

مٿرو - مٿري (۷) - ولو - سولي

آسان - پھنجي (۶-۵)

مٺ (۴) جوڙ

ز

زاني (۵) زنا ڪندڙ - فاقو -

ناجر - گنهگار

زه (۸) ڪمان جو ڏاڳو جو

جانورن جي آندڻ مان

جوڙيندا آهن

س

سابق (۵) اڳيون - مٿيون -

دوستي يا محبت جو رستو

ساجاهه (۵) خدا شناسي - معرفت

ساجاء (۳) سڃاڻپ - واقفيت -

نسبت (۲۰-۱)

ساجاڙو (۸) ساجاهه وارو - ساجهڙو

وارو - ڏاڍو

سالم (۵) خاص - خالص - نچ -

صافي - پاڪ

سانڌاڻ (۳) سندن اوھ جو

جنھن تي تنل لودھ رکي مٽر ڦا

کپائٹ۔ کٹائٹ	میتھ (۲) جوائٹ۔ رٹن (۷-۱)
مچھٹ (۳) چٹائٹ۔ نشان کرٹ	سٹ جوڑ (۲) مقابلو کر۔ سامان
دل تي رکٹ۔ یاد کرٹ (۲-۵)	پورو کر۔ ترتیب بہار (۳-۲)
مُچیت (۶) مشیار۔ خبردار	مٹائی (۸) سحت مضبوط (۸-۳)
(۱-۲)	مب (۲) نانگ۔ ہلا
مُر (۳) گام چندھجو کانو تیر	مُچی (۵) رمی۔ پیدا تھی
ر وچہندا آمن۔ یعنی۔ تیر۔	مہک (۸) پورو ہکل۔ تازو۔
کان	جگو (۶-۸) (۹-۸)
مُر (۲) وسدي جاہ	مُقر و (۷) جگو۔ تمام جگو (۶-۱)
مُر (۷) سار۔ سنہار	مُچاٹ (۲) سمجھ دارا۔ مشیار
سراٹ (۳) کپن یا ترارن جی	(۲-۲)
تکی کرٹ یا لائٹ جو اوزار	مچھن الگڑین (۷) سپ تتوا
یا پھٹ	سچا۔ صحیح۔ سلامت۔
مراٹھی (۳) سراٹ وارو۔ میقلگر	تندرست
مُر خرو (۷) اگھیل۔ مان وارو۔	مچھائٹ (۲) ہام جو ہرن۔ سون
مقبول۔ عزت	جو پیدا لین
مُرٹ (۷) گذر ٹین۔ رمی سگھٹ۔	مچھی دھیا (۲) کامی دیا
گذرٹ	مچ کرٹ (۳) جٹ کرٹ۔
مُرٹا (۹) رڑھٹ۔ ملٹ	

سوار یو (۸) سہاگو۔ نیکی بخت	مرو۔ مری (۲) شراب
سٹکٹا (۶-۷) ڈکن۔ دچٹ	سُرھا ٹی (۸) سُرھاٹ۔ خوشبو
مولٹ۔ مولٹ۔ مولٹ (۵)	سُر یو (۸) حاصل ٹیو۔ اٹیو
سجاطا۔ کھٹا (۲-۵) (۶-۷)	سُکٹا (۳) ڈکن۔ ڈمکن۔ دچٹ
سوجھٹ (۶) باد کرن۔ سونالٹ	سُجر (۵) رستو۔ رام۔ وات
سودا کرن (۷) داپار کرن	(۶-۶) (۶-۶) (۷-۶) (۸-۹) (۱۰-۱۱)
سودا (۳) سنوان۔ سوجھوٹ	(۱۲-۱۳)
سورا (۸) بیلوان۔ سورم	سُل (۶) تنگ۔ سوراخ۔ ڈکے
سوران (۸) سورن بدجھان	(۶-۶)
سُورھہ (۶) بھادر۔ بیلوان	سُلوک (۷) فقیر ٹی جو رسو۔
سُوری (۶) قاسی۔ دار	سُوف۔ صلح۔ جٹی ملت
سُونھارو (۸) ہاک۔ سوندو۔ شریف	سُلٹا (۲) چوٹ۔ ہڈاٹا۔ گچھ
سُونھین (۵) سونہا۔ واقف۔ رھنما	سُلامر کے ٹا۔ ہڈاٹا (۷-۲)
سُھاگی (۸) سکو۔ سہاگو۔ آرامی	(۲-۶)
سُھانو۔ سہائی (۹) رو سہائی۔ دچھرو	سُلی (۲) سوراخ کری۔ وڈی
	سُکی۔ مذاپ ڈٹی (سلیا)
	سُنبہر ٹا (۵) باد کرن۔ یاد رکٹا
	سُنچھ (۱) سانچھی۔ شام

صرف نحو (۵) علم صرف لاجو-

گرامر- رواجی تعلیم

صلاح (۵) صلاحیت - چگونگی -

راستی (۶-۷)

ط

طالب (۵) مالک - مرید - فقیر -

خدا جي طلب کنند

طالع (۳) صالح جو صد - شریعہ

خراب مالک

طالع (۳) قسمت - نصیب -

ستارو

طیر (۲) ہکی

ع

عرفان (۵) معرفت - خدا شناسی

عزرا (۵) ابلیس - شیطان

(۱-۹) (۲-۳۰)

سیر (۷) گس - رستو (۷-۱) (۱۱-۱)

میلو (۳) سٹون - پل یا سڑو -

تیر

میلہ (۵) کندا

مینگ (۳) کمان

مین (۵) سان - تائین (۱۰-۱)

(۳۱-۵)

میل (۵) مائت - دوست - سچ

ش

شادی (۱) خوشی - خوشحالی

بشارت

شاگر (۱) شکر کنند - خوش

شفا (۱) چوٹکارو - صحت -

تندرستی

ص

صالح (۳) نیکی آدمی

صہی (۲) سوکو - آسان

قُدُورِي (۵) شريعت يا فقر يا حدیث جو مڪڙو ڪتاب قُرْبِيَّت (۸) قرب - محبت قَوَال (۳) ڳائيندڙ - ڳائڻو (۱-۴) (۱-۴)	عُطَا (۸) پھچش (۲۷-۲) عُقَابِل (۶) تير - عقاب جو پَر عَمِيق (۳) بحر - اونھو سمنڊ - (۲-۴) عِيَان (۸) ظاھر - پڌري
---	---

ڪ

ڪَالِب (۵) لڳندڙ - قرآن
لکڻ وارو
ڪارِايل (۳) مور (۱-۱۰)
ڪارِا (۶) سبب

ڪَارُون (۱) ڏانهن - طحريون
زاريون

ڪَافِيَا (۵) ڊيمي فقر جو مڪڙو
ڪتاب

ڪَامُ (۶) ڪم (مندعاني)

ڪَانُ - ڪاني (۳) تير

ڪَالِدِين (۳) ڪندن جي
ڪالين ۾، چنڊجي پامر ٿي

غ

غُرَبَات (۸) غريبي - ڪيني -
ماٺ - منبر (۱-۱۰)

ف

فَرَقُ (۱) فائدو - تفاوت

فُرْقَان (۵) قرآن - جو سچ ؟
ڪوڙ جو فرق ڏيکاري (۱-۵)

فُرْهِي (۵) تختي پڙهڻ جي -
پتي - لوح فلم (۱-۵)

ق

قَاضِي (۸) قضا يا شريعت جا
فيصلا ڪندڙ

نشو کري - ذرا ذرا -

سپکو - کٽو

کٽ (۶) ذرو - تڪو (شراب)

(۶-۸) ڪ - سٽ - رنگ

جنهنسان ڪنهر ٿانون ني

ليڪا ڪيندا آهن

ڪٽڪا (۲) ٽڪر - هرزا

ڪٽڻ (۸) ڏينهن ڪاتن - گذارڻ

ڪٽڻ (۲) نالائقي - نامناسب

هٿ - بي ننگائي - بي راجائي

(ٻچو - قبيلو راج)

ڪڇل (۳) سرو

ڪڇاڙيان (۵) ڪڇاڙي کان

ڪهڙي سببان - جو - چالاڪ

ڪڙ (۱) پيشو - گات (۶-۲)

(۱۱-۲) (۱۳۱)

ڪڙ (۵) چڻ - گویا (۶-۳-۹)

ڪراما ڪاليمين يعلمون ما

تفعلون (۵) قرآن (۲۲ سورہ)

ٿي ٿئي

ڪاٺهر - ڪانهر (۵) ڇڻو -

ضعيف - ست - ڪامل

(۳۰-۲)

ڪاٺيارو (۱) ڪاٺ لڳل ماڻهو -

تير سان زخمي

ڪاٺيارو (۱) ڪاٺ وارو -

ڪاٺ ڪيندڙ - محتاج -

گهرچ وارو - شرمندو -

(ڪاٺياري) (۶-۲) (۶-۳)

(۱۰-۱)

ڪاٺل (۵) ڪاٺڙ - ست

ڪاء (۲) ڪائي، ڪا به

ڪبرياء (۵) يعني ڪبرياء

سان - هٿ ۽ وڏائي سان -

خود پيشي سان

ڪٽائيل (۸) گسائيل - نٿائيل -

ٺارڻ

ڪٽ (۲) تڪو شراب، جو گهٽو

مان - یعنی سڳورا ملائڪ لکڻ	ڪُل (۳) مڙئي - جزو جو ضد -
دارا - آهي جيڪي اوهين	وحدت
ڪريو ٿا سو چاڻ ٿا	ڪلاهه (۵) توڻي
ڪوٽ (۲) چيوڻ جو اوزار -	ڪهه (۲) ڪوم - چو
وڌي ڪارائي	ڪهڻ (۶) چوڻ - ڪهڻ
ڪرلا هو (۲) ڪر يا خبر ٺهڻ	ڪهڻ (۳) ڏڪڻ - ڊڄڻ
دارو - سڃاڻ ٺهندڙ	ڪنڊ (۵) ديني فتر جو مڪڙو
ڪر لنگهر (۱۰) پٺيءَ جو ڪنڊو	ڪتاب
ما مڏو (۲-۹)	ڪنگرو (۱) ڪوٽ جي پٽ
ڪر هو (۹) اُٺ (۲-۵) (۱۳)	جي چوڻي
(۱۹-۵)	ڪڪڙ (۱) ڪڪڙهڻ - بيمارن
ڪري (۲) برسير	وانگي دانھون ڪرڻ
ڪريندا - ڪريدي (۳)	(۲-۷)
ڪندا - ڪندي (۲-۷)	ڪوڏ (۸) خوشي - خواهش -
ڪڙهه (۵) گهر - اندر - دل -	عيش (۶-۱۰)
سينو جي (۲-۳)	ڪوڏ يا (۳) مشتاق - عاشق
ڪڙهڻ (۵) ويچار ڪرڻ -	ڪورڻ (۵) وڌڻ - ڪهڻ
خيال ڪرڻ - فڪر يا افسوس	(۱-۱)
ڪرڻ (۶-۱) (۶-۹)	ڪوڏ (۲) وڌيندڙ

گڈي (۵) کولي - حجرو	گور (۵) کورین - کورور -
گڈيا (۲) نشي ٿيا - مسيت ٿيا	گک
گر دار (۲) هارسي کردار - افعال	گولچ (۱) چت طبيب - نهر
نيڪ افعال رکندڙ	طبيب - اچار
گمندڙ - گمندو (۸) گمڻ وارو -	گهٽي (۵) جولي
گميا وارو - صبر ڪندڙ (گمڻ)	گمان (۵) ڪٿان، ڪهڙي
گمڻ (۸) کاڌو - بخدا	مندان
گمندڻ (۳) گميا وارن - صبر	گيف (۲) شراب - نشو -
ڪندڻ	مستي (۲-۱۹) (۳-۱۹)
گمي (۸) صبر ۽ تحمل ڪري	گيندو (۶) ذهمني - سرڪشي -
(گمڻ)	وير
گميو ڇڏڻ (۶) گمياو ڇڏڻ	گليون (۳) هرزا هرزا - ذرا ذرا
گورو (۲) هام جو گورو - شراب	گم
جي بني	
گمڻ (۴) گامو - گهڻ - هڪي	کانڌ (۸) گميا - تحمل - صبر -
گمڻ (۶) راند ڪرڻ	گردباري
گمڻ (۸) کاڌو - طعام - خوراڪ	کاٿا، ۳، جليا - سڙيا - عشق جي
(۸-۹)	هام رکندڙ

ڳڻ (۸) لیاقت - احسان - پلائي

ڳڻان (۸) ڳڻ ڪري

ڳوري (۶) گور - قبر - مصیبت

ڳهر (۴) نشو - غفلت

ڳهه ڳهه (۵) اجايون - بهودون

ڳڪ

ڳچي (۲) دئي

ڳنجهڙي (۲) ممرڪي -

ڪچهري

گهر

گهاري (۱) زخم - قت

گهاري (۱) گهاري کان

گهٽ (۳) پيري - دغلي

گهٽ (۱) ڪليجو - جگر -

گهٽي - تر گهٽ - اندر (۲-۱۰)

گهٽڪا - گهٽڪا (۲) گهٽڪا

گ

گاڏيون (۳) گاڏيون - گڏيل

گڙ (۵) بهير يا مرشد هنڌن جو

گڙت (۷) خرچ - سهر - نالو

گون (۷) جيلو کي ٻڌڻ جو

ڪهڙو - لانگوٽو - گند - ڪسو

گوري (۲) گولي - حب - گليلو

گپ

ڳڙو (۶) چوڪر - پار - نينگر

نوجوان

ڳچ (۱) ماس - گوشت جو ٽڪر

(۵-۳) گهٽو - ساجو - ٻريل

(۳-۲۱) (۲-۲۱)

ڳري (۲) گپ ه

ڳري (۶) گلي - گهٽي

ڳنڍ ڪرڻ (۸) گند ه ٻڌڻ -

دلڻ - مٺ ڪرڻ

ڳنڍڻا (۲) بهوش ٿيا - نستا

ٿيا - ناري ڇڏيا

ل

لَا كُوفِي (۵) كُوفِي نامي

يعني ڪوفي جي ماڻهن جهڙو
وهر ڪندڙ يا دغا باز نامي

لَا سَبَّ (۳) آشنائي - دوستي

لَا مَقْصُودٌ فِي الدَّارَيْنِ إِلَّا هُوَ (۵)

قرآن مان - يعني ٻنهي جهانن

۾ ٻيو ڪو به مقدا يا مطلب

ڪونهي - واء خدا جي -

لَا هَوْلِي - لَا هَوْلِيُو (۶) فقير -

سادر - صوفي - سالڪ -

عاشق - لاهوت لاءِ ڪان جي

منزل تي پهتل (۹-۲۲) (۲-۶)

(۲-۵) (۲-۱۹) (۲-۳۴)

لِتَاءُ (۷) لِنِيءِي - بند ڪيئي

لِجِي (۷) لُج ڪري - شرم

ڪري - پاسو ڪري

لِجِي (۹) مَوْنِي - لُذِي - دهن

لَعْل لَيْلِي (۵) رڱجڻ - سرخرو

لَيْلِي - گهٽ لَيْلِي

لَعْنَتِي (۵) ملعون - بئيل -

شيطان رجيم

لَيْك (۳) ذرو - ٿوري دهر

(۲-۶) (۵-۱۰) (۳-۱۱)

لَيْك (۵) ماندائي - درماندگي

مونجهارو - گهٽي (۵-۹)

لَيْكَاءُ (۳) لڪا پوي - خبر پوي

لَوْنِيُون (۵) ڪاڻيون - نادان

زالون - جن ڏينهن غفلت ۾

گذاريا

لَوچِي (۵) گولِي (۶-۶)

لَوْرِي (۶) تير - ڪان - جهوري

گهٽي - فڪر - عشق - لئون

(۵-۹)

لَوْنِيَان (۳) لَوْنِيُون - آلا - شعلا

لَوْنِيُو (۱) تير - ٽڪو - ڪان

(لوم مان جڙيل)

(۲-۲۱) (۱۰-۲۱)	لوھ چاڑھ (۲) تیر کمان
ما موری (۱) ب - نصیب	و جھی چک
لکیل یا امر کیل بیماری	لہس (۱) - یک - سوزش - بام
مالدی (۵) بند جالندڑ -	لیاکو - لیاکا (۲) جھاتیوں -
جادوگر - خدا (۲-۳۰)	لیا - تنگ مان نھارٹ (۲-۶)
مالین (۱۳) ماہن - سمانجن	
(مانٹن)	م
میت (۸) سچھ - صلاح	مارٹ (۲) تیر دھڑ
مصلحت - آج	ماک (۴) گہر - شبنم - شراب
مغار - مقارا (۲) مقوالا - مست	ماگر (۷) قبول - پسند
شراب پیڑ وارا - شرابی	(ماگر پیو ڈالو انھیمان)
میت (۲) مانت - عزیز - خویش	ماکپ (۲) مند - جاء - منزل
مٹی لیا (۲) خراب لیا - رکی	(۲-۳) (۲-۳)
رکی منجھن مٹی ہشامی دنی	ماجھن (۱) اصل - ہک - مور
مڑٹ (۲) ملٹ - گڈتھڑ	(۹-۶) اٹی جوانی - شروع کان
مستغرق (۵) محو - حیران	مام (۶) محبت - حقیقت (۲۳)
مصبیت (۸) ذکر - بد بختی	(۱۳-۱۳) صلاح - رت - دل جو
مطالع کرٹ (۵) پتھنجی منھن	مطلب (۱۰-۶) (۱۱-۱)
ہڑمن - دلہر ہڑمن	

جي هڪڙي بيماري - چالون
(۱۲-۱۳)

مُوكي (۲) موڪ ڪمدڙ - ساني -
شراب پياريندڙ

مُونو (۸) گوڙو (۲-۳)

مُون هيان (۲) مُون جيان -
مُون ڏانهن يا اي منهنجا
هيان يا منهنجي دل

مُهائين (۲) زوردارا - متارا -
بھادر

مُئي (۳) شراب (۱۹-۲)

مُيا (۱) متارا - ٿيا - حسد دارا
زور ڀريا - پھرياني

مُياڻ (۲) ڪپ

مُيڪ (۲) پھاڻ - لذت

مُيڙو (۳) گوڙ - ميلو

مُيم (۵) پھريون اکر مُيمڙ جي
نالي جو

مُيم (۵) ٻي پھريون اکر مُيمڙ جي
نالي جو آهن (۲۱-۲)

مُئي (۸) فتوا ڏيندڙ - جوقاسي -
کي فتوا ٻڌائي جنهن تي وڃي
فيصلو يا سزا ڏئي

مُقابلو (۱) مقابل يا رد پورو ٿيڻ -
ملاقات

مُندجھ (۸) اندر ۾ - دل ۾

مُندجھيان (۲) اندريان

مُن مانھ (۵) منهنجي دل جو -
منهنجي دل ۽ ماس جو - جسم
۽ جان ۾

مُنھن (۱) پھانو - ٽٽڙ

مُنھن (۲) خيال - مٿ

مُنھي (۱) ننڍو منھ - چوڻ ٿوڙو -
ڄڻ يا چئو

مُور (۸) مطلب - عرض

مُوريان (۲) ڪٽ - رنگ

مُوريسر (۲) پٺي ۾ - اکر جي
هڪڙي پردي جو نالو - اکين

ن

ناٿو (۲) ننگ - درستی - واسطو
(۱-۲۳)

ناٿون (۲) نهون - ناٿيون
ناقصائي (۷) ان پورائي -
غير كاملي - گهٽتائي

ناوڪو (۱) تير - نڪو (۲-۳)
(۷-۱۱) (۳-۱۹)

نپٽ (۶) بلڪل

نحو صرف (۵) صرف نحر -
گرامر - رواجي علم

نورمل (۳) روشن - صاف - نور
وارو - عددو - محبوب (۹-۹)
(۲-۱۱) (۱-۱۸)

نفس (۸) شيطاني نفس، جوانسان
پر آهي - نفوت - نفساني
خواهش - هان

نهي (۸) ٺيڪڙي - نياز سان
(نهن)

نوارڻا (۸) سرائراز ڪرڻ -
انعام ڏيڻ - خوش ڪرڻ
نوراني (۵) نور مان پيدا ٿيل -
ملائڪ

نهو (۵) ننگ - شرر - واسطو -
نپٽ - لاڳاپو (۱۰-۲۱)

نهي (۶) نهي - ڪنڌ جهڪائي
نهو (۵) واسطو - گنڍ
نپاڻا (۸) پاڻي جو تڙ - جهمو -
دام

و

واتاڙو (۴) وانهڙو - وات ويڊا
مسافر

واتالي (۵) خوشمبيري -
مبارڪ

واڍوڙڪي (۱) واڍوڙين جي
قتيلن جي

وار (۴) وهر - دهر

وَت وَتَ (۲) حَسَوَ - پڇورو - پڇو	واپسنگ (۲) نانگ - زهري
وَتَو (۴) ڏيو	سڀ
وَجُود (۵) هستي - مٿڻ - جسم	وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (۸) قرآن
وَجَا (۱) هنر - فشياري - قابليت	(۲ سورة) مان - يعني الله صبر
وَجَل (۱) ڏيکھڻ (وڌيا)	ڪنڌڙن سان شامل آهي
وَجْهُ لَوُط (۳) ويجهو پوڻ - جدائي	وَأَنجَمَا (۲) آزاد - واند -
وَجْهَ لَوُط (۲-۶) ڏيکھڻ ويڙها پورو پوڻ	هي پورا - جدا - ڌار ٿيل
(۶-۱۰) (۷-۱۳) (۵-۱۳)	وَنَاهِيَا (۳) ونهه ۾ ويندڙ گهوت
وَدَّاء (۳) وڌاء - زيادتي	وَأَنفُسَ (۵) وٽون - دڃ
وَدَّ (۵) سبق جي جاء - پڙهڻ	وَاهَرُو (۵) مدد ڏيندڙ
وَدَّ - ڪاٺڻ يا ورق جو	وَأَنفُسَ لَوُط (۳) تڪرار ڪرڻ -
وَدَّ - ڪاٺڻ يا پيٽو ڪرڻ لڌائي لاءِ	زبان ڌراڙي ڪرڻ
وَدَّاهُ (۳) گهوت - مرد بهادر	وَلَوَا - وَلَوُو (۲) گهٽا - ويتر -
وَدَّاهُ (۱) پليا - مڃهيا	وَدَّاهُ (۵-۶) (۶-۹) (۲-۹)
وَدَّاهُ (۲) دس - هٿ	(۵-۱۳)
وَدَّاهُ (۵) مال رکڻ جي جاء -	وَتَ مَر (۲) ڀر جي آيوڻ -
گدام - سراء	سر جي پدران
وَدَّاهُ (۵) مال واپار جو سامان	وَتَ (۸) وندڻ - ظاهر ڪرڻ -
	حاصل ڪرڻ

ویري (۱) دشمن - ویر ولدند ژ (۱-۳۰)	ونگړو (۵) ډنگړو- ورن وکړن دارد
هم	وور (۲) نهار - وېچنژائي
هاراڼي (۵) کيژائڼ - پوکڼ -	وه (۳) مل
مازيږ جو کم کړڼ	وهافي (۵) - ښي رات گذرڼ
هاريا (۲) مديا - نادان - کم نهم	کان پوء - ډير - پچاژي ډير
هاک (۲) مکل - دل - آواز (۲-۶)	وهيڼا - وهيڼو (۲) دس - تعلق - اختيار (۵-۶)
هاکار (۲) دل - نالو - ماک	وئن (۵) وټون - وچ
هاو (۳) ظلم - جفا - درد	ويچائي (۲) طبابت - طبيبن جو هنر
هېچي (۷) مڅچي	ويډ (۸) واډارو - زيادتي - نقصان
هرژائي - هرائي (۸) ملکائي هېڅائي	ويرو تار (۷) درد - مېشه -
هېچون (۱) گېرژها - لږک	مدام - ساندې (۹-۱۹) (۱-۲۲)
هوژ (۸) نکړو - بي صبر	(۱۰-۳۱)
هوڼدن (۸) هوند وارن - مشر	ويږ (۸) نا پسند گېالهر - طعنو -
وارن - جيکي جاڼن ټا نه	مېڼو - پچړو اکړ - گداه چټو
اسين نه کي آميون - مغرور	ويږ - وراڼي (۸) ساگېو اکړ
وځائي ټ کارو وارا (۱۰-۲)	رونائي جني چيډن

اڌ مڻ - اڌ امڻ (۱) اهرڻ -
سور وانگي پيدا ٿيڻ (۱۱-۲)
(۱۳-۶)

اڌ ت (۱) سڄ - مڪڙي تاري
چونالو (اڌ تار انهي مان نڪتل)
اڙي (۱) اٽڪي

اُڻور (۱) اُڻر - اڌ رات کان
پوءِ (۳-۲) (۱۱-۳)

اُڪند يا (۱) - ڪندڙ

اولا ٿيو (۱) خالي - ٽپڙن کان
سواءِ

اڱر (۲) - سبب - رستو

اڳيا (۲) اکين کي ٻڌڻ جا ڪوڙا

اڃاڙو (۱) اڀرڻ يا نڪرڻ جو
وقت - چمڪات - اوڀرڻ

اڻوڀارو (۱) اڀرڻ - اهرڻ جو دارو
يا ڏينهن

اڻوڻو (۲) خالي - سڪڻو

آهر (۱) آمد - وڻاڻا

هُولڻو (۲) جيڪي مڃي - حاضر

هُوءَ (۳) ماءُ - ظلم - جنا

هڪالڻ (۲) هيلپ - ساز -
وصل (۱۱-۱) (۱۳-۹) (۱۹۹۱)

هيڙڻ (۲) ميرائڻ - عادت وجهڻ

۳- سر کپيات

۱

اُڪڻ (۱) چوڻ - ڳالهائڻ

اُڱر (۲) مڪڙي قسم جو سُرو
گام - اڱر

آهر (۱) آمد گام کانڻ جو

اُڙڻ (۲) پسند اچڻ - وڻڻ

اُڻو (۲) ٻيو

اُڻاڻا (۲) کڻڻ - تڪرملڻ - جلد
کڻي ملڻ

اڀلا چيون (۱) لوٽا - اڃي

ب

ٻاٿو (۱) فقير پرديسي - سامي
(۱۹-۳) (۲۰-۱) (۱۲-۱)
(۲۱-۲)

ٻالٽا (۲) ٿلها لڪڻ - ڏڪا -

لنمون

ٻٽ (۲) ٻٽ تي - ٻٽ تي -
ميدان تي - گهٽا - ججهڙا -
اٺ

ٻگهاڙيون (۲) ٻير - زنجير -

لوه جا پٽا جي ٻاڙي کي
هٽيا آهن

ٻالڻه (۱) قسم آهي خدا جو

ٻٽ (۱) گهٽا - ميدان تي

ٻٽ (۱) ٻٽي - ٻير

ب

ٻايل (۲) ٻاڙو - ڇاڇو

ٻنڌڻ (۱) ڪم بند - هٿ جي
ڪم

ٻوڙ (۱) ٻوڙو - اٽو - (۲۳-۲) اٺ

ڏاڳو - رڻ جو ٻوڙ يا

مڪرون (۱۱-۲) (۱۹-۳)

پ

پٽ (۲) ٽڪير - ٽڪ - آسرو

پٽارو (۲) ٻو - پٽارو ڇانور - اٺ

ٻو (۱) آثار - ٻوڙو

ٻال (۱) ٻو (ومت) ڇو - موافق

ٻنڀو ٻو - ٻنڀو ٻو - ٻنڀو (۲)

مست ٿيڻ - ٻڙي ٻيٺ -

ٻيٺوش ٿيڻ - ٻيٺوش ٿيڻ -

ڏڪڻ ٻو (۹-۸) (۱۰-۷)

(۱۹-۷)

ٻوڙ (۲) اٺ جو رنگ - ٻوڙو -

اٺ

ٻيڇ - ٻيڇ ٻي (۲) ٻو ٽي -

ڌڻ	رات گذرڻ کان پوءِ (۱-۳)
ٿاڻو (۲) جاءِ	ٻيڙ (۱) ٻرتو ا - جهڪات - ٺور -
ٺڪڻ (۲) ٺوڪڻ - ٺوڪي	نشان
اڇلائي ڇڏڻ نه وٺڻ ڪري	ڌڻ
پ	لائب (۱) توبه ڪندڙ -
ٻارئون (۱) واريون - طرف	ٻهٽائيندڙ
ٻاڙڻ (۱) برابر ڪرڻ، آورد	ٽرمڻ (۲) ٺهارڻ - وڃهائڻ -
ڪرڻ (۶-۴)	انتظار ڪرڻ
ٻالهيرو (۱) پوءِ ٻرد	ٽروڪڙي (۱) ٽڪو - خال -
ٻاهوڙي (۲) توڙو - کڻو يا ٻي	ڄڻ جو سُئي مٿان سان کڻ
شي جنهن پٺت ڪي ان ها گامه	تي ڪيندا آهن
ڪارائيندا آهن	ٺڪ (۲) اٽڪل
ٻٽيون (۲) ميدان - ٻٽ (۱-۱۱)	ٺوڙ (۲) ٺور - وري ڦٽل وڻ
ٻوڙ (۲) مڇياڻي ماڻهو - دوست	ٺوڙ (۱) آخر - منزل - پهچائي
ٻين جو مددگار - خوشبو -	ٺيلي (۱) تيل جهڙي - رنگ
(۷-۱) (۱-۱۱)	جو قسم - خراب شڪل -
ٻڙ (۱) گهاٽي جو چڪر	ڇاڪي جهڙي
ٻڙلا (۱) بڪس - ٻاڇو	

<p>ج</p> <p>جر (۱) ہاٹی - جریموں - ہاٹی ہت - سکی ۽ ہاٹی</p>	<p>نڑا (۱) برابر یا مت لیں پلکے (۱) اکین جو چیر - اکہ چنپ - ذرو - لحظو</p>
<p>ج</p> <p>جر (۱) چار - شر</p> <p>چور</p>	<p>ہلدک (۲) کت - چورکت (۹-۱۰) ہن (۲) ہاء</p>
<p>جھاٹوں - جھاٹوں (۲) لہا - لکی ڈسٹ</p> <p>جھاٹ (۲) جھٹ کرن - جالاکی - نکائی - مت (۳-۷)</p>	<p>نود (۱) گھٹو - نکو - ات جو تکڑو بند نوج (۱) گھٹا ہمتر (۱) ہر ہتر - محب</p>
<p>جھوڑی (۲) فیکر - گھٹنی - پریشانی - دیر - سستی (۹-۱۰) (۱-۲۲)</p> <p>جھپٹو (۲) صعیف - آستو - آرام سان</p>	<p>ہمکو (۲) ہی جو - ای ڈی جو ہمید - ہند (۲) ہارید - ہیوند - رہا ہڈ جا - ڈانور (۱۲-۱۳)</p>
<p>ج</p> <p>چارہ کو (۱) سواری - جڑمن</p>	<p>ق</p> <p>قل - قلا (۲) نخل قلزوں (۱) نند زانخل قل - نفس</p>

ح

حال (۲) ڏيئي لڄال - ميٽر جي
مينٽر - ڌار

حق (۱) سچ - پورو

خ

خامي (۱) ڪڇائي - ڪڇا.
خام (۱-۲۱)

د

ڏوامي (۱) ميسر جو - مڌامي
ڏولير (۲) زنجير جو دھت
جي پوئين ٽنگن ۾ وجهندا آهن

ڏونڊستي (۲) زنجير جو
ڏانورڻ وانگي دھت نھي
اڳين ٽنگن ۾ وجهندا آهن

ڌ

ڌاڻي (۲) ڌاڻوڻ وجهڻ - ڌاڻي
ڌاڻيون (۲) ڌاڻوڻيون - ڌاڻوڻ

جي جاء، جنس ڪه ٻاڳرو،

زين وٿير - ڇاڙهي - ڇڙوڻ

جي طاقت (۷-۱۰) (۷-۱۳)

ڇاڻ (۲) ڌار

ڇانگو (۳) ڏن (۱۲-۱۳) (۱-۱۹)

ڇٽ (۲) ڏٺ - ڇٽ

ڇٽائي (۱) مٺائي - اڇائي -

روشنائي - سٺائي

ڇنگهڻ (۲) ڪرڪڻ - ڪنجهڻ

ڇنڻ (۲) ڇرڻ - کائڻ

ڇوٽو (۲) ڌار - ڌارن جو ڌانگوڙو

ڇوٽو (۲) ڇاڻي ڇوٽي دات

مان ڪڍي ڇڻ ڪمانه

کائڻ وقت ڪير آهي

ڇ

ڇيڪ (۲) ڇوٽ - آزاد - پنهنجي

منهن - خروشي وارو

جدائي - سفر - پردیس - سانگو	ڍي
ماتلاھل (۲) سمجھڻ - خبردار ٿيڻ	ڀاڙ (۲) ڏول - چال - دستور (۱-۲۵)
ماء (۱) سواد - لذت	ر
مٺ (۱) هاتاري - قافلو - جماعت	رڻڪ (۲) رڻل
مڃائي (۱) سمجھائي - پلائي	رڻل (۱) رستو
مڃڻ (۲) سامهون ڪرڻ - مٺڻ	رڻڪ (۲) ريو ڪچو - درياھ
اُلهائڻ	جي ڪڇي جي زمين
مڏين (۲) مڏ ڪرڻ سان	ريھڻ - ريھڻ (۱) ريھڻ -
مڙڪ (۲) سنهال - خبرداري	لهي وڃڻ - گنديڻ - لئون لائڻ
منڇر چاهيو (۱) روڊرو ٻيئي -	س
مقابل ٿي	سائڻ (۲) گهارڻ - گذارڻ -
مڙڪڻ (۲) مڏل - چنڊن جو	وقت گذارڻ
وڻ - سُرھو وڻ (۱۹-۲)	سائڻ (۲) مڃڻ سان ڪرڻ -
منگھو (۲) زنجير - گچھي	رڌءِ مقابل ٿيڻ
وڃڻ جو گھٽ ٻاگانو	سامي (۱) قنڀر (۱۹-۳)
	سانگ (۱) ٻاهر وڃڻ - جو سبب

ش	مَنڀهو (۲) نڀاو ٻيڻام (۷-۱۰) (۱۹-۱)
شاخون (۱) روشنائي جون ليڪون - طنبون - شعاع - تردرا	مَوَڙائي (۲) چئي واڙائي - خوشعبري مَوَڙ (۲) چڱا وڻيل
شَب (۱) رات - گچھ گوم (۱۸-۳)	مَوَڙج (۱) سچ
شَمَس (۱) سچ (۵-۳-۱)	بهاڻي (۱) سوچري واري - تارن جي روشنائي واري - چاندوڪي
ع	مہيت (۲) سَت جا رما
عامي (۱) عام ماڻهو - اڻڄاڻ - جامل (۱۸-۳)	ميتل (۲) تنڪ جهلڻ - پڪ رجبي جهلڻ
ق	مہيع ٿيڻ - شيع ٿيڻ (۱) چڙهڻ - اُڀرڻ
قشقي (۲) قشقم - مڃول جو ڪپڙو - مڃو ڪپڙو	مِوما (۱) پيشاني - پيشاني تي مڃدي جو نشان سيميا يا طلسر جو علم جو ڪيميا وانگي
قمر (۱) جند	مڃفي آجي
ڪ	مڃين (۱) ٽائين - سوڌو
ڪاڪت (۲) طاقت	
ڪام (۱) اڪڻ اُن مڪڻ جو	

ڪامڻ (۲) جادو - ڪامڻي - سهڻي زال (۱-۶) (۱۹-۲) (۳۱-۲)	ڪامڻ (۲) جادو - ڪامڻي - سهڻي زال (۱-۶) (۱۹-۲) (۳۱-۲)
ڪڙيون (۱) تارن جو ميڙ	ڪڙيون (۱) تارن جو ميڙ
ڪٽ (۲) ڊرائي - گهٽي - گهاٽو - ويچار	ڪٽ (۲) ڊرائي - گهٽي - گهاٽو - ويچار
ڪپور (۱) ڪافور - مڪڙو خوشبودار روڻ (۳-۲)	ڪپور (۱) ڪافور - مڪڙو خوشبودار روڻ (۳-۲)
ڪڍي - ڪڍڻ (۲) ٽپڻو - اٽلس - محمل - مڪڙو قيمتي ڪپڙو	ڪڍي - ڪڍڻ (۲) ٽپڻو - اٽلس - محمل - مڪڙو قيمتي ڪپڙو
ڪاڙو (۲) ڪاڙي - پوٽ - ڪاڙو ڪوڙو - پوٽ ڪوڙو - منهن پر ڪرڻ معنيٰ جي سبب	ڪاڙو (۲) ڪاڙي - پوٽ - ڪاڙو ڪوڙو - پوٽ ڪوڙو - منهن پر ڪرڻ معنيٰ جي سبب
ڪاڙ (۱) ڪاڙ - پيچڻ - ساڙو سوزش - حسد	ڪاڙ (۱) ڪاڙ - پيچڻ - ساڙو سوزش - حسد
ڪٽهار (۲) گل جو نالو - گل چوڻ	ڪٽهار (۲) گل جو نالو - گل چوڻ
ڪهاڻي (۱) ساڙ ڏهاري	ڪهاڻي (۱) ساڙ ڏهاري

د- پټ	نځر (۱) خڙ - خراب آدمي -
لغار (۲) انگ - ذرو - ټون -	کريل ماڻهو - رقيب - دشمن
اشارو - اثر (۱۰-۵) (۱۱-۷)	(۲-۷) (۲-۱۸)
لعب (۲) لڳا - لڳي (۱-۱)	کروڻ - ڪڙڻ (۱) (۲) روشني
لڙ - لڙو (۲) اٺ (۱-۹)	ڪرڻ (۱۹-۸)
(۱-۱۱) (۱۳-۵) (۱۹-۲)	کنهائڙي (۲) کنهات جي
م	راڳي - پياڙي - مڙيو
ماڪالي (۲) چاٽي ڇڏي -	ڪنڊ (۲) رستو (۷-۱)
ارادتا - ڪڍ ڪري - ماڪ	کيٽ (۲) کيني - ٻني
۱- صبح جي وقت	گپ
مال (۲) مالو - مالو - مهار	ڄلي (۲) ڳڙهي ۱
مام (۱) مطلب - اشارو	ل
منجڙ (۲) سگر - ڪندي جو ڦر -	ڊڪيٽو (۲) لکن جهڙو - چڱن
فروريل (۱-۱) (۱۱-۲)	عادتن وارو - عدو - نيمتي
مڇو (۱) مٿان	لامي (۱) لهندڙ - نهندڙ
مڙ (۱) پڙئي - سهڻي	لدا (۱) ڏسي - طرف
مشتاق (۲) شوق وارو - عشق	لدو (۱) مڪڙي تاري جو نالو
مشڪ (۱) ڪثوري	

نالنگو (۲) اوچتو - ناگه - ناگر	مَعْمُور (۲) خوش - راضي -
لَپَر (۲) بي پر - بيوس - بيڪس	ڍاول - مڪيو
بلڪل - نيت	مَلَم (۱) ملايت - ڌرم - قصور
لچوڻ (۲) ٻيڙڻ - ٻاڻي ڪڍڻ	مَلور (۱) ملول - شگين
منجھون مارڻ	مَنَد (۱) مانند - مغال - مت
لڏان (۲) ٻڇاڙي - ٻڻ - نيت	مَنَد (۱) مڏ - شراب - لذت -
گهر (۹-۱۲)	مناڻ
نورث (۲) ننگام - نظر (۲۱-۱۰)	مند (۱) جادو - منتر (۳-۲)
نِسَت (۲) ضعيف - بي طاقت	موڪ (۲) مالارو ٻاڻي - گهڻو
(۱۰-۵)	ٻاڻي - وهندڙ ٻاڻي - گهڻو -
نيت (۲) نيت چار سا - نوڙ	چار - مو (۶-۳) (۲۸-۱)
و	مِهاه (۲) مڻهن تي - ٻهائي تي
واس ورنئون (۲) خوشبودار -	مِهندئون (۲) مڙهندئون -
سرحيون واس سان رنگيل	عوش ڪنديون - وڻنديون
واڙ (۲) ڪراڙن جانورن جي	مَيو (۱) اُٺ - ڏاگهر
بيماري - ڪارو داڙ	ن
وڇوڙا (۱) رنج ٿيڻ - ناراض	نامسٽ - نامسٽ (۲) اُٻڻ -
ٿيڻ - مڏو پائڻ - چڙڻ	ڪڻي ڪڍڻ

هڏ پوٺ (۲) لڳا - اٿر ڪرڻ
 هيٺي (۲) مڪڙي ڦسڻ جو
 ٻاڪڙو ڇوٽو ٺوڙن ۽ رسن مان ٿو
 ڇڙي - جهل
 همير (۲) هن دير - منير - ماڻي

۴- سر سر اڳ

۱

آب (۱) ماڻي - درياھ - سمنڊ
 آشي (۵) ٻاهر جهڙو - ساڙيندڙ
 ماريندڙ - خوفناڪ

آچار (۳) مثال - نمونو - انصاف
 نبيرو - فيصلو (۹-۱۰) (۱-۱۸)

آچار (۱) اشارا - نشانين
 (۵-۶) لهرين - وڪرا

آڏو (۲) اڳيان - وچ تي
 آڙ (۲) درياھ جو سخت وڪرو

وڏو (۲) پڌرو - ضعيفي

وڏو (۱) سخت پيڻ

وڏو (۲) ڪاڙو ڇو -

ڇڙ - رس - درڇو (۱۹-۱۰)
 (۱۹-۲) (۱۹-۹)

وڏو (۲) صحبت - انس -

حال اڏو - رهائ (۹-۳)

وڃ (۲) اٿل جو گلو (۱۰-۶)
 (۱۳-۸)

وڻ (۲) کلي دوا - ماڪ - گهر

وامو - واماڻو (۲) فڪر

ڪرڻ - ڳڻي ڪرڻ

وهه ماء (۲) دم جهڙيون - زهر

جي سواد واريون

وهلي (۱) جلد - تڪڙي

هم

هائهر - هاهر (۱) دونهار - مون

مون ڪرڻ - ڊڪل

اڀڙڻ (۳) مٿي چڙهڻ - ٻاهر نڪرڻ	اچل - تڪ - پير (۵) خمار
اخلاص (۶) سچائي - نيڪ	ميل - شوق
نيڪي - سهجي دوستي (۸-۳)	آگاهه (۵) واقع
آرڻ ۲ اشارو - مطلب	آگر (۵) خوشبودار ساڙڻ جي
اڙي (۵) اٽڪ - مشڪلات	دوا - اگر ٻئي - واس - ڌوپ
امارو - اماري (۲) (۵)	(۱۹-۲)
ري سار - ري سڌ - ري ٻڌ	آڱهه (۱) وسيلو - آسرو - اجرو -
(۲-۳)	بنام - ڌر - بهندار - نظرتي
امري (۲) اڏامي - چڙهي	(۳-۲) (۶-۵) (۱۳-۲)
امولهي (۱) ان سونهي - ڀير	آهار (۳) آهر - آسرو - ڀروسو
واقع (۹-۸)	(۳-۲)
اڪير (۱) سڪ - سڌ - خوشي	آبت (۳) آبتا - آونڌا - مخالف
اگهانڻ (۱) عرض قبول ڪرڻ	آياڳي (۵) نياڳي (۹-۲)
اگهڻ (۲) قبول ٻوڏ - پسند اچڻ	آٿارڻ (۵) ان تارن - نر نري
اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كُنْ لَا	چاٽندڙن
ذَنْبٌ لَهُ (۲) حديث - معني	آٿر (۲) آٿر جو واء (۷-۲)
گداهه کان توبه ڪندڙ اهڙو	آٿوڊيا (۵) ان ميا - بيحساب
آهي جهڙو جنهن مان گناهه مٽي	(۵-۲)
نر ڪيو	

اولو (۱) جهاز جو دلچسپ - بيڙي جو گن (۳) (۳-۳۵)	امانا (۱) بي مانا - بي آلود (سمانا جو ضد)
اولائي (۱) انائي - عرض قبول ڪرڻ - آڱهائي	الديشو (۲) نڪر - گهڻي - ب
اولهو (۶) عميق سمند (اشارو آخرت يا من جهان جو) (۱-۱۸)	آلي (۳) نوڪ - جهنڊ - منهن
اهرائي (۳) مڪارڻ - ملائي	اواهي (۲) بهائي (۶-۸)
اهڙائي (۳) سڀن يا سڄين ۾ ڏاڳا اڳڙيون رجھي بند ڪرڻ	(۲-۳) (نالو اله اوباسو انهيان نڪتل آهي)
اهڙا (۲) لڳڻ - ٽڪڻ - لڏڻ	اوج (۶) جاڙهي
اهڻ (۲) عشق - شوق - سڪ اٻارو (۶-۳)	اوڙاه (۲) ڪُن - اونهو درياد عميق - درياد جي ڪڏ - درياد جو ترو (۲-۵)
اهڻڪ (۵) اوڪائي - ڏڪائي - ڏڪ	اوسار (۳) آرو - آجهو - ٺارو
اهڻڪ (۲) خوشبودار نيل	اوسه (۵) ارچتو آراز - ٺال (۱-۵)
ب	اول (۱) ڏڪ - لپوارو ڪر - اولي سان ڏڪ
باطن (۱) اندر - دل - دلچسپ	اولي (۲) باطني مان انگهائي - لامن - اچڻ (۶-۱)

با نا (۱) بيان - احوال - راز -
 اندر جي حالت رنگ -
 شڪل - پردر
 بچن (۲) بچڻ
 بخرو (۲) حصو - بغي - نصيب
 بلا ئي (۲) بلائي - مضبوط -
 مٿيڪي جاء

پ

پاڻ (۳) پاڻو
 پاڻ (۲) لنگهو - مڱڻهار - هٿو
 پاڻ (۶-۶) (۱-۱۲) (۱-۲۷)
 پٿار (۲) گهر ڏلي - مڙس -
 خاوند - خدا تعاليٰ (۱-۶)
 پئي (۵) پراڻي - گريل - ضعيف
 پٽيون (۵) پير پاسا - قبر
 پڙ (۳) پاسو
 پلڪار (۳) ڪاڙو - سختي -
 تنگي (۶-۸)
 پن (۱) رڇ - ٻيئي لاسائڻ جو
 چار (۱-۲۸)

ب

بار (۲) هاري - سنبڊ جو ياڱو -
 اونهو باڻي - ڪن
 بان (۲) بانهو - غلام
 بهاران (۱) ٻن طرفن يا پاسن
 کان
 بر (۶) بر حال - مصيبت - انوس

پوري (۴) پورزي - السجاخ -	نُر (۳) ذرد
اوجھ - پولي - پلندڙ (۳-۹)	تراڙ (۵) طراز - پيڙي
(۳-۱۹)	گرميز (۳) تجويز
پني (۳) ڊپ - ڇاڙ - خوفي	گُرهو (۲) ڪانهين يا ڪڪن جو
(۷-۹) (۶-۱۰) (۲-۲۲)	ريڙهو جنهن تي تريو آهي (۶-۷)
پيڻي (۲) جاء - هند - واهر	(۱-۲۰)
(۲-۳) (۶-۶) (۳-۱۸)	
ن	
تائير (۲) اثر	تسليم (۱) سپ ڪر خدا کي
تاري (۲) طلب - نات - باجه -	سونهل - توڪل - خدا تي
پلاڪي (۱-۳۸) (۳-۷)	پورو پردو (۲-۴)
تاکياڻون - تسکياڻون - سهي	تڪيو (۲) مڪان - رهاڻي جاء
کياڻون - وکريا مال سان	(۲-۲۱) (۳-۲۱)
پرياڻون	تڳڻا (۲) رهڻ - گذارڻ - جٽار
ٿانگهو (۶) ٿورو ٻاٽي - هتي	ڪرڻ (۱-۲)
اشارو ۾ جهان ڏي	ٿن (۳) تنگ - سوراخ (۶-۶)
نائب (۱) توبه ڪندڙ - پشيمان	ٿنڻ (۳) ٿن يا تنگ بند ڪرڻ -
احقيق (۱) سچ سچ - حقيقت	ڏگهري هٿڻ
ڪري (۲-۴)	تواڻي (۱) بنال - گرام (۲-۱۱)
	توڻو اِلي الله توبه لُوحا (۳)

ٻاکڙيون (۳) ٻهڙيون	(قرآن مان) يعني خدا وٽ
ٻان (۲) ٻن - ٻان جا ٻن يا ٻهڙا	خالص طرح يا سچي دل سان
ٻالڏي (۵) ٻنڌ ڪندڙ - قاصد	توبه ڪريو
ٻالڻيٺ (۴) موتي جو ٻاٺي يا	توه (۱) (۵) مهر - ٻلائي - خدا
آب - رونق - رنگ روپ	جو فصل (۵-۶) (۲-۷) (۱-۸)
موتي - آبدار شي (۴-۵)	دش
ٻچار (۳) ذڪر - بيان - ڪلمو	ٺها (۱) تعريف - ڊاڪٽر - وصف
ڪلام	پ
ٻڌم (۴) ارڻ کان مٿي جو	ٻاٿار (۱) سبڌ جو ٿرڊ - درٻار
دد - ڳالهيئي کان ٻاهر	جو ٿرڊ - اولهو ٻاٺي
ٻر بندر (۳) ٻور بندر - ڪڇ جو	ٻار (۱) ٻريٽن ٻر - مو ڪندارو
ٻڪڙو بندر	ٻارڇا (۵) ڪپڙا (ٻارسي ٻارڇا)
ٻر ٿيڻا (۲) ٻرجڻ - ڏاهڻ	ٻارس (۳) ڪيميا - ٻهڻ جنهن
ٻوڪڻا (۴) ٻرڪڻ يا ڇڪاڻ وارو -	سان ٺاهي وغيره کي ڦيرائي
صراف	سون ڪڇي (۵-۳-۱)
ٻر ٺجي (۴) ٻلجي - ٻرجي -	ٻارڱو (۲) ٻرڪڻ وارو - ٻرڪيندڙ
سونپيچي	ٻاري (۶) ڪسي - ڪوماڏو -
ٻڙيون (۵) ٻايسارين يا عطارن	ٻير - ٻهر - ٻاٺي جي شاخ

لهرين جو ڏڪو يا سٽڪو
ڦيرو (۲) ڌر - بوت

ج

جاڙا (۵) وڏا
جال (۲) جام - گهٽو - جاري -
گهٽا - ججهڙا (۵-۶) (۵-۱۱)
(۱-۲۲)

جانا (۱) توبه - نڪتي اٿڻ
گسائڻ، جا توبه جي نشاني
آهي

جھوٽون (۳) لڳو دڄ -
گذر دڄ

جڻڪي (۳) ڪڙڪي - اوچتي آئي
جر (۱) جل - پاڻي (۹-۱۹)

جر ٻولي ٻاڻ (۵) درٻار جا
بوجارا اڪو پاڻي ۽ ٻر وجهندا
آمن جانور وغيره ۽ انهي محل
گهٽي ۽ پاڻي وڃي پاڻي جا
چندا هئندا آهن ۽ دعا گهرندا
آمن

جون پٿرون - خوشبودار
دوانون

ڳڻهه (۳) رسو جنهن سان پٿري
ٻڌي ڪناري تي بيهاريوندا
آمن - لنگر سان پٿر جو
رسو

ڳوچارو (۲) بوجا ڪندڙ -
بندگي ڪندڙ

ڳهٽ (۲) واسو - مناسبيت -
موافقت (۵-۱۲) (۳-۲۲)

ڳهٽا (۳) ٻيا - راضي ٿيا

ڳيڪه (۲) محبت - سگهت -
دوستي (۱-۹) (۱-۱۰)

ڦ

ڦرهو (۱) جهاز جو تختو

ڦڙيون (۱) مينهن جون بوندون -
برسات

ڦڙو (۳) پاڻي جو ڦوٽو - حباب
ڦيٽ (۱) جهيٽ - جمات -

جواړم فروش	جرېون (۲) جرېون - ګڼېدون
جهاج (۱) جهاز	ګوشا
جېشو (۳) مراد - ژوند - معني	جړی (۲) ملي
اشارو حديث جو تر الدنيا	جفا (۱) تکليف - سختي
جيفو طالبا کلاب - معني	جگ (۵) ايام - زمانا
دنيا ژوند آمي ۴ سندس	جنېټا (۳) هلن - چرن - مټو
ګولیندو کتا امن	مټن
ج	جنگ (۱) (۵) وږو - ګرو -
چام (۵) سردار - بهندار -	قداور - مضبوط (۶-۸) (۸-۳)
رسول کریم (۷-۳)	چوټ (۲) لهارن - ګولن
چهر	چولي (۲) جوت وارو - چمکنډو
چهاچ (۲) پالني مديجيان ملن	چون (۳) ګوډن - مرن
يا لنگهن - تکليف يا مشقت	چوپ (۲) بهادر - بهوان -
کډن	جنگ
چهر جهشو (۳) ګهر ګهاو - پراکو -	چود (۲) سخا
شکستو	چوکارو (۵) چوکي دارو -
چهرن (۳) ضرر ښه - ښه	خوناک - شوروارو - چوکاتو
	چوهرې (۲) جواړن جا - وډا ګر -

جھڑ لڑن (۲) گجھون جاپون -
اکل مند - جھو یا کارنھن
رکھیل

چار (۲) چارو (۱) چارو-دلت-
رستو
چرا (۱) چور - چورٹ - تھکرے
یاد گیری - مہر

مَكْنَا (۲) قَرْد و لَهَر - كُنْ -
 ۵۴ - جَب (۱۸-۳)

جود (۱) بھل - ہرزا ہرزا -
بیمار (۱-۲)

چور (۱) چورٹ - تحریک -
یاد گیری

C

نیوژن - اندر قولہا - چار
رجہا

جُتو، چوٽو (۳) سر مو لیل

جهان (۲۰-۳)	حدیث (۳) رسول صلعم جو قول
دَاؤُو (۲) شفیع - چڙا لیددو -	یا کلام
دکيل - - فارش کدو	حرمت (۵) محابي - مدقي -
(۱۸-۳) (۳۳-۱)	عزت - حق - شرف
دان (۲) بخشش - عطا - انعام	حکیم (۱) حکمت وارد -
(۶-۶) (۱۴-۲)	خدا تعالیٰ جو نالو
دائِم (۱) دمیثر - مداام	خ
دُڙي دِکَ (۲) دپ - پت -	خان (۲) سردار
مغانهين	خبر (۲) یاد گیری
دَلگي (۲) پیڑی	خضر (۵) خواجہ خضر، جو گمراہ
دُني (۳) دنیا	کي رستو ڏيکار ٻڌو آهي
دوربینی (۱) پري ڏسڻ جو	خمار (۲) نشو - غفلت
دوزار جو جهازن ۾ کٽندا آهن	خیمو (۲) تنبرو
دِوان (۲) دفتر - فیصلی جی	ن
جاء - محشر یا قیامت	دانا (۲) بخشیمندڙ - - سخي -
ڏ	خدا تعالیٰ
دُليا (۲) ٻڌو ڪيا - جو ٺڌي	دار (۳) ڏاڪي - سوري - گهر -
ڪڍڻ	

د ټولنيز (۱-۶) (۱۹-۴۴)

(۱۹-۶) (۲۵-۳) (۳۵-۱)

رواړي (۲) بي انصاف - رواړ

يا پاسداري كندړ - لږ -

كوژد

ژوند (۱) روڼدا

ري و (۲) ذكر - غم - مټ

س

ساج (۳) سجا - سوان - جگا

ساج (۵) ساگې جي كالې -

بيژي جا - از

ساز (۳) اوزار - بيژي جو سامان

د نجه و شيره

ساموندي (۶) سمند نې سفر

كړن وارا - ماسر

ساليانو (۳) تيارې (۱-۵)

سالك دارو (۲) من پر كان من پر

دريامر جي وچن - سزم جو

دواسان پرچن - سزم كشي

ملن

د

د او (۲) ډپ - خوف (۱-۲۱)

(۱-۲۹)

د

دردن (۳) دردنيش - لهن

د كښ (۶) رسن - بهيښ

دوڼي (۲) گيلن - چكن -

بهارن - نشن

د پروډيو (۱) دېرن جا ډير -

ډگ - گهڙو

د پينگ (۳) جهاز جي چكري

جنهجي مٿان رسا لرندا

آمن - كهي - وڌي يا

گري شي

س

دالغن - دالغن (۲) خوشيون

كڙن - رامالڻن - كنهيو

دجهن - راضي كڙن -

سجود (۱) - سجدو - سلام - تعظیم	سانگوتا (۶) قسمت - نصیب -
مندَر (۳) مضبوط - ٿلھو - گھٽو	ننڍا سڳر يا ناديا ڏند وچائڻ
زياده - زور وارو ماڻھو - مگر	جا
(۸-۵) (۹-۸) (۱۰-۱)	ماڻھي (۲) ساڻي - مدد - دهر
سرڪرڻ (۶) تيار ڪرڻ	ماھ لڳل (۵) ڀر جو چڙھڻ
سري (۲) رڙهي - دلي	ماھو ڪار (۵) واپاري - واپارا -
سفيت - مھيت (۱) سفيد - اچر	سوداگر
مفلات - مفلط (۶) ٿلھو مضبوط	سائو (۵) درياھ (۶-۱) (۶-۹)
ڪپڙو - بنات (۹-۱۳)	مُبحان (۲) خدا پاڪ (۲۰-۱)
مڪرات (۲) موت جي بيهوشي	مُھت (۵) سھت - سھو -
مڪاڻ (۳) ٻيوڙي جو سڪان -	تياري - سڀ
کوھو	مستار (۳) ستر ڪندڙ - ڪيندڙ
مڪاڻي (۳) سڪان جھليندڙ	خدا
پاملائيندڙ	مست (۳) ڪم - واسطو
مگا (۳) سنگت - نسبت	مغالو (۳) سخت - شور وارد -
منا (۱) مان وارا - مانائتا -	ڪاوڙيل - ڏاجو (۵-۱)
عزت وارا - سُکيا - خوش	مُهيون (۶) دوائن جون پيالون -
(۲۱-۲)	سُهيون

سَمَرَا (۲) سَبَر - رستي جوتوشو	سَمَرَا (۲) دريا مار جو وچ - تَکُ -
سَمَگِيَا (۲) نوازيَا - پيرا يَا -	اُونهو پاڻي
سَرفراز کِيا (۶-۶)	سِڪَڻا (۳) چنڻ
سَمِيت (۵) سَعيو - نيارِي	مِيل (۵) سَپت - سَچائي
سَوارِي (۲) لَامَن - جَوڙَن -	سَيقَن (۴) سَين - سَان
سَڌارَن	سَوا (۲) پرجا - پَرَسَتش - بَندگِي
سَنيءَ (۲) راحَت	سَڙِي (۲) سَوا کَرن - پوڄَن
سَڌورِيَا (۱) سَڌرِيَا - قَاهِل لِيَا	سَيهو (۱) سَيهو - مَهور ڏاتو

ش

سَڄِي (۲) گولَن - جاسوسي	سَارِڪ (۳) شَرڪ ڪَندڙ -
کَرن - نِهارَن - جاسپَن	کَافِر - شَيطان (۳۰-۱)
(۲) (۹-۳)	(۳۰-۲)
سَڌو (۵) فائدو - نفعو	شاهه (۳) درياھ شام
سَڌو (۶) جَوڙَن - مَڻا کَرن	شَهباز (۳) شاهي باز - باز جو بندو
سَولَا (۲) اِي سون - سَونارا	قَسم (۴-۱۴) (۲-۳۱)
سَولَگِيَا (۵) روکِيَا - مَحصول	
يا سَونگَ لاءِ تَريا يا ويا	

سَولَڻ (۳) پيڙِي

ص

صَڻين (۴) سَڻون وِڻو - سَڻين	صَراط (۲) پَل صَراط جا قرار کان
واٽ سَڻا ڏي	

نماڻائي - نياز (۲-۲۱)
 عَدُن (۱) عربي سمنڊ ۾ هڪڙو
 بندر حج جي رستي تي
 عصيان (۲) گناه - ڏور -
 باپ
 عهد (۱) انجام - وعدو - شرط
 (۸-۳۱)

غ

غاريبو (۱) غريبالو
 غراب (۱) جهاز
 غواص (۲) نبي مڻندڙ - نبي
 مڻي موتي ڪڍندڙ

ف

فضل (۲) ڀڳتي - مهرباني - رحيم

ق

قرنفل (۵) لونگ (بالقرنفل)
 قوال (۱) ڳائيندڙ - تعريف يا
 مدح ڪندڙ

تڪي ۽ دار کان سنهي آهي
 جنهن مان قيامت ۾ سڀ ماڻهو
 لنگهندا (۱-۳۳)

صراف (۱) سون رهو پر ڪمندڙ
 سون رهو مٽائيندڙ (۱-۲۵)

ض

ضاع (۱) ضايع - زيان - نقصان

ط

طوفان (۱) هاڻي جي اٿل -
 هاڻي جو جوش يا چاڙهو يا
 لهريون

ع

عادنيون (۶) عدن تي مان
 عبث (۵) اڃائي - ناحق -
 بگت - جاڙ (۳-۹)

عجبر (۵) خوشبودار دوا (۱-۲۱)
 (۷-۳۱)

عجز (۵) عاجزي - سڪيني

ڪ

ڪُڇ (۲) ڪوڙ

ڪشيمان (۲) ٻيڙي ملائيدڙ

ملاح - نا خدا (باري)

ڪُفران (۱) بيشڪري - ڪُفر

ڪرڻا - ڪافر ٿيڻ

ڪُلْ لَفْسُ ذَا لِقَةِ الْمَوْتِ (۲)

قرآن مان يعني سڀ سام

وارا موت جو سواد ڇڪندا

(۱۹-۳)

ڪم ٿيا (۲) ڪمياپ ٿيا - گهٽ

ٿيا - ڪٿا

ڪُن (۲) گرداب - درياھ جو

ادو منڍ جتي ٻاٽي اونهو

مڃي ۽ ڦري

ڪُنڀل (۳) ڇڻ - ڌڪڻ

ڪنڇن (۲) شيشو - نازڪ شي

ڪُنڇل (۲) ڪوڙ - ڏون

ڪُنڀر (۲) عينڪ - چشمو

ڪارونهار (۱) ڳوڙھو - اونهو

ٻاٽي - درياھ - ڪارنھن -

اونڊاھي (۲-۳) (۰-۳)

ڪالڊ (۳) مٿس - پتار

ڪاٿو (۶) درياھ جو مڪرو

ٻڪي جو ٻاٽي لھڻ وارن ڏينھن

۾ ٻولي ڪندو آھي تہ

سگھوئي ٻاٽي لھي ويندو آھي

ڪاٿو (۲) شيشو

ڪاٿو ڪُڇ (۱) ڪوڙيا ڪچو

شيشو - نہ موتي يا جواهر -

ڪوڙ

ڪُٽ (۲) مڪڙي ڏاٽو - پھل

ٿانو (۰-۱)

ڪُٻڙ (۱) (۳) درياھ جو

ڪنارو - درياھ

ڪُڇل (۲) اکين ۾ ڊڄائڻ جي

برمي جهڙي ڪاري شي

ڪوئي (۵) دڪان	ڪوٺا (۶) دڇ - ٻجھلي - دڇ جو
ڪوٺ (۵) ڪڏ ڪري - خوشي	ڪيڪڻ - ڪوائڻ
ڪان - ڪيو ڪري	ڪوهو (۳) ٻيڙي جو ڪوهو -
ڪوڙ (۱) ڪوڙ - ڪنارو -	ڪان
ڪناري - ڪاسو (۲۷-۱)	ڪنهن (۴) ڪن - ڪن ڪن
ڪوڪار (۳) آواز - دل - ڪڪار	ڪاڇڙن
گور	ڪير (۵) ڪيري - واڌائي -
ڪڇڙ (۴) ڪڏ - ڪوڙ	ڪبارڪ (۶-۷)
ڪير (۵) ڪلا	گ
ڪم	گت (۲) گهٽ - عادت - دستور
ڪٽ (۲) ڪٽيو - ڪاٽو - ڪٽو -	(۷-۳)
ڪٽ	گڏون (۴) ٿامي يا پتل جو لوتو
ڪٽڻ (۵) سندن جي ٻاري - گهارو	ٿامو يا پتل - ڪڙوي ڏاٽو يا
(۵-۲)	ڏڙ
ڪٽڻ ڪيڙا ڪو (۵) ٻاٺي جا گهرا	گهٽوار (۳) ٿاڦل - پيمبر - ففٽ
ڪيڙ بندڙ - سندن لڏپنڊڙ - گس	پيمبري
ٿان ملندڙ	گ
	گهڙون (۲) راڳ - شعر - پيمون
	گهڙيون - اوليون

ڳوڙڻ (۶) ڳولڻ

ڳوڙو (۲) ڳولو - ڳولا ڪندڙ

ڳوري - ڳوڙاڻون (۲) ڳولي -

ڳولون - طالبو - عاشق يا

مشتاق زالون

ڳوڙهو (۱) ڳوڙو - ڳوڙمل - مت

ڳوڙهو ڳوڙو جو ڳوڙهو -

بي انت

گهڻو

گهڻو (۲) گهڙو - گهڻو

گهارڻ (۱) گذارڻ (۶-۶)

گهڙائي - گهڙ (۲) خدا جي

خواهش - رب جي رضا

گهڙو (۳) دلو

گهڙوڻ (۲) گهري - طلب

ڪري - ڳولي

ل

لاڄو (۱) رڻا

لا ڪيدار (۵) لڪپتي

لا ڪيدار (۵) لاڳائي وارا -

دوست - محب - جذجو

لاڳو لڳي

لائن (۱) پيارا - سچو - محبوب

(۱-۳)

لائق (۳) لياقت وارو - سردار -

حضرت رسول معلم

لائون (۲) هيٺو - ڏهڙو - غريب

لپيٽ (۱) لپاٽ - چاٽ -

جهيٽ - ڏڪ

لچ ڪٽڻ (۳) ڏهو ڪٽڻ - ڏميدار

ٿوڻ - ننگ ڪرڻ

لڏو لاھڻ (۲) بار لاهڻ - سامان

لاھڻ - ويهي رهڻ

لڙو (۱) لڙو ٻاٽي - درياھ جو

ٻاٽي - اونھو ٻاٽي - درياھ

(۶) (۲-۳) (۶-۸)

لس (۱) ٻاٽي جي لس يا آڇ يا

سطح

خروشخبري آهي - يعني
اوليائين لاءِ ها جيڪي عمل
صالح يا چڱا ڪم ڪن ٿا

ليٽ (۱) باطني جي پکيڙ - پکڙيل
يا اٿيل باطني - طفياني
ليڙو (۱) پيڙو - جهاز

م

ماسو (۲) نور جو وزن - اٺ
رنجون

ماڻڪ (۱) موني - ملوڪ - ڏامو
ماء (۱) (۵) بندر - مقصد - منزل
مقصود - مطلب

منايون (۱) مدايون - بديون -
گماهر (۲-۳)

مَنَن (۲) بچيون

مجاز (۳) خاصيت - روتق -
تيزي (۱۹-۳) مزاج
مجاز (۶-۲) مفرد ري - بستي

لسان (۱) لسان سان - زبان سان
لڪيون (۳) جهان جا لنگھ -
مشڪل جايون

لڳ (۳) لاءِ - ڪارڻ - واسطي
شامل - لاڳو رکندڙ (۶-۵)
لڻا (۳) مڏيا - بدڪار ماڻهو -
گنهگار

لنگو (۲) لنگڙو - مندو (پارسي
لنگ)

لندو (۳) بد عادت - بيڪيا -
بيشرم

لنگر (۳) پيڙي يا جهاز بيهاري
جو لنگر

اوڙائو (۲) ڪيڏو - گوليندڙ
گهرج وارو

لوڙڻ (۵) ڪاٺي - پارڻ -
پوڳڙا (۶-۵)

لَهُمَّ الْبُشْرَى (۱) قرآن (۱۰)
سوره مان يعني منجھي لاءِ

مکڙج (۱) مهاڻو - بهڙي يا جهاز ملائيندڙ (۲-۱) (۱۲۸)	مُڻا (۲) عربستان ۾ مڪڙو شهر - عرب جو مک بندر
مکڙو (۲) ڏپ - خطرو - خوف	مدح (۱) تعريف - واکاڻ - مداح
منا - مناو (۱) (۴) منان من	مذڪور (۱) احوال - ذڪر
مان - دل مان	مڙو (۲) ٻلي - گدڙ
مند (۲) زال (۶-۹) (۹-۱۳)	مُس (۵) قلم مُس - لوح قلم
مڻڻ (۲) ڏيڻ - بهارڻ	مُعلم (۱) آرڪائي - جهاز جو رهنما - ملاح
موچار (۲) موچارو - سونهارو - ڳورو	مڪڙو - مڪڙي (۱) بهڙي (۲۰-)
موليا (۶) موليا - مولهانا - ٻٽڪا - ٻڳون	مکو (۶) مسلمانن جو پاڪ شهر جتي ڪعبو آهي ۽ جتي حج ڪرڻ لاءِ ويندا آهن
مهران (۵) درٻار - سندو ندي	مُڪين (۳) موڪلين - روانو ڪيڻين
مهي (۵) ڏڏ (۶-۳)	مُڻ (۳) گهرڻ - نيوال ڪرڻ - ٻٽڻ (۶-۲)
مڀل (۱۳) گامڻي جو ڏوڏو عدد - ڪروڙن ۽ اربن کان نه مٿي	مڻهار (۱) لنگهو - پٺڻو - فقير سوالي
مين (۳) آئن (ميا - آئن)	
ن	
ناوڏ (۱) معدوم - نيمت - فنا	

ننډوا لنگر پیژي بهارن لاء	ننډوا لنگر پیژي (۳) ناروون
لاکوا - لاکوا (۱) ناخدا - خلاصی - چهار ملائ وارا (۱-۲۸)	ننډوا (۳) کړن - بهرن
لاو (۳) پیژي	لنګر (۳) لنگر
لېهه (۳) جتاو کړن - بقا کړن	لوا (۴) نوازېل - سرفراز
لوتون (۵) زبان سان - خیال سان - سجه سان - تحقیق (۵-۶)	لوح (۵) حصره لوح لسی جنین طوفان ر پیژي نې ماتېو چارهی بهجا یا
لسان (۲) وېسر - فثلت - ویسلو - غافل	لور (۵) باطني (۱-۲) (۱۳۱۸)
لغرو (۲) سځ - بکار - دانېن	لور (۹-۳۱) ننډو باطني - نانګو باطني
لک (۶) میرو - مټي وټو - باطني جي کڅ	لېنډو (۳) دموت سکندرو - اونډو باطني - درېاء
لکلي (۳) بالکل - پور - سورد (۱۳-۹)	لېهه (۶) عشق - باطني جو لېهه
لکت (۶) چند جون منزلون -	و
	وامن (۵) واس ډوپ لټائښ - سرو نیل لائښ
	واکړوالي ولا تکېرون (۲)

وَمَقَهُمْ دَاهِمٌ شَرَابًا طَهُورًا (۱)	قرآن (۲ سوره) مان - يعني
قرآن (۷۶ سوره) مان يعني	مڪر ڪريو، منهنجو ۽ ڪافر
۽ منهنجو رب منهنجي پاڪ	يا بيشڪ نه ٿيو
شراب پياري ٿو	وان (۴) دئون - دج
وَمِنْ ڪَرْنِ (۱) بس ڪرڻ -	واغز - واغزا (۶) درياھ جا واغز -
جيڪي دس ۾ هجي سو	ڏنڊن - ڇورا
ڪرڻ	وَتُ (۱) طرف - قدر
ولايت (۱) ولايت - ڏيساور -	وَتُ (۲) طاقت - سگهه - شئي
پير ملڪ	وَتُنِ (۳) وٺڻ - ورائڻ - دراهي
ولھو (۱) سحر - سڪڙو - خالي	ڪائڻ
(۱-۲)	وَدَّاندرو (۶) سميت - زوراور
ولھا (۲) سجا - ڪنگال - ٻيڏوا	وَدَّاندريون (۳) وڌليون - يعني
مفلس	وڌيون ٻيڙيون (۸-۱)
وَنَجَّيْ (۱) وڃائڻ - خريد ڪرڻ	وَرُكْنِ (۴) ٽٽڻ ۽ هجي - هلي
سرد ڪرڻ	انهنکي مڃي - خاص انهنکي
وَنَدَّ (۲) جواهرن ۾ سوراخ	هجي
ڪرڻ - جواهرن جو دھنوار	وَرُ (۲) سلوڪ - ملت - رستو -
ڪرڻ	احسان - بلاغي - عزت (۱-۲)
وَلَّج (۱) وکر - واپار - سودا گري	(۱-۱۰)
مال	

وڌ ڪرڻ - زياده ڪرڻ	وڌڪ (۱) رنگ (۱۹-۳)
وڏو (۱) بهادر - بهوان - خدا	وڏي (۳) خوش ٿي - راضي
(۱۲-۱)	ٿي - ڪڏ ڪري
وڏو (۳) سمنڊ جي ويڙجا لهندي	وڏو (۳) وڌڪرو - ٽڪر - سمنڊ
۽ چڙهندي آهي - سمنڊ -	صيق (۵-۱) (۶-۱)
لهو چاڙهو درياھ جو - لهر	وڏو (۲) جلد - گهو (۱۳-۸)
وڏو (۲) دير - وقت	وڏو (۴) ڦڪر - گهٽيون
ويسالڪ (۶) ويسامي - ماڻ	وڏو (۳) ملڻ پيڙهي جو - پيڙي -
ڪري - صبر (۶-۵) (۶-۹)	درياء
صبر - ماڻ (۳-۱) (۱۳-۸)	وڏو (۲) وهياڻ - دولتمند
ويسرا (۱) ويسرارا - غافل	سائو - آسودو - پريل (۶-۷)
ويجاڻو (۳) بي پروا - بيخيال	وڏو (۵) پيڙي
ماڻ	وڏي (۴) گذري - ملي (۶-۷)
ويو (۴) دريا - ٻيلو - ڏمون	ويڻ (۱) ڏڪڻ
ويتهون (۶) غاڙهيون - مٿيون	ويڻون (۵) ملاڪت - ٽڪايت
آزيون	ڏکياڻي
ويجهار (۴) جوامر اڪريهندڙ	ويڌ ڪرڻ (۳) زور سان ڏهڻ
جوامري - جوامر پرکيندڙ	تسبان ڪرڻ - ڦير ڪرڻ -
(۱۲۳-۱)	

پار کان نه پري لاهندو - يعني
قيامت جي ڏينهن

۵ سر سامونڊي

ا

آمائتي (۱) آس پري - آسري
واري - اميد واري (۷-۱)
آوڻ (۳) ڏاکڻ جا چڱا - ست
سامان - وکر

آه (۳) آس - آسرو - اميد
آيل (۱) ايل - امان - ايجل
(۶-۹)

آهار (۲) اهر - گهڻي

اڙيا (۲) نڪتا

اڏ وڌايون (۲) دانهون -
نريادون - ڪارون
اڏ ڪو (۲) ڊپ - ڍاڙ - اڏ ڪو

هر

هاڪار (۳) مڪل - آواز

هاڪار (۲) پيڙي ملائڻ -
چاڙهڻ

هاڪارو (۸-۵) مڪل - آواز

هڙ (۱) گنبد - گوڙي - خرچ

هڪيو (۶) حاصر - خبردار -
سنبال وارو

هنيو (۲) چورايو

هور (۱) فڪر - گهڻي

هيج هوج (۶) هيڏي موڏي
خيال ڪر - هڻي پاسي حرص
ڪر

ي

يادا (۰) اي بار

يَوْمَ يَقْرَأُ الْمُؤْمِنُ أَحَدُهَا (۱)

قرآن (۸۰) سورۃ مان يعني
جنهن ڏينهن ماڻهو پنهنجي

اولي (۳) ٻيڙي جو ننڍو اولو
يا گڻ - ونجهه

اوهرڻ (۱) نڪرڻ - لڏڻ -
لڙڻ - ٻيڻ (۱-۲۸) (۳-۳)
(۸-۶)

ب

بحر (۲) سمنڊ - درياھ (۸-۶)
بُوج (۱) قلعي يا ڪوٽ جو ٺاھڻ -
آسمان يا ڪڪرن جا برج
يا ٺاھڻ (۲-۷)

بھت (۳) ٻيٽڪ - گھر - جملہ
سندرو

بھرق (۱۲) جھنڊي

ب

باروچو (۲) اروچ - دوست -
يعني ٻنيو (۳-۹)

برڪيو (۱) کنڊو

اڙڪيو (۲) - ڏڪيو

اڊيٽ (۲) گھر

اڊيٽ (۲) ائٽ - چرخو ڪٽڻ
جو

اڙانگي (۲) اڙانگا (۳-۶)
منڪل - ڏکي

اڪندي (۱) - ڪايل -
آسروندي - آرزو مند

اڪا (۱) آن وغيره جو درياھ جا
ٻوچارا درياھ ۾ وجهندا آهن
(اڪو)

اَل (۳) عيب - ويڪ

الوڙڻ (۱) اُڪوڙڻ

اماڙو (۳) سانهاو - تياري
(۱-۱۳)

امارو (۳) چڪ - ڪاڍو

انگ (۱) بُت يا جسر - سوري
وڻ جي شاخ - ڏنگ - نشان
داغ - ڏنڀ (۲-۳)

انگور ٺاڻا (۲) ٺاڙڻ - چير
وڇڻ

<p>ٺ</p> <p>ٺالندارو (۱) ٺاڻي جا ٺانو جو ٺهندڙ - مسگر</p>	<p>پ</p> <p>پورل (۲) پوري - خوبصورت زال</p>
<p>پ</p> <p>پاڻي (۲) پٽڻ وارو - پيڙي وارو</p> <p>پاڙيجئون (۱) پاڙي واريون - ماحلي واريون</p>	<p>پڻ (۱) ملڻ - گهٽڻ - سفر ڪرڻ (۱۰-۹) (۲-۲۱) (۳۱-۸)</p> <p>ٽ</p> <p>ٽراڻي (۱) مينامين زمين درياھ جي وهڪرو جنهن تي پاڻي اچي پيهي سگهي - چنڊو - دور (۱-۶)</p>
<p>پاڻ (۳) پاڻي - وٽ - ٽي پراڻن (۱) حاصل ڪرڻ</p> <p>پرھ (۳) مسح جو - فخر جو</p> <p>پل (۳) جهلڻ - منع ڪرڻ - روڪڻ</p>	<p>ٽسو (۳) تسو - ٽڪر - ٽڪر - ٽڪر (۳-۲۱)</p> <p>ٽيان (۱) تان - اُتان</p>
<p>ٺ</p> <p>ٺوڙائي (۱) جدا ٿي وئي - ٺڙي</p> <p>ٺوڙائي (۲-۱۲)</p>	<p>ٺ</p> <p>ٺيھڻ (۱) ڏڪڻ - ڏٺائڻ - پيڙي ڏي ڏيھڻ</p>

ج

جائے ذیل (۲) زیارت - زیارت
یا پوجا لاء رجاء - پیرا ڪرڻ
جار (۱) جهوري - جهوراڻو -
جنجال (۸-۲) (۱۱-۱)

جاک (۱) جوکو - گهرج

جٽ (۲) تڙس - ٽڪ - رم -

بهر

جنجار (۱) جنجال - ذکر -
تکلیب

جهو

جهت (۲) ذرو - نور وفت

جهل (۳) دت - تي

جهڙڻ (۲) جهڙو ڪرڻ -
ڙڙڻ

چ

چمائي (۲) نظر رکڻ - دلهر رکڻ

چورڻ (۱) ڳالهه چورڻ - چيڙڻ
ياد ڏيارڻ

چيڻ چاڙهڻ (۱) ڳالهه پاسوري
ڏيڻ (۹-۱۳) (۳۱-۲) داغ
يا ڪو لائڻ

ڇ

ڇاڙو (۱) ڏاڙيوال - چور -
درياھي چور - سامونڊي

ڇڄ (۱) ڇا - بريق - بريق
داري پيڙي - سهڻي طرح -
ظاھر يا پڌري

ڍ

ڍور (۱) سمنڊ - دورو

ڍول - ڍولو - ڍوليو (۱) دوست
سجڻ - محبوب (۷-۱) (۸-۳)
(۲۲-۲)

ڍاڻو (۲) جبل جي دٻي - جبل
(۷-۹) (۱۰-۳) (۲۵-۲)

ط

طاماعو (۳) طمع ڪندو - تلڪاو
سوالي (۲۱-۷) (۴۳-۳)

ڪ

ڪاڙون (۳) نيزاريون - زاريون
عرص - ڪڪارون

ڪڇل پٺا (۱) ڪڇل سان پٺل
سرمي سان آڻ

ڪرس (۳) ڪرسو - ٿامي جو
ٿانو

ڪرهل (۲) ڪرمو - اٺ - ٽا گهو
(۳۳-۱)

ڪڙهه (۱) بت - ڄم - بدن

ڪسو (۳) گهٽ - ڪمئي

ڪوهيار - ڪوهيارو (۲) (۳۱)
جبل جو رما ڪو - مڇيون -
عاشق - پنهون (۹-۳) (۱۲-۲)
(۱۳-۹)

رُچند يون (۲) دلند يون - پسند
ايدند يون (يعني گالهيون
رڇڻ - وٺڻ) (۷-۱)

س

ساٿيهه (۱) وطن - رهڻ جو ماڪ
(۸-۲) (۲۵-۳)

سائو (۳) سکر - اشراق - دولتمند

سڙ (۱) گام - سڄو ڪانهن

سومڙ (۳) سر - اٿي - زباندني

سُڪائون ڪرڻ (۱) باسڻ

باسڻ - منٺ ڪرڻ

سُٺوڙڻ (۳) ٻيڙي - تيار ٿيڻ
(۶-۵) (۹-۷) (۱۱-۴)

سُنڱ (۱) سانگو - نسبت -
سنگت

سُواء (۱) سٺائو وارو

سِير ٿيا (۲) درياه جي سيري
ڇڙهيا - سمنڊ تي روانا ٿيا

سڪارا (۳) سڪا - ڏڪا
نوڪارا

کي چيري - سمنڊ ۾ هر ڏئي
سمنڊ مان لنگهي

گ

گاڙئون (۱) گڏيل

گوندل (۱) ڏک - غم - فڪر
(۱-۷)

گپ

گات (۱) گچي - ڪنڊ (۷-۱۳)

گچيل (۱) گپ ڪرڻ - ڦرڪرڻ

گهر لڳڻ (۱) گلي لڳڻ - سيني

لڳڻ - پاڪر هائڻ

گج رهڻ (۲) حال بيان ڪرڻ -

اورڻ (۱-۲۲)

گهٽ (۱) احسانمد ٿيڻ - ڏاڍدار

مٿڻ - احسانمد ڪرڻ -

مطمع ڪرڻ (۲-۳)

ڪنڊرو (۲) پهرائڻ - گچ - ٻٽ

ني ڍڪڻ جو ڪپڙو (۱۳-۱۳)
(۱۰-۱۳) (۱۲-۱۳) (۲-۳۱)

ڪهڻا (۳) ملڻ - وڃڻ (۵-۶)

ڪم

ڪارو (۱) (۳) سمنڊ

ڪاري گهيڙائو (۲) سمنڊ ۾

گهڙندڙ - سمنڊ جو سحر ڪندڙ

سامونڊي

ڪاري ڪپڙائو (۳) سمنڊ ڪپڙو

وارا - جيئن هاري زمين

ڪپڙيندا آهن - سمنڊ ۾ ملڻ

وارا - سامونڊي

ڪهرين ڪهرين ڪنڊ (۲) ڪير ۾

ڪنڊ بڻي - خوشچون ٿيون -

واڏايون ملهون - ڪيريون

ملهون

ڪپڙائو (۳) ڪپڙو وارا - ملندڙ

ڪپڙي ڪپڙي ڪنڊ (۲) سمنڊ

گهر

آئيج (۱) بولج - بولي ڪج
(لوڻ - بولي ڪرڻ)

گهٽ (۳) ڪوتامي - ڪمي -

عيب - ڪمپڻي

ل

مائن (۳) منهنجو ن - منهنجو

جر

لا جو بند (۲) رڻا

مانگهري (۱) مونوٽ - منهنجي
جهولي ر (۱) ٿر جون زال جي
جني جي ٻوڏ کي

لائون لهڻ (۳) شادي مهل
مٿو مٿڙ - برٽيجن (۹-۱۱)
(۲۱-۹)

مانگهري (۱) منهنجي گهر
منو (۳) منو درياھ (جيشن ڪارو
سند)

لڪ (۱) چيلر - ران

لنگا (۳) سلون ٻيٽ جتي موني
گهٽا ٿيندا آهن (ڪي چون ٿا

مڇڻ (۱) مٿان - مبادا (۱-۲۶)
مرڪڙ (۲) خوش ٿيڻ (۶-۵)

تر لڪا جبل آهي جتي سون
گهٽو ٿيندو آهي

مڙهيو (۲) جڙيو - گڏيو - اٽڪو
معدوڙ - معدوڙي (۲) محتاج

لوڻا (۳) لٽن - ٿرڻ

لوڻا (۳) ٿرڻ - لٽن

ضعيف - مسڪين - نذر -
نڍائي (۲-۹) (۲-۱۱) (۱۲-۱۳)
(۲۱-۹)

لوهر و (۱) مڪڙوڙڻ جو جبل
هر ٿو ٿئي ۽ سندس ڪالي
لوهه جهڙي ٿاڌي آهي

مُله - مُلن - مُله (۱) کان -

ڪما (۱۹-۳) (۲۱-۹)

مند (۳) موسر

موهي (۲) موڪلي - هاري

مند يون ٻائي (۱) جدا وجهڻ -

قابو ڪري جهلڻ

مُهر - مُهري (۱) بهڙي جي

آڳيل - سبي - جهنب

ميت (۳) مٽيون ڳالهائون - لڳي

پٺ پٺ

ن

نارئون (۱) زالون - ٻائي جون

ٻاريون

ٺهر (۱) صيف - پي زور (۲-۳)

(۹-۱۳)

ٺسڻ (۱) سبي جو ٺڪڻ يا

سنگ ڪرڻ

و

واڪ (۱) ڏس - والڻ - وانڻڻ -

ڏسڻ

وامس (۱) خوشبود

وانعتو (۲) بانئتو - جهندو -

بيرق

وانعتين سر ڳنڍ (۲) بيرقن يا

جهندين ۾ ڳنڍيون ڏنل جي

نذر ڪري ٻڌندا آهن جهڻ

بير جي ڳنڍ ٻڌندا آهن تر

جڏهن خير سان پهچندا سين

تڏهن همترو نذر ٻڌندا سين

يا جي سر ڪڍي پڙهيو تر بيرقن

۾ صمدل جي خوشبو لڳل

وانعتيون (۱) بانئتو - جهنديون

نشان

واهندو - وهندو (۲) واو لڳڻ

جي موسر - واو (۲-۷) - اتر

الهندي جي هوا

ور (۳) مرد، ٿرس - ڪانڊ

وراڪڻ (۱) ڊڪورڻ - ويڙهڻ
قابو ڪرڻ

وڙڻ (۲) گذرڻ - لڳڻ - لذت
اچڻ - خوشي حاصل ٿيڻ

وڙڪڻ (۲) موان سان اڏڻ -

ورهم (۳) ڏڪر (۲-۱۳)

وڙهه (۱) ٻيڙي ملائڻ يا ڏڪڻ
جي لٽ يا ڪالي

وڙهه (۲) مڇت - نهنن -
ڪاڍو - دوستي - ڏڪر -
حال (۳-۶) (۲-۱۹) (۳-۹)

وڙهائو (۳) واهاري - وڙهجارا -
سامان سوڙهندڙ

وڙهي (۱) جلد (۱-۳)

وڙهون (۲) زالون - عورتون -
ويروٽار (۳) ميسر - لڳو لڳ
در گهڙي (۲-۲۱)

هر

هٿ (۲) دڪان

هٿ هارا (۲) مارڻ وارا

هوت (۲) محبوب - عاشق -
دوست - پنهنجون

۶ سر سهڻي

۱

آڻڻ (۲) زالنجي دهن جي جاء
ست ڪرڻ جي جاء (۹)
(۲-۱۱)

آڏي (۸) سامهون - اڳيان

آر - آرا (۱) در - ويڙ - گهيرا

ڪن - ڪن - ڪن جهڙا

چڪر (۲-۶) (۲-۶) (۸-۶)

آرا ڪهه (۶) آر - ٻاٺي جي
رڪ

آرو (۳) طلب - خواهش - شوق

آساري (۸) آسري - آڌار

آسانبو (۱) انت - آسانگو - اڪير	آنهڙون (۹) آٺڪان - ارمان کان
آڪرڻ (۹) آڪرڻ - آٿرڻ - ڪرڻ	آڻ (۸) بند - مڃڻ
آڪرو (۱) ميانگو - ملڻ منڪل - زياده	آهر (۷) آهار - آٿار - آسرو
آڪرڻ (۹) آٿرڻ - ڪرڻ	آئينو (۷) آرسِي
آگاهه يا آگاهن (۱) آگاهي - واقفيت (۳-۲۱) معلوم (۸-۶)	آيت (۹) قرآن جو جملو - نشاني
آڳو (۸) آڳو - آڳيل - آڳتي پار - برار	آبارا - اوپارا (۵) خوشبو - مڪار
آڳوڻو (۸) آڳوڻو - روڪڻ	آيت (۹) ڳڻڻ
اٽڪڻ - بند ٿيڻ (۲-۱۱)	آٺلنگهه (۹) نه ٿانگهه - آوڻها - آٺل (۵) رايو - دل جو مٿل - آر
آڳهه (۱) مهندار - سونهون - مادي (۱-۶) (۲-۲۱)	آپ - ڪپڙا
آڳي وارين (۸) آڳتي ويندڙن اڪي	اٺائو (۱) ڪٽڻ
آن (۳) ارمان	آجهڻ (۸) ٻيچ ٿيڻ - ٻيچڻ جي طاقت مٿس - همت ٿيڻ (۲-۱۰)
	آجهڻ (۹) چڱاڳڻ کان پهره - بيحد
	آجهل (۹) اڻ جهل - نه جهلڻ

کان ٻئي جهلي ٻاڻي يا کير	جهڙي - ٺر رڍڪڻ جهڙي -
وغيره هاري دات ۾ دڇي	پيند
پيرڻ	اجهود (۷) ڪُن - گرداب
آڙاڻگا (۹) ڏکيا	اَڇَ (۷) دريا - ڇچ - نَس -
اساڻَ (۳) اُچ - سوزش - سڪ	لَهت
شوق	اچرڻا (۱) ڪامن
اعواب (۱) زهر زهر پيش -	ادغام (۱) ٻن حرفن يا اعرابن
حرف يا نشانين	جوهالڻ گڏجي هڪ آواز
اڪڻڊ (۱) سڪ - اڪير (۷-۱۰)	ٿيڻ
(۱۰-۱۳)	اڏاڻا (۵) وڌيا - گهڻا ٿيا
اڪيرڻا (۵) سڪڻ - ياد	اڏڻ = وڌڻ اڏماڏي اٿيا
سڪڻ - اڪير سڪڻ	اڏاڻو (۵) اڏاڻو - اٿي پڳو
اڪتيون (۸) نڪتيون - لنگهيون	اڏاهه (۶) اڏ - ه اڏ
(۷-۱)	اڏولي (۱۰) اڏ ڏوٽل - پيري
اُست (۶) خدا جو سوال	ٺاهڪ - بليڊ
مخلوقن جي ارادن کي	ارادو (۱) نيت - دل جو ميل
يعني اُست برتڪم (۱-۳)	خواهش - اعتقاد
(۲۱-۹) (۳۱-۸)	اڏڪ مَرڪ (۲) ٿاڻو دات

اللَّهُ وَكَرَّ الْغَافِلِينَ (۶) خدا	الذي (۱) ڪندي - ڪنارو
غفلت وارن جو پنهنجن ڏانهن آهي	الذڪر (۸) ڪچو - ضعيف -
عربي قول	نر مضبوط
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ذَالُوا أَلْي (۶)	اوپار (۵) اڏيار - دمڪ جي
نران مان - يعني (خدا پنهنجو	آيت يا برخلاف
تر) آ؟ اوماڻجو رب ناهيان	اوپر (۳) ڇاڙها
ڇا؟ منن (يعني مخلوقن جي	اولي (۲) اُن وارو - جت
ارواحن) جي ٿر هائو.	اوراڙان (۹) اورينءَ پاران
أَلُوْهُمَّ (۷) خدائي - وحدت	اورهون (۵) اوري - ويجهو -
خدائائي	سالي
أَمَّا بِي (۷) بي متيو - بمقتل -	اوسيو (۶) انتظار - فڪر
اندو آوندو	اوڪر (۸) اڪرائڻ - نڪال -
أَمَّا (۸) ميان	نڪرڻ
أَمَّا (۶) پنهنجيئن	اوچي (۸) غافل زال - موڳي
أَمَّا (۹) امان - ڄمڻ (۹-۲)	(۹-۱) (۱-۱۱)
الدام (۳) عصارو	اول (۹) بدد - روڪ - دمڪ
الدوه (۷) ڏڪر - فڪر - گهي	امو مند جتي درياھ ڪٽي ۽
انتظار	ڪان لوڙهي آلي ڇڏي

پيراهه (۶) اڄ ٻاڻس ٻاڻي جي در يام - اُڏيهو ٻاڻي (۱-۸) اُڇوڙ - گهراڻو يهودي (۱) نادان - بيمقل - ٻياڳي	اولي (۹-۵) اولهڻ (۵) لڙڻ ٿيلهڻ - ٿاڻڻ اوهڙ (۵) انهيوڙت - ٿيهڙ - (جهڙ جو جواب موصول) اهاو (۵) روڻڻاڻي - سو جهڙو (۱-۷)
--	---

ب

ب

ٻالڻ - ٻالڻي (۳) (۲) ڪاڻ - وڻ ٻاوان بٽيل (۶-۲) ٻالڻي - ڪاڻ - ٻنڊ ٻاڻي ۾ ٻيل - ندي يا درياھ (۵-۳) ٻالا ٻڻا (۹) رڱيل ڪپڙا - ٻانھن (۵) زال ٻجھان (۷) آءُ ٻانڀان ٿي - مکي ٻڪ آبي - ٻيٽين ٻجھل - ٻجھل (۲) زور مان ايندڙ (۶-۹) ٻڙ (۱) ٻل - طاقت - ست - قوت (۸)	ٻاٻ ۾ منهنجي بس (۳) منهنجي لاءِ بس يا مات ڪانهي - رڳو روڻڻا ۽ راڙو آمي ٻاڳو (۲) داڳو ٻٽائڻ (۵) ٻٽڪارڻ - ٻٽڻ - ٻٽائڻا ٻوھڻ (۵) سچ - حق ٿي ٻلو (۱) آسرو - جاء - ماڳ - حوالو - ڏبو (۸-۷) ٻيٽ (۳) ڪمر - جهلم (۲۰-۳) (۷-۲) (۵-۳)
---	--

ٻيله ٺي (۶) ٻيلي جا رماڪو-
ميجار

ٻيلي (۵) ٻار - ٻار - ٻار - ٻار - ٻار

پ

پاڻو (۸) ڇمبو - نصيب - قديمت

پاڻو - پاڻا (۵) پاڻ - وڻاڻ -

رڻ جون جايون (۲-۳)

پتون (۷) وڇون

ٻار (۷) ڪپر - ڪنارو

ٻار (۸) ڍر - سٺ (۲-۳)

ٻار (۸) ڦر - ڦر - ڦر - ڦر - ڦر

ڪر

ٻار (۷) ڌرم - آڻ

ٻار (۷) ڦرن - ڦرن ڪن

ٻار (۱) ميل رکڻ - ٺهڻ - ڦرڻ

ٻار (۲-۷) راضي ٿيڻ

(۲-۷) (۸-۹) (۱۰-۱۱)

ٻار (۵) جي مڃي - افسوس

(۱-۱۱) (۱۲-۱۳) (۱۴-۱۵)

(۱۶-۱۷) (۱۸-۱۹)

ٻار (۱) ٻار - ٻار

ٻار (۴) وڇڻ - ڳهندڻ يا ڇڻ

جو آواز ڪرڻ

ٻار (۸) مڃي - مدد - طاقت

ٻار (۹) زور ڪرڻ - رڙ

ڪرڻ - ٻار (۱۱-۱۲)

ٻار (۲) ٻار ۽ جو ٻي - ٻار

(۲-۳) (۴-۵)

ٻار (۵) ٻار - ڪو - ڪڏ (۸-۹)

ٻار (۱) گام جي مٿ ٻار ٻار

ڏٺ جو ٻڌڻن جي لاءِ وڻ

ٻار يا آڻو آڻي جو انهن

جهت وڃي ٻار آڻ

ٻار ٻار (ڪرڻ) (۲) ٻار -

ٻار ٻار - خوش ٿيڻ - سونھڻ

سونهڻن لڳڻ (۳-۴)

پڙيون پائڻا (۳) درياھ جو پاڻي	ٿڌو (۷) تيار ملڪو وزن - ذرو
ڪنارا ڪاٽڻ	تر - رتي - ٻن رتين جو وزن
پلڪار - ڪاوڙ، غصو، خار	(عربي - طسو)
پلڻ (۸) پل پلان ڪرڻ، پلڪار ڪرڻ، ڊيڄارڻ	ٿڌاڻ (۶) نال - چڻي نال - نال وجهڻ
پنوارين (۷) پڙ وارين - هيٺ وارين - خرفناڪ	ٿڌاوت (۱) تقويٰ - پرهميز گاري ڊبل
پني (۳) پيچ پني - ٻرم ٿئي - نجر - رات (۲-۳) (۹-۲۱) (۳۱-۸)	ٿڪي (۷) مينهن - گاد مينهن - رات
پڻ جهڻ (۵) آواز - پڻ پڻ	ٿماري (۸) ٽنهنجي - اومانجهي (مندستاني تنهاري)
ت	ٿنگهان (۱) تنگي کان - زور کان
تاڪڻ (۱) تڪڙ وارن - مارڻ وارن - دشمن	ٿوڏي (۱) خوبصورت زال - سڻي ڏاجي - (مٽي - سڻي)
تافگه (۷) ترو - پاپ - اونهائي	(۹-۶) راڳ جو نالو (۳-۶)
ٿراب (۱) پني (عربي) (۱۱-۵)	ٿور (۷) گهيڙ
ٿرڪ ٿڀ (۷) جڏي ڏيڻ	ٿوڙ (۳) اصل - ازل
ٿڙ ڪرڻ (۱۰) رمنجڻ - شل ڪرڻ	ٿولس (۶) آڇ - بهاس - ڪڪ

ٻارئون (۹) ڪنارا - ڪنڊيون
نھرون - سھرون - ٻاڻي ۽ جون
شاخون

ٻاھڻ (۵) لائق - مناسب
ٻاھ (۱) ٻڌ ڪري

ٻانءِ (۱) ٻير - منڍي ٻانئون
ٻالھون - ٻاھون - ٻاھين ۽
ٻاھين (۱) ٻٽ تي (۶-۹) (۳-۹)
(۶-۱۲)

ٻٽ (۲) جبل جو نالو - جبل
(۲-۷)

ٻٽ ٻوٽ (۱) انجام ٻورو ٻوٽو -
وڏو ٻوٽو

ٻٽي (۹) ٻاڪل - ٻوٽو

ٻٽين (۶) ٻٽين تي - ٻٽي

ٻٽي (۹) ٻٽي - انتها -
ٻٽي

ٻٽي (۶) ٻٽي - ٻٽي - ٻٽي
ٻٽي

ٻوھار - ٻوآھار - ٻوھار (۱)
ٻوھجي آھار - ٻوھجي آھري
ٻوھ (۳) (۶) (۷) ٻوھ - ٻوھين
ٻوھ - ٻوھين - ٻوھي (۲-۹)
(۲-۱۰) (۹-۱۳) (۱-۲۹)

ٻوھڻا (۳) ڪوئي ڪڍڻ - ڊير
ڊيھڻ - ٻيڙائڻ - راضي
ڪرڻ - خوش ڪرڻ - ٻيڙائڻ
ڊيھڻ - ٻيڙائڻ

وڻ

ٻوٽ (۱) ريگستان - واريءَ جي
ڊڙن جو ملڪ - واريءَ جو
(۱-۷)

ٻوٽيون (۱) ٻوٽيون

پ

ٻار ٻار (۲) ٻار جا ويڏل ٻارو -
ٻارن ۽ ٻار جا

ٻارن (۹) ٻارن تي - ڪنارن
ٻارن تي

ڏک ۽ مصيبت ۽ مشڪلات ۾

پُورڻ (۱) (۸) پُڙ - ملڻ -
وڃڻ (۹-۹)

پوءِ (۲) پوي

پهاڪو (۲) واٽ - رسو - پيو

ڳالهه - چوڻي

پهس (۷) ميراڻ - سنڱي - پاڻ

سان - زور - ڏاڍو

پهڻ (۹) پهڻين - گهڙين (پهڻ =
پهڻ)

پي (۳) دوست - محبوب
(۹-۹) (۱-۱)

پسنگهو (۲) مينهن جي ٻيهر پڌڻ
جورو

پيلي (۱۰) گهڙي - داخل ٿي
(پهڻ)

ج

جانب (۵) بيداري - جاڳڻ

ڀڄڻ (۲) ڀڄڻ - جهلڻ

ڀڄڻ (۱) ڀاڙ پٽڙڻ - عمو
اڃاڻڻ (۷-۹)

ڀڙار - ڀڙاڙ (۹) ڀار - ڀرين ۽ ڀر

ڀڙڄڻ (۲) راضي ٿيڻ

ڀڙڪ (۹) مڙس ڀڙڪ

ڀڙياڻ (۸) ڏس (۹-۳)

ڀڙيت (۲) کڻي - ڏوهي (۹-۳)

ڀڙام (۲) مصيبت

ڀڙاو (۲) آواز - ڀڙاو (۳-۳۱)

ڀڙڳ (۶) ڀير (۲-۳)

ڀڙڳڻ (۷) ڀڙا - ڀڙي جي ڳالهه
ڀڙاڻي قابو ڪرڻ

ڀڙي (۳) ٽنگن جي ڀڙي

ڀڙان - ڀڙان (۱) ڀڙان

ڀڙور (۳) خيال - لڪر

ڀڙو آڻي (۶) ادري - دھڪ
جي آڻڻ - آڻي رستي سان

جناب (۱) در گام	جالار - جالدار (۲) جانور -
جنپ ۱ چرن - لڏڻ - مڻيول	سام وارا (۶-۹) (۱۰-۱۱)
ڳيڻ (۷-۲) (۲۰-۱۱)	
جنبو - جنبي - جنپو (۱)	جان جان (۵) جيسين
جنب وارو - مڻي مورو - پليد	جالڪي (۹) ٻار
جنهنڪي غل يا وڻجھڻ واجب	جهڻ (۳) جي پڻ - جي ڪٿي -
مڃي (۶-۱۰)	جھڪڙمن
جند (۱) خشڪ - سڪل - پھڻ	جڏي (۱۰) ضعيف - منڊي -
جھڙ	پنگلي
جنگڻ (۹) جنگ ڪرڻ - وڙهڻ	جر جگه (۳) جل يا ٻاٺي جي
جي ڍلاڻ (۶) ٻاٺاڪي ملاڪ	جاء (ڪي جهڙا ٻڙمن)
ڪرڻ - بڪجڪ ڪرڻ	جڙي (۱) جڙ - گنڊ - مڇ
جههر (۵) جنهنوقت - جهڙمن	جڳڻ (۹) جاڳڻ - اٿڻ - ٻڙڻ
ج	جليل (۶) وڏو جلال وارا -
جڙڪو (۱) مڪڙي نيم جي	خدا جو نالو (۱۲-۵) (۳۰-۳۱)
وڏي مڃي	جڙم (۸) خوش - ڪيو - جمع -
جڙم	(جي جڙ = دلجمع - خاطر
جهاجهه (۵) آونهو ٻاٺي - درياد	جمع

جي وڻاهي جاء - وڻاڻ -
رڻاهي جاء - اوڻاڻ - گهر
(۱۱-۳) (۲۰-۲)

جهول (۳) درياھ جو دونهيت
درياھ

چ

چاندا (۱) چنڊ جي رات -
چنڊ جي

چانڊوئي (۱۰) سائي - روشن
چانڊوڪي

چاهڪ (۲) چارو - گام

چپيٽ (۲) چٽ، ڌڪ

چڙا (۲) گهند

چڪ (۱) ٻاٺي - گپ - ساهل
آلو - ٻنل (۱۹-۱)

چڪ چڪندون (۹) ڏهڻيون
گهون

چڪو (۵) رڪ - ڌڪ - لپ

جهالن (۲) گهند جو آواز
(۶-۹)

جهڻ (۲) ڦسڻ - گهرڻ - غر
ڪرڻ (۶-۹) (۷-۲) (۹-۵)
(۱۱-۱۳) (۲۱-۲) (۲۲-۱)
(۲۰-۲)

جهرڪڻ (۱) چمڪڻ

جهڙ (۲) گهرڻ - زاري ڪرڻ
ڪرڻ - وڌجڻ (۸-۱)

جهڙڪو (۲) ڌڪو - لهڻ
جي جٽ

جهڪي (۱۰) صيف - ڪراڙي
گڏڪي

جهڻ جهڻ (۵) آواز - درياھ
جي دمڪ ۽ ڪنن جي ٿرڻ
جو ڪڙڪو

جهونون ٽيٽ (۲) ٺهارڻ - ميڏائڻ
مورڏائڻ ٺٽو

جهوڪ (۲) اٿڻ يا ٻين جانورن

ڄنگل (٢) جنو - بيجو - مٽ	ڄنگل (٢) گهندن - ڄڙن
ڄنگل (١) دڄن - جڙي يا	ڄنگل (١) (٢) دڄڻ - ڄڻ
گهندڙي جو ڄڻ - ياد ڄڻ (١-٣) (١-٧)	ڄولي (٥) لڏو - موچ - درياھ - واو
ڄولو (١) لانگولو - جهلم جو ڪٽوڙ	ڄوه (٨) اٿاڻو واو - طوفان - لخت هوا - چرو - تيزي -
ڄوڙا پڙا (١) ٻانهن	تڪائي ملڻ جي (١٠-٥)
ڄوڙو (١) ٻانهن جو جوڙو - (يعني دنيائي سنگار)	ڄي (٦) ڇا (سرائڪي)
ڄيهان (٢-٩) ڄيهون (٥)	ڄيج (٢) ڇوڪو (١-٥)
ڄيئون - رڙيون - ڏانهن	ح
ڄتو (٨) ڄاڻو واو - موافق هوا (١-٩)	ڄب (٢) ڄب ندي - ٻيا بان - ميدان (٧-٩) (٥-١١)
ڄر (١) نام تڪو - تير	ڄب (٥) محبت - عشق - شوق
ڄڪي (٥) مست زال - عشق	ڄهاپ (١) ٻاڙي جو لوتو - لوڪالو (٢-٣٠)
ڄڻ - ڄها (٧) منڇ - ڄاڻ - ڄاڻ	ڄڻ (٦) ڄڻ - دلير - مٽ (١-٩) (١-١٣)

عجائب (۱) پردو - روک -
حرکت
کُھور (۱) حاضری - موجودی
مستی
حل لیں (۲) مہو لیں - گدھی
بلی دھن (۱-۱۱) (۲-۱) (۳-۳۰)
نارٹن (۵) ہٹی گھر - ہٹی چٹن
دنیا ۽ آخرت
ڈاڑیا ڈاڑی (۸) گاڑ مورنگ جو
بکری ڈیندا آں
ڈرلا (۲) قاربندڑ جانور -
خوناک جانور (ہارسی)

خ

خال (۸) چٹ - نقش
خرمس - خرمس (۳) کُور -
بیفاندی گالہ - اجائی بک
خُٹرا (۳) خوں - دپ
خُوت (۱) گوروا کھلائی
خُوب (۱) خویی - چٹائی - یلو
خُود بائی (۱) ہالہی - ازخود
بار بانی

د

دان (۳) اسان
دھلیج - دھلیج (۱) دھلیج -
دھلیج کرن (۲-۴) (۳-۱۱)

(۱-۱۱) (۱-۳)	دِہَ (۱) دِیدار - دِسن
دِمن (۶) طرف - پاسو	
دِکَار (۵) دپ - خوف -	دِ
دِکُو	دِار (۸) دار - گاڑو
دِکَ (۱) سینگار	دِتار (۸) نگہ - گمراہ کرو
دِم (۱) (۳) سہٹی جو مگیندو،	دِج (۳) دار، لنگڑیون، دز،
جنہن سان مالٹن ہر ٹائٹن لئی	دِنی
گھریس	دِریان (۸) درکان - اصل سن
دِنی (۶) کھڈی، کھڈارو	دِرندي - شروع ہر
دِوٹ (۲) گھٹو کائیندو پھدو	دِمال (۸) چمات - مار - لوڈر
دِیتیر - دیر - دلو - ہند	دِست
دِوٹی (۲) دت کائیندو - غریب	دِنس (۲) آواز - شور - گوڑ -
دِٹھو - پھراؤٹی جو دِٹھو -	دِمل
(۸-۱۳)	دِوڈوکار (۶) دِڈکار - آواز
دِورو (۷) فکر - گھٹی - دِملس	دِڈکو - دِڈکار - اوندھی
دِہکار (۵) دپ - خوف -	دِوم (۲) دیک - زور - دِل
دِہکو	دِ
دِہاو (۵) دِہر - دِکیر - دِٹھو	دِرن (۶) دجن - دپ کرو
دِہر دِہدر (۶-۹) (۹-۹)	

دَج (۷) مچی قاسطن جا اوزار	(۱۳-۹) (۴-۱۴) (۱-۲۱)
چار (۱-۲۸) مال - ثانو -	(۱۱-۳۱)
سامان (۲-۲۲)	ذہنی (۳) دُورنو - کُڈ (مندستغابی
دَلتا (۴) گڈن - سرائیکی	ذہنی)
دَمَل (۷) ملن (۳-۲۱)	ذہیلو (۸) ذکیو - نیاگو - سحر
دَلت (۱) ملن جو دقت - موچ	ذَنار (۹) بیماری - مرض - عیب
دھالٹی (۹) دُلی - سہالٹی	خرابی - ڈک - اوکائی
دِیہ (۶) رجو - کُمر	ذَنارو (۱۰) روشن - چہنر
دِل (۲) - ادک وارو ہنٹ - گام	ذہنی سنگھچی
جو میدان - سائی جوہ	ذہلی (۴) ذہت - ملاقات - دیدار
دہلو - دہلی (۱) خواہش - دل	(۱۰-۹)
جو مہل - کشش - دُک	ذہراٹھون (۹) ذہرن جون زالون
(۹-۶)	ذہ
س	ذہلو (۱) دہلڑو - خراب - ست
صا صبا (۲) سامان - نیسک -	ذافل (۱-۷)
مٹانہان - موٹمار (ہارسی	ذالچ (۱) جڈج (۲) بلن - چڈن
سامی)	ذ
	ذاد (۷) کچھ

سڀ هٿ (۹-۵)	ماليهاھ (۶) اميد - آسرو -
مٽڪ (۳) ٿورو ٻڌ - هر ٿي وڪون	تيا ري
مٽيون (۱۰) ٺاميون - مٽيڪيون	ماتڪ (۶) - اٺ - وٽ
ڪيون	ماڱاھڙ (۵) ساڄو رکڻ - خبرداري
مٽ اڙو (۲) روانو ٿيڻ - وڃڻ	ڪرڻ - ساڄو رکڻ (۲-۳)
مٽ (۳) راڳي - راڳ	(۶-۱۳) (۸-۱۹)
مٽ ڏر قدم يار خدا شد ڇه بجا	ماليپارا (۱) ساڻيان - مقابل -
شد (۱) يار جي قدم تان سر	در يار جي مٿن پر (۲-۶)
مٽي ٿيو ڇا ٿيو ڪهڙو	(۶-۶)
حق ادا ٿيو؟ (پارسي شاعر	ماليپر (۳) گهٽڻ - ڇڏو
جي مصرع)	ماليچ (۵) ساڻيان - سانڍڻ -
مٽڪ (۲) سرڪي، ڏڪ،	اميد رکڻ - سڳو ٿيڻ جيئن
ڇڪو	سانچي پر شيو هلتيو آهي
مٽ اڙو (۳) سٺون رستو - سوڌو	مالدهه (۵) سٺون - برابر - هڪو
رستو - ڏڪ - ميدان	لڳو لڳ
مٽڪو (۲) سٽڪو - رهڪو جو	مانگ (۱) جانوڻ - ٿان
آواز	ساهڙ (۱) ميهار جو نالو جنهن
مٽ اوار (۱) لائق - جوڳا	سان - سٻڻي جي محبت مٿي
(۹-۲۱)	مٽ (۱) - سٽ - سٽ - سٽ - سٽ - سٽ -

سنگھڙ (۹) سور سهڻي طاقت	سنگهر - منگر (۷) گهند - چڙا
رڪڻ - زور لڳائڻ	گا نا - زنجير
مڱ (۱) مائٽي - نسبت	سونا - سولتا (۸) ڏنڊا - ڏڪ
مڱا (۵) مڱ ڪري يا هامت - نسبت	مُونُون (۵) ڏنڀ - بهڻا - طعنا
سُون (۱) انجام - وعدو	چڙاون
سميح (۵) ٻڌندڙ - خدا جو نالو	مُول (۱) فائدو - نفعو - سود
(۳-۲۵)	سَهَارُ (۵) سامڙ - ميهار (۸)
سِناور (۱) فارو - تري چالندڙ	سَهج - سَهج (۶) سڪ - سينگار
(باري سِناور)	(۲-۷) (۲-۳۰) (۱-۳۵)
سِنهار (۲) سانهر - گهند - چڙو	آرام - وڃ - لذت
سِنڌ (۱) سِڻام - نسو - ترهو	سُهڻي (۱) زال جو نالو جنهن جي
نرڻ جو	ميهار سان محبت هئي
سِنڊو (۲) سِڻام نِي نرڻ - همت جهڙو	سِي (۵) ٻڌي - مشهور ٿي - نالو
سِنرو - سيري (۲) خوش (۱-۹)	ڪڍ مائين
سنگهار (۱) سنگهر - گهند - چڙا	سِياڪو (۲) سيارو - مائٽي -
جي ڍورن جي گچي ۾ ٻڌندا	سِيڻ جو - مائتن جو - زال
آهن - ڌنار - محسوب (۸-۶)	جي مائتن سان مائٽي (۱-۲۷)
	ميهڙا (۵) دُليا - پسند آيا

ص

صريح (۱) صاف - بچ - سرور

خالص

صالح (۸) صلاح - راضو

صلوات (۵) نماز - درد

ض

ضرور (۷) ضرر - نقصان

ط

طالِبُ الْمَوَلَىٰ مُذَكَّرٌ (۱)

حديث - يعني مولا يا خدا

جا طالب مذڪر يا مؤس آهن

باقي حديث جو پانگو آهي تر

طالِبُ الْعَقِيْلِي مُؤَنَّثٌ وَ طَالِبُ

الدنيا مُخَنَّثٌ يعني آخرت

جا طالب زالون آهن ۽ دنيا

جا طالب ڪڏڙا آهن (۲۱-۵)

طالِبُو (۷) ڳولائو .. طلبيدڙ

مِبْهُوَن (۱) ڏيڏيون - سور -

ڏٺ

مِيرَالِي (۱) سوراخ ڪرڻ جو

اوزار

مِسَار (۱) مڪڙ درياھي

خرفناڪ جانور

مِيلَ (۱) ميل - ميت - سڃاڻي

ريلا

مِسْه - مِسْه (۳) سردڻي داوي

مِني جو نالو - ڦڦڙ - سخت

مِسِي - نهايت - سخت

مِسِينِ (۲) ڏينهن

ش

حَقُّ (۲) ڦاٽڻ - چيرڻ - شڪست

حَيِي (۲) مٽڻ - مٽي - نور -

وڏي - مٿان

طهورا (۱) بهشت جو شراب جو
 پاک آهي - قرآن مان (۱۸-۴)
 (۲۳-۱) (۲۳-۴)
 قلمبر (۲) غريب ڙل مسڪين
 ڙل - فقير مالي

قم (۱) دُت (عربي)

ع

عَدَد (۶) لکيو - سرنوشت -

قسمت

عقاب (۱) باز - مشهور شڪاري
 بکي

غ

غَبَر (۷) دوست يا خدا کان سواءِ
 ٻي شيءِ - ماسوي الله - بمالي
 دڙمي

ف

فاقو (۲) بکر - کاڌي جو نه ملڻ
 (۶-۱) (۳۱-۷)

فتاح (۱) کوليٽڙ - فتح ڏيندڙ

خدا جو نالو

ق

قائو بلبل (۶) قرآن (سوره ۲۷) مان
 يعني من چيو ته ماڻو - الت
 بر بکر جو جواب (۱۳۱)

قضا (۵) قسمت - الهي امر -
 خدا جو حڪم - قدیر

قلم (۵) لوح قلم - لزل - قسمت
 نصيب - لکيو

قليل (۶) تورڊ (۳۳۰) لڙ پورڙ
 ٿوري مٿيائي ڏارد - ڪوڙ
 قول (۶) اکرار - انجام و عدد

ڪ

ڪانو (۶) چڪ - ڪ -

گالہائیں - کچھا چوڑ = طعنہ
 دھن - مہٹو ڈہن - گار ڈہن
 (١-١٢)

کر کے (٢) کان - لبر (٣-١٢)
 کر جل (٢) آراز - مل - ڈمہر
 (٨-٢١)

گرم (٨) نصیب - نونٹو - قسمت
 (١-١٢) (٨-٢١)

کر بندم (٣) کندم

کڑکو (٢) آراز - مل (٨-٢١)
 کس (٢) کش - خیالہ -
 پسند

کورت (١) شکستگی - بھج
 برزائیں

ککھون (٢) کورھون

کلا ل (٨) کھنار (ہارسی)
 کلو (١) چھیڑو - جنگ - دریامہ
 کھلوند (٦-٨) (٨-١)

کش - خواہش (١-١٢)
 (١١-١٣) (١٢-١٣)

کار پھر (٢) نانگ - دریامہ

نانگ چڑا - خوفناک

کاکو (٢) دڈوہلا - چاچو

کلم (٢) لٹ - لکن - ڈکے

جو کے (٢) (٢٣٠) محبت
 عشق

کامٹی (٣) زال - گھڑ زال

کا قادی (٧) کند نی ہا

کلی نی کھنڈو - جنازی
 کلن دارا

کائی (٥) کانو - قلم - کاک

کھرو (٣) کھیر - کپ -

کنارد - گھبڑ

کچ - کچو (٢) کچو دلو ہا
 گھبڑ (٧-١)

کچو چوٹا یا کولٹا (٥) اجاڑو

ڪيٿان (۷) من ڪاڻ (۹-۲)

ڪر

ڪارو (۸) ٿاڦو - دلو - گهڙو

ڪپهائڻا (۲) سائڻ - جيڙائڻ -

چورڻ - بيدار ڪرڻ (۳-۱)

ڪرڻس (۴) ڪرڻائي - حرڪت

گير - سيزو - ڪوستانگي

ڪڙڪو (۲) گهٽ - آڌار -

ڪڙا (۵) لڪڻ بل، گهڙي

ڪڙو (۹) ڪڙ

ڪهڙو ڪهڙو (۶) لڪهڻ (۹-۱)

(۱-۱۰)

ڪهي (۶) اڪي

ڪير پيا ڪ (۱۰) ڪير پيئڙ -

ڪهار

ڪڙي (۱) ڪڙي ڪر جوڙڻ

ڪَما حَقَّهُ يا كَما هُوَ حَقُّهُ (۵)

عربي ڄملو يعني جيئن گهرجي

ڄڻين مناسب آهي - ڄڻين

حق آهي (۶-۸)

ڪُنڊ لُون (۲) ڪنڊين سڱن

داريون - پيئڙون (۸-۱)

ڪُن فيڪُون (۵) (۶) قرآن

(۲-سوره) مان يعني ٿي ٿي

پيو - الس ت جي ٿيڻ جي

ڪار گذاري - خلعت - پيدائش

(۱۱-۲) (۱۸-۳) (۳۱-۱)

(۳۳-۲)

ڪَنگ (۷) ڪَنگ - هالي

جو پکي - ڪا نثر

ڪَنڇ (۲) ڪَنڇ - هاسو (پارسي

ڪَنڇ)

ڪولائو (۵) ڪولڻ وارو - ٿلند

ڪوچ (۲) مڙ

ڪير (۳) ڪير

گ

گاگهائي - گهاگهائي (۱)

ميت ڪري - دل جهلي -

سر سهائي (۱-۶) (۱-۷)

گڏ (۷) گڏ - سان - سان گڏ

گڙڙ (۲) دڄڻ - ٻڙڻ

گپ

گجهالڪر (۱) گجهه - راز -

گجهو - مڃي (۱-۸) (۳-۲۱)

(۱-۳۱)

گيا - گيو (۱۰) ديو (سرائڪي)

گهر

گهاٽ (۳) گهٽ - گهڙڻ يا وڌجڻ

جي جاء (۱-۲۱)

گهاگهائي (۹) ميت ڪري -

دل جهلي - سر سهائي (۱-۶)

(۹-۶)

گهڙي (۱) گڻ - انجام - انجام

ڪيل يا ٺهرايل وقت (يعني)

آخرت - آخري ساعت - ايمان)

گهڙ (۲) - سامهون منهن - نظر -

خيال - ڪام - پور - پهر (۹)

(۳-۲۱) خوف

گهروايس (۱) مدني ايس -

قربان ايس

گهڙ (۳) تڙ - درياد ۾ گهڙڻ

جي جاء - باطني ٻڙڻ جي جاء

ل

لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ (۱)

قرآن (۳۹) سورہ مان يعني

خدا جي رحمت کان نا اميد

نه ٿيو (۳-۱۲)

لاج (۳) لڄ - تنگ - شرم

(هندي)

لاڙ (۷) مال جا ٿر - وڇون ٻاڏا

رغيره (۷-۱) (۲-۷) گهند يا

چڙي جي زبان يا جيڪي

لوت (۳) دن جو قسم	وچ ٿڌڪندو آهي
لوح (۵) تختي - لوح قلم -	لاڙو (۲) ننڍڙا گھنڊ
مصيب - قسمت	لام (۲) دامن - پٺاري
لوڙا (۲) مَل . وڏو آواز	لاٺو (۳) اٺ جي چوڻ جو گاد
لوڙاڻو (۳) درياھ	ما چارو (۲-۳)
لوڙھڻ (۱) پوڙڻ - وھائي ڇڏڻ	لھڻ (۶) ٽڪڻ - بي آرام ٿيڻ
لوھڻيون (۱) پلھڻيون	لڏ (۱) لڏو
لوهيون (۳) محبت جون ماريل	لڏو (۵) لکيو - سرنوشت (۲۳)
پيڙيون	(۲-۱۰) (۵-۱۰)
لھاڻو (۳) جلائيندڙ - عشق	لڙڪڻ (۱) لڙڻ - ٽلڪڻ
(لومڻ = جلاڪڻ)	لڙڪو (۷) ننڍڙو ڇوڪر - نادان
لھڙون (۱) مڇيون	(اشارو شيطان ڏي)
لھڻيون - لوھڻيون (۱) پلھڻيون	لس ليمٽ (۲) مک ٻئي پٺيان
جي پاڻي ۾ ٿيندڙيون آهن .	لٽندڙ يا موٽندڙ
پاڻي جو مڪڙو جانور	لغاب (۱) وات جو پاڻي - ڦٽي
آيا (۷) ٻڌا - ٻڌل (لڻڻ = ٻڌڻ)	لڪ (۷) جبل - جبلن جا گهٽ
ليار (۳) دن جو قسم (۱۰-۳)	يا درا
ليمٽ (۲) درياھ - لهرين -	لڳي (۹) ڏکڻ جو لاڳاپو - روڪ
اٿل درياھ جي	الڪ

مَلْدُ (٦) تَرْمُو - ڪڪن جو موزو
تَرْمُو لاءِ

مَرْجَانُ (٥) پلي - پينڪ

مَرْڪُ (٣) ڏنڊو - وڌائي -

مَرْڪُڻ جهڙي ڳالهه - شرم -

لڇ - دستور - عادت (٣-٥)

(٦-٨) (١١-١٣) (١٤-٢١)

مَرْڪُ (٣) لپ - پڪ

مَعْلَمُ (٧) معلم

مَلْحُ (١) ميريس، ٻيو ڀلايندڙ

مَلِكُ اَلْمَوْتِ (٨) عزرائيل -

سام ڪيڏا وارو ملائڪ

مَنْصُورُ (١) شيخ حسين حلاج

جنهن کي انا الحق (يعني آءِ)

خدا آهيان) چون ڪري

سورتي تي جاڙيو هوانون

مَنْ ڪلاو (٦) دل جي ڪشش

پڪ - خواهش

م

مانعِزَا (٧) ماني نبي مڃي

ماريندڙ

مَارَگَها (٦) رستو گس (٩-٢)

(١٠-٢) (١٢-٥) (١٣-٨)

(١٩-٣)

ماڻَڪِيُون (٢) مينهنون - مينهن

جوهه ڪڙو قسم جيئن ڪنڊيون

پوريون

ماهِيَت (٥) خاصيت - جاڳ -

طاقت

مَعُو (١) زور ڀريو - موجن ڀريو

(مڃڻ مان)

متوالي (٢) مست

مَق (٨) مڃان - مڃائينون -

وڌيون

مَق (٢) وجهه - ماپ (٦-٧)

مَحْفُوظَان (٦) لوح محفوظ کان

ازل کان

مَن (۷) اَن (ميو=اَن)	مَنهان (۱) مَنکان
ميو مَنو (۵) لَهر - مَنارو - زدر دارد	مَنهن (۱) بهانو - مَنر - سبب
ن	مَنهن ڪرڻ (۶) دات ورد چهن
ناڻو (۷) ننگ - نسبت - واسطو	مَني (۱) ڏسي (مَنڻ=ڏيڻ)
ناڻو (۲) اَن (پارسي ناڻا) (۵-۱۳)	مَني (۸) ڏي - ڏانهن - طرف
ناقص (۵) گنهگار - مسڪين - نماڻو	مولهاڻو (۱) ٻڳ - ٻنگو
نال (۶) سان (سرائڪي)	مَهند (۶) اڳي
نبار (۵) خالص - رنج - پاڪ (۱-۲۵)	مهندان (۶-۹) اڳيان
نهامت (۱۰) پليدي - گندگي	مِينا - مِيني (۳) مَنو - مَني
نجهرو (۶) اَن جي جاء - آسرد	مِيناق (۶) انجام - مَني لئارد
نڌ - گهر (۷-۱) (۱-۹)	آمي جول يا انجام جو جو
(۳-۱۲) (۵-۱۹)	مخلوقن الس جي وقت
نراڙ (۵) پيشاني	ڪيو جو (۱۱-۲)
	ميڙ (۳) ميڙو - ميڙاپ - وصال
	گڏيل
	ميڙالو (۹) ميڙو - ميڙاپ - وصال
	مَنين (۶) ۲۱ - مان (سرائڪي)

و	لڙائي (۱) ملجدي - مڃت
واجهائڻ - واجهڻ (۱) ڪرڻ	لڪوئي (۲) نه ڏرو - نه ننڊين
ٺهارڻ - ڪش ڪرڻ -	ڏکڻ سان معنيٰ جلد
ڪوشش ڪرڻ (۹-۱۲)	لهائيت (۵) انتها - پهچائي
(۷-۱۰)	(۱-۲۰) (۱-۳۰)
ولدي (۶) مائٽ - پٽ - مڙيلن	نمرودي (۷) ڪاٺو جو - شيطاني
بيابان (عربي) (۳۱-۲)	(نمرود ڪڪڙو ڪافر بادشاهه)
واڙ (۵) دٻت	(هو)
وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ (۱)	ٺهار (۵) لڪ - ڦاٽ - حرڪت
قرآن (۷۹ - سورة) مان معنيٰ ۴	نظر - ٺهارڻ
دري آمو جو پٺي پٺي رب	لهي (۸) جڙي
جي اڳيان پيئڻ کان ڏيئي	ليج (۶) سڌ - سڌو ٿيڻ جي
ٿو (انهنکي بهشت ملندو)	دلو - گهڙو
وَقَاتِلْ - وقاٽا (۷) مٿان جالان	لڃ (نيش) پاڻي جي شاخ -
پاڻ	درمام
وَجِئ (۱) وڃين جو وقت -	ليو (۲) زنجير (۶-۹)
صر - سچ لڻ کان اڳي	ليو (۳) لٽڙي تيز - رات
وَجْ (۲) مڙيلن جو مادي ۷-۶	ويجهو - ڦٽ
ننڍي مڙيلن	

وڻها (۶) اي در - اي پتلو (۱۶-۱۴) (۱-۲۳)	وچار (۳) (۵) (۸) وچن وارو- وچون چار بندڙ
ولي (۳) دري- مولي (سوالڪي) (۵-۶)	وڏ (۱) مڙ - جلد مل - بندڪر
وامس (۵) فڪر - ڳڻي - ڏڪر	وڏاڀاء (۱۰) تنهنجي وڏائي
ولڏر (۷) جبل ۽ ٻئي جو نالو	ورچن (۲) پاڻ پڙ - ڦڙڪڻ
ونگ (۱) بچ - وڪو	اٿلڻ پٿلڻ - بي آرام ٿيڻ (۲-۳۱)
ونگو - ونگي (۲) ڏنگو - آڏر ڏنگي (۳-۲) (۱۱-۶)	ورس (۳) چوڪ - ڇٽي
وناهه (۵) نصاب - خوف	ورني (۱) مڙس - پٿار
وھاڻي (۲) آسوري مھڻي ۾	وڙاڙ (۳) وڙائي - ڇڪائي - مناسب آهي
وھاڻي (۳) رات گذري ڪان پوء - نچر جو (۱۱-۱)	وڙڪڻ (۱) گھٽ - ٿرڻ
وھڻا (۵) گوت وسندڙ ھاڻي راڻ - درياء - پڙي	وڪڙي (۳) ننڍڙي وڪر - ننڍڙو ڦڦڙ
وھلور (۳) عاجز - تنگ - ڪڪر بھزار (۱۹۱-۲) (۲۱-۳)	وڳڻ (۶) گذارڻ - مڙ ڪرڻ وڃڻ
وھي (۸) دھي، ملي	ولڻا (۶) ڪڪرڻ - پٿلڻ - ولڻ - ذري ذري ڳاڻڻ (۱-۲۷)

مُحِبِّيائي (٦-٧) (١١-٢)

(٣-٣)

هاواڻا (٨) انواڻون - عام

خبرون

هُرُوبَ (٢) تهر - بپ - چال -

هُرُوبَ (٨) ياد اچڻ - ياد پوڻ

(٩-١٣) (٨-٣١)

هُرُوبَ (٥) مڙي - گندي - مايو

هڪ (٣) مڪجهتي - بگاڙي

ماجھت - سڪ - آج - اُٺت

اڪير (٩-١)

هل چل (٥) آمد رفت

هُلُوبَ (٨) انواڻ لپڻ - خبر پجهڻ

هُلُوبَ (٩) سب - مڙي - ڪل

(٢١-٢) (٢١-١٠)

(٣٠-٢)

هُلُوبَ - هُونگار - هُونگار (٨)

آراز - مڪل - مينهن کي

مڪل جو آراز

وي (٣) دريا - چارو - چاري

جي جاء - سبز - بهلو

(٧-٢) (١٣-١)

وي اچڻ (٢) ادرڻ - ڳرڻ

ويڪڻ (٥) ڏسڻ اسرائڪي

ويڪڻ ڪرڻ (١) موٽڻ ڪرڻ -

وقت اچڻ - وقت گذارڻ -

جلد گذري وڃڻ

ويڪڻ (٥-٨) وقت - دير

ويڪڻ (١) سولي - سوير

ويڪڻ (٢) ويامڻ

ويڪڻ واهڻ (٣) چنڊجي واهڻي

ماجي - واهڻ ويل - ويوس -

بيوادر

هر

هاڻڪ (٨) عاقل - تجويزدار

(١٣-١) (١٠-٣) (٣٣-٢)

هاري (٢) نهاڳي - نادان زال

آز (۱) ٲڏ - مڪڙي جهڙو جهٽ	هٽين (۵) اُڀڻين - نيٺ - آخر
جو داڻيون ڪندو آهي	هول (۳) ڊپ - خوفي
آڙي (۱) ڏيڍ جو مڪڙو پکي	هور (۴) آواز جو لڳل - اڃي -
آگم (۱) پڻهن جي دوسر -	گهڻو آواز (۱۱-۳)
پڻهن جو سڄو - ملار - جهڙ	هيان (۱) دل - ميانو - (۱۰-۷)
(۱۸-۲)	هيج (۱) محبت - شوق -
آگم (۲) آگم ڪرڻ - جهڙ	خوشي (۷-۴) (۹-۴) (۱۹-۲)
ڪرڻ	
آگم (۱) جهڙين (۳-۲)	ي
آڱو ڏوڙ (۱) گوند ر لڀندو -	ٻاوه (۱) اڃا يا - بيڻاء -
مبار - سرهو ڪندو	بيهردي ڪ ڪ
آڙ (۱) ڪڪر - بادل - (پارسي)	
(۸-۲) (۳۱-۹)	
اڻون (۱) ڏولهين جهڙا ڪڪر	
بالون	
اڻيون مڙيون (۱) ڏهريون +	
ٿلهيون	
اڻن (۱) رڻن - مٺن لاءِ يا مٺن	اڇڪو (۳) آڏو - - - - - پروسو
وٽ وٺو	ڊڪ - پردو - پٺام (۱۱-۲)
	(۲۱-۵)

۷ سر سارنگ

۱

اچل (۲) تير - تڪو - گهڻو	هاڻي مارڻ (۳)
اردان (۱) سهاڻو - تمام گهڻو (۳)	اوکاڻي (۲) موڳو ٿيڻ - موڳائي ڏيکارڻا
استقبال (۲) مشهور شهر سلطانپور ترڪستان جو تختگاه	اولون ڪرڻ (۲) يادگيريون ڪرڻ . ڏک ڏکڻ - بردو ڪرڻ
اڪيون ڪڍڻ (۱) ڪاوڙجڻ - سچ جي سخت تابش ڪرڻ قيامت جي ڏينهن	اوھيرو (۱) چومو مينهن جو خوارا وارا ڏئي پوي (۳)
انگت (۱) چٽ - ڪڪرن جالڪاءِ شڪليون	ب
انگڻ (۱) جٽ ڪڍڻ - رنگ ڏيڻ - نشان يا انگ ڪڍڻ (۱-۲)	بانگا لير (۲) ٻيڪا لير - ملڪ - جو نالو
اولادو (۳) گهر - جاءِ	بڏام (۲) ملڪ جو نالو
اوچڻ (۳) ڏکڻ جو ڪپڙو	ٻڙ (۱) ٻٽ - بيابان
اورد (۲) ميڙ - ميڙاڪو - ڪام (۲-۸)	ٻر چنگ (۲) مردنگ - وچائڻ جو ساز
اوڪ (۱) وڪارو - مينهن پوڻ (ادڪڻ = ٽپي ڪرڻ يا	اُرمڻ (۱) دسڻ (هندستاني - برسنا)
	بستر (۱) بسترو - منڍ - سهڻو جي جاءِ

دارمڻي جا - زلف - چڙو
 ۷۰ چاڙو - سڻو (۶-۹) (۳-۱۱)
 (۷-۱۱)

۱۳۳ (۲) پڇاڻڻ - آلاڻ - ٽري
 رڃ

ت

ٽاڙو (۱) مڪڙي قسر جو پکي -
 ڪوئل (۸-۳۱)
 ٽاڙي (۱) گهوڙو (۲-۳۰)
 (۱-۱۴)

ٽامبارو (۱) ٽاس وارو - آڇو
 اڇايل - خشڪ

ٽو (۱) ٽرائي - مينانهين زمين
 ٽرڪس (۲) ٽفي - نيرن رڪڻ
 جو خانو

ٽل (۱) ٽلاڙ (۲)
 ٽم (۲) ٽون - ٽوڪي - ارهين
 (مندستاهي)

ٻڪار (۲) ملڪ جو نالو
 ٻهار (۲) ملڪ جو نالو
 بيڪالير (۲) ملڪ جو نالو

ب

ٻن (۱) ٻولو - جهنگ - ٻولو -
 بميدان - مينانهين زمين
 (ضلع - چن)

ٻوڙ (۲) ٻوڙ ٻوڙان - ٻاٺي جي
 اٿل - گهڻو مينهن
 ٻولا ٻون (۱) ٻولا مينهن رنگ
 جون مينهن - رنگ جو قسر

پ

پٽ (۲) واري جا دڳ - ڊپ
 شاه جي پٽ جي مڪان
 جو نالو

ٺيڄ (۲) شهر جو نالو - ڪيچ جو
 گادي جو هنڌ (۲-۲۵)

ٻنڀرو - ٻنڀا (۲) گتيل دار - وتل

کيوڙا - کيڙا (۳) ميٽلگر -
تراريون ماني ڪندڙ (۶-۸)

ڌڻ

ٿانور (۲) هندو جو نالو
ٿر (۱) وڏو جبل (۶-۲)

ڌڻ

ٺه ٺه (۲) کڻ جو آواز - خوشي
مان - مري سان - نمرڻ جو
آواز (۲۰-۳)

ٺهڪڻ (۱) سهڻو ٺهڻ - چڱو
لڳڻ - دٻڻ

ڌڻ

ٺاڙ (۳) - ٺي - ٺڙ - سردي
(۱۲-۱)

پ

پاڇائي (۱) پڇاڙي، دوسري
پ - پوءِ تي (آڳاٽي جو ضد)

پاساريون (۱) پاسي واريون -
پاسي ۾ يا ويجهو رهندڙ

پارڪر (۲) ملڪ ۽ مڪان جو
نالو - ٿر پارڪر - ننگر پارڪر

پالو ڌڻ (۱) ڀلي - پکڙڻ (۲-۷)
پاهه (۱) رنگ - ريج - خوراڪ
ڪاڌو - چارو (۷-۳) (۲-۷)

پاٿر (۱) ٿر ۾ مڪڙي مڪان
جو نالو (۳۱-۲)

پڌام (۲) مڪڙي چلو پٽ شاه
جي ويجهو

پراڻ (۱) مڪان جو نالو -
درياه جو پراڻو ڦاٽي - پراڻو
درياه (۲-۷)

پراڻاڻ (۱) ٻر ڪرڻ - چڱي
وس - گهڻو مينهن - ڏو

پارن (۱) پارت (پراڻ) = پارت
ڪرڻ

پرهه علي الصباح - فجر - بره

لٽي - پريات

پل (۳) مڪان جو نالو پت شام
جي ولاجهوپلڙ (۱) مينهن جي باطني جو دهر
مينهن جو باطني (۷-۳)پوچاڻي پوياري - شام جو وقت
ڏينهن جي لاهياڻيپي ڪرڻ (۱) ڪهڻا - ڏهه
ڪرڻ (پارسي - پي ڪرڻ)
زور ۽ گهڻائي مينهن جي -پيڪا (۲) پيڪا - زال جا
بائت - پي جا

ڦ

ڦونگهون (۱) (۳) ترڪاريون
ڪڍيون

ج

جر ڪرڻ (۱) ڇڏ ڪرڻ - ڇوڪرڻ
جور ( ) زور سانجوراڻو (۲) زوراڻو - ظلم -
ڏکڻ - شر - زور آور -
سخت ۱۳ ذر (۹-۲)جوه (۱) نهر - ندي - نئي -
گت - چاري جي جاء -
مڪانجيسر مير (۱) جيسلمير - ملڪ
جو نالو ٿر جي پاسيجبلن (۱) بغداد جي ولاجهو
مڪرور ملڪ جتي شيخ
عبدالقادر رهندو هو

ڄ

ڄماندر (۳) چهار - هر - حياتي
(۳۱-ه)

ڄهر

جهات باڪل - مطلق - پور -
اصلجهانپ (۳) جهت ڪرڻ - جلد
اچڻ - جلد ٺهڻ

جي ملڪي گورڻ ڪرڻ
(۳-۱۱)

چ

چيڙ (۳) پيرا - لندڙيون
ريڙيون

چڪي (۲) مڪڙي دٻڻ جو نالو
چنڊل (۲) جالڪ شين -
مينگه ملار

چوڏي لڙيل (۲) جلدي ڪرڻ
جالاڪي ڪرڻ - ميت
ڪرڻ

چوڏس چنڊ (۳) چوڏهين جو
چنڊ

چومانسو (۲) چئن ميهين جو
نرمو - موسم - سائون جا
ڏينهن - برسات جي مند

چيهڙ (۱) (۲) مڪڙي نسر جو
گار (۱-۳۱) (۲-۲۵)
(۹-۳۱)

جهڙ ٿڙ (۲) جهڙ ٿين ۽ مينهن
وسڻ - برسات - مينهن
(۲-۳۰)

جهڙ جهڙ (۲) جهڙي ٿڙي
جهڙڪن (۲) ڪرڪن -
ڪٽڪن - آهڻو ڳالهائڻ -
توارڻ (۱-۲۰) (۲-۲۵)

جهڙو - جهڙوڙ (۳) جهڙوڙي
پکو - پنگو (۱-۹) (۱-۳۱)
(۵-۳۱)

جهڙڪ (۱) مڪان يا شهر جو
نالو جتي شام عنايت صوفي
موندو هو - اُن جي رهڻا جي
جاء (۲-۳۵)

جهڙوڪ (۱) جهڙڪ - ڇڱا
گلن يا ميهون جا - ڪن
و جهڙ جو مڪڙو زبور

جهڙو لڪارڻ (۱) آهڻو آواز
ڪرڻ - توارڻ - ڪڪرن

(۱-۲۹) (۳-۲۳)

ڏڙهه (۱) ڳڙا (ڏڙمو = ڪيڊون
گولي)

ڏڙڪاريا (۲) ڏڙڪار جي اڻهه
ني وڪڻندڙ - مهانگو
وڪڻندڙ

ڏڙلهڻا (۳) ڀڙڻا - زور سان ڀڙڻ
ڏڙلج (۱) ڏڙڪر - ڏڙلائو - آهڻج
بيماري (۲-۳۶)

ڏڙونگهو (۲) ٺاريل جو کپو -
ڏڙنگهي جيترو ماڻ يا وزن
ڏڙوڻا (۲) ڀڙڻا - ڀڙا - دمرا -
گهڻا - جڳها

ڏڙلج (۲) ڏڙاڇ - دان - پنخش
ڊ

ڊامڻ گام جو لهر جهنڊو
ڊاڙون غريب گت ڪري
ڪائيندا آهن

ڄ

ڄاڇر (۳) (۲) ڄڪڻ - ڄڪڻ
ڄنڊ - ڄوري - ڄاڻي جي اڇ
ڄاڻس - ٿورو ڄاڻي (۱-۳۶)
(۱-۲۸)

ڄڻ (۱) (۳) (۲) مڻهه - ڄڻ -
ڄنڊ - ڄورو - مڻاهڻ ڄاڻ
(پن جو ضد) (۱-۳۱)

ڄمھڻ (۱) وڌڻ - ٽاڙڻ - ڪپڻ

ڇ

ڇڏڻ (۲) ڇڏڻ - خير جا ڪم
ڇڻاڪم

ڌ

ڌڻ (۲) ڇڻا پور - دشمن
(۶-۱۰)

ڌڙ (۳) مڪان جو نالو پت
ڌام جي دلاجهو
ڌڙت (۱) ڌر - ڌڪر - ڌڪار

دَب (۲) واري جو دُور - پت
 دِ
 دِاد (۲) آڙو - آڙ - وڪارد
 دُول - دانگي - مڃال (۱-۲۴)
 دَبُت (۳) مڪان جو نالو - ٿر -
 پت (ڊائي = ڌت جا رهاڪو)
 (۱-۱۲) (۲-۱۹)

رُعْد (۲) گڙ - گاج (عربي)
 روضو (۱) قبر - مقبرو - درگام
 (۱-۳۳)
 ريلو (۳) دهي آيل باطني - نشي
 گت (۵-۱۲)

س

سادڪ (۲) سڳڻ ساڪ - هوشيون
 واد (۱۳) يون

سارنگ (۱) راڳي جو نالو
 جاسانوڻ ۾ ڳائي آهي -
 جهڙ - دس

ساد (۲) وڃائڻ جو اوزار
 ساهارو (۲) شهر ۽ مڪان جو
 نالو ٿر جي پاسي

سالده (۲) لڳو لڳ - ميسر -
 سڌائين - مڪان جو نالو
 ساھڙا (۲) - هري جا مائت
 سائون (۱) سڪيون - آسوديون

يَدَ (۲) لڙو - آڙ - وڪارد
 دُول - دانگي - مڃال (۱-۲۴)
 دَبُت (۳) مڪان جو نالو - ٿر -
 پت (ڊائي = ڌت جا رهاڪو)
 (۱-۱۲) (۲-۱۹)
 يَدَ (۲) لڙو - لڙو (۱۱-۳۱)
 يَدَ (۳) حال - ڏول - چڱي
 حالت

س

رائڪ (۳) مڪان جو نالو پت
 شام جي ويجهو
 رايون (۱) رنگ مينهن جو
 رَت (۱) موسم - مند (۱-۱۱)
 رس بلائي (۲) رس رهاڻ -
 رس رکڻ - بلائي ڪرڻ -
 نهامي اچڻ

سولون (۳) سون يا ٿر هي	مُبرو (۱) سارڪ - گام
ماڻهن جون زالون - اشراف زالون	ستائون (۲) سئون - رٿون - هندو بست
سوڙھ (۲) تنگي - مھانگائي - ڏڪار	سُجر (۲) تازا - زياده - گهڻا
مُهاڻو (۲) سوجھرو - ڏڪار	سُرڪرڻ (۲) آباد ڪرڻ - خوش ڪرڻ
سيلو (۳) سڀي - تير - ڊڪڙي	سُرلو (۱) چٽو - مٺا - وڏي سڌ
سمر جو مٿيار - ڏاس جو - نيل	سُرلو (۲) جهڙو - ملار (۱-۲۱)
رسو جو ڏورن جي گھڙي ۾	سُرڻا (۳) وڃڻ - هلڻ
رجھندا آهن ۽ انهي جي دھر	سُسيون ( ) ڪن - ڏورن جو تعداد
ڪاٺي ٻڌندا آهن	

ش

شبهه (۲) شڪل - صورت

ص

صُراحي (۲) گھڻي ٻاڻي جي - شراب جو ڪوڙو	سُندھ (۱) سانجهي جو - سونو سُندڙي (۱) سڌ جي لاءِ بيمار جوناڻو
صُور (۱) ڏنڊ يا سُڱ وڃائڻ جو، جو حضرت اسرافيل	سُندو ڪرڻ (۱) ٻري ڪڍڻ - دور لڏڻ
	سوٽ (۲) سخت - ٽھرا - خٽڪ

غ

غوث بهاء الدين (۱) غوث
چون طب کي جو ڪن
اوليائن جو لقب آهي. شيخ
بهاء الدين ذڪريا وڏو اولياد
۽ غوث هو ملتان ۾ - شيخ
عبدالقادر جيلاني ۾ غوث هو
(۱-۳۳)

ف

فيل (۳) مائي (۲-۱۴) (۳۰-۳)

ڪ

ڪا مارو (۲) مڪان جو نالو
ڪاڻا (۱) ڀرندڙي - فڪر -
انتظار - ڳڻائي - عيب - مدائي
(۱۲-۱) (۱۹-۵)
ڪاهو جي (۳) ڀت يا مڪان
جو نالو ڀت شام جي ويجهو -
ڪا هو وڻ جو ۾ قسم آهي

ملاڪ قیامت جي ڏينهن
وڃائيندو، جنهنجي ڏڪاڻ
يا آڙائي ماڻهو سڀ مري
ويندا ۽ وري آئندا - انهيڪي
سڌي ۾ صور ڏڪاڻ چوندا
آهن.

ط

طوق (۳) ڳچي ۾ دجهن جو زبور
مار - ڪنڊي

ع

عرفات (۱) مڪي کان لون
ڪو من ٻڌائي ڊڪڙو ميدان
جتي حاجي اچي گڏ ٿيندا
آهن - چون ٿا ته اتي حضرت
آدم ۽ بي بي هوا وري اچي
گڏيا هوا ۽ هڪ ٻئي کي
سجائائون، تنهنڪري اهو
نالو پيس.

ايمان آڻڻ	ڪُٽَ (۱) مونجهارو - فڪر - ڳڻتي
ڪَلِمُون (۲) تڙي جا غدود - ڪليجا	ڪُٽَڪَ (۲) لشڪر - گور مالهن جو
ڪوڙان (۳) ڪوڙ مان - خوشي مان	ڪُڙاد (۱) (۲) ڍلي ۽ مڇان جو نالو پٽ شام جي ويجهو (۲-۲۳)
ڪُهڙ (۲) منڇر - پٺي ۾ ساڙڻ جو جهنگ	ڪُڙار - ڪلتار (۳) ڪردگار خالق - خدا تعاليٰ
ڪُهڙ (ڪوڙڻ) (۲) سمنو ڪوڙڻ غمگين ٿي وڃڻ -	ڪُڙگهٽ (۲) گهر گهٽ
ڪيس (۱) ڪارا - ڪيس جي رنگ جهڙا	ڪُڙلائڻ (۱) پاسا لاهڻ - وڪوڙي - وڃڻ
ڪُٺڙ (۳) زعفران - پيلو رنگ	ڪُٺس (۱) مونجهارو - فڪر - ڳڻتي
ڪِيهان (۲) ڪيهون - ڏانهون گور	ڪمبو (۱) بيت الله - حج جي جاء
ڪم	ڪُڦار (۳) ڪافر
ڪُنڙون (۱) جي مينهن ٿر نه کڻن ۽ ڪهر نه لاهن - ڪيتو يا ڪترا ڪ ڪندڙ دن	ڪامو (۳) لا اِلاَ الله محمد رسول الله - الله ۽ رسول تي

گرگت (۴) ساندو	کٻ ٻڃڻ (۴) ڳٽي ڪرڻ -
گرلنگ (۲) مڪڙو پٽ پٽ	خفي ٿيڻ - بيزار ٿيڻ
شام کان ۵ ميل ئي جتي	ڪڙو (۲) ان جو ديو - ان رکڻ
شام پٺاڻي مڪڙي ڪندي	جي جاء - پار
جي دڻ هيٺ وهندو هو	گڏپاٽ (۳) شهر ۽ ملڪ جو نالو
گڙڻ (۱) (۲) گور ڪرڻ -	ڪڇ ڪٽڻ (۱) آستين جاڙهڻ -
گاڇ ڪرڻ	پانهون ڪڍجڻ
گمان (۱) شڪ - امڪان اچڻ	کوٽي (۱) ڪوڙي - لڳيندڙ
جو	(۲-۹) سيڙ - ديو - ترسيل
گنگوڙ جي (۲) پٽ يا مڪان	کوڙ (۴) انبار - ڳڙ
جو نالو پٽ شام کي ويجهو -	کوٽيئي - ڪٽيئي (۲) ڪٽائڻي
گنگوڙن جو نه سر آهي	پوري ڪرڻ يا وقت يا موسم تي
گنواڻي (۱) گڙ ڪرڻ - رجائڻ	ابندڙ - کوٽي مڪان واري
لڪائڻ (۹-۳)	جو پٽ جي ويجهو آهي
گڏيو (۳) هاڻي (اشارو ڪڪرن	کيتو (۱) ڪتراڪ - جهيڙو -
جو ۴ ڪاري رنگ جو)	حرڪت - ارڙائي
ل	گ
لاڻي (۳) ڳاڙهو رنگ چين کي	گراڊ (۲) شهر يا ڪوٽ جو نالو
لاڻ جو پاڻ جهڙو	

لبيس (۱) لباس - پوشاک -	ماڪاڻي (۲) نالو مڪان ۽
صورت - چٽ	جبل ۽ ٺٽي جو
لڙڪ (۱) ڳوڙها - جنگيون	مالدار (۲) جهڙ جو منڊ جي
(۸-۹)	بيٺي - منڊل - جهڙي لڙي
لڻ (۲) جام - ڍڪي پٺيان	مڇرو (۱) سلام - زيارت -
لڻڪ (۱) اڇ - اسات - تڪ	ديدار
لڇهه (۱) گهاٽو ڪڪر -	مورگه (۱) هرن
ڪڪريون - ٿڌيون	مڙو (۳) گڻن مڇن جو کير ڏيڻ
لڻ (۳) مهر - پلائي - خوبي - حال	يا ڏهاڻو
لڻ (۱) طرح - اڪل - لڇويز (۱-۹)	مطلب (۳) عبدالطلب جو
(۱-۱۱)	حضرت محمد جو ڏاڏو ۽
لو لڙي (۳) مڪان جو نالو هت	عبداللہ جو پيءُ هو
شام جي ويجهو	مفروب (۲) الهندي جا مک
لڻ (۱) ٻڌن - ڏاڍو ڪرڻ	ملهڻا (۱) خوش ٿيڻ - مرضي
(۲-۷)	سرخرو ٿيڻ
م	منڊل (۳) سمنڊل - وڃائڻ
مانو (۳) وڏو من - وڏي ڇاڙي	جو پڪڙو ساز
ڇاڏو	مٺڻ (۲) دلارڻ - ٻرڻ - ڏيڻ
	(۷-۱۱)

مينگه مگر (۱) سانوڻ جي
موسم - جهڙ

ن

نار (۱) باطني ڪيڏن جو چرخو
نارو (۱) اُهرندو نارو - ٿر جو
واٽر
نالو (۱) دوائين - جام باطني
ڪيڏن
نورا (۳) پيشاني (۱۰-۵)

نُفسي نفسي (۱) (عربي) منهنجو
نفس - آ؟ پاڻ - قيامت جي
ڏينهن ڇڏين - سختي شروع
ليندي تڏهن سوڪو پهنديجي
حال ۾ حيران هوندو؟ نفسي
نفس ڪندو وڌندو - پئي
ڪنهنجو خيال ڪو نه
هوندس

نوري (۲) نور وارو - نور جي
پيدائش - آساني شيء

مودي (۲) واهاري - ان
پنهائيندڙ يا ڪڍندڙ

مودي (۲) موڙا - بگ بگل
بيعت بي آبرو

مودي (۲) ايذا ڏيندو - غور
ڪندوس

مولا - مولائي - مولو (۱) سردار
مهندار - خدا

مها (۳) مها - پاڇي جو قسم -
دلپند

مُهت (۱) آبرو - مان - فتح
(۱۱-۵)

مِهري (۳) زال ذات - زال

ميران (۱) مير - پير - مرشد -
شيخ عبدالقادر جيلاني جهنگلي
ميران محي الدين يا دستگير
چوندا آهن

ميهديو (۳) دارن جي ڇڳ يا
ياڻي

و

- واچو (۲) نغارن جو وچو - آواز
گوڙ - گاج

وار (۲) دارد - پير دوست

واري (۲) دري - ذرائي - موني

واريامو (۲) واري واري
زمين - ريگستان - لڙ

وانديون (۱) (۲) ماني
ونديندڙ زالون شادي محل -

وڌيون - چڙهيون زالون

وڄڙا (۱) وڄون - ۱۳

وڙن (۱) رنگ - چمڪاڻ
(۲-۱۹) (۲-۷)

وڙيون (۱) درن داريون -
رنگ داريون

وڙوھڻ (۱) درد - خوشي -

دندر

وسم (۲) دا - اما - ليا - جهانيون

(ا) اشارو وڃن جي چمڪاڻ
جو

وَسَوْفَ يُعْطِيكَ زُحُفَ فَتَرُ

ضلي (۳) قرآن (۹۳ سورة) مان

يعني ۴ جلدي ٿيندڙ جو رب

توتي عطا ڪندو هو تون

خوش ٿيندين

ولوڙو (۱) کير ولوڙو

وَلَهَار (۱) دلهر - دلر - ڏڻ مال

جو - مڪان جو نالو (۷-۳)

دليون

وهڪڻ (۲) گھڻ ۴ مينهن جو

کهر ڏيڻ کان پس ڪرڻ

وي (۲) جاري جي جاء -

چراگاهه - باغ - بهار (۱۲-۱)

هم

هندو (۳) ڪافر - ڪارو

(پارسي ۾ هندو چون ڪاري

امرار (۳) گجهه - ا-رار
اصل (۲) اصل کان - ڌر کان -
ازل کان

اللَّهُ الصَّمد (۳) قرآن مان - يعني
الله بي پرواه بي نياز آهي
اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (۵)
قرآن (۲۴ سورة) مان - يعني
الله آسمانن ۽ زمين جي
روشنائي ۽ نور آهي
أَمْوَاتٌ (۶) آن موت - مُتٌ بي
نه مومن وارا نبيڪن وارا
اوپڻگار (۲) اڻڻگار - دانهن
ڪري رهن

أَهْلِبَيْتَ (۳) نبي جي گهر جا
هاڻي . سيد - سادات

ب

بُتُولٌ (۲) بي بي فاطمه جو لقب
حضرت رسول صلي عليه وسلم جي نياڻي

ڪي - معنيٰ اشارو زلفن جي
ڪارائتو جو

۸- سر ڪيڏارو

ا

آثار (۱) اثر - نشاني
أَرَزُّ (۳) آروم - اونهارو -
گرمي جي موسم - ويڙم -
لڙائي
أَمَّا لَكُمْ (۲) آسرو - آس - اميد
أَكْبَ (۵) وارو - وجهه - آڱ -
ڪٽيل راند

أَلْ لَّي (۳) نبي جو ارادو
أَلُودُو (۵) أَلُودِي (۹-۴)
پريل لٽڙيل - گڏيل - مليل
أُزُّ (۶) جهاو - روڪ - اڪ -
بچاءُ لاءِ آڏو ڏنل بند يا بي
شيءَ

ٺٽ	بي بي (۳) سيد جي زال -
ٿرلڻا (۲) ڏڪڻا - ڪنڀڙا	بي بي فاطمه رسول صلم جي
پ	لياڻي ۽ امام حسن ۽ حسين
پار ڪيڏ (۳) اوسارڻا -	جي والدہ جنهنڪي ساڄي
دانهون ڪري رڻڻ (۱۲-۵)	بي بي جولدا آهن
پاڳڙ (۲) زره جنگ جي پوشاڪ	پ
پنام	بهار (۱۳) پهر - خاک - ڪهري
پاڳڙ پاس (۵) سندس ڀڳ يا	ٿليار
پاڳڙي يا دستار	پ
پاولنگ (۲) وهٽ - اُٺ گهوڙو	پيرڙو - پيڙي (۲) گڏ - سان -
پشيرہ - پهلوان - بهادر -	ويجهو (۹-۱۲) (۹-۱۳)
شوڻ	ٺٽ
پننگ (۲) پروانو - جيت جو	ٽائيني (۵) تابع - فرمان -
چوشم تي ڪاهي ايندو	تابعدار
آهي	ٽبر (۶) ڪهاڙو - ڪهاڙي
پرڻ (۶) ٻارت ڪرڻ - سفارش	ٽپڻ (۶) ڪهڻ - وڌڻ
ڪرڻ - سولپڻ	ٽوڻ (۶) گذران - - مر - سيدو
پڙ (۲) جنگ جو ميدان	سامان

جهڙو	پَڪَ (۲) ڪڍَ - پَر
جهڙو (۳) جهيڙو - جنگ	پَواءَ (۲) پوءِ
جهڙو (۳) جهڙو	پَهُون (۶) ڏن - پڪريون
جهوليون (۳) توليون	قَاف
جهونجهار (۱) (۳) بهلوان - بهادر	قَلين (۶) قَلن يا غلن سان
جهونجهارڪو (۳) جهونجهارن جو بهلوان جو	قَل (۶) پَپ - پير جو آڇو پاڻو
جهيڙو (۲) جهيڙو ڪرڻ - وڙهڻ - جنگ ڪرڻ	جهنهر آڱريون آن
جَڇ	ج
چوٽو (۶) ڌار - زال - وانڌوڙو	چار (۲) ڏک - سوز
چوڙي (۶) چوڙي واري زال	چاهون (۲) چلهون - ڪامون
چاڱڙ - خوبصورت زال	چملا
چَڇ	جماعتي (۲) سائي - سنڱي - طرفدار
چڱو (۶) چڱو - تاجدار - سردار	جنت (۳) باغ - بهشت
ڪلنگي وارو (۱-۲۷) (۲-۲۸)	جنت خاتون (۲) بي بي فاطمه
چڻ (۶) ڪرڻ	بهشت جي مالڪيائي

ح

حُرُ (۲) حضرت حُرُ جو پهرين
پريد جي لشڪر سان آيو هو
پروءِ ٿري امام حسين جو
طرف ورتائين ۽ انهيءَ جي
ٻاران وڙهي شهيد ٿيو
حُورُون (۲) خوبصورت زالون
جي بهشت ۾ مومنن کي
ملنديون

خ

خَلِيلُ (۳) دوست - حضرت
ابراهيم خليل الله جنهن خدا
جي حڪم سان پنهنجو پٽ
حضرت اسماعيل ذبح ٿي
ڪيو

د

داد لو دوست - لڏلو - بيلارو -
محب (۱-۳۳)

داد لڳي (۱۰-۶) سڪي لڏي

ذَلَال (۳) گهروڙو جنهنجي
امام حسين يا حضرت علي
چڙهيو هو - ذوالجناح

ڏ

ڏيرو - ڏيرو ڏيڻ (۱) دهر -
ڪوچ ڪندي منزل ڪرڻ
(پنجابي - ديرا)

ڊ

ڊهون ڏيڻ (۶) ٽئون ڏيڻ -
ڪاهون ڪرڻ

ڊ

ڊال (۶) پهر

ڊنگري (۳) ماڪ

ڊونڊ (۶) ڏڙ - لڙا - ڏور

ڍ

ڍاڙو (۳) روڊ - رٿل - ڙاري

س	راماڻو - رامانا (۶) ملهڪل
سالت - سائيگي (۳) ترار -	جنگ - زاري - رازو (۲-۲۵)
نيزو (۶-۸)	رائيڻيا (۱) رائيجڻ، رجي
ساهو - سائو (۳) بهادر - بهلوان	وڃڻ
سائيجه (۲) سائي - مددگار	راوت (۳) بهلوان - بهادر
سول (۲) ٻن ٽن ورهين جو وڃيرو	راڻو (۶) راجا - بادشاهه
نندو گهوڙو	دلول (۲) رت جهڙو ڳاڙهو -
سليڪدار (۳) دختيارن وارا	لال - ڳاڙهو رنگ
سمانو (۲) چڱي مان دارد -	رڪ (۵) جنگ - ترار
نمدار - ناليرو	رند (۱) عاشق - صوفي - عاقل
سوارو - سوارا (۵) سوهر	(۲-۱۴)
(۱۳-۹) (۱۳-۱۳) (۲-۱۹)	روهڻ (۵) روڪڻ - دهرڻ -
سوانجو - سنجو (۱) سمير -	لڳڻ
سڻامو - تماري - گهڻي	رني (۵) رتي - دز - لت -
(۱۰-۱۳)	اڏامندڙ ڌڙ
سونڪو (۱) ڊپ - فڪر - گهڻي	ريڪڙيارو (۶) ريڪڙيارو - چٽل
انتظار (۲-۲۵) (۲-۳۱) ۽	گودڙين دارد - سون ڦندن
(۱۱ ۽ ۸)	دارو
سهر (۵) سنج - دجه - آسرو	

نارا ۽ نوبتون وڃائيندڙ -
طلبجي

ف

فَاطِمَةُ (۲) بي بي فاطمه حضرت
رسول صلعم جي نياڻي ۽ امام
حسن ۽ حسين جي والده،
جنتن جي پٽول ۽ جنت خاقون
پر چوندا آهن

فدا ڪرڻ (۳) قربان ڪرڻ -
مدفوع ڪرڻ - گهورڻ

فردوس (۲) بهشت - جنت

فَرْدَکَ (۲) پٽ - اولاد

فَلَکَ (۲) آسمان

فَنَافِي اللَّهِ (۲) الله ۾ مڪوئين
يا خدا ۾ فاني ٿي وڃڻ يا
نابود ٿي وڃڻ

ق

قاسم شاهه (۱) امام قاسم امام

اميد - ٻارو - ڳاڙو (۱۳-۱)

(۲۱-۱) شوق - چاه

سيادت (۱) سيدائي - سيد

مثن - سرداري

مِيْمَاهُمْ فِي وَجْهِهِمْ (۵)

قرآن (۲۸ سورة) مان - يعني

منڊجي سجدي جي نفاڻي

سندن منهن ۾ ظاهر آهي يعني

سندن پيشاني مان ظاهر آهي

ش

شاهه (۳) امام - يعني امام

مسي

شهادت (۳) شهيد ٿيڻ جو

درجو

ص

صوبو (۳) سردار - حاڪم - اميد

ط

طبل ناز (۱) دهل وڄائيندڙ -

سرداري يا بادشاهي جو نشان (۱۹-۳)	حسن جو پٽ جنهنجي شادي جو سڱر سان امام حسين جي نياطي سان ٿيو هو پوءِ انهي وقت وڃي شهيد ٿيو
ڪُنڊ . ڪُنڊا (۲) گُڙز - نيزا (۶)	قصو ( ) واقعو - واردات - جيڪي ٿي گذريو (۳۰-۳)
ڪنگول (۲) ڪنگولو - طوق - حلقو - ڪنگڻ	ڪ
ڪوار (۶) شڪايت - گلا - بذ سڳڻي (۱۰-۳) (۱۱-۱۳) (۳۱-۸)	ڪٿارو (۶) خنجر - ڪٿاري (۳۰-۲)
ڪوٺو (۳) بهاولان - بهادر - جنگي جوان	ڪرلا (۳) شام واپس مڪڙو، ڪان چٽي پڙيد جي لنگر اها من سان دڙمي انهنڪي شهيد ڪيو
ڪوفي (۴) ڪوفي جا ماڻهو جن پهرين امام حسين کي دعوت ڏئي گهرايو پوءِ کانس قري پڙيد جي پاسي ٿيا	ڪره (۳) جنگ - ويڙهه
ڪولڊ (۴) جوان مڙس - مٿ پريو جوان - بهادر	ڪڪورچ (۴) گاڙهو ٿيڻ - رت سان ڪپيو ٿيڻ
ڪولٽر - ڪولر (۴) شهزادو بهاولان (۱۹-۳)	ڪلاڙين (۳) چٽا - سهڻا - جڙت جريل - مشهور
ڪيڏارو (۶) ڪمدارو -	ڪلنگي (۶) روز - ٺارو -

ڳر لاٺ (۲) ڳلي لائڻ - ياڪر
وجهن

ل

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

(۲) قرآن (۲-سوره) مان -

يعني الله تعالى ڪنهن کي به

طاقت کان وڌيڪ تڪليف

نٿو ڏئي، يعني سهندي آدر

تڪليف ڏئي ٿو

لُرَزَن - لُرڙچا (۳) ڏڪڻ -

ڪنهن (بارسي لُرڙيدن)

(۱۸-۳)

لُونِي (۱) کاڌي - سڙي - چلي

م

مالام (۶) مائر - افسوس

مارو (۵) پتلدام - خونريزي -

جنگ

ماس (۵) سندس ماو (۱۱-۱۳)

راڱهي يا سُر جو نالو - جنگ
قتلدام - مائر

ڪڙي (۵) ڪيولي - جيت
ڪنير

ڪم

ڪڙڳ (۲) ترار - خنجر

ڪڳ مارو (۶) ڪڙڳ يا ترار

ماريندڙ - پهلوان

ڪِل وَل (۲) ڇڏيو - جنگ

گ

گلال (۱) ڳاڙهو - ڳاڙهو رنگ

ڳ

ڳارو (۶) ڳرن - زاري - روئڻ

ڳاهه (۵) کاڌو - کاڄ (۷-۱۰)

ڳاڻو (۶) ڳئون يا ڳاڻن جو

گوشت

مَڻ (۶) بهادر - بهلوان (۳-۱۹) (۱-۲۳)	مانجهي (۲) بهادر - بهلوان - سورہ (۱-۱۲) (۳-۱۸) (۱۰-۲۱)
مَلَد (۱) جھڙ - ڏڪر	مُجائِل (۳) وڌائڻ - ڪپائڻ
مَلُوڪ (۵) شريف مالٽيو - سردار امير	مُحَرَّم (۱) مسلمانن سال جو پهريون مهينو جنهن ۾ جنگ ڪرڻ حرام آهي ۽ جنهن ۾ امام شهيد ٿيا
مَلُهاڻو (۲) مرڪائڻ - سرخرو ڪرڻ - خوش ڪرڻ	مُرڪڻ (۵) چين هيٺ ڪڍڻ - سج جي ڪني ڪڍڻ - لَهڻ
مُڻ (۵) مڻيا - ڪلا - قدرت - نور - روشني - تبجلي	مُرت (۱) موت - شهادت
مولهيو (۲) مولهائو - پٽڪو - پڳ - دستار (۳-۱۹) (۱-۲۸)	مُرهڻ (۲) بهشت - رحم ڪرڻ
مُهائي - مهائين (۶) سردار - بھلوان - مھمايل - مھبت ناک	مُصري (۳) مصر ۾ جڙيل ترار - ترار
زوردار - مواديل (۶-۱۱) (۱-۲۳) (۱-۲۸)	مُضرب (۳) ڌڪ ڏيڻ جا اوزار مقيار
ن	مُڪ (۵) منهن
نال (۱) نالو (سرائڪي)	
نَوَدو (۳۳) سسي لٽل ڌڙ - نيزو	

هر

هزارې (۲) نيمې - هزار جي

ملھ جو

هول (۲) زرم جي ٽوٽي، جا
جنگ محل ۽ ڪي آهي

ي

يُجاهدون في سبيل الله (۳)

قرآن جي (۵- سورة) مان -
يعني موحدا جي راڻ ۾ جهاد
ٿا ڪن يا وڙهن ٿالڙيند (۱) معاهد جو ٻي ايم
جو خليفو جو امان - ان
وڙهيو هو

۹- سر آبري

۱

آئي (۷) گهر - پگهر (۸)
(۱۱-۶) (۹-۱۳)

و

واويل (۲) ماء - انوس -

گهوڙا

واو (۶) بيماري جانورن ۽ پکين
جي

وَجْ وَجْهٌ (۵) وجه آئين - حاضر

ناظر ڪرڻ - مٿ وجهڻ

وَرْتَه (۵) بهادر - پهلوان - گهٽ

وَرْتَه (۵) مٿ اچڻ - نيمتي ۾

اچڻ - قاسم

وَلَاهَن (۳) دنه ۾ دھارڻ -

شادي جي لاء سنڀرڻ

وَنُڪو (۶) ٻانڪو - بهادر -

پهلوان

وَهْم (۶) فڪر - گهٽي - دوسر

وَهُون (۳) زالون (دھو)

وہاء (۲) آل - اولاد

آجهو (۵) گهر - رمځي جاء	آب سراميون (۲۱) بار چيدون
آډاڼي (۵) آڼي (۱۵) - آډين = ليامن	آري (۱) جام بنه
آډر (۳) بي دامي - لچار - ري آډار - ري اجهي	آريايي (۱) اشراف زال - پاڪدان زال - آري جام بنهون
آډر (۶) بري - بيزار - مگر	آريجو (۳) ذات - آري - بنه
آروحي (۵) اريجي - خشک سکل	آډاليدو (۱۲) پچائيدو - سپالييدو - بنام - هر محبت - دلداري ڏهندو
آسرو - اوسرو (۱۲) اسپر - روانوئين - وڃن - ملن	آڄاھين (۳) اگهي
آسپر (۸) قيد ياي - بد ياي	آھ (۶) آهي
اشارتون (۱۱) اشارا - نشانين ڪنايا (۲۱-۵)	آٿان (۷) من تي - منڃي نشان
اصيل (۸) اصل ۽ نسل واري - بڻائين - اشراف - سردار - بادشاهه (۱۱-۱) (۱۲-۵) (۱۳-۲)	اٿياڪ (۱۲) اٿيل - اٿندو
اڪاج (۱۲) اڪاج - نڪمي مڪين - ڪنهن ڊگر	اٿڙو (۸) ٽڪو دان - وڏي ملن - وڻ ڪٽڻ - وڻ جو وڏو (۱۳-۷)
	اڄها (۹) گول - ڏور - ميو

ڪڇ جي نه (۱۱-۱۲)	اَمَانُ (۵) اَمَانُ جي جاء -
اُجڻجهو (۱) آڳاٽو - اڳيرو -	روانگي - يعني ڪڙا ٻين
واڌو - ڏکيو - سخت -	کي قبر تائين امانتو اچن
مذڪل (۱۳-۲)	اَلْمُتَشَوِّقُ (۱۳) انگري
اَلْعَشَقُ حَبَابُ بَيْنَ الْعَاشِقِ	اتڪيل - وڌيل - بدن -
وَالْمُعْشَوِّقُ (۵) عربي قول -	جسم - حصون واري شئي
يعني عشق عاشق ۽ معشوق جي	انگن چاڙهيو انگ (۷)
وڃڻ حجاب يا پردو آهي	سورين تي بدن چاڙهي
اَلْعَشَقُ لَنَا وَاللَّهُ الْمَوْقِدُ (۵) پهرين	اوڻ (۴) واقفيت - پٺاڻ -
لفظ کان سواءِ ٻيا لفظ قرآن مان	اچيو - ڇڏو
يعني عشق خدا جي باهر آهي	اَوَجَهَ (۹) پيراه - گهرام -
ساڙهندو	پليل (۱۳-۱۲)
اَلْعَشَقُ لَارِ يَحْرَقُ مَسْوُوعًا لِمُحِبِّهِ	اوداڻڻ (۱۱) ڀرڻ - پورڻ -
(۵) (۱-۱) عربي قول -	اندوڪرڻ
يعني عشق ٻاهر آهي جا	اورانگهڻ - اورهانگهڻ (۴)
محبوب کان سواءِ ٻي سڀڪا	لنگهڻ - انجام وٺارڻ -
شي ساڙي ٿي	ڦيرائي يا مٽي ڇڏڻ
اَلْفِرَاقُ اَخَذَ مِنَ الْمَوْتِ (۵)	اوڳي (۶) موڳي - نادان -
حديث - يعني جدائي موت	بيعتل - ڪم ٺهر
کان زياده سخت آهي	

جومتيار کڻي پهچائڻ ملي
(۱۲-۱۳) (۱۲-۲۶) (۱-۲۶)

بيماک (۱۲) بي ډو - بي ارواه
بيخوف

بيکارياڻي (۱۲) فقيرياڻي - پښتني
بند و زال

بيکارياڻي (۱۲) مړور زال -
زدر سان مړوري کندو

ب

بابيهو (۲) مکزديکي، جورنگ
جو اچو آمي ۽ جهنب گارمي
اثر و تر جيلدو آمي - کچ
ر گهڻو مندو آمي (۱۲-۱۳)

باڏاڻا (۷) زاري ڪرڻ -
آري ڪرڻ (۱-۱۱) (۲-۱۲)
(۲-۳۱)

بالڻ (۱) هانيڻ زال - معني
سي

اولاڪو (۸) اٺ - اٺڪو -
نڪر - گهڻسي (۱۲-۹)
(۱۳-۹)

اولو ٿو - اردو ٿو (۱۲) لولي -
لاڏو - راڳ (۱۳-۹) (۶-۱۲)

لهبارا (۲) مٿن پاون سان -
مٿن نشان سان

ب

باري (۲) گرا - سخت - ڏکيا
(۱۳) اٺ
باسا (۷) قبول ڪرڻ - دوار
ڪرڻ

باسي پئي پنگ (۷) پاڻ تي
ڊپ ۽ ميمت قبول ڪري يا
پار ڪري

اُڪاء (۱) روئڻ (عربي)
(۶-۱۲)

ٺوٺا (۱۳) بودا - اٺ (۲-۱۰)
(۲-۱۱) (۶-۱۲)

بودائو (۹) نگهبان - پوري وارد

ٻَلَوَ (۷) زال - چوڪري - ٻلن سان (۱۲-۵)

ٻَنَمان (۱۳) درٻان - اندرئي اندران - گهران

ٻَنڌڻا (۶) ٻنڌ - ٻانڌلو - ٻيوند محبت جو گنڍ - ٻڌڻ جو ر-و و شهره - ٻنڍين ٻارن جا ڪپڙا - تڏيچڻا (۱۳-۱۲) (۱۹-۱۳)

ٻول (۲) انجام - اشارر الست هر ٻنم قالو ٻلائي جو

ٻيڙ (۹) زال - عورت ايل (۹) ٻيلي - ٻيهرام - ٻيهرامي

پ

ٻاج (۳) ٻاجهنڙيا ٻا جو ڪڙڙال بدڪار

ٻا ٻاڻي (۸) ٻاڻيواري - شرڪ ٻيڙم (۵) ٻيا - لڄ - شرم - ٻرو ستر (۳۳-۱)

ٻَل (۱) فالڏو - ٻلائي - نغو - فيض

ٻَنهور (۱) شهره - ڪان جو نالو بلوچستان ۾ جتي ڄام ٻهور رهندو هو - ڪي چون ٿا ته ٻنهور ڪراچي ۽ ٿٽي جي وچ تي شهر هو

ٻَنگ (۷) محبت - خوف - اٽڪ - تڪليف - مشڪلات

ٻور (۸) ٻج - ٻرڙا ڪر

ٻُور (۸) ريتي - واري - راءِ

ٻَليل (۸) کائي ڪپائي ڇڏڻ - لنگهڻ - لٽائڻ - وڃائڻ - ڇت ڪرڻ

ٻُڻڊيا (۸) جهنگلي جانور - مردون (۷-۱۰) جيت تڏين ٻا تڏين ڇوڙا

ت

تار (۱) گهٽي - بيحد - اڻاڪت

پدزا - پرا حال	پاڻي - اونهو پاڻي - بحر (۱-۲۰)
ڌڻ	ٽالگهڻ (۳) ڳولڻ - ٽرولڻ - نهایت یا پهاڻي ڏسڻ
ٽالگهڻ (۶) ٽڪڻ - وڍڻ - پهچڻ - (۱۱-۶)	ٽار (۱۰) ٽامش - گرمي
ٽورڻ (۱۲) ٽورو ڌيارڻ - گهمائڻ	ٽيٽ (۲) منزل - رهڻ يا لهن جي
ٽهارڻ (۸) ملائڻ - مدد ڪرڻ پاڙڻ	جاء - پهاڻي - نهایت - حد (۱۱-۵) منع ڪندڙ روڪيندڙ
ٽهاري (۸) امن داري - پاڙي ٽوڙ ٺاهي	ٽرو (۲) پهاڙي - نهایت
پ	ٽشنگي (۱) اُچ - پياس - ڪ (پاڙي)
پاڃي (۹) بد خواهر - پاڃي - ڌلام - ڪمينو - خيس	ٽيڪ (۲) تيزي - تاش
پاڙي (۱۳) پانهي - گولي - جدا ٿيل	ٽنگڻ ۾ (۸) ٽنگڻ يا مشڪل دٽڻ ۾
پاڙاڙڻ (۱) پڌرو ڪرڻ - پڌر وجهڻ	ٽنگڻ ۾ (۸) ٽونگڻ يا جبلن ۾
پاڙ (۳) نشان - اُهمڻاڻ (۳)	ٽنگون (۲) ڪشرون - زور - ٽڪائون - ڏاڍاڻون (۱۲-۲)
	ٽهواڙون (۶) ٽهوارون - پڙا

پروائي (۸) غور جو خيال -
بروش - پلائي - احسان

پرباڪو (۳) ٻرين کان

پرباڪو (۳) ڏس - صلاح - مصلحت

اصحاڪ - نشان - انجام - وعدو

پراڻ - سام (۹-۵) (۹-۲)

(۱۰-۵) (۱۲-۳) (۱۸-۱)

(۲۱-۱) (۲۵-۲)

پڇاڻو (۱۲) سوکو - آسان - پڇڻ

يا پوري ٿيل جهڙو

پند (۷) نصيحت (۱۰-۲)

(باري)

پنهن (۷) پاڻ - پيچرو - ڌاري

چرڪڙو ڏو يا دالو (۱۳-۱)

ڌرو - ٿورو - اشارو

پٺي (۷) ٻين جي مٿي - خاڪ

ڊر (۱۱-۱) (۲۰-۱) (۲۸-۱)

ڀوچارا (۸) دلاسا

ڀوت (۱۳) ٻوتي ٻوٽن جا -

ڀاڻو (۲) مڪان - منزل - جاء
(۱۳)

ڀٽائي (۲) ٻيٽ يا ديشم کان
(ڪڏنرا)

ڀٽي (۱۰) ٻٽيل ڏک جي

ڀٽي (۱۰) ٻٽيل - مٽي - نياڳي
ڏکي

ڀٽي (۱) زال - ڏک - پاڻاري

ڀڄ ڀڄ (۲) ڀڄي ڀڄي

پراڻو (۵) ٻهراڻو - ڪپڙا

ڊڪائڻ - انعام ڏيڻ

ڀڙڪ (۳) ٻريٽ - ڪنڀاڻي -

يعني سڀي (۱-۲)

ڀڙڄاء (۱) راجپوت - خوشي - ڏو -

دسل

ڀڙڪڻا (۲) ٿوڪڻا - لٿون

ڀڙگهران (۳) ٻرائي گهران -

ٻين کان

زمين دوز- ناس (۲۱-۱)

پهياڼي (۱) پيښايي - زمين
ني ښي ښي

ج

جائو (۱۳) گولڻ - بند ڪرڻ

جاجة (۱) ججهائي - گهڻائي

جت (۸) ران - ستر

جت پٽو (۸) ڪشالا ڪڍڻ

جڏائي (۶) ضعيفي - بيماري
بندائي - نڀڙائي

جر (۲) جال - جام - گهڻا

جرا (۷) ذرا - ٻرزا

جرڻ (۷) جڙڻ - ٽوڙ - ڪاٽڻ

جردي (۲) چڙهي - اڪيلي
هڪي

جسي (۲) جي سي - جيڪي
جي

ڇاڪا - پوئل - ڇڻيل يا

پيچدار پوڻيون

پور (۷) بند

پورج (۲) پرچ - ملج - بند
ڪج (۱۳-۳)

پهاڙ (۳) جبل

پهاڙ (۸) رهيڻ - راضي

ڪرڻ - خوش ڪرڻ - پرچائڻ
(۲-۱۲)

پهس (۲) دور سان جلدي
(۱۱-۲) (۱۹-۸) (۱۳-۵)

پيچ (۳) وڪڙ - گنڊ - محبت
عشق

پيچي (۱۳) پوڻي

پير ٿي (۴) پيچري ٿي - رڌ ٿي
جهڻن يا - دوست ديو

پيڪ (۱) ڏڏت - درستي
(۶-۱۰)

پيال (۸) پايال - زبون -

جائ (۱) (۳) (۱۳) برور -
 واقفیت - خبر - معلومیت -
 معرفت

جائ (۱) نادان زال - ان سچھ
 ان جائ

جائن (۳) ملان - جائ سان - ملن
 مدجھان

جائن (۳) ملن
 جیون (۹) سنهلیون جون
 (۱-۸)

جھ

جھائی (۱۳) جلدی کری -
 جھت کری - جھت مٹی -
 گولی مٹو مٹی

جھالو (۲) دن جو قسر
 جھل پائو (۲) جھلن - پلن - منع
 کر (۲-۲۲)

جھمر (۲) دن جو قسر
 جھوت (۱۳) جھوتون - جھون -

جھا (۲) تکلیف - محنت
 (۲-۳۱)

جلدائی (۲) جلدی - تیزی -
 ذکیائی

جھیمٹ (۱۰) تسلی - دلجمعی
 آرام - سک

جھین (۲) جرن - ملن

جوگ (۲) ویراگ - ذکر
 (۱-۲۱) (۲-۲۱)

جوگ و جھن (۲) جرگی تین
 ویراگ - کر - ذکر جی
 کنرینڈ

جیارو (۱۰) جیارینڈو

جھی لھی (۲) جھڑی تھڑی
 شریب - آبري - کمالات

ج

جائ (۳) جمن
 جاجی (۱۲) جاجی - شادی
 جاجیک - جیج وارا

گهوڙون

جهوڙي (۷) جهوني - ڪراڙي
پڏي - شيعي

ج

جاگ (۴) توفيق - طاقت

جهڙو (۹) واو - واچ - واء جو
جهونو

جهڙ (۲) جبل - جابلو ملڪ
(۵-۱۱)

چلو (۳) ڪامن - ملڻ (۴)
(۱-۱۳)

چلون (۲) اچلون - ڪامن
چنر (۲) ملاو - جهڙ (۵-۱۱)

ح

حاذق (۴) تجربو ڪار - آزمودگار
قاهر - حڪيم - ڏامو (۱-۲۱)
(۳۰-۱۲)

هٻيان (۷) حب مان - سڀ
ندي دٿان

هٻام (۵) گرم باطني سان
وڻجڻ جي جاء - گرمي -

چ

چانگاري (۲) ٻولي ڪرڻ

چرڦر (۱۲) چرپر - چور - جهڙاڻڻ
بي آراي - اهڙا

چس چس (۲) لذت - شوق -
خوشي، (۵-۱۱) (۷-۲۱)
(۲-۳۲)

چڪي (۸) ٽڪل ٽڪل - ٻليل -
ٽڪي (۲-۱۱)

چنچ (۸) ڪنچ - ڪنڊ - غار
ڌر - چر (۱-۱۰)

چنچ (۱۲) جهنب (مندسگاني
چونچ) (۲-۳۷)

چونه (۵) جام
چوڻن (۵) دز جي چانف - عشق

د پرو (۳) رهڻا جي جاء - ٿا
اوطاق

د يون (۹) ذرا ذرا - پرڙا پر
پرڙا - روشني

ڏ

ڏاڇا (۰) گيڙو رتل ڪهڙا
ڏر (۲) ڌرتي - زمين (جهڙو
نه ڌرتي)

ڏي

ڏاڙ (۲) ڏاڙ - جبل جي چوٽ
يا مٿانهين شاخ

ڏاڙو (۱) محنت - تڪليف
ڪٽاڻو (۱-۲۰) (۱-۲۲)
(۱۳-۳)

ڏاڙهه (۱۰) ٻاهر - سارو
داغ - ڏنپ - سوري

ڏاڙهه (۱) وجهه - ڏڪر
ڏاڙهه (۸) طرف

ٻاهر (۱-۲۰) (۲-۳۰)

خ

خَاتَمُ عَلَيَّ صَوْرَتِهِ (۵) قرآن
مان - يعني آدم کي پهچندي
صورت تي خليفائين

خَيْرَةٌ وَمَرْءٌ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى (۵)
حديث - يعني انسان جي
چڱائي يا بهترائي خدا تعاليٰ
کان آهي

د

داڇا - داڇا (۳) ميرا - غليظ
گدا

داما (۳) ساوا - سيز (۱۱-۳)

دور (۸) دليل - خيال (۱۰-۲)
دوس (۱۱) دوست - محبوب
(۱۳-۸)

ڊيٽ (۱۱) خون بها - خون جو
عموم - قصاص

رُجُطُ (۸) رَنگَجُڻ - گِرڙهو رَنگُ ڏيڻ - گَڙهو ٿيڻ رُخسار - رُخسارو (۶) گِل رُلُڏُ (۳) رستو پيچڻ	ط (۱) ڏمڇڻ - عذاب ڪاڻڻ ناس ٿيڻ - پيڙجڻ - ڏجها ڏسڻ نو (۶) ڊپ - خوف - هيبت اڻي (۸) نپاڳي - ٺڌوري - ڏکي - خراب وائي واري ئي (۱۳) ڏکي
رُوان (۷) روانا رُوپُ (۶) خوبي - خوبصورتي حسن - جمال رُوخاني (۳) رُوح سان - روحاني رستي سان	ن (۷) ڏک - عذاب - ساڙو دلو (۱۹-۱) (۲۳-۱)
رُھ (۷) نُرُس - مبرڪر - لهر رُھاڻُ (۵) وندر - دروڻهن - صاحبيت - خوشي رُپين (۱۲) لڳڻ - فريب ڏيڻ - لڳاڙڻ	ن ئي (۶) طبعي - اصل کان - قلبي - باطني - جنسيت جو (۱۳-۱) اسر ذاتي
رُڙالون (۱) رڙالون - رڙيل زالون - ڪمپيوڻ - نالائق ڪم ڏيڻ رُڙلُ (۸) گولڻ - لهارڻ	✓ س (۵) درست - برابر - صحيح - پسندي و (۲) جبل جي واري - ريتي (۱۳)

ماهان (۱) - سام کان

ماهڻا (۵) (۷) چڪڻ - ڪڻس

ڪڻڻ - مڻي ڪڻڻ

مڻيلي (۸) چڱا ٻيلي - چڱا مڻرام
يا سنگتي

مڻپ (۷) ٻيا سڀ - ڌاربان

مڻپ (۷) تمام چڱو - ڀاري جو
جو بندو ڏاڍو - چڱو نصيب

مڻتون (۷) سنگت - آڌر - نيڪ
ڦڻپ

مڻون (۷) تڪليف - ڏاڳڙو -
ڳالهه

مڻي (۱) سڃاڻاري - ايماندار
زال - يعني سڻي

مڻهائڻ (۱) ساڙڻ - جلائڻ -

مڻهائڻ (۹-۷) (۱۹-۲)
(۱۹-۳)

مڻائڻي (۴) سڏاري - خواهشمند
سڏڙي

ڏئون (۹) ريرا ريرا - داڻا داڻا
برزا برزا

ز

ڙاف (۶) ڏاڍو - ڦاني - فنا -
بيجود

ڙڪ ڙوڊ ٻيائي (۱) زال تون
جلد اچ
ڙوڊ (۸) ٽڪو

س

ساڻ (۸) ڦاڦو - ڪارڊان

ساڻن (۳) سڃڻ

سارڻا (۱۰) سهڻا - ڪري سهڻا
طاقت رکڻ - توفيق رکڻ

ساڳن (۱۲) رما ڪو - رهندڙ

سائور (۷) ساڃ - ساڙ - سڳڻ
- اٺ - سڪ - سهڻ - ڳاڻ

سوالو - ڪپڙي جو نالو (۱۳)
(۵-۱۲)

باد - خوش محبي	سڌيو (۷) آراميل - مير وارو -
سورڻ (۱۲) مٺا ڪرڻ - بهارڻ	خاطر جمع - ڏاهو - دشيار
چورڻ	(۱۲-۱) (۱۸-۱)
سولهارو (۲) سونهن وارو - چڻو	مرا انجام (۱۳) سامان - اسباب
منهي (۱۲) واقف - سڃاڻو	سُڪوٽ (۱۱) مان - مير -
سهاڪو (۳) مائتي - نسبت	خاموشي (۱۹-۳)
سڙون (۶) ڦاٽ - چيرون -	سُڳو (۸) رستو - سنگت
ڇاڪ	سُنگ (۴) نسبت - واسطو - مڙهي
ميل - سيلو - سيلهه (۹)	سنگت (۱۱-۲)
ڪندو - نيزو - نير - سوري	سُنگ ماهڻ (۵) مائتي ڪرڻ
(۱۱-۱) (۱۷-۳)	مائت سڌاڻ - مت ڄاڻو -
سينو ماهڻ (۷) سوخي ڪرڻ	برابري ڪرڻ
برابري ڪرڻ - مڦروئي مان	سُڳيڻو (۲) سنگت وارو - مائت
ڄاڻي ڪڍي ملڻ	تريز - مڱيندو - نسبت ڪيل
نش	سڌئون (۱۲) ٻت جا سڌ -
شبان (۱) جوان - ڏٺار (۱-۱)	سڌوا
(۱۲-۲)	سڌهارو - سولهارو (۲) سونهن
شهدي (۱۲) سڪندو - غريب	وارو - چڻو - بلوڪ
	سواهارو (۲) خير داڃي - خير

ف

فند (۲) هنر - کمر

ق

قد بڏ (۷) - چنوساڻ - برابري
ڪرڻ - هڻ ڪرڻ - صد
ڪرڻ

ڪ

ڪاچوني (۲) گودڙي، گهري
شرط

ڪارو (۱) جبل جو نالو (۱۱-۵)

ڪاڙهو (۱۳) روڊ راڙد - گرمي
تائش - عذابڪاف (۵) نالو - جبل ڪو
ڪاف

ڪاف (۶) در - وڪڙ - پيچ -

ڪاف اکر جي شڪل جهڙو

ڪاڪل (۶) زلف - وانگوڙو
(پارسي)نماڻي - ڦٽ جو نالو - صورت
منهن - مشڪل

ط

طير (۱) اڏاڻندڙ - پکي (عربي)
طهور (۱) طاهر جو جمع - پکي

ع

عالم (۶) گهڻو ڄاڻندڙ - تمام
عالم - تمام پڙهيل

عذابت (۳) عذابت - نالو شام

جي مڪڙي هريد جو، جو

جاني ڏهري جو پٽ موجد پنهني

پي روڪيندو هو هريد ٿيڻ

کان هر نه رهندو هو (شام جي

احوال هر ڏسو) - وقت جي

شاعر جو نالو

عصير (۷) ڪاري مين ڇڙي
خوشبودار شي جا سڙا - ان
پاس ڪندي آهي

ڪڙڪڻ (۱۳) نڪرڻ - روانو ٿيڻ (۹-۱۱)	ڪاٺيو (۳) جبل جو نالو - ڪارمن - سيلهي (۵-۱۱)
ڪڙڻ (۷) ڳنڍڻ - ٻيهر ڪڍڻ (۱-۱۰)	ڪاهل (۳۰) سست
ڪڪرا (۸) ننڍا ٻيٽ	ڪهلياڻي (۱) ٻيلي يا سگهي
ڪڪرڻ (۸) ڳاڙهو ڪرڻ	کان سواءِ - اڪيلي - ميڪلي
ڪلقت (۶) نا مهرباني - رنج بي مڙي	نالائق ٻيلياڻي يا سنگتياڻي
ڪمر (۸) گهٽ - ٿورو	ڪهر (۳) بي رواج - اجايو - ناحق - مفت - بهرسي (۸-۱۳) (۲-۱۹)
ڪنڀر (۲) دل - ڪن جا زبور جي جوڳي ڏکيندا آهن (۸-۹) (۳-۱۱) رنگ پر ڪٽين جي ڪن	ڪڇاڻو (۱۲) اُن جو پتو ڏيکارڻ جنهن زالون ڇڏنديون آهن
ڪوڙي (۲) بي وڙي - ڪمپني	ڪڇڻ (۱۱) ڳالهائڻ - چوڻ
ڪوڙي (۲) اُرد - سينو - ڄاڻي	ڪُڙ (۳) کان - ڪنڀان (ٻريانڪر)
ڪوس (۱۱) ڪُهڻ - ڪُشت	ڪُڙا جارا (۲) ڇڏي ڪڙم ڌارا ڪڙم اُچاريندڙ
دخون - قتلعام - ٻاڪر ڪنو (۳-۱۶)	ڪوه (۸) ڪرما - اُن (۱-۱۱) (۳-۱۱) (۲-۱۱) (۱-۳۶)

گ

گام (۶) گون - ڏيهه - وکر يا
قدم (۱-۱۱) (۳-۱۹) (۲-۲۰)

گرد (۹) خاک - مٽي - لُٽَ -
بُٽي

گسار (۱۳) گس مان - وات مان
گسي (۸) اُٺ جو ليڏو - لڏ
ٺيڪ

گفت (۱۳) ڳالهاڻن - ٻولي -
رڙ (ٻار-ي) (۱۳-۹)

گنگو (۸) گنگدام - اُٺ - ماڻ
وارد - نه ڳالها ٿيندڙ (۱-۱۱)
گيو (۱۲) ڳيو - ويو (-رائڪي)
(۱-۲۱)

ڳ

ڳاڇ (۳) ڳيچ - راڳ - ڳائڻ
ڳيٽو (۳) ڳيٽن - وٺڻ (۱-۲۳)

گُوڪڻ (۳) سڌڻ

گُومائي - گُمائي - گُمائي
(۸) گوماڻي

گولر (۸) اڍير - ٻيوقت
(۷-۱۰)

گهون (۳) ڪاٺون - ٻنڌ
اڪهڙ مان
ڪيٽا (۱۰) ڪيو (-سرائڪي)

ک

کالڏ (۱۳) صبر - تڪميل - آرام
(۲-۲۵) (۲-۲۵) (۳-۲۰) (۱-۲۰)

کاھوڙي (۱۲) جي ماڻهو هميشه
موت گذران لاءِ جبلن ۽ ٿرن
۾ ڌٻڻ ڳوليندا آهن - ڏوٺي

ڪمان (۱۳) صبر - تڪميل

ڪوہ (۸) ڪڙ - ڪڙ

ڪيہ - ڪيہ (۳) خاک - مٽي
لٽ (۳-۲۰) (۲-۲۲)

گهر

گهرو (۳) گورو - گول - نهار
گهرو ماني (۸) موڙمل - موڙي
پريشان ٿيل

ل

لاڻي (۶) ناز - نهرو - انگل -
مالو

لال - لعل (۲) دوست - خوب
گهوت - لقب شاه پٺاڻي يا
قلندر شهباز يا ڪنهن ٻين
اوليائن جو

لاڻي (۷) لڀاڻي - آڙيون ؟
زاريون ڪوڙ

لاڻچا (۲) لوچڻ - گولڻ -
لنگهڻ - لٽاڙڻ - سهرڻ -
ڪپڙا ڪمڇڻ - ملڻ

لٽ ٿيڻ (۲) لٽاڙڻ

لٽ لٽي (۱۱) لٽ کان وٺي
رستي لٽڻ يا ملائڻ جيئن

انڌن کي ڪهڙو آهي

لُفٽ (۳) ٻولي - گلنگو -
لُفٽي يا - - - - -
چماٽ يا ڏڪ
لُڪَ (۲) جهولو - گرم داء
(۱-۱۱)

لُڙي (۱۲) ڇڙي - مڇرڊ -
بيوارٿ - هي دسيلي -
هڪلي - رلندڙ - اڪيلي
(۱-۱۲)

لُوح قلم (۵) عرش جي تختي
؟ قلم - ازل - نسبت -
سروشٽ (۵-۱۰)

لُوماني (۸) ساڙڻ - پچائڻ -
چلائڻ

لُوءِ (۳) مڪان - گوت - جاء
(۱-۱۶) (۱۱-۱۳)

لُهي (۱) ڪاٺ - سڙي دڄڻ
لُهي (۱۲) دانهون ڪرڻ -

• آزون ڪرڻ - ڏارئون ڪرڻ
(۱۱.۲۱)

پيهان (۲) ايڏاڏ - تڪليفون -
ليڪون - انگ (فست جا)

م

مارا (۸) ماريندڙ - دشمن

مارو مار (۳) سخت مار -

مارڪٽ - ڏاڍو زور

مَارَأَيْتَ شَيْعًا إِلاَّ دَرَأَيْتَ اللّٰهَ

(۵) حديث - آءُ اُما شَي

ڪاڻ توڙ سان چڙهيان الله

کي لقو ڏسان

ماٿيا - ماٿيان (۲) پون وانگر

مايو (۱۲) ماءُ - والده - مادر

ما (۱) ميل ماٿو - محبت

زدا - ڪمپخت

جار يا ٿيون (۲) مجازي

محبت واريون - نه حتمي

محبت واريون - ظاهري

محبت واريون - ڪجهي

مڃي (۹) حال وائف - حال

پائي - محرم

مشفئي (۱) گجهو - لڪل (۲-۱۱)

(۱.۳۰)

مندگور (۲) ڏڪڙ - ڳالهه -

مناحت - ملاح (۲-۱۱)

مزاڪ (۲) چرچو - مسخري -

بيعتي جو ڪم (اصل ڪري

مذاق يا محڪم)

منزل ڏور مَن ٿيها (۲) ٻاري

شهر جو پاڻو - يعني منزل ٻري

ٿي ۽ آءُ اڪيلو

مَن عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ

رَآءَهُ (۵) حديث قدسي يعني

جنهن پنهنجي نفس کي

سمجھيو تنهن رب کي سمجھيو

منڪر ۽ انڪر (۹) نه ملائڪ

جي قبره اچي مٿي کان سوال
ڪندا آهن
منگل (۶) ٻار جي آڳيئي -
ڪل - ڪورو (ٻار جي)
مورڪ (۱) نادان - بي عقل
مور (۷) موڙي - سرمايو

ن

ٺاڻهن (۷) نيسي - ٺاڻوڊي
(۲-۲۱)
ٺاڻي (۳) ٺڙائي - ٺماڻي -
ميت ڪري

ٺهاري (۲) چڙڻ - نبيرو ڪرڻ
(۶-۲۱)

ٺڳڙ (۸) بي واهي - بي اچي
بي آڌار - مسڪين - ضعيف
شرعيلو (۲-۲۲)

ٺهس (۱۲) پليد - گندو - ڪنو
(۱۲-۱۳)

ٺيڻ (۱۲) نه ٻڌي - جنهن
جهڙي ڪٿي نه ٻڌي - ٺوڪ
ٻا اشارو سڃي ڏي -

ٺڪڙاڻ (۱۲) ٻورو ڪرڻ -
اڌلاڻ

ٺگهاري (۱۲) صاف ڪرڻ -
ٻاڪ ڪرڻ - ستوارڻ -
ستارڻ

ٺمر (۹) آلائي - آلاڻ - مڙهائي -
گهر
ٺهو (۹) ننگ

ٺهي (۳) ٻڌي - ڪٽي، چڏي

ٺي (۶) ٻرست - ڪٽياڻي
(ٺيو = ڪٽي) (۱-۱۰) (۳-۱۱)

ٺيڪيٽي - لڪيٽي (۱۲) ڪنوار
ڇوهر ٺي کان پوءِ ستين ڏينهن
ٻنڌاڻي مائٽن کي ملڻ لاءِ
وڃڻ - ستاراڻو - خوشي

و	وَكْرُ
وَاقِعٌ لَيْلًا (۲) ر-عي رهون - هند كرن - ملن	وَدَلِي (۱۱) دري آلي - هوني آلي
وَلَرَا (۷) درائن - مولائن لن	وَرَلَوُ (۱۲) اگهن - مقابل لن - حاضر لن
وَاصُو (۱) واک - ديلو - مير - کوش - دست	وَرَسَالِي (۵) پلائن - گرام كرن
وَاجِه (۱۰) شينن - چينو (هندستاني هاگه)	وَزَم (۵) کم - سردري کم
وَاللَّهُ يَكْفِلُ شَيْءٌ مُحِيطٌ (۳)	وَرَام (۶) بهادر - پادوان - سردار (۲-۲۵)
قرآن (۲) - وردا مان - يعني وَاللَّهِ شَيْءٌ كِي چوڌاري قري آيو آهي ۽ وکړو	وَرِيقي (۲) درواري - مړس دري
وينر آهي	وَمَس (۲) وسندي - آبادي - سک - آسودگي
وَالْتَو (۹) حور - بخور - بگر	وَمَار (۱۳) دس کان (هامر) (۶-۱۱)
وَحُوش (۱) وحشي جانور - مردن - ۲ در (پوش من مان نکته)	وَفِي اَنْفُسِكُمْ اَفَلَا تَبْصُرُونَ (۳) قرآن (۱۰) سوره مان - يعني
وَرَاكُو (۷) فرهي - در -	

بلوچستان ۾ لس کان پري، جو
گاڙهي رنگ جو آهي

هَتَّ اسارا (۸) مفروري ڪري
غافل - هليل

هَدَّ (۲) ضعيف

هَڳاڙو (۱) دل - آواز - خوشبو
هڪڪار

هَلَوِيُون (۲) (۱۱-۷) اٺن جي
سينگار جون شيون

هَمْسُون (۱) اسان سان - ماري
ساتيه (پنجابي)

هِنْدُوڪار (۲) اندوڪار -

ظلم - زبردستي - جنهن زماني

۾ هندو گهڻا مڃن - جتي

چور ۽ ڏاڍوال گهڻا مڃن

هپل (۹) هير - مينڇر - مائي

ه ۽ هو (الله) اڍانهڙ آهي پوءِ
جو اوهين نٿا ڏسو (۳۰-۴)

ولايت (۱) ولايت - پرڏيه

وَلَهْنُ اقْرَبْ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلٍ

اَلْوَرِيْدُ (۳) قرآن (۵۰-سوره)

مان - يعني ۽ ائين منڪي

(يعني انسان کي) سندس

گردن جي ڍڳ کان پريجهڙا

آميون (۱۰-۷) (۳۱-۱)

(۳۱-۹)

وَلَدَرُ (۲) جبل ۽ نشي جو نالو

وَلڪار (۲) جبل ۽ نشي بمڪان

جو نالو

وِلهَان (۲) ويٺون - ڪوڙين

گهڻيون

هر

هاڙهو (۱) (۳) جبل جو نالو

۱۰ - سر معذوري

۱

آهڙي (۱) ٺڪاري - جهڙو

ٺڪار ڪندڙ ۽ ڪهندڙ

(۱۹-۳)

اهاجهي (۲) پير - ري هاجو

يا مهر باني

اڳڪار (۷) آواز - آم - دانين

فر ياد

اٺڻ (۶) لهڻ

اٺوڻ (۲) بي دڙو - بي گڻو -

نالائق

اَلدُّنْيَا جَهَنَّمُ وَ طَالِبُهَا كَلْبٌ

(۱) حديث يعني دنيا جهنم

آهي ۽ انهي جا گولي بندڙ يا

گهرندڙ ڪتا آهن

آواڙا (۷) اجائي - پيوڊي -

نڪي

ب

بٻ (۱) موٽ - بڪٽ -

ٽڪرار - بيٺ - جيلهر -

سندرد - بيٺڪ

ٻڙدار (۳) ڪٽندڙ (لج جو)

ٻُرو (۳) ملو - وچ (بلوچڪي)

ٻهڻ (۱) ڪٽي جي هاهوڙ ڪرڻ

يونڪڻ

ب

ٻڌا (۶) احسان - ٿورا - پلايون

ٻڙي (۶) ادي - اڙي - مڪڙي

زال جو هي سان مخاطب ٿيڻ

جولفظ

ٻوٽي (۱) پيرد - ٽڪر گوشت

رڌل جو - سڏي

پ

پهر (۷) هيٺ - خوف

ت

پارو (۳) سخت سردی چنبر

باطلي چمي

پارو (۱) باليل - نهايل -

مير ايل

پاهه (۳) رس - پتر - طاقت

پاڙو (۵) برابري ڪرڻ

پاهڙ (۱) پهاڙ - پيڻ

پتو (۷) پتورو - پت جو چولو

پيشگير - پت جو ڪپڙو -

پاڇي پت ۽ پيتوسٽ - ڌوڻيو

انگوچو (۵-۱۳) (۹-۲۱)

(۶-۳۱)

پچوسون (۲) پٺا سون - پها

سون - ورتو سون - ڇهلو

سون (۷-۱۱)

پڙ ڪڍڻ (۱) پٺي جو ملڪ - پٺي

فرقو يا ذات

پڙهڻ (۲) ڪپڙا (پهڙڻ - پهرائڻ)

پڙي (۱) پڙهي - اصل نسل -

ٿام (۶) تيار - گهڻو - ٿام -
شال نهٿاڻ (۵) چڪ - ڪشڻ بند
جي (۳-۱۱)ٿرمس (۱) رحم - قياس - دلسوزي
مدد ڏيٿڙ پيڙ (۲) گهٽل گهندڙ - گهٽڙ -
لڪ - جبل (۱-۱۱)

ث

ٿاهر (۳) ٿانبر - ٽحمل - صبر
بچاء - مدد - دامرٿوپ (۳) - مدد - پورو
ٿهر - ٿوهر (۳) هڪڙو ڪنڊن
دازد وڻ جو جبل ۾ ٿيندو
آمي

پ

پار (۲) پهاڙ - پتا - نشان

جلوت (۵) جلندڙ - سڙندڙ -

ستن وانگي - جلاوطن -

بردس - شهر نيسڪالي -

مسافري

جماڙ (۲) اُٺ - تڪون (مربي)

جنهور (۱) جنهور ڪمي جو

نالو

جهڪي (۲) ٻار - جان نر

چ

چارو (۷) چارو

چانگار - چانگارڻا (۷) ٻولي

ٻولي ڪرڻ (۳۰-۱)

چاٽڪ (۶) طعنو - جهٽو - ٻاهر

نر - شايد

چنبيلي (۲) جاء جو گل -

خوشبودار - سرور

جهڙو (۱) شڪاري - ايشامي

ڪمزات

صب نسب - شجرو - شهر

پسان (۱) ٻيو - ڪمري ڪاڏي

ملڻ جي جاء (پارسي) چاڻي

سينو - پاڪر

پوه (۳) پوه ٿي - پٺ ٿي

ٻهڻج (۲) ٻهڻج - ٻهڻج (ٻهڻ)

ٻهال (۲) ٻهال - جهل

ج

جاڙ (۲) غلٽ - سُعي -

جڙڪت - سُعي - ٻهڻي

تعلق - واسطو (۷-۱۰)

(۱-۱۱) (۱۲-۱۱) (۱۳-۱۴)

(۱۵-۱۶)

جڙ لائڻ (۳) مينج مٿان - گندي

گندي - لٽو لائڻ

جرا (۱) سڄا - تڪليف

آفت

جڻ مارڻ (۱) اڃائي ٻڪ

ڪرڻ - اڃا پيو مٿان

چير (۱) چاچر - چيند ز چيت چيز (۷) تپ (پارسي)

د

چ

چانگ (۷) وډولپ - نيو چير (۶) گهند ټي - گهنځورو -
چمکند ز شي

ح

حيات (۳) چيرد د قت (۱) تکلف

ځ

حزن (۱) ذکر - غم - درد (۱۰-۲۱)

ځا کارځ (۱) ځوځ

خ

ځوځوځ (۱) ځول - ځکي - بيمحال ځچر (۲) ځځم ؟ گهوڙي جو
دل شکستي - اڅه کل آن خار - کړ - اشارو نفس نا
ځي (۲) دلاسو - پردسو (۱۳-۱) شيطان جو - دشمن

ځکي (۳) ځوځ - ملن سان جوځ خزان (۷) خرائي جي موسر -
سيارو (بهار جو صد)

ځکي (۲) سينگار (خاص کمنار خفت (۱) ملاکائي - نالائي
جو - ذکر - سک (۱۳-۱۰) عاجزي (خفيف = ملکو)
(مربي)

ٺوري (۷) ڏوريندڙ - ڳوليندڙ مُڪاڻ (۵) سڪائي - خشڪاڻ

مُڪارڻا (۲) سُڪار ٿيڻ -

خوش ٿيڻ - آباد ٿيڻ

سُڪرات (۷) مرڻ جي عشي يا

بيوشي - مرڻ جو وقت

مڪ (۱) سڪو (پارسي)

مڪبان (۱) ڪٺا رکندڙ يا

ٻاليندڙ

مُندُ (۵) چٽي - دستاويز

سواڻيو (۲) سڪو - سُڪاريو

سهي (۱) واقف - برابر - اجهو

(۱-۲)

سهيلى (۲) ساميڙي - سنگتياڻي

دراڻ

سينڊيارڻ (۱) سينڊ مٽي سڌڻا

ش

شهر (۳) وڻ - درخت

ٺوري (۷) ڏوريندڙ - ڳوليندڙ

ر

راڳو (۱) ڪٽي جو رنگ -

گاڙهي يا ڳوڙهي ٻيلي رنگ

جو ڪٽو - چيٽو (۱۰-۱۳)

رُهي (۵) لال - رتورت - رڱيل

رغابت (۱) سنگت - مرامي

روھ (۳) جبل (۵-۱۳) (۲-۲۵)

رڳھ (۵) ڏانهن - ڪيڪ

س

مياڻ (۱) چور جو منڍ - چڱو مالو

سکر - اشراق

مڏو (۲) فنا ٿيو - ناس ٿيو -

ٺابوڊ ٿيو

مُرو (۲) نصيب ٿيڻ - ملڻ

سعادَت (۳) ليڪه بختي -

خوش نصيبي - سپاڳو - سکر

ک

گائهن (۶) گود - چا - چو
(۳۰-۴۰)

گروکڻ (۷) گروڪو ڪرڻ
آواز يا ٻولي ڪرڻ

گروٽ (۵) گروت - ڪارائي
باسو - پاسو اٿلائڻ (گروت
هندستاني)

ڪلام (۷) ڪم - ڪاروبار

ڪمرو (۷) مَس - سُڪل -
درلي

ڪوڏ (۲) ڪوڏان - ڪوڏ
مان - خوشي سان

ڪوول (۷) ڪوئل - هڪي وچو
قسم

ڪپڙ (۱) ڪپڙو - ڪيون -
رت ٻهندڙ - جور - لالچي

ڪيٽاس (۱) ڪٽس - کيس -
منکي

شرف (۲) مان - مرت - آبرو

ع

عاقبي (۱) نافرمان - باغي -
دشمن (عربي عاق = نافرمان
هت)

عليل (۷) بيمار - مريض (۱-۱)
(۲۴-۳۰) (۳۰-۳۰)

ف

فال (۱۳) شگون ڏيڻ - گهڻ
نهارڻ - سوڻ

ق

قدام (۵) بادشاهه - سردار -
ميشنگي - جهونائي - سامهون -
قدم ياد ٻيون دڪون - پراڻگهون
(۱-۲۰)

قرايت (۱) ٻائي - ويجهائي
نزازت

ڪارڙ مان ڏسڻ - نغو -
رنج (۱۳-۲) ڪارم - منهن
(۲۸-۱)

ل

لا (۲) عربيءَ ۾ ل - نيسي -
نا بودي (۳۰-۲)
لاق (۱) نغو - حاصلت
لار (۷) آواز گهنڊيلي وغيره جو
گهنڊ جي زبان
لائڪ (۷) تنگ - پراڻگره
(۳۰-۲)

لڙڻ (۶) لهرڻ
لُونِي (۲) لُٽِي - ڦري
لولو (۳) لوليو - رليل - بيحيا
بيشمر - بد حال
ليار (۳) دڻا جو قسم جنهنڪي
ڪندو ڪونهي (لر ۾ انهي مان
سي ڪي تڪليف رسي ٿي)

ڪيه (۵) ڪيڪ - ڪيڪ
رته - دانهن

گ

گجڙڻ (۱) ڪٽي جي گير ڪرڻ
پونڪڻ جو سعيو ڪرڻ
گنجو (۳) جبل جو نالو - جبل
(۲۰-۲) (۳۱-۱۱)
گوجو (۱) ڪند
گولرو (۶) اُٺ جو ٻچو - نندو
اُٺ (۱۱-۱)

گ

گاھڻ (۵) ان وانگي ڳاھڻ يا
صاف ڪرڻ - غلاب ۾ وجهڻ
ڏکيو ڪرڻ
ڳچ (۲) ٻار هيٺ هلڻ - آستو
هلڻ - ڪنڊ جهندي هلڻ

گهر

گهور (۱) چڙ مان نهارڻ -

ليکڻ (۲) جنم جي زال	ملا حظو (۱) خوي - خطرو
جنم مڻي تي پهنجڻو مڻس	مڻي (۳) ڏسڻ (۱۹-۲) (۲۱-۵)
ڪوٺڙي کي مڪ رات لاءِ	رڻ - رخ رکڻ
ڏنو هو	موتڻو (۲) حديث جو پاڻو -
م	موتڻو قبل ان موتڻو يعني مرن
مات (۲) مردو - ماريل - نيمت	کان اڳي مرد
نابود - فنا - زبون - جيتيل	موتڻو (۱) موني - مڪني جو
(۱۸-۳)	نالو - ڪو
ماهه (۲) ميهو	مور (۲) تازا قتل وڻ خاص
مٺ ڪرڻ (۲) بهارو ڪرڻ -	نئون
دوست ڪرڻ - پسند ڪرڻ	موت مٺ (۲) ڪوڙو بهانو - مڏر
مڏا (۲) انجام - آئندي جا	سني
شرط	موتڻو (۵) موني سان - گوڏن
مدح (۱) تعريف - واکاڻ	سان
مردار (۲) حرام	ميار (۳) ڏورايو - ڏوم
مضرت (۲) ضرر - نقصان	ناپ (جمع ناپون) نهن - ناخن
معجون (۲) مرڪب دوا قوت	کان - نير - نڪوثر
ء	

ن

لار (۲) زال (۱۰-۶)

نعمرو (۷) مَکَل - مَل - رَز
(۱۲-۶)نقد (۲) زمان حال - اچ - روک
(نسيم جو حد)

نکولچ (۷) گَن - گرداب

نندک (۶) نرجي - خراب -
بدنام

و

وارو (۳) سار ليندو - وړکندو
سپال کندووارو (۷) دارد کندو - پيرد
کندو - دارد کر - وړ کر
مکزي سُرهي باز (۱۱-۲)
(۱۳-۸)

وږ (۲) زخ

وږال (۲) وړول - پچا - دَس

کیدو - پتو کیدو

ولاړ (۴) کام - وړو - سَت
(۱۰-۷)

ولاړو (۷) کامن - وړو -

ولاړو (۷) کسان - پ کان
سراء

ولوړو (۷) مَل - منگامو - مل دل

وڼا - وڼاهه (۳) اي وڼو - اي
درختووږاهه (۳) جتي وږ گهڻا مچن
د لکاروړک (۷) وړو - دانېن -
کوکوهانو (۲) شادي - هرلو - عيش
عشرت - دنه جو سک

وهلي (۶) جلد - ميش - ماڻي

ويړاځو (۲) بهراځو - ميکلي
فقير ماڻي (۱۱-۲)

۱۱۔ سر دیسی	هم
ا	هاجو (۲) ملاکت - مذاب -
	تکلیف - نقصان - زیان -
آئی لڑچا - آئی لڑچا (۶) آڈا	مزکت (۱۰-۷) (۱۲-۱)
لیڈا - آڈا اُپنا - ڈنگا ونگا	(۱۲-۱۳) (۲۰-۲)
آری (۲) پھوڑ جو بی	هام (۵) خواہش - ممت - خوشی
آریچا (۲) آری جو اولاد	تہولداری
آمل (۱) پاتاری - وک - گھر	ہالگاما (۱) منگاما - گور -
رمٹاچی جاء (۱۹-۹) (۱۲۱-۱)	دکاون - دہیتون - پ
(۲۱-۵)	(۳۱-۱)
آگتچا (۲) روکچن - بند ٹین	ہٹ (۱) قبت - ہیٹ - میٹ
آچاندو (۳) وندر - آسرو -	ہچن (۲) عذاب سہن - تکلیف
بہاء - آما بند (۱۹-۹)	کدین - ذکر کائن (۳۰-۲)
آہڑا (۶) ڈکیا - مشکل -	ہڑ (۱) قبت - چمنپ - نلڑ
زدر آدر - گھرا	ہور (۱) آلر - کام - میبت -
اُپا کڑا (۲) آہو کڑا - چتا - وائکا	فکر - ذکر
آستا	ہوری (۲) داکی - سوکی -
اُپہرا (۲) نکڑا	بی سامان - سکتی
	ہولڈ (۲) مٹن - مٹی

السُّفْرُ قُطِعَتْ مِنَ النَّارِ بِهَا مِنَ السُّقْرِ	اڀڙا (۲) پيرن جي ٻي ٻي
(۲) حديث - يعني سفر يا	بيٺل ۽ کڙي مٿي ڪيل - آهي
سافري ٻاهر يا دوزخ جو	پير تي بيٺل نه آواز نه ٿئي
ٽڪر يا پاڻو آهي	ادورو (۲) ندورو - نياڳو
الير (۲) ايل - سَتَ - ٻُپَ -	ادورو - اڌوڙو (۲) اڌوڳاڙو
جال (۶-۱۲)	براڻو - اڻپورو - جنهن مان
آڙا (۲) نياڳا - بيمار	لذت يا خوشي حاصل نه ٿئي
اڻ ٿي (۲) انتظار - گهٽي -	ارادي (۲) ابرادي - تقدير -
فڪر (۱-۲۰)	ليکڻي - قسمت (۲-۱۲)
اوائِي (۲) ناداني - بيغلي -	ادواح (۲) روح
خراب دائي يا گالهه	ازوري (۲) بي زوري - بيواهي
اونار (۱) وڳ - اٺن جو گلو	اظلام (۲) ظلم - زبردستي
اويرا (۱) ڌاريان - غير ماڻهو	اڪٽ (۲) خواري - بدسلوڪي -
بيگانا (يعني ڏيرن جا)	بدنامي - عيب - گلا
اولئون ٿيڻ (۵) ٻرڙا ٻرڙا ٿيڻ	اڪٽ (۶) اڳهت - اڳهار - ٻڌڻ
ٽڪڙڙ - اُڻڻ	ظاهري
اهت (۱) عادت - ذمائي	اچرا (۲) گهڻا - وڌيڪ
ڏسڻ (آمت)	اچوان (۲) مهندار - پيشوا
آءِ لڄ الوحيون لشتگان (۷)	

مڪاري ٻڪي	(بلوچڪي) آ؟ بلوچن جي
ٻُڙ (۱) ڏاند - ڊڳر	لڇ آهيان آ؟ به رهنديس يا
ٻُڙفَت (۵) جابلو ماڻهنجي	دوان ٿي
مڪڙي ذات	ايدائند و اڳوا (۷) (بلوچڪي)
ٻُڙو بگيرد بام بلهيا (۷)	موهنطرف آئي - مٽي ويهه
(بلوچڪي) وڃي موڪل	آ؟ مٽي رهنديس
وٽ تر ملون - موهاڻان زال	اڙا بلهشي (۷) (بلوچڪي)
ولي ملندو	مٽي ويهه (پارسي ايجان بنشين)
ٻُڙو بگيرد بي (۷) (بلوچڪي)	منڪي مٽي چڱ
وڃي وٽ	اُڻان اُڻان (۷) (بلوچڪي)
ٻُڙوقازا (۷) (بلوچڪي) وڃ	هي شئي هي شئي - منڪي -
مليو - اٿي مل - اٿي وڃ	منڪي - هي هي
ٻروئي - ٻُڙوهي (۵) جبل جي	ب
ماڻهنجي مڪڙي ذات	بارا لو (۱) بار - بوجو - ٽڪو -
ٻرهه (۳) عشق	داغ - چتو
ٻرهه (۲) هانپ ٿيا ٿي - سي	باڪ (۶) ڊپ - خطرو
بَلَّ شَيْعٌ مِّنْ يَّمْسِي فِي الطَّرِيقِ	بالڪا (۲) بهادر - زور هريا -
كَمَنْ يَّمْسِي فِي الْبَحْرِ بَلَّ	اٺ
	ٻهري (۳) مڪڙو ننڍڙو

اَو (۳) ڪنڌ جا وار - ڇڏ - چولي	سَفِينَتَ (۲) عربي قول - يعني جيڪو مرشد کان سواءِ رستي تي ملندو سوا هڙو آهي جهڙو ڪو ماڻهو سمجهه ۾ پيڙهي کان سواءِ هلي
اَو (۱) برد - ڏاند	بَلَد (۱) شهر (عربي)
اَو (۲) وات مان ڪڍڻ - پاڻ تي سهڻ - ڦڪڻ - جهٽڻ	بِيَبان (۶) بيبان - پٽ - ويرانو
اَو (۱) بلد شهر	بيدي (۴) خالي - ويران
اَو (۷) راه راه - خوشي خوشو	بيران (۶) ويران - بيبان
اَو (۴) ڀيڻ نياڻي (منهنجي - ڀيڻي)	

پ

پواري - پواري - پواري
(۵) پواري - هميت جهڙي
پواري (۱-۱۲) (۴-۱۲)

ت

تاڪون (۷) ڏک مان ڪون -
تاکون
تاکون (۲) تڪراري هاسي

ب

باڙي (۵) مڇوڀيل - موڙيل
تڪر (۸) تڪر - تڪر
پاڻي
باراڻو (۱) باراڻا ڪپڙا - رليون
وغيره
باروچا ڀيڻ (۵) يعني هر ملاڪ
ڪراما ڪاتبين جي ماڻهن جا
ڄڻا ڀڄڙا عمل وڌا لکڻ

<p style="text-align: center;">پ</p> <p>پارچو (۴) کچرو - لتو پارسیون (۲) گجھویون گالھون جی سندی ۾ نہ کن ہارسی ۾ کن - بلوچکی ہولیون - (بلوچکی کریل ہارسی آھی) ہاری (۷) ذراقی - جدا تیل - ہار جیل جی - بالیل - نہیل کھروردی - ہاہی (۵-۱۳) (۱-۲۴) پاکوڑو (۱) رکاب - جی (۴-۲۵) (۱-۲۴) ہالار (۳) شاخون - تارون پانچاریو (۲) ہنجن درمن جی عرجو ات ہار (۵) بیر (ہارسی - ہاتی) ہتر (۶) وچاٹو - مند ہتاند (۱) عاقبت - موافق - مقابل (۳) (۳-۱۲)</p>	<p>ہوندو آھی نہ ہارو جی واری لاء ہچڑو سگھل آھی لوہتجی (۲) ٹکرا - ٹکچرا ہت جی - پانچاریہ ۾ رجھن ارہنگ (۲) جھکیل - نیمل - وہل ٹڑہنگ (۲) ارہنگ - ہشیار - انکلی - جنتی جیل تی چرم جا ہنگ یا دشر یاد مجن ٹنگ (۲) تونگ - جیل (۶-۱۱) تلاہ - چنبر ٹنگ (۲) لشکر - سچ ٹوڈ (۳) توڈو - ات - کڑائی - وڈائی (۲-۱۳) ٹوڈ - ٹوڈا (۱) ات (۱-۱۲) <th style="text-align: center;">ٹ</th> ٹانی (۵) مثل - مچڑو - مٹ (۲-۲۴)</p>	ٹ
---	--	---

پرویشی (۷) پروش - پهرانی -
پلائی (پلوچکی)
پروون (۱) پلاون - لیا نعاون -
لائق

پنج - (۵) پیر (۲۷-۱)
پنه (۲) گنجھارتون - پرولیون
پنہت (۱) پلاون - لائق -
مناسب (۲۶-۲) (۲۷-۲)
پنہج (۳) پنچ - رس (پنچن)
پنہٹ (۷) صلاح کرن - چوٹ -
گنجھار گالھائن

ف

قازا (۷) آئی (پلوچکی)
قازا آوار قجھین دیا (۷) ڈیر
آئی قری دیا (پلوچکی)
ڈیر سویرو ملیا دیا
قجھین (۷) سویر - فاجر جو
(پلوچکی)

پناٹ (۷) افان - پلوچ - برومی
پنچو (۱) ونیو - جھامو (پنچن) =
ونٹ - پنچن - چھلٹ
(۱۱-۷)

پھاڑا (۲) ستر کتر - رلائن
لوڈا ڈین

پدیو ایلام (۷) قبولی
ایلام (پلوچکی) - پاری -
بذرفتن

پو (۷) پریں - دوست
پوت (۱) وڈا آت (اصل مائی)
(۱۱-۷)

پوتیاپی (۷) پریٹ - کتیاطی
پوس (۱) مرد - مڑس
پومل (۳) پین سان مدد کنند
پووت (۱) پریٹ - وڈا آت
پوود (۶) پرودگار - خدا
(۳۱-۲)

ج

جابر (۲) جبر کندی ظالم -
زبردست - غالب - زور پرور
(۳-۲۲)

جار (۲) عبت - اجاور - بیفادور
(۹-۱۹)

جاگون (۷) جذما کون -
جذمان کران

جہانت (۷) جنو - گدلو (۹-۱۹)

جہنم (۷) جنن جی

جتن (۱) دپ - احتیاط

جنساو (۷) سینگار - زبور -
پوشاک (۲-۱۳)

جنگن (۱) جتن - جوانن

جوراٹا (۷) ظالم - زبردست -
زور اور

جورو (۳) زورو - ظلم - زبردستی
(۸-۳۱)

جہمت (۱) رستو - واسطو -

محبت - قربی (۲-۱۹)

جیحان (۳) جیحل - امان - امیر

چ

چهل (۳) تہڑی (جل - ہارسی)

چہنی (۲) چوٹی - معیہ

چھٹک (۲) کڑکڑا - گور

چھٹل (۲) کڑکڑا

چھوڑا (۳) جہا پا - ٹنور - چٹا
(۱-۱۲)

چھوکن (۳) چھکائیں -
دھارٹا

چ

چاٹل (۳) چٹی دچٹ - کٹی
دچٹ

چاٹل (۳) کٹل (سرائیکی)
(۲-۳۰)

چَلَوُز (۷) برد - دوست -
محبوب
چِيژُڻا (۱) چورڻا - اچلائڻ

ح

حُرف (۱) حساب - هپڻا گڻڻا
ڏوراهو - ڏورم

حُريف (۶) حرفت وارو -
انڪلي - ڏامو - ڏانا

حُشُر (۲) قيامت - دري اٿڻ
(۲-۱۹) (۲-۳۰)

حِماَت - حمايت (۷) پنام -
هڃار - مدد (۱-۲۳)

حِدايِي (۲) حمايتي - حمايت
ڪندڙ - حامي - پنام
ڏيندڙ

د

داسا داسا ڌاري هڏاري
هٿام (۷) (بردهي) يعني هيردڻا
گهٽو مٽي رهندو

جُتُر (۱) جَت - ڪوڙو داسو
جُرا (۱) بهيرا - ڪڏون -
جرون

جُڙها ڪا (۶) جاڙميڪا -
جاڙم - جبل جا ڌاڪا
جُڪَ (۲) ڳڪَ

جُنبيلي (۳) نوڪري مٽي ڪٽڻ
جي - هاڻي جو ٿانو -
جنبيلي جي گل وانگي سُرهي
خوبصورت زال (۲-۱۲)

جُنگل (۱) بهر - جنبو مٽ يا
بهر جو - ڪُن جو زبور
جُڙوڙا (۱) چئن ٿرن وارا

ڄ

ڄاَت (۷) جَت - بوز - خوشبود
ڄِٽ (۲) بوز - پاس (۷-۱۱)
(۱-۲۸)

ڄَلانُ (۱) ملائڻ - رُلانُ

ڈ	ڈاٹ (۲) وڈا - گرا
ڈڈا (۲) ٹلھا	ڈام (۷) ڈم - لھٹو - ذرد
ڈوپی (۲) کٹی	ڈرھا ڈرھا - ڈراہ ڈراہ (۶)
ڈ	(ہلوچکی) یعنی خوش
ڈاچ (۶) ڈیچ جو شادی ہر ڈو	خوش - چٹا ہلا
آمی - ٹھٹو - سوکڑی	ڈلہل (۱) رسو
ڈاڈی (۳) تندی - ڈاڈائی -	ڈمچہ (۶) دم دلاسو ڈج
ڈاڈ - ظم - جٹ	ڈمٹ (۱) مہر کرنا - سام کٹنا
ڈاکا (۶) جبل جا چارمیکا	دم کٹنا
میٹ مٹا ہیون - لکے	ڈود (۱) ڈوہون - کارنہن
ڈاگھو (۱) آٹ - جوان آٹ	غبار (۹۰۲۱)
ڈالچھو (۶) داغ - مڈاپ - ڈکر	ڈوڈ (۳) ہانہی - گولی - برابر
ڈچھو	ڈوڈک (۲) جوان آٹ ہنجن
ڈاٹ (۳) ڈاٹوٹ (۱۱-۱۳)	ورمن کان نندو
ڈاٹھ (۳) ہانہی - گولی	ڈولت (۳) ملاک - ملاکت
(۱۲-)	زر خریدی
ڈاٹر (۶) کہو - کہو پاسو	ڈھرو (۱) ہتہ - منبروٹ
(۱۳-۱)	

دُوه (۷) جهرائي - خوشي -

ردلق

دڻهي (۲) ربيي - رڀجھائي -

گندي - ملائي (جيئن رڀه

سان ٿانو گندي)

س

ساب پوڻ (۲) - سجايا ٿيڻ -

قبول پوڻ

ساروئي (۱) سڀال - ٺالو -

ٺاموس - ماد گهري

ساڱاپو (۶) سڱ - نسبت -

دوستي - مائتي

سائڱي (۲) پردسي - ساڱ

دارا، جي مال جي سبب

ڪڏمن ڪافي ڪڏمن ڪافي

گذارين -

سپوڄهه (۴) ڏامي - ملل ڌاري

(اڻوڄهه جو منڍ)

ڏڏي (۱) ڏکڻي - ڏجھا ڏنا

ڏورو (۲) زور - زبردستي

ڏينهن (۶) طالع - قسمت -

نصيب

ر

رڻجھ اندر جات (۳) وڏي

درجي دارو - عاليدرجت

(عربي)

رڱائي (۶) مشڪل سان ملي

زور سان - دانپون ڪندي

روان دوش مروهي (۷)

(بلوچڪي) اڇوڪي ڏينهن

روڄان - ڏينهن جو وڄان

اڇ (مروشي = امروڙ)

روڄهه - روڄهڙي (۴) مڪڙو

جهنگلي جانور - گور خر

(۱-۲۰)

روڏا (۶) گندجا - اٺ (۱-۱۲)

مُلهاري (۳) ڈاڙمي - مَپا (۲) سڀي - مرطوف -
 مَهجان (۲) سنج منجهان - در طرح
 خوشي مان - مَڻاڻي (۲) ستري - سولي -
 ميهلي (۲) کارهن - اُونڌائي - آسان سان

ش

هتر (۷) اُت (بارسي) - سَڪ (۳) ڏول - طرح - دستور
 هڪڻي (۲) پڳل - دل - نمونو - جوڙ
 هڪڻي - هڪڻ - نلول - مَڙڪڻي (۲) ضروري -
 (۵-۶) حاجت - برابري - وڌائي

ص

صابر (۳) صبر دارد - صبر - مَڙگردان (۲) حيران - پريشان
 صراط المستقيم (۲) قرآن (۱-سوره) - گهمنڌڙ - ڪڏهن ڪٿي
 مان - يعني سڻڻ رستو - ڪڏهن ڪٿي
 هل صراط جا قرار کان ٽڪي ۽ - سَروان - سَرواڻ (۳) - اربان
 وار کان سنهي آهي جنهن - شتربان - جت (۱۲-۱۳)
 تان قيامت جي ڏينهن ماڻهو - مَڙڪ (۱) گس - رستو
 لڳهندا - منڊ (۲) پاڻي جا ٿاڻو
 منسار (۲) جهان (۱۱-۹)

ط

طاف (۲) گهمندڙ - طواف يا
گشت ڪندڙ - سرحد - دڳ
ماتري

ف

فردا (۳) - پاڻي - آندڙ
جوداسو - نقد جو هٿ -
زمان مستقبل - قيامت جو
ڏينهن

فوت ٿيڻ (۷) مرڻ - وفات
ڪرڻ

ق

قاف (۲) چيل - وڏو چيل
(۲-۱۲)

قارچو (۷) قرار ڪرڻ -
آرام وٺڻ (۱-۱۹) (۲-۳۱)
(۲-۳۵)

قطار (۲) اٺن کي گڏي ٻڌي
قطار ڪرڻ

قفل (۱) ڪُلف - ڪرف

قَهري (۳) ظالم - زبردست

ڪ

ڪام (۳) لٽ - لڪڻ اٺ
ڪڙڻ جو (۱۹-۲)

ڪتابت (۵) لکيو - اعمالنامو
ڪچو لائڻ (۳) عيب لائڻ -
بد ڪرڻ

ڪڙ (۳) ڪڙم - ڦهلو (۱۹-۹)
ڪڙ (۲) سينو - مڻهن

ڪڙڙا (۶) وڏا - ڏکيا - زور
ڀريا

ڪڙام (۵) ڪرم ڪندڙ -
خدا جو نالو

ڪڙو (۷) ڪڙم - ايت - ٻٽ
(۱۹-۹) (۱-۲۲)

ڪڙڻ (۲) ٻڌڻي ڊڄڻ

کيکارڻ - کينکارڻ (۱)
خوش خبر عافيت ڪرڻ -
آڌر پاء ڪرڻ - پلي آڌر جوڻ

گ

گھٽ (۱) گھجه - لڪ ڇپ
گڏائڻ (۳) ڪهائڻ - گڏي
وجهڻ

گس (۱) مٽي - لت - دز -
عبار

گھٽ (۱) گھنگو - گهاٺائڻ
ٻولھائڻ

گھٽو (۳) گل جهڙي سُرهي -
بياري - عشوق - گل سنگهندڙ

سرمائڻ دڪٽيندڙ - آرائي -
عطار

گھمائڻ (۲) لڪائڻ - جورائڻ
گم ڪرڻ

گھمڙ (۲) مائي - کڏ مرو ماڻهو
شيطان

گڙڻ (۷) قطارڻ - گندي ٿيڻ
گڏي دلي دڄڻ

گھٽ - گھٽڻ (۵) دمت کي
ڪم ۾ آڻڻ - مرن

گھڙ (۳) گھڙو رتا - پورا
(۶-۲۱)

گھو (۳) گھٽي - رستو (پارسي
گوئي)

گھو (۳) ڪو

گھو - ڪاهه (۶) تڪليف -
بند

گھل (۳) قياسي - رحر
(۷-۱۱)

گھان (۲) ڪيئن - ڪٿان

گھڙڻ (۲) هيرڻ - هيرائڻ -

سيکارڻ - سنبرائڻ

گم

گڙڻ (۱) روشني ڪرڻ - اڀرڻ

لباس (۱) لڳي - فریب - ڏيک

لڪ ڇپ (۱۸-۳)

لنگڻ (۷) سمجهڻ - معلوم ڪرڻ

يقين ڪرڻ

لڳهه (۵) سڀا ڪڪرا جبل

جا (۲۲-۲)

لڙ (۳) ٽڪا - تيز

لڙ (۳) ٽڪا - سنوان - سوڌا

لوچ (۱) ڳوٺ - سڪ - گهرج

(۷-۱۳) (منڪي ڄاڻي لوچ =

مونڪي دوست جي سڪڙئي)

لوڙ (۱۳) ٻٽ جو لوڙو - هلڻ

جو ڍول - ٽنڊ - ناز

لوڙائين (۷) خيال مان

لوري (۲) ڪم ڌات - ڪمپني

مڻهار

م

ماڻڙ (۱) ماڻهي - جبلن جي

مڻو ٺاڳوڙ (۱) طرحين طرحين -

لمبين لمبين

مڻو (۱) مڻو (۲-۳۶)

مڻو (۱) مڻو - رستو

مڻو مڻو (۱) مڻو يا رستي تي

مڻو مڻو (۲) مڻو - مڻو مڻو - مڻو

(۲-۳۰) (۱-۳۰)

ڳ

ڳاھ (جمع ڳاهون) (۲)

ڳجهارئون - اڻارا - ٻوليون

(۱-۲۱) (۱-۳۱)

گهر

گهرڙا (۲) افسوس - ماء ماء

ل

لاڙو (۱) لاڙو - روانگي

لام (۷) ناخ - جاڙمي - چوٽي

(۱-۱۲) (۱-۱۸)

مَنْ زَيْتُكَ وَ مَنْ لَيْتُكَ وَمَا

دِيَتُكَ (۷) حديث - يعني

تنهنجو رب ڪير آهي ؟

تنهنجو نبي ڪهڙو آهي ؟

تنهنجو دين ڪهڙو آهي آهي

سوال آهي جي مذڪر ؟

نڪر قبر هر مٿن کان پهچندا

مَنْ طَلَبَ شَيْئًا جَدًّا وَ جَدًّا (۱)

حضرت علي جو قول - يعني

جنهن ڪوشش ڪري ڪا

شيءَ گولي تنهن اما لڏي

مَنْ لَا شَيْعَ لَهُ فَشَيْعَةُ الشَّيْطَانِ (۲)

مومن جو قول - جنهنکي

ڪو به مرشد ڪونهي تنهنجو

مرشد شيطان آهي

مَنْهَن (۷) خيال - به

منجهه (۲) اندر جي ڳالهه -

گجهه - راز (۱۳-۶)

مَثَانِي (۳) ڏيکارڻ

و ڇهر سئين زمين

صباح (۲) معاف - رڌا

مداد (۲) بار - ڏهون

مزمان (۳) مٿيان

مَلَا (۱) ڪنا - کان - وٺان

(۱۹-۳)

مَلَا تَن (۱) تَن ڪنا - انهن کان

انهن وٺان . مُون مَلَا = مون

کان (۱۱-۵) (۱۳-۶)

(۱۹-۲) (۱۹-۹) (۲۱-۹)

مَنان گشي مولائي ديوان

پنهون دوش (۷) (بلوچڪي)

يعني منگي چيائين يا چويٿو -

منگي جي ٻانهي چوي هان نه

آ؟ جيڪر پنهنون کي ڏوڍ

ڌيان مانه ٻانهي پنهنون جي

اڳيان ڏوڙ

مَندي (۱) مَدي - لڳي -

دعا بازی - بازی

مورچڻ (۲) گام جو نڪرڻ
 مورچ (۳) جهاپا - ڳانا - ٿئونر
 نهارا (۵) نهار بندڙ - ڏسندڙ
 نيش - نيشي (۲) جهن ورهن
 جو اٺ - وڏو اٺ (۷-۱۱)

ن

نائر (۳) پانهي - ڪنيرڪ -
 نول جي پانهي (۲-۱۹)
 (۱-۳۶)
 لاڳون (۷) نارڪون - نير
 لاڪيلي (۱) اٺ جي نڪ ۾
 وجهڻ جي ڪائي
 و (۵) واچڻ (۵) بڙمن
 واحد (۵) هڪڙو - خدا جو نالو
 (۱-۱۴)
 واک (۶) ڏاڍا - ڏکيا - گهڻا
 بلڪل - بند

لدوري (۲) بي وارث - نذر
 نياڳي
 ٺڌائون (۷) نيائون - ڊلي ديا
 نفاق (۲) منافقي - ڪوڙائي
 باطل (۷-۱۱) (۳-۳۰)
 لڪڻي (۳) سرور - بلڪل - اصل
 لڪڻي (۷) سڃي - سڪڻي -
 بي سر - جنهنڪي ڪٿو نه
 ماضي (۶-۱۹) (۱-۲۰)
 واهيرو (۱) پکن جي دهن جو
 وقت - عام - سانجهي
 وڙ (۳) وڪڙ - ڏاڍائي -
 ڏنگ
 وڻ (۶) قصور - عيب - تنگ
 چل
 وڻڪا (۱) وڻڪ جهڙا - ڏالوڻا
 جهڙا - رسي سان ٻڌڻ
 (۲-۲۱) (۱۱-۱۳)

وقت (بلوچڪي)	وَم بَقِي (۱) ڪُنڊ ڪري -
هُرُو (۱) ملڪو (مورو) - حساب	ڪوڏان
پڇا ڳاڇا	وهڙو (۱) ننڍو ڏاند - ڊڳو
هُماو (۵) بکي جو جهان کان	ويساهين (۳) رسين - آبادي
گوشي نِي گذاري ۽ ماڻهن	سامي ڪٽڻ جي جاء - رفيق
کان پري ڇڏي وئي (۱-۲۹)	سنگتي
(۰-۳۳)	ويلا ڪرڻ (۷) دير ڪرڻ -
هُنيو (۱) پٽ پاراتي جو لفظ -	وقت ڊهر ڊجهڻ
جور ايل - ويل - گرم ٿيل	هم
هڻي ويا (۲) ماري دلي ديا	هاوان (۵) موٽا - افواه - دل
هُڏو (۷) ڪڇالو - ڪمڻ	ڳالهيون
هُڏو (۲) خوب - فڪر - ڳڻتي	هڻي ڪي (۶) تحقيق - يقين -
انتظار (۱۳-۹) (۱۳-۳)	هڪ
(۱-۲۳) (۱-۳۶)	هُڻ (۱) جسم - بدن - چنڊ -
هُڏو (۳) مونگار - مڪل - مل	نس (مٺ سڄو ۽ هالي انهي مان
(۷-۱۱)	ڪٽل)
هڻج (۷) ڪي ڪين - ڪجهه	هُڙ (۳) مور - طلب - تات - اڪيد
به نر (پاري)	اڪير
هِيَهَات هِيَهَات لِمَا تُوَعْدُون	هُڙ اما (۷) هر وقت - من

(۲) قرآن (۱۳ سورة) مان -
يعني انسوس شل پھري ۽ ۵۵
جيڪو انهن سان وعدو ڪيو
وڃي آهي

آ ماني (۳) مِي ماني - ٻي آبرو
إِنَّ اللَّهَ يُفَقِّرُ الْغَنِيَّ لِيُؤْتِيَ الْغَنِيَّ (۳)
قرآن (۳۹ سورة) مان - يعني
۽ حقيق الله تعالى سڀ گداه
مداف ڪريئو

۱۲- سر ڪو هيارِي

۱

آجهڻا (۳) آڄو ڪرڻ - آزادي
علام ڪي جڏي ڏيڻ
آلوزا (۱) گهر - جهوٽا -
ٻنڪيون

آٿامو - آٿامي (۱) ٻي نڪو
ٻي اثر - بيشرم (۱۹-۸)
(۲۵-۳)

اُجس (۱) (عربي) دهر - دهر
آساري (۱) ٻي ساري - شافل
اُڪوڙڻ (۱) ڪڍڻ - ڪڍي
جڏڻ

آواٽ (۲) ڪواٽ - ابتورستو
گمراهي (صد سواٽ)
اوپالا (۱) عتاب - ڏوراپا
(۳۱-۸)

اُلوڻي (۱) گهر - نند - ٻنڪي
امهري (۲) گند - ٻيچ - اجرڪ
ڪپڙي جو قسم

او جهڙڻ (۱) سهڻ - ٻنڪيون
گهر ڪرڻ (۲۵-۳) (۲۶-۱)
اهڪڙ (۲) ڏڪر - اوڪر - اوڪالي

پورا (۲) پور - پرزا - ذرا ذرا	ب
ت	باندي (۲) بيدبلي - بانهي
تلائي (۲) تلي - آرام - پرسو	ب
دسام	باندي (۲) پور ميت - واري -
تور (۱) منزل مقصود - پهاوئي	باطلي درائن دارد
جي منزل - پنهنجو ملڪ -	بانھوتي (۳) بانھي - بانھن
وطن (۲-۲۱)	جي بانھي
تيھي (۳) تھڙي	بانھوتي (۳) بانھن وڌي
ت	بلو (۲) اک جو تارو
تاڪر (۲) ٽڪري - لنڊو ٽڪر	بلي (۲) تير جي چنب
(۳-۳۰)	پ
پ	پال (۱) پلائي - پرماني
پاڻھون - پالھين (۶) پٽ تي	پاڻ (۳) پاڻڻا - خود بسندي -
پراڻھون (۱-۱۲)	مغروري - سد - وڌائي
پاڻ (۳) خودي - مستي	(۱-۲۳)
پاھ ٽيڻ (۲) رنگريز کڻي	پٺڻ (۶) مانر - منھن مٿو پٺڻ -
پھرين ڪپڙي کي مصالح	دانھون ڪرڻ (۶-۱۳)
لائي پوءِ رنگيندا آهن -	(۳-۲۰)

جهالا لږ (۲) جهالا لږ -

چکات کړن - چکون

جهل (۲) وټان - وټ - ډانښ
پاسي (۲۱-۷)

چ

جهالا (۱) چپ جهات - مات

کري - گنگا - ان

چوري (۲) چولي - چولو -
بهران

چټاکو (۰) ټزو - ټورو

چيتارن (۴) ماڼۍکي ډيکارن

چټاڼ - ننگام کړن - فکر

کړن - ياد کړن (۱۲-۱۳)

(۱-۲۲) (۱-۳۶)

چ

چټاټ - چولټاټ (۵) (۰)

چوټات - کباب بهجن ما

گوشت بهجن جو آواز (۷-۱۳)

انځيکي پام څير چوند آه
(۱-۳۰)

چټندږ (۲) اچلائږ

پولوو (۲) چټلو - ردغني

عکس - باجو

ټيگان (۳) (۲) تير جوړ - تير

پير (۶) بند - پيچرو - رات -
سر

ق

قوړاړون (۲) جدا ټيل زالون

قوړاړي يا فراق جون ماريل

ج

جا جهاهي (۲) ججهه - گېټا

جهه (۳) جهزي

جه

جهه جهاني (۳) ججهه - گېټا

د گېټي - لبائي

چوڙ (۱) چڙ (مندستاني ۴)
سرائڪي

خ

خُرد پٽون (۱) پٽا پورا جي اُت
تي ڪٽندا آهن
خُرد پٽون (۳) خُرد پٽون

د

ڏڪ (۶) ڏڪر

ڏ

ڏولنگريا (۳) اي ڏولنگر - جبل
جا رهاڪو

ڙ

ڙاڻس (۳) نوڪ - جهنب -
چوڙي

ڙاڻي ڀنڀ - گوڙا گل ڪر

ڙاسيون (۳) شاخون - ڀرڍار

ڙوشائي جون ڏارڍن يا

ليڪون - رسيون - سڄ
جون طماٻون (۱۳-۱)
(۱۹-۳)

ڍاڙو (۶) ڏيڪر - ظاهري نالو -
نفاق - ڪوڙ - پاسداري -
بي انصافي (۱۹-۲)

ڍلجائي (۵) رنج واري - ڏڪر
واري - ڏڪن

ڍهائي (۱) رهاڻ - وندر -
درونهن

س

ساليپيٽا . سنيپيٽا (۳) منجهان
موڳو ڪرڻ - دلير سانڍڻ
(۲۱-۸) (۳۰۱-۲)

سالگاڻو (۵) سنگتي - رفيق

سراهي (۵) سرمي

سڪو (۲) تنهنجو سڪ

سڳي (۱) ماڻهياڻي

ک

کاپو (۲) ميل - ککش -

چک - خواش (۱۳-۱۱)
(۱۲-۱۳)

کذاب (۲) کُوزا (عربي)

کُرچل (۱) مَل - آواز - ڈهر
گور

کرک (۳) تير - کان

کُش (۲) کوش - کُشا -
کُشاکُلي (۱) رگي - سوري -
سهي (يعني سهي رات)کُنيزک (۳) هائي - پورويت
(۱-۳۶)کُز کُشا (۶) دپ کُشا -
منڪل کم کُشاکيچائي (۳) کيچي - کيچ
چارماکومَلُغم (۲) سَلير - دَسير (سَلُغا =
سَلُغا)

سوارِي (۱) - وير - سويري

سَهاء (۳) - هائي - رطي -
جَبائي - نهی

سِباء (۱) ذات پاهائي - مت -

ثاني - هر قوم - هر رسم
(۲-۱۳) (۹-۱۳) (۲-۱۹)
(۹-۲۱)

ص

صَحرا (۵) بيابان - بند (۳-۳۱)

صَلابت (۲) دادائي - سختي
حشيت

ق

قالي (۱) خيالي - قالين يا

اينجو - جبل جو تالو

قم - قم لي (۱) ات (عربي)

ل

لاٹ (۵) شعلو (۱۳-۷)

لاٹ (۳) لاڳاپو - واسطو -

ماڻهي - برادري

لوري (۶) محبت - لون -

دوستي (۳۰-۳)

لوھو (۲) رت

لوھوڪو (۶) گام جو سر -

رت پيٽڙ - جهنگلي جانور

لُهي (۴) لُهي - وڏي - ڪڍي

چڙي - چڙي ڏني

ليل (۱) رات (عربي)

م

مرمر (۲) پریشاني - حيراني - شرم

افسوس - ذکر - جهوري

(۱۸-۳) (۱۳-۸) (۱۱-۱۱)

(۱۳-۱۲) (۱۴-۱)

مرحبا (۱) شاهاس - آفرين

گيز (۲) ڪلا - ميهون

گيهي (۳) ڪڙي

ک

کُردِينون (۱) خُردِينون اُت
جونکڙيا (۳) پورا - خُردِينون -
جانونکُوماڻو (۲) گوماڻو - منجهان
شڪمن ڪرڻ

گ

گريو (۵) (۶) ردئي - ردي

گ

گائو نه وائو - گائي نه وائي
(۴) گالهاڻن نه پولهائڻ -

خبر نه چار

گري (۱) چڙهي - منج -
دت (۱۳-۲) (۱۲-۲)

ويگ (۶) دهچو - ويگراڻي -
تفاوت

هم

هاڻڪ (۳) ۱۵ مو - حڪمت

تجويز وارو (۲-۳۳)

هوڻا - هوڻو (۶) تارا - ساوا

۱۱ - پميل (۱-۲۲)

م

۱۳- حسيني

۱

آهائو (۱۰) ۱۵ اريان

آڙيڪا (۷) اڙون - پيچ -

ڪنڊيون

آگاهه (۵) آڪهر - ڪٽنب -

آهلو - ڪڙم

آما (۱۰) انب (باري) - آوڻا

آمر (۹-۱۹)

مروتن (۲) نهوڙن - مارڻا -
بائال ڪرڻا

ن

نجهرو (۳) پنڳو - گهرو - حصو

نسبت (۸-۱۳) (۲-۱۹)

(۲-۲۱) (۱-۲۶)

نوم (۱) نند (عربي)

و

ورمڻ (۶) ترسڻ - دهر ڪرڻا
(۱۱-۱۳)

ورهم (۲) دڻ جو قسم - برهم -
وچوڙو - فراق

وَمِيل (۵) وسلا

وهائي (۳) لوسائي - گهيري
منجهائي - هوڻي ڪئي

وهم (۲) مر - فڪر - ڏڪر -
گهڻي (۱-۲۳)

اڳري (۳) واڌر - بهتر	آن لڙ (۱۱) اومانوت - اومان
اڳي (۱) لڳي	ڏي
امارو (۴) - انبارو - بيماري	اوارا (۲) آدارو - بکڙيل -
(۲-۳)	آس پاس ويل - بيان -
اميا (۶) ان ميا - ماڀڻ کان	هت
بامر - گهڻا (۱۹-۳)	اڻهڻ (۳) بچڻ
انگڙيارو (۹) ڏکويل - ڦاٽل -	اڻهارڻ (۱۰) بيهارڻ
جنهن انگڙا اٽڪل مڃن	اٽن (۱۱) چن
اوڻ (۷) صحبت جي زباني	انور (۳) بهيشل - جنهنسان ڪو
گهڻائي - لهت چڻن پاڻي	برابر نٿي - تمام چڱو
اورنيو آهي	اڃاڙ (۳) ديرانو - سچ
اوراهون (۲) ادرتي - وڃڻ	اڃان تڏي (۶) اوچتو اڀرڻ -
(مدد - برانھون)	سورداڻڪي
اورڻڻ (۱۲) بچا - ڳالهه بولڻ	اڍاڍ (۸) ارادو - خواهش
نهار - ڳول - بچا ڪ	مرضي
(۱۹-۲)	اڳاهون آڳاهون - اڳاهين
اوسڙو (۱۲) فڪر - انتظار	(۶) ادري - ادرين -
(۱۹-۱)	(۱۲-۱۳) (۱۱-۱۳) اڳتي -
الاڻو (۱۲) اٺ جا تهر لالا - تهر	اڳڙو
لولي راولاڻي	

پ

پڄي رات (۲) رات نري -

سرد ي ٿئي - ٿڌ پوي

پٿو (۱۲) ٺهيو

پون (۱۲) ڌرتي - ملڪ - گهٽي

پون = زمين دوز - پري ملڪ

ٿي

پوڻا (۱۲) خبر - واقعي - گهٽ

مسافري

پيڙو (۲) ڦيرائڻ - هلائڻ (۱-۲۱)

(۱-۲۶)

پيڙي (۶) چڪي - ڪشي -

تنگ ڪري

ت

تات (۱۰) طلب - گفتگو -

تلمداري - گهٽي

تات ٿو (۱۰) ڳولا ٿو - طلب

ٿاڻو (۱۲) ڏکيو

اهڃ (۱) اڄڻا - نشان - ڏس
(۱۱-۱۳) (۱-۲۷) (۱-۳۶)

ب

بامي ڏک (۳) ڏک قبول ڪري

ٻاڻ ني ڏک هٿ ڪري

ب

ٻارو (۶) ٻني جو ٻارو

ٻالڏاڻا (۱۲) گهٽي - ٻڌڻ جي

شيءَ - شرط - انجام

ٻاڻو (۶) نار جو سامان

ٻڙ (۹) ٻاٺي

ٻڙهڪڻ (۱۱) ڪاٺ - سڙڻ

ٻڌاڻا (۱۲) گهٽي - شرط - انجام

ٻورا ڪرڻ (۵) ٻرڙا ٻرڙا ڪرڻ

ٻوڙو هڻڻ (۶) ٻاٺي سان ٻرڻ جي

وڻ - ڄام وڻ - ٿاڻ وڻ

ٻيلياڻي (۵) نوڪريائي - مڙام

سگهياڻي

پ	ٺاڪو (۱۲) ٽڪيندڙ - ٻاريندڙ
ٻاٺوھ (۱۲) مرڪ - خوشي	ٺڪان ٻھڃائيندڙ (۲۰-۳)
ٻاڙي (۹) ٻاجي - ٻانھا	ٺاٺي (۲) ٽڪي ملي - جلد وڪر
ٻٽراڻي (۵) ٻٽرڻي - بسترو - مند - وڇاڻو	ڪٽي
ٻاٺوھيون (۱۰) مرڪيو - خوش ٿيو (۲-۳۰)	ٺوٺ (۱۰) ٺاٺ - ٺلڀ - ٺڳو
ٻارڪو (۱۲) واٽف	ٺوڙان (۱۲) ٺوڙ کان - اصل کان بلڪل
ٻٽو (۱۰) دل	ٺولت (۱۲) جبل
ٻٽون (۸) ٻرڙا	ٺوٺي (۱۲) ڪاڇ - ٺوٺ - سِر (۱۷-۳) (۲۱-۱۰)
ٻٽاڻو (۱۲) ٻٽڻ جهڙو - پوري ٿيل جو	ٺي (۳) ٽنڀلاء - ٽنڀڪري - ٽڏين (۱۳-۵) (۱۹-۹)
ٻران (۹) ٻلجان - ٺٻجان - گذاريان	ٺ
ٻرو (۱۲) ٻٽو - ٺان - ٺس (۱۹-۲) (۲۰-۲)	ٺوٺي (۲) ٺٻپ - ٺٻڪ - ٺٻلو (۲۰-۲)
ٻريالو (۸) ٻريٽو - محبت - ٺانو	ٺ
	ٺونڪار (۱۰) آڙان - لڪاء

ج	لور (۳) ڪاٺ جو ٽڪر جنهن تي گل اُڪريل هوندو آهي ۽ جنهن سان ڪپڙي کي چريندا آهن
چاڙو (۱۲) دڳر - مهيوط	لور (۷) هل - بند ڪر (پورڻ) = پورڻ
چارو (۶) وچ (مندستاني)	لوڻيون (۲) ڪپهه جون پٽيون
چڙ (۱۲) ميخ - ڪلي - نينهن	پهر (۶) ماڻهو - عزيز خوش - مائت مٽ - ذات پائي
چڙان (۱۱) پٺان - لائق ڀيان - چوڙ ڀيان	پهو - ٺهي (۲) ڪپهه جو پهو - لوڻي
چنڊي (۲) چنڊ - چنڊڙي - ننڍو چنڊ يا لڪر جو چنڊ	پٺا - پٺان (۸) پو پان - پٺان پٺ تي - پوءِ تي
چنهنسان ساريون ۽ پيو ان ڏريندا آهن	پيرڙيون (۹) پيرڙا - پيرا - پيرن جا نشان
چوگهڪو (۸) چوگهن جهڙو - چوگهن دارد	پيرڙا (۱۰) فائد - وانهڙو - زمگدر (۲-۲)
چيڏوئي (۱۱) گهٽوئي - وڌوئي	پينار (۵) پٺو - فقير (ڙس يا زال) (۱-۱۳) (۲-۱۳)
ج	
چيبي (۲) ٻاهه جو شلو - آلو	
چو (۲) ٻاهه - ڪار - ساڙو	
سوزش (۲-۲۲) (۲-۳۰)	

ج

جهڪ (۳) وار جو جهونو - واچ
زور سان لڳندڙ وار

چ

چانڪي (۱۳) چانڪ - چهر
ٿر - پانه ٿر - چانر ٿر - چوان ڪ

چار (۱۲) چار - پيار - محبت
طلب (۱-۲۳)

چڪ (۱۲) ڏڪ

چڪ ڪرڻ (۲) پڇهائڻ - پڻائڻ

چڪر (۱۲) ٿوري مائتي - ڏڪر -

درد

چڱي (۱۲) چڱي پاي - تندرست

چڻڪڻ (۶) ياد پوڻ - ياد اچڻ

(۱-۲۲) (۱-۳۱) ڏڪڻ -

جاڳڻ - چڪڻ

چيهڙيون (۲) ٻرڙا ٻرڙا - نڪر

نڪر

ڄ

ڄڻ (۳) پير سان ڪپڙي تي
گل جا نشان ڪڍڻ

ڄنگيون (۸) دفعا - مڃا - ٽار
ڌار - جدا جدا

ڇوڏيون (۳) ڇوڪريون

ح

حسيني (۱۱) راڳيني يا سُر جو

نالو، جنهن پهرائين امام

حسين جي لاءِ مائٽر جو راپ
ڳائڻو هو

ڏ

ڏوساھ (۱۰) اي دوس - اي

دوست

ڌ

ڌرتي (۲) ڌرتي نئي - سج

ڌڻي ڇوڻ ڌڻي زمين گهر
ڌڻي

د	دک (۱۰) گت - زخ
د (۱) چيل جا بهوا	ڏي
دلو دوتل (۹) رت روئل - گهڻو	ڏي ڏک (۲) ڏکا
دوتل (۲-۱۹)	ڏري (۲) ڏچي
دجائڻ (۸) ريج ڏيڻ - ڀڄائڻ	ڏي لاڻوڻ - ڏي لاڻوڻ (۲) مڻي
دنجائو (۱۱) رڻي - ڏک	ميٺ - مٿانهون - مينامون
ڏ	(۱-۲۳) (۱-۲۰)
ڏوال (۶) صابع - گمر - نلس -	ڏوئي (۸) ڏت کائيندڙ -
ڏبون - ڪريل (۲-۲۱)	ڏراڙي جا ماڻهو جهنگ ۾
(۱۰-۲۱)	رهندڙ
ڏس	ڏپٽ (۲) ملاقات - ڏسڻ -
ڏاڻا (۱۱) سودي - گڏي -	ڏيدار (۳-۵)
ڏيڪاندا - ساڻو - عيوض -	ڏيهان ڏوڻوهار (۲) ڏيهه کان
ڏلو	ڏيڻو - ڏيڻ کان پيڻي مله جو
ڏاڻو (۶) سودو - واپار - سهج	ڊ
عيوض	ڊوه (۹) دغا - ڏيڻي
ڏاڃن - ماڃن (۱۲) سڃڻ -	ڊوهي (۹) ڏس - ساڪر - سنهن
ڏوست	

ما چاهه - ما چا (۵) سچاپ	مټ (۱۱) سودو - سان - گډ
شاخت - معرفت (۱۸-۱)	مچک (۱۲) پړو - پچهاڼو
مار (۵) ساري دڼ	سچر
ما گاهي (۶) گهټ ټين -	مچه (۶) وجهه - فرصت
مخيف کړو - مازمهام	مرو (۱۲) سي - منډ - سردار
کړو	مهندار
ما مائجو (۱۰) نهچي وډي ټين	مروچو (۱۰) پيدا ټين - چين
ما لنگانو (۱۰) سنگت وارا - هرام	مکرو (۳) بهتر - رفاقت
رفيق	مکيښيون (۱۲) سکن واريون -
ما لنگهارو (۶) چينسارو -	سکيون
گهټچين	مټني (۵) سلي - ډسي - پډائي
ما ټيپه (۱۰) ډير - وطن	مټو (۸) سليو - پډايو
(۲۱-۸)	منډوډا (۱۲) خبريا - تباري
ماء (۶) لاء - کار - کارو	کمائون
مهاجها (۱۲) باجهه پريا - رحبر	مټه (۵) پک
آلن جهوډا	مټچ (۱۰) خوشي - سکر -
مټ (۱۲) زور - طاقت - ستيا	آسايش - سينگار (۲-۳۰)
ستوهه (۸) ذکر - ډپ - گټني	
گټي - ويسامه	

وجھندا آهن - فرق - وچ -
ويچاندر

ق

قضاڪ (۶) قزاق - قزاقڪ -
چور - چورو - ڏاڙيوال (دري)

ڪ

ڪاري (۵) ڪارگر - ڪارڪس
ڪارائتو - سحت - مشبوط

ڪاڙهو (۸) ڌڪ - روچ - رجهڻ
پهچڻ (۹-۱۲)

ڪنڀر (۲) ڪنڀر - مون ڪنڀر

ڪچو (۵) ميه

ڪڪورو (۲) ڳاڙهو ڪڪرو -
رنگ ڇڏڻ

ڪوٽ (۱۲) خوشبوي

ڪوهه (۱۲) جبل (بارسي)

ڪيميا (۱۲) اهو علم جنهن سان

نامي وغيره کي مٽائي سون

ڪڍي

سموڙئون (۹) سير - داتون -
پهچرا

سيٿان (۱۲) منن سان

سيٿاڻو (۵) ساڻ - گڏ

ش

شيدا (۲) عاشق - مشتاق -
بست

ص

صحرا (۵) بيابان - بت
(۳-۳۱)

صلا بت (۲) ڏاڏو - سختي
حشت

ع

عريان (۵) اڳواڙي - نانگي

ف

فلق - فلڪ (۱) بند يا زنجير
يانير جو قيد کي پيرن ۾

گگهيروا - گگهيرواڻون (۱۲)
 گگهي وارپون - جي زالون
 گگهو ڏکين - ڀروچ يا
 ڀروچاڻيون

گوهيون (۱) گهرا - دَر دَڪَڙ
 گوڻاٺ - گسائڻ (۱.۲۶)

گڀ

گڀاڻا (۱۵) جبل جا وڻ ۽ ميوا -
 گڀاڻيون

گوري (۱) گولي - گوليندڙ -
 گوري يا بارداري

گهرو (۱۳) - ست ٿيو - موڳو
 ٿيو

گهڙم (۹) گڏم - درنر

گهر

گهٽ (۱) گهمي - مڪ طرف
 اوچتو دڙو (۱-۲۶)

گهڻا (۱۲) مڪو شادي جو -
 مجلس خوشي

گهڻا (۱۲) ڪٿي - ڪڍي

گهڻان (۱۱) من ڪاڻ -
 هنن لاءِ (۱۲-۱۳)

ک

کڻه (۳) جبل يا ٿر جو گاه
 (۱-۳۱)

کهي (۱۲) ٽڪهي - ٽڪل

کيري (۹) جبل جو هڪڙو وڻ
 (۱۲-۱۳)

کيهه (۹) کير - جبل جو هڪڙو
 گاه (۲-۳۱)

گا

گانڊ (۱۱) ڏوٻڻ - ڪٽياڻي

گام (۱۱) گانو - گوٺ

گرنڱ (۶) خرچ

گري (۱۲) گنڊ - سندو - ٽڪر
 (جڏهن ڪمانڊ جي گري)

لميو (۱۰) نيمو	گهوڙ (۳) يادگيري - مور -
لوچ (۱) گول - جستجو - گولا	خيال - پور
(لوچڻ = گولڻ) (۱۳-۵)	ل
لون (۱۲) لوندو - بڪليف -	لاڏوڻو (۷) لڏ - بار
ڏڪر	لاڙاڻو (۱) لڙندڙ - لهندڙ
لوڙاڻو (۱۲) چور - ڏاڙيال -	لنگڻ (۱۲) لنگڻ - مٺ
ڦورد (۱۱-۳۱)	لنگائي چڙهڻ
لوڙهه (۶) قبر (۱۸-۲)	لچاڻ (۲) شرمائڻ - شرمندو ٿيڻ
لولاڪ (۷) لولتي - عاجزي -	لچڻ (۱۱) لوچ پوچ - بي آرامي
نيزاري	لڙاڪ (۷) جهڙ - ڏند
لوهه (۲) جهولو - ڪوسو رايو	لڙيو (۷) ڏڪيو - لڪو - گم ٿيو
لُهه (۱۲) نينهن - لئون - محبت	لَسَ (۵) جبل - جبل جي لس
دل جو ميل	(جيش لس بولو)
م	لڪڙيار يون (۱۱) لڪن يا
مالي (۷) جهڪي - ملڪي	جبلن وارن ماڻهن جهڙيون -
مالياڻمان (۵) مون دانگي -	لڪڙي يا ڪاڻي جهڙيون
مڪان ۽ نبي جو نالو	ڪل ۽ سڀيون
	لمو (۱۰) جبل جو نالو

مَبَت (۱۱) برابر - مڪ جهڙي
اگر نه

مُج (۱) گام جهنگلي ڪٽي
انهي مان رسا ٿا هيدا آهن

مَرُون (۱) ملڻ - گڏ ڄڻ

مَنُور (۹) ٻار

مَلُور (۱۰) ملول - منگين -
حاضر (۱-۲۸) (۳-۳۱)

مَلَهَل (۸) خوش ٿيڻ - هرڪن
منجهاراڻ (۱۳) منجهان -
اندر مان

مَنڊيون پالڻ (۱۱) مڪ مٺ
جون آڱريون پئي ٻرو جهڻ -
گهڻو روئڻ پئڻ

مَوَر مائل (۳) ورا مارڻ يا
شڪار ڪرڻ - جڳي شئي مٺ
ڪرڻ

مَوَر مائل (۳) سيرا ٻڌڻ -
گهٽ ٿيڻ - جڳي نصيب

وارو ٿيڻ

مُولهان - مُنهان (۲) مٿان

مُهِي (۱۲) مومجي - دل ڏي
دل وڃائي

ن

نَرُون (۱۰) ڏسڻ - ٺهاري (۱-۱۳)

نِڪاري (۱۲) نڪي - ڪنهن
ڪم ڪارجي نه

نِگيا - نِگيو (۱۲) نڪتا -
نڪتو (۱-۲۸)

نهي (۱۰) ٻڌي (۲-۲۵)

و

واجهاء (۲) واهائي - ڪي
ٺهاري

واچاون (۱) واڌاون - ٻول
نذر

وار (۵) موٽائي ڏيڻ - وري
ڪٽي وڃ

واڪڻا (۱۰) ڳالهيون ٻوليائين	وَس (۵) رستن - آبادي
واڳيون (۵) ٻڌيون - گڏيون	وسائين (۹) اُچيائين - ٽڪڻ
(واڳڻ = واڳ - ان ٻڌڻ)	سائونين
وائفٽ - وائٽ (۸) وات -	وڪڻي (۶) بهزار - عاجز
اوت - خيال - وات - راه	وڃڻي (۸) بي گهڻي - پهچڻي
واء - وان (۶) وٽون - وچ	گهڻ داري - نياڳي
(۱۹-۲) (۲۱-۸)	ولهي (۲) سڄي سڪڻي - پينر
وٿرو - وٿري (۱۱) وٽيڪ -	مٺي - نياڳي - پهچڻي (۲۶-۱)
زياده - اڳيڙي (۱۹-۹)	ونگڙي ونگي (۸) ڏنگي
(۲۹-۱) (۳۳-۱)	نياڳي - پهچڻي (۲۶-۱)
ڊجهل (۹) رئڻ - رڙڻ - ڌڪ	ووه (۱۲) واويلا - افسوس -
ڪرڻ - پريشان ٿيڻ (۲۲-۱)	هوءَ - ڌڪ جي ٻولي
(۳۰-۲)	وهائڻ (۱۲) وهائڻ وارا - خريد
وڏوڏو - وڏوڏا (۱۲) ڏمريو -	ڪندڙ - سوداگر
ڪاڏڙيو - پڙيو (۲۶-۱)	وهسڻ (۱۲) خوش ٿيڻ (۲۱-۵)
وڏ (۱۰) پورو - مورت - مهرباني	(۳۰-۲) (۳۳-۲)
(۳-۲)	ويڙهه (۲) گهاتو جهنگ - جهنگ
ڊوسيو (۱۲) پليو	مڪان جو نالو - چاري ما

۱۴- سر سوون	گام جي جاء (۲۰-۳)
۱	(۳۱-۱) (۲۰-۳)
آڪڻ (۲) چون	ويالڪ (۹) مبر- مات
آڳهه (۲) آگاهي - اطلاع -	هم
آسرو (۲-۱) (۶-۵)	هائورو (۲) لڏندو - لڙڪندو
آءِ ڪاو ڪرڻ (۲) فڪر مند	جهلڪو - دلو
ليڻ - متفڪر ٿيڻ	هائلي (۳) بريل - لڳل - گدل
آدم ڳاهه (۲) نڪي اچ يا سوال	هڏ (۲) رت - پهنجي - خود
ڪر نڪي ڳاهه	سندن وات جي
آلائي (۲) استاد - قابل ماهر	هڻج (۷) رڻ - ڳوڙما لڙڪ -
استاد گوڀو	منجور
آئل (۱) زياده وزن - زيادتي	هڻجڙو (۷) منج بڪي (۳۳-۲)
آئل	(۳۱-۱)
آجهي (۱) آجهامي - عاجز ٿي	هور (۱۲) ڪپت - ملاڪي -
پورا ٿي (آجهڻ)	فڪر
ارڻ (۲) ميراث - ورثو -	
مڻي جي ملڪيت	
آڏا ٻيگڙون (۱) زالون جي	
مقبار ڪٿي حرسرا رهڻ	

امِين (۱) امانت وارو - سچي

اَنَا اُحْمَدُ بِاللّٰهِ مَبِيْعٌ (۱) حديث -

يعني آء احمد آهيان ميه کان

سراء يعني احمد يعني خدا

البراء (۲) راجا جو نالو جنهن

راو ڏياچ جو سر وڌايو هو

(۲-۲۳)

الخالل (۱) مڃڻ - قبول ڪرڻ

اڳهائڻ

ب

باله (۱) مٿي - بالامين = مٿان

ڏسندڙ

بان (۳) دنيا کان بيزار - تلڪ

(۳-۱۹)

بنجي (۲) بالو - نيزو

بين (۱) وڃائڻ جو مڪور ساز

بيڪڙ ڏار (۱) بيمار - بندوق -

بيڪر وڻندڙ

اَلْاِنْسَانُ مَبْرِيٌّ وَالْاَمْرَةُ (۱)

حديث قدسي - انسان

منهنجو ڪجهه آهي ؟ آء سندس

ڪجهه آهيان (۱-۲۴) (۱-۳۰)

(۲-۳۰)

الْعِيَّاتِ لِلّٰهِ وَالصَّلَاةُ وَ

الطَّيِّبَاتِ السَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا

النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُ

(۱) تيار جو ٻاڻو - يعني سلام

آمن الله تعالى لاء ؟ درود ؟

ٻاڪايون ؟ سلام آهي توتي

اي نبي ؟ خدا جي رحمت

؟ سندس برڪتون

اَلْحَمْدُ (۳) الحمد لله - شڪرانو

خدا جو - تعريف خدا جي

السَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ (۱)

اي نبي توتي سلام مڃي

اَلْوِدَاعُ (۱) موڪلاڻي - خدا

حافظ

پوٺو (۱) گوڻندڙ - ٿرندڙ (پوٺڻ) = (پٺڻ)	ب
پيد (۱) گچهر - راز	ها جهائي (۱) ها جهه اچڻ جهڙو ها جهه وارو - ها جهه ٿيندڙ - وا جهه ٿيندڙ - ٽڪيندڙ
پور (۲) جهڙو - وانگي - مثل	بارڪ (۱) گڏو - مڱڻهار - فقير
ڍول - دستور - طرح - در (۳۰-۳) (۲۰-۱)	بائون (۱) مايون - گهر ڏيائون پرائڻ (۱) وڃائڻ - ساز مان آواز ڪيڻ
ٺان (۱) آواز - راڳ - روپ آلپ	بڻت (۱) تير - ڪان - ٽڪوير انڪل - وقت - فرصت - وجه
ٺسڻ (۱) راضي ٿيڻ - خوش ٺيڻ	پهچڻ (۱) مڪڙي مڱڻهار جو نالو
ٺماري (۲) تنهنجي (هندستاني)	پهچو (۳) ٻيو - ڪو ٻيو (سرائڪي ۽ مارداڙي)
ٺنبو (۱) ساز وڃائڻ جو	پا
ٺنبورو (۱) ٺنبورو - ٺنبو - وڃائڻ جو ساز - ٺنبي وڃائڻ دارد	پان (۱) ٺنڀو - مڱڻهار - پٺڻو (۳۷-۱)
ٺنبيل (۱) ٺنبورو - سگار	پان (۳) صورت
ٺيڙي ( ) تنهنجي (سرائڪي)	

ٻٽ (۲) (۳) ٻيالي ۾ - ٿانور
(۱-۲۱)

ٻٽ (۲) گهٽيون

ٻڙي (۲) برابر ٿئي - پوري اچي
(ٻڙ)

ٻيراڻي (۱) ٺاه سان - پوري
قاعدِي ۽ رستي سان - سرستي
مٿان وٺي

ج

جاڇڪ (۱) جاڇڪ - ڳاڻو
فقير - ڏهر وڃائيندڙ - سوالي
ٻنڌو (۲۲-۳) (۱-۲۷)

جاءُ (۳) سڃي - جادو ڇڪرو
مٿسور سڃي جاءِ هو

جاء (۲) وڃي جاءِ ٿي - دڄ
هليو (هندستاني)

جمع (۲) خاطر جمع - خوش -
تسلي وارو

ڌ

ڌڻ ڌڻڻ (۲) ٽن منڌن تي هٿ
مٿي ٻڌڻ يعني مٿي ٿي، چاڻي
ٿي ۽ گوڏن تي

ڀ

ڀاڻو (۱) ڳاڻو - ميراڻي -
ڀڳتار - چارو فقير (۱-۲۱)
ڀارو (۱) ڪارڀگر - استعداد

ڀارِي ڀالو (۱) گجهه ٻروڙو
گجهي ڳالهه معلوم ڪرڻ -
ٻروڙي ڀڄڻ

ڀاسنگ (۲) ڪاڻ - ٿورو مڃل
سامي جي جنهن ٻڙ ڪاڻي
ٿوري جي سا جي وڌل وزن يا
ٿوري کان مٿي ٿئي نه پيو
ٻيڻ يا پٿر وڃي وزن ٿورو
ڪڇي انهي ٻيڻ کي ڀاسنگ
ڇون (پارسي)

ڀانو (۳) مڙس - بهادر - داتا

لنگھو - مڱڻھار (۲۲-۳)

(۱-۲۷)

چنگ (۱) مڪڙو وڃائڻ جو
سازچوڪ (۱) چوئي ٿاڻين پيرل -
پرپر - گهڻاچوڏول (۱) ڦولي - مڪنو -
بالڪي

چ

چٽائين (۲) چٽائين - ٿاڻين

چڙيدار (۱) چوڊار - دربان

چڪائيو (۲) خوش ٿي آيو -

حرمجي آيو - لڳايو - موھيو
عاشق ڪيو

ح

حڪمدار (۱) حڪمران -

حڪم وارو

جَنَاتِ عَدْنِ (۱) دُڙان مان -

بھشت جا باغ جي مھيشه رھڻ
وارا آھن

جود (۳) - سجا (۲-۲۳)

جھار (۳) بچ - خيرات پوڄا

جھوم

جھانڻ - جھانڻين (۱) (۲)

جھنگھلي جھڙو آڌار - گھنگھرو

ساز جي ٺارڻ جي ميدان

رڪيل پيون ٺارڻ آواز

وڌائڻ لاءِ، جھنگھلي طرب

چوندا آھن - رڻ رازڊ

جھجھري (۲) مراحى - گھڻي
ٿانو

جھڙا (۲) ڪرڻ - ڪنڊھڙا

ڪرڪڻ - پيو رھڻ - رڻ

رڙڻ

ج

چارڻا (۱) گائڻو فقير - مھراڻي

خ

خلوت (۱) خاص جاء وھڻ جي
حضور - گوشتو

د

دربالي (۱) دربان - درجي
دنياال ڪندڙ

دڻس (۲) دست - دست ۾

ڊل (۲) گھڻا - دولت جا

ڊلوڇا (۲) دھلڇا يا ڏليا (سون
سان ڀريل) دل - دھرا - گھڻا

ڏيھتي

ڏول (۱) دولت - مال

ڏٺار (۱) ڏٺارو - مڪان

ڌ

ڌڍ (۱) خاص جاء - آخري
مڪان

ڌ

ڌڻس (۳) طرف - ملڪ

ڌڻ ڪمڪيا (۱) ڏھگين ٿيا - شرمندا
ٿيا

ڌوانگھو (۲) ٺولھي پٺڻ جي -
طعنو - پھڻو - عيب (۱۹-۵)
(۳۱-۲)

ڌيا (۱) قسمت - زور - هيٺ

ڌياڇ (۱) ڌيندڙ - نالو مڪڙي
سڃي راڄا جو

ڌيلي (۲) ملاقي - ملاقاتي -
روپرو - مقابل - ملاقات

ڙ

ڙاڇيو (۱) راڇو - راڄا - راڄ
وارد

ڙاڇائي (۱) راڳ ڳائيندڙ -
مڱھار - ڳائڻو

ڙبالي (۳) رباب وڄائيندڙ -
ڳائڻو

س	دٺول (۱) رنگ محل - نقاشي
ساز (۳) وچائڻ جو آواز	جاء (۱۹-۲۰)
سائو (۲) اسانکي (سرائڪي)	رمز - رموز (۱) گچھ - اشارو
سائيل (۱) سوالي - فقير	ڪنائو (رموز جمع عربي)
سبيل (۲) گھڻو - وقف يا خيرات	(۲۱-۲۲)
جي مال جهڙو (۲۳-۲۴)	ڏم گيو (۳) چلي رمبو - مليو
ستو ڪيو (۲) سائو ڪيو -	دو - مري ويو
سودو ڪيو	رنگت (۱) ناسو - چرچو -
سٺو ڪيو (۲) بندوبست ڪيو	مڙو - ناچ
لهراءِ ڪيو - لهي ويو	رنگت دٺول - رنگ محل (۱)
سڃي (۴) ملي - منگ اچي -	محلات جنهنجي اندران
لهي (۲۵-۱)	رنگ لڪتل ۽ نقاشي ڪم
سُر (۲) راڳ - راڳي -	ٺيل مڃي
آلب	رڻ رڻ (۱) ڏون ڏون (۳)
سرفراد (۲) خوش - بهراءِ	ساز جو آواز
سوازيل - مان ڏنل (۲۶-۱)	ڏوڏو (۳) چڱو - نهڪ - بهادر
سولڊو (۲) وچائڻ جو ساز	لقب راءِ جو
سورڪڻ (۱) وهڻ - جاري ٿيڻ	رڻي (۱) ڏڻ - ڏم (۳)
	رڻه (۱) لڙ

مَنِين (۱) صدا - سوال (۲-۲۱)

ش

شهباز (۳) شاهباز - مڪڙي

قصر جو شاهي، باز بکي - مشهور
ماڻهو - زماني جو هڪتا -
بزرگ (۲-۳۶)

ص

صدا (۱) آواز - سوال - عرض

صلاح (۲) صلاحيت - خير -
چڱائي

ط

طبيب - طبيب (۱) (۲) گهرڙن
چون ڪڙهيون (۳-۳)

ع

عطائي (۲) عطاياءِ بخش گهرندڙ
سوالي - فقير

غ

غلغلو (۲) مل - آواز - گوڙ

مڪاڇ (۲) سولو - سڀ - جڳو

مطلب هر وڌيل - جڳا ڪاڇ

ڪاڇ - سنوار بندڙ (۵-۱۹)
(۲-۲۱)

مواو (۲) زياده - وڌيڪ

مورڪه (۱) راڳي جو نالو -

راءِ ڏهاڇ جي راڳي جو نالو

مورليا (۱) ڳاڻڻا - مڱڻهار -

سورت ڳائيندڙ

مُول (۲) سُر

مُولهنديان (۲) سونهن ٿيون -

لن ٿيون - چڱيون ٿيون

لڳن (سراڳي)

مِهڪڙو (۲) ڪابل - خواهيمنند

طالب

ميلي - ميلو (۱) ۱۵ گز - رسو -

ڳائي جا گچي ۾ پڌي آهي

ڏاس جو رسو جهنگجي وچ ۾

ڪالي وچي گچي ۾ پڌا

آهن -

جو ساز (۱-۲۱) (۱-۲۷)

ڪ

ڪاڙ (۱) ڪم - ڏڪر

ڪنگار (۱) (۳) ڪم ڪرڪرڻ

خوش خيبر عافيت - آڏر ٻاؤ

ڪنگهار - ڪنگار (۱) (۲) ٻيادر

ٻهلوان - راجا - راجا جو نالو

ڪيڙا (۲) ذات يا قوم جنهن مان

مير مڻي جا رانجهو ٿي عاشق

ٿي مڻي

گ

گد (۳) گهٽ (ٻارسي)

گرنار (۱) مڪڙي ڪوٽ جو

نالو

ڳ

ڳڙهه (۱) ڪوٽ - قلعو

ڪ

ڪٽار (۱) ڪٽارو - ڪٽاري

خدا پير

ڪماچ (۱) وڃائڻ جو ساز -

ڪمان يا ڪمانچو يا گرو

جنهن سان ساز وڃائيندا آهن

(۳)

ڪٽا (۲) اُن جا داڻا

ڪوٽ (۱) لاءِ - ڪاڻ - واسطي

خوشي کان

ڪورنس - ڪورنس (۱) تعظيم

نماز - سلام (۲-۱۸) (۱۰-۲۱)

ڪهرو (۱) گهاٽو - راڳ -

نماز - زاري (۱-۲۷)

ڪهري (۱) نماز وارو -

ڳائيندڙ

ڪهري (۱) ڳائيندڙ

ڪينر - ڪينرو (۱) وڃائڻ

گهر

گهٽم گهولڪي (۲) گهوري
هرې اڇلامر (سرائڪي)

گهٽڻا (۱) لڏڻا ستن والڪي -

جولڻ - آڙڻ - گهومانچڻ
گهرجڻ

گهنگهٽ - گهولگهٽ (۲)

بڪل - حجاب - ڪپڙي
سان منهن ڏڪڻ

ل

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ

(۱) مسلمانن جو ڪلمو -

يعني ڪونهي ڪو خدا يا

معبود سواءِ الله جي ؟ مُحَمَّدٌ

الله جو پيغمبر آهي

لهيتي وال (۲) ويڙهڻ ڌاريون

جو گرد لري ايندڙ (سرائڪي)

م

ماتا (۳) ماڻو

ماڇ (۲) ٿلهائي - ٿولهه

مُحَل (۱) محلات - ماڙي

مُگ (۱) خواهش - مرضي -
خيرات

مُگ جهلڻ (۳) خيرات ڏيڻ -
دان ٻائڻ

مُگنو (۱) گهرندڙ - سوالي -
فتير - لنگهو

مُگهار (۱) لنگهو - مُگنو -
ميراسي

مُلاح (۲) (عربي ملا) سردار -
ڪر - امير

مُندر (۱) حويلي - مندر هندن
جو

مُنگنو (۱) منگڻ وارو - سوالي
پنڌو

الجمام - وعدو - قول	منگڻ - منگڻ (۱) گهرڻ - سوال
وڻ (۲) وڻي - وچ - طاقت	ڪرڻ
وڻاڻ (۱) ساز	مهرامي (۲) مڱهار - گائڻو - لنگور
وڙ (۱) مڙس - مرد	مهيون (۲) ميان - سردار -
ولاڻي (۱) ولاهني - مدد	صاحب - رئيس - بادشاه
واماس (۱) نڪر - گهٽي -	ن
ونجهارو (۱-۲۵)	نار حامي (۱) قرآن (۱۰۱ سورة)
وهلو (۱) سگهو - جلد (۱-۳۲)	مان - يعني - اڙهندڙ بام (دوزخ جي)
ويو (۱) ويهر - وقت - دير	نيچ (۲) پلي ڪري (۲-۲۴)
ويشمون (۱) بمقون - آزون (۱-۳۳)	نهيڻ (۳) نه (مددستاني)
هم	ليل (۲) گاليتي جو وڏو عدد -
هوڪ (۱) ماڪ - مل - بهڃا	ڪروڙن ۽ اربن کان به مٿي
هيائين (۱) هٽائين	بدم - بيحد - بيشمار (۳-۲۴)
	و
	واتا (۳) وات ۾ - وات کان
	واجا (۲) وچن - واک - گالهر

۱۵ - پير اڳ ۾ هندي

ا

اڳن (۱) آڱ ، ڀام

الٽر (۱) اندر

آلھن (۱) - رمو

ب

ٻھلڻ (۱) وڃڻ

بھڙت (۱) منشا - ارادو

ٻڪار (۲) وڪامي

ٻلھاري (۱) صدقي - قربان

ٻلوڙ لھار (۲) ڊلوڙڻ وارو

ڦ

ڦرھڻا (۲) اڇ (پارسي تشھ)

ڦوڙ (۲) وڻ

ڦ

ڦوڙ (۲) جاء

پ

ٻاڳين (۱) ٻھرين

ٻاڙوڙ (۱) سڱھ

ٻزان (۳) سام

ٻڪر (۱) ٻر - ڪٽ

ٻڳ (۳) ٻھر

ٻي (۱) دوست - مھب

ٻيڙ (۱) ٻيماري - مرض

ڄ

ڄاڻت (۲) ڄاڻي

ڄ

ڄاڇ (۲) لسي - ٻيڙ - ڄھڻ

ڄاڳڙ (۳) ڄاڳل - ڄھال -

ساندارو - ڄھڪ

ڄيٽراڙ (۱) زيارت جي جاء -

ڄٽي - ٻيھواس ٺھڻ

د

دام (۲) ډانډو - غلام

ډوځي (۲) ډي

ډوډا (۲) ډونډون (پارسي ډوډ)

ډهاندي (۲) ډمر - سټون

ډيالټ (۲) ډينداري -

ايمانداري (انځور ضد هندي ډي)

ادبانت

ډ

ډن ډن (۳) دولتمند - اقبالند

سپاږو

ډول (۲) ډوډ

ډ

ډاځي (۲) ډوځي - خوش رهي

محبت سان ډوځي

ډيک (۳) نشان - لږکي - لږکي

س

مستمک (۳) سمجې مټن يا وات

واو

مکيان (۱) ساميليون

مټيه (۱) نيمه - محبت -

مشق

مول بهانا (۱) طول وهاو -

سوږ وهاو

ميس (۱) سي - سر - مټو

ص

صقلي (۱) صفاي - صيفلگر -

تراريون يا لوم صفا کيدو

ظ

ظلمات (۱) اونډامي

ک

کالڼه (۱) کير - کينکي

منهن (۱) ماڃڻ - مفاظ ڪرڻ	گاهو (۲) ڪو
مورچا (۱) ڪٽ (پارسي)	ڪڍڻ (۳) - سخت - مشڪل
مورچو	ڪڙل (۱) ڪٽ لاهڻ يا ڪڙڙو
ميسٽ (۲) خواهش - شوق - شهوت	جوادزار
ميڪ (۳) تفاوت	گ
و	گالت (۱) ڳنڍ
واڍي (۱) نڪراري - جهيڙو	گينوار (۲) غلات
ڪندڙ	گهم
ورس (۱) ورم	گهٽ (۱) اندر - بت منجهه
ورڪ (۲) وڻ	م
هم	مانڪي (۲) مٺ - مٽڪو
هو (۲) هري - خدا	مامس (۱) مهيڻو (پارسي مام)
هر دو (۲) دل	منڻي (۲) گهر ٿي - گهي دهي
	مسيات (۱) خواهش - ارادو
	منڪ (۱) مات
	منڪ (۳) وات

۱۶- ابیات مثنوي

۱

آب خضر - آیهیات

آله - بیهقل - نادان

آجرائی - نیستی جا جزایا
یا

احدا لیس کمثلی صد الیس

لی ضدی - مکزونی مکزو
چو مون چارو بر کونهی ؟بی پرواه چندیجو صد کو
بر کونهی

إِنِّي اصْرَفْتُ فِي التَّوَمِّ الرُّسُولَ

فِي يَدَيْهِ التَّنْوِي وَهُوَ يَقُولُ -

تحقیق مون لند بر حضرت

ر-ول کی دلو - سندن مک

بر مثنوی مثنی ؟ هن نی

جیانون

ادبیت - ادب سیکار بندر

آهنی - ملح

پ

پهلوی - قدیم پارسی زبان

ت

تقلب - ثرنا - قیرائنا

تقلی - بر میز گاری - خدا جو

تپ

تلقین - هدایت - سیکار

تیر گیما - اوندامیون

ج

جد - گیشو سیر

جلیل الجبروت - وادی سگه

دارد

د

دقائق - دقیقاً - باریک نکتا

ن

نیل - دامن

شیرن چيئن تر باطني صابن
وغيره

غدود - سقل - غافل

ق

قيام - نماز به بيون

ک

کواکب - تارا

کيف مذا اطل - پاچو کيئن

نه جگهو ٿو ٿئي

ل

لا احب الا فلين - (قرآن مان)

آ؟ هيٺ لهندڙن کي دوست

نٿور کان

لمن الملك - (قرآن مان) ملڪ

ڪنهن جو آهي؟

م

مدل - بيعزت يا خوار ڪندو.

ر

رقود - سمنڊڙ - غافل

س

سپهر - آسمان

سنائي - فاعر جو نالو، جو

مظهور حڪم جو

ص

صخرة - سخت پٿر

صنف الكتب الكثير

المعدوي - ليس فيها

كالكتاب المشدوي - گهڻي

ڪتاب باطني علم جا لکيا

و يا امن مگر انهن ڪو به

ڪتاب مشدوي جو مٿ

ڪونهي

غ

غول - ڏکڻ جي ڪم جون

۱۷ - سر هير رائجو

ا

آر الهي - مچ هام جا

ب

باجهون - سواء

پ

پني - پنگا

چ

چينڪ - ڏنگي - ڪرامت -

جربائي

خ

خستي - خفي - ناراض

د

ڏهه - ڏميرد - ڏکيو

س

سهمان - سهدون - چڙبون

خدا جو مڪڙو نالو

مِعَز - عزت بخشيندڙ - خدا جو

مڪڙو نالو

مُقْبِل - خدا جي درگاهه ۾ قبول

ٿيل

ن

ناق - ڏاڇي - ان

نطق - ڳالهائڻ - ڪلام

نغمه - راڳ - سر

نما - ظاهرائي - ڏيک

ي

يد الله فوق ايديهم - (قرآن

مان) خدا جو حق منجھي

هٿن جي مٿان آهي

يسار - ڪهو - ڏاڻو

يمين - سجھو

ڪ

ڪتابت - خط

ڪلا جا - لاپارڊ - شڪار

ڪيٽي - واٽي - لاءِ

ل

لطيفان - محبوب

م

منجهن - مڙهن - وڃون

ن

ني - پٽا

~~~~~

۱۸ - سر پروو

ا

آثار (۰) اثر

آهرو (۱) آکيرو - مڪان -

پکين جي وڻججي جاء
(۲۰-۳)

آدب (۲) حجاب - خطرو

اڳوا - انگڙا (۲) عضوا - بت

جا پاڻيا (۲-۹)

الڙو (۱) ڪچو - نادان - غير

واقف - نا آزمودگار

امت (۳) خلق - تابعدار

آهل (۳) لڙو - ٺڪو - موڙو

نهارڻ

ب

بالي (۲) ٻاٽي - وائي - ٻولي

راڳني - گفتگو

پروو (۲) سر ٻار ڳني جو نالو

بسم الله (۲) (قرآن) مان - معني

خدا جي نالي سان - آڌر ٻار

ڏهن جو چيلو - هلي - آئين

جي آئين

پُور (۱) سڱن جو ٻيڄ - وڙ -
دڙل

ڄ

ڄاڄي ماڄي (۲) ڄاڍي جا
شريڪ - ڄڄ وارا

ڄ

ڄلورو (۳) ڄيونا - رڌيل - ڄرندڙ

ڄ

ڄنمان (۱) ڄن يا منهن کان

ڊ

ڊوڙ (۱) ڊڪم - ڊرد

ڊوڻه (۱) ڊوڻه - سونڊ

ڊوڻه (۱) ڊوڻيون - ڄيبي -
نوڪري

ڊ

ڊلايون (۳) عيب - ڊيون -

ڊڄرايون

پ

پُور (۲) پيسان - پيسان - پلي
پ - وٽ

پنڄو (۲) پٺي - قبر

پُور (۲) ڪارا - ڪارا ڏينهو

ٻ

ٻوڙ (۳) ٻڃائي - ٻڃاڙي -
آخر

ٻ

ٻاڻا (۱) وقت - طعنا (۳-۳۰)

ٻوه (۱) - ٻڙا - نوم جهڙا

پ

پالهيون (۲) پوءِ تي - پٺ تي -
پاڻهي (۳-۳۰)

پُور (۲) گچھ گرم پ - لڪ
چ پ

پُروس (۱) پرائي دس - پروس

س

مال (۱) چڻي - سالر

مانگهيڙا (۳) جايون - وقار

تنگ - سوراخ

مائين (۲) ڏکي - مالڪ -

خدا تعاليٰ

مداخرو (۲) آمستي آمستي

نڪرڻ - پيدا ٿيڻ - ٺهڻ -

جڙڻ

مڦيلو (۲) سڪيلو - ترار

سوگند (۱) سڻهن - قسَم (۲)

ش

شعور - شعور (۲) فضيلت -

سايقو

هڪيلو (۲) سڪيلو - سڦيلو -

ترار

شعور (۲) شعور - عقل - سمجهه

ص

صمد (۱) بي نپڙ - بي پروا -

خدا جو نالو

ط

طاقيون (۱) درجا طاق بند

ڪرڻ - درپوري ڇڏڻ

ع

عاجيب (۱) محبوب - پرين -

عجب جهڙي

ق

قال قيل (۱) گفتگو (۳۱-۷)

قربنو (۱) دڙ - احسان - ڀلائي

ماحببت - مائتي - نسبت -

لاڳاپو

قضاڪي (۱) قزافي - قزمار -

ظلم زبردستي

ڪ

ڪاٺي (۲) ڪلڪ - قلم -
ڪانو -

ڪرنگل - ڪرنگهر (۱)
ڪالب - ڪيچان بت - پليءَ
جو مڏو - بت جي هڏن جو
ناٺ يا پڇورو (۱۹-۹) (۳۶-۱)

ڪڇتي (۲) بهڙي (بارسي)

ڪڇڪ (۱) لغام جو پٽو، جو
نوڪر ولي گهوڙي سان
ڊوڙندو آهي

ڪوڙ (۳) ڪروڙين - ويهون
گهڻا

ڪوسا (۳) نسي وارا - چڙيل
ڪاوڙيل

گ

گوڙ (۲) ڪهڙن کي ڏڪه مڻي
گوڙڻ جهڻن کڻي ڪندا آهن
گوڙڻ (۲) ڪپائڻ - ڄمائڻ -
هارڻ

ل

لاڳ ورائڻ (۱) اُن تي چڙهڻ
لدو ليا - ليدو ليا (۲) (۹)
ليدا ليا مان

لدا ليو - ليدو ليو (۱) شهر جو نالو
ليکي (۱) لئون - مڇي

لوي (۲) لوڏيل - نڪاليل
(۲۱-۲)

لوي (۲) هڪڙي ذات جا
ماڻهو - لدا ليا جا رهاڪو
(۱۹-۹)

لوي (۲) لدا ليا ر
لويڙا (۲) لدا ليا جا رهاڪو
(۱۹-۹)

ن

ناگه (۲) ناگام - اوچتو
نم (۲) آلو - پهيل (بارسي)

ي

ياكي (۱) ياغي - نافرمان -
 ڦريل - فسادِي (ترڪي يا
 پارسي)

۱۹- سر موئل رالمو

ا

آديسي (۳) - فقير - زاهد -
 رامب (۱-۲۱) (۲-۳۳)

آسائتي (۱) اميد دار - آس
 رکندو

آکروا (۵) گهڙا - زوردارا

آکري (۳) ڪاوڙيل - شوخ
 مهاڻي - گهڻي قدر با قيمت
 واري

آکون (۵) اکروٽ - ميون جو

سر

لهال (۱) خوش - تازو (۲-۲۱)
 (۱۰-۲۱) (۲-۳۰)

و

وامس (۳) بو - خوشبود - ڏوپ
 نالو

وَکُوا صَوْبًا لِّعَقِّ وَکُوا صَوْبًا لِّصَبْرِ
 (۱) (قرآن مان) - يعني با ظم

صلاح ڪندا رهو حق سان ؟
 با ظم صلاح ڪندا رهو صبر
 سان

وَکُؤُن (۱) وڪڙيون -
 درايون

وَلِي (۱) ڪنڌار

هم

هرڙائي (۱) ملڪائي -
 خيائي

هَم (۲) غم - ڏڪر

هَلَل (۱) فڪر ڪرڻ - سمجهڻ

اډگي (۲) رمان ڪڍي -	اڳيون (۶) باميون
حال ادرهو	اُٻاٽچل (۱) (۲) اُٻ يا
اډگي (۲) گفتگو ڪئي - حال	دونهي ۾ ڪارو ٿيڻ -
بيان ڪيو	بدلجي وڃڻ
اولاڪو (۲) اُلوڪو - ڪر -	اُجهي (۱) دٻي
ارمان (۲۱-۸)	اڙلو (۲) گاڙهو - رت - رت
اٿان (۲) اٿان - مٿان	جهڙو ٻاٻي (۲۱-۳)
ب	لازم (۲) اُمر جو لباس - پهنڻي
باڪون (۱) شاخون	پوشاڪ - حورن جا ڪپڙا
ٻڃايون (۹) ٻڃڙايون	اُگلڻي (۲) گدلاڻي - ميواڻي
ٻري (۳) بيزار - تارڪ (پارسي)	غيب - ٻڌي
ٻرڻ ۾ گذاريندڙ - صاف	الماس (۳) ميوو - وڌڻ جو
مٿا - آزاد	ادزار - نزار - وحدت
ٻڙڻا (۹) چمڪڻ	(۲۱-۶)
ٻيڪاري (۳) ٻيڪر وٺندڙ - پٺو	اُٺوڙ (۳) لهار جو مڪڙو اڌزار
ٻٽير - ٻڙيس ۾ ٻيڪر لاءِ ويندڙ	ضلعين چڪي ڪڍڻ لاءِ
(۲۱-۱)	اُٺڪ (۱) جڻو - جسر - بدن
	اوڍڻا (۶) ڍڪڻ (۲۱-۹)
	(مهندستاني - اڙوڻ)

پ	ت
ٻاڻ (۲) مسافر - ٻاڻو	ٿارا (۳) اکين جا ٿارا
ٻانگ (۱) صبح جي نماز جي	ٿال (۳) فريب - صورت - ڏيک
ٻانگ - فاجر - آس	ٿول
ٻجهان (۹) بوجھ کان - عقل	ٿبرون (۳) ڪهاڙيون
حواس کان - آ؟ ٻانڀان ٿي	ٿراڙو (۵) ٿرازو - ٿراڙي
ر - شايد	سامي (۲۶-۱)
ٻسٽ (۳) مڪدم - آر پار -	ٿراء (۳) ٿرائي - ننڍي جو
ساميون - تمام جلد	ڪنارو
ٻيهر ٻڌڻ (۲) گڏ ٿيڻ - انبوه	ٿور (۳) (۶) طعنو - ٻيٽو -
ڪرڻ	ڏوراڻو - ڇڪ ڇيڏي - مڪ
پ	سرتي
ٻان - ٻاڻ (۵) گهر - ٻاڻو -	ٿوڻڪون (۵) توڻا خانا -
وڻاڻ (۱۰۲۱)	جوامرن ۽ مٽيارن ۽ ٻئي
ٻيوٽ (۲) خاڪو - مٽي - قليار	سامان رکڻ جي جاء (۲۱-۲)
ٻڙ (۶) مٽيار - قابل (۶-۳)	بسترو - دند
ٻنگ (۱) رڍو - شڪست -	ت
ٻاڇڻ ٻرڻ - ميٺ - ڊپ	ٽڪاڻا (۹) گهر - جايون
(۲۲۰-۲)	

تي ڪرڻ جو ڪپڙو - رڻو
 بهاڪو (۵) چوڻي - شرب المثل
 ڏورايو - پيغام
 ٻئي (۲) فڪر مند - ڳمڻ -
 پوءِ تي

پيڪا (۶) بي جي پاسي جا
 مائٽ - پيڪا

ڦ

ڦليل (۱) سُر و تيل

ج

جهاٽ (۹) جنو - گڏ لو - وڻ
 جتي (۹) جهٽ ۾ - مڪدم -
 انهيڏم

جڙڪڻ (۳) ڇمڪڻ

جڙ (۶) ننڍو گهوڙو جهنڀي
 اڃا زين نه پئي مڃي

ڄڳت - ڄڳت (۶) جهان - خلق
 (۲۱-۲) (۲۲-۱)

ٽول (۹) شي - اسباب - سامان
 مال متاع
 ٽيڙو (۱) تي تارا آسمان ۾ -
 بُرج جوزا

پ

پاراڻو - پاراڻو (۵) پيغام -
 ڏورايو

پاڻياريون (۹) پاڻي واريون -
 پاڻي پريندڙ

پاهه (۵) گاڙهورنگ - کتڻ
 پارنگريزن جو مصالح

پڄتيج (۲) درتشي - هٿ ڪشي
 پڙين گاڻيون (۵) سرميون -
 خوشبودار - جنهن سرخان
 جون پڙيون پيل مڃن

پڙهيا (۳) پڙهيل ماڻهو - عالم
 علماء

پنڊت (۳) مڊن جا پڙهيل ماڻهو
 پوڻو (۹) پوٽي - زالن جو مڻي

چ

چاڻڻپ (۸) ناز نحرود - 3۱ -
انگل - آر (چاڻڻپو انهيان
نڪتل) (۱۱-۲۳)

چنالمو (۹) روشنائي - سوجهرود
ننڍاري - نرء مڪان جو
نالو

چڻپ (۸) مات - مير
چرو (۴) ڪهنيانين يا رنگريزن
جي دٻاء - ڪڻپ - چرندڙ
جانور

چرهو (۵) چارو گام

چنبيلها (۲) گل چنبيلي جي
تيل پر پريل - سرما
چوڻ مس (۹) چوڻ گرد - چوڻاري
جڻين طرفين

چ

چاچو (۵) چاچي

چال (۲) لب - مرڻ جهڙو وڌو
لب

چوهه (۲) عشق جو غلبو - برم
جو طوفان

ح

حاجڪين (۲) حاجڪين -
حڪمين

حيمر (۳) نالو راڻي سومري
جو - امير - راڻو - سردار
عمر سومرو جنهن ماروئي ٿي
مئي (۱-۳۱)

خ

خستوري (۳) ڪستوري - ڪستوري
مٺڪ

د

دَم دَمِي (۳) نورو مٺي -
سام ڪٽي

ڈوڙيون (۲) جيڏيون - سرنهون	ڏولهن (۲) (۹) دولهون -
ڏولرا (۹) اڃا - ميرا	ڪارهن - سياهي (۳۱-۴)
ڏي	ڏهوڙچن (۳) دملچن - هيٺ
ڏون (۲) هر (سرائڪي)	ڀرڻ
ڏيسارو (۵) ڏسندڙ - رهندڙ -	ڀوان (۲) سردفت - دزير -
ڏيسار وارو	مئلدار
ڏيگان (۱) ڏسان - نهاريان	ڏي
(سرائڪي)	ڏچاڻيون (۳) ڏهاڻيون -
ڊ	مالڪاڻيون - راڻيون
ڊلڪٽ (۲) ڊڏا ماڻهو - سکر	ڏروڙي (۵) هيٺ وارو -
ڊي	ڏڏڪو
ڊاٽي (۱) ڊٽ جارجڪو	ڏڏ (۲) بهادر - بهوان -
ڊ	ڏڏار
ڊائون (۶) رالوڙ يا راجپوتن	ڏاج - ڏوچ - ڏوچ (۱) ڏچاڙا
ڊون زالون	ڇهندي ڏڻي - ناميو - سردار
ڊاؤل (۲) ڊچن - دوست -	ڏن
محبوب (۲۱-۲)	ڏورون - ڏولرون (۲) زالون
	عورتن - جانورن جون
	جماعتون

ريخان (۱) بازون - بيخون -

ريڏائي (۲) ارڏائي - ڏنگائي

حرکت - رُسلو - انگل
آر

رعي ريو (۹) عادت تي پيو

ريکان - ريخان (۱) بازون -

گنديون - بيخون

ريکون (۳) ڏندن جون بازون
ڏند

ريلو (۱) (۱) وهڪ - خواهش

ڪشش - دل جو ميل

ز

زانون (۳) ضرئون - جبرايون

زبردستيون

س

ساج - سا جهڙ (۵) سجهڙ - وجهڙ

سا چو لھڻ (۶) تيار ٿيڻ - اٿڻ

سنبرڻ

راتلون ڪرڻ (۷) ڏانهون ڪرڻ
گومبون مٿڻ

راجپوت (۳) ذات - وڏن پارائين

جي - اصل راجپوت يعني
راجا جا پٽ يا اولاد

رڇڻ (۲) رنگن

رڻس (۹) رسو

رُڪ (۸) ڪپ - ڪائي

(چار ڪمان چڙندي آهي)

رڻڻ (۶) ڏپ - خوف - پهر -

ڪوس - خونريزي (۹-۱۹)

رَوَ (۹) هاڻي جو وهڪرو - جبل

جي نئي - رت

رهاء (۱) رمائي - چڱائي -

مناسب آهي

رهپارو - رهپارو (۱) فاصد

رلهو (۲) گڙهي رنگ جو ڪپڙو

يا بوجڻ

سند پون ڪرڻ (۲) جابون	ماڻھو (۲) چڪ - تار - ڪشش
ڪرڻ - وڇوٽيون ڪرڻ -	۽ طلب عشق جي
تمام ٻري وڃڻ	ماڻھو (۸) سمجهڻ
سوالِي (۲) ڪس - زياده -	مامي (۳) سوامي - هندو فقير
هٿو	(۱-۲۱)
سوڍو (۱) راطو - راطي جي	مناظرو مانگ (۱) ڏاڍو لاچار
ذات	سخت قسمت
مُو لھاڻو (۲) سونهو ڪرڻ -	مُچ (۵) نظر ڪر - ٺھار - اڪيون
واقف ڪرڻ - گستاخ ڪرڻ	ملاء (۵) - ڪرڻ
ھيرائڻ	مُراھڻ (۵) سُرهو ٿيڻ -
مُھس (۸) هزار	واسجن
مُينھن (۲) شينھن - شھر -	مُري (۳) سُر - مالها - مار -
پھلوان	نُسيج
ط	مُري (۲) شراب - ماحبت -
طبل (۳) ڊمل - ڏڪڙ - طبل	شوق - سڪ
وڃائڻ = خوشي ڪرڻ - فخر	مُمن (۳) مارڻ جو ٺھار - انجام
ڪرڻ - وڌائي ڏيکارڻ	سڌ - واعدو (۵-۳۱)
	مُمامي (۳) هندو فقير (۱-۲۱)
	(۲-۳۲)

لٺ يا لڪڻ (۲۰-۲)

(۲۱-۱۰) (۳۱-۷)

ڪالينڊر (۵) گاني اُن جي

ڪَپڙ (۳) ڪپار - سي -

ڪنارو - جبل

ڪَپڙ (۳) ڪپڙو

ڪَٽيُون (۱) ست تارا - چڱو

تارن جو

ڪَڙ موڙڻ (۱) ڪنارو ڪرڻ

لهڻ

ڪَرمي (۳) ڪرم يا بهرائي

ڪرڻ وارو - چڱي ڪرم يا

نصيب وارو

ڪَڙهڻ (۲) سڙڻ - جوش کائڻ

ڪَس (۹) ڪس - پسند -

خيال ۾

ڪَڪڙ ڪُٽ (۵) ڍل جي ڪُٽ

ڇڙ - حصو - رنج

غ

غشي (۳) مائٽ - ڏک - شادي

جو صد

غير گمان (۵) شڪ گمان -

بهو گمان - ڪاڙو ۽ مونجهارو

ق

قنائون (۵) تپڻ جا پردا جي

تسڻ وانگي ڪم ايندا آهن

(۳۵-۲)

قنديل (۱) جهاز شمعن ٻارڻ جا

(۳-۲)

ڪ

ڪاڙي (۱) فقير - بنيادي

ڪاڪ (۱) نالو ماڪ ۽ ننڍي

ٻانهري جو جعي مومل رهندي

مٿي - ڪاڪ جو ٻاٺي

(۱۹-۲)

ڪام (۳) ڪم - مطلب - مدعا

ڪ	ڪڪورچل (۲) رنگچل - گاڙهو ٿيڻ ڪڪوري (۱) گاڙهي
ڪڙي (۳) سڄي - ڪڙي (۲-۳۰)	ڪڪڙ (۲) ڪڪڙ جي پٽڙي - ڪڪڙ ۽ ٿورڙو مٺو ۾ وڃي ڪل (۳) ڪاٺار - مٺو
ڪڙپ (۲) دٻڙ - جنهن ۾ ڪڙي ڪڙپا وٺڻ کان اڳي وڃي ڪاڙهيندا آهن	ڪمالي (۲) پوري - سڄي - ساري ڪڪڙ (۲) ڪڪڙ - لڪي هاڻو ڪڪڙ
ڪڙي - ڌڙ (۲-۲۱)	ڪور (۳) وڏ - ٺڪ (ڪورن مان) ڪنارو ڪپڙي جو - بتي - رنگ
ڪيرول (۹) ڪپڙي قسم جي دل يا پوڙ	ڪوٺر (۳) ڪنول گل - ٺوٺو مڪڙو سرهو گام (۵-۱۹) (۲-۳۰) (۱-۳۰)
ڪيرئون (۱) ڪير ڇڏيون - ڪير ٿي ڇڏيون - وٺڻ جو قسم	ڪهڪ (۲) ڪهڪاڻ - اينالو رڻج - ڌڪ ڪهڪيت (۲) حقيقت - خبر
ڪي	
ڪاروڙي (۳) موالِي - مست - لشئي - جوگي فقير - نانگ رندڙ (۵-۱۹)	
ڪچر (۳) خوبصورت زال	

گجنيل - گجويل (۳) مجاز -
حسن - ظاهري - ونهن -
نازانداز

لانگونيو (۳) لانگوني وارو -
جنهنديو لنگ ٲڏل هجي -
فدير

گگهو (۶) هروچا طين جي
پوشاڪ - وڏو پھراڻ

لاهه (۵) سٺ - چال - ميل -
لاڙو (۱۹-۹) (۲۱-۸)

گوچرو (۶) گچر زالن جي
رمن جو

لپاٺ (۲) جيات (پارسي طماچر)
لپيٽن (۲) ويڙمن - ڍڪڻ -
لڪائڻ

گڻ

گولئي (۶) گولائي - ساڳي
گوٺ جا

لچاڙون (۸) شرمنديون
لڪه (۸) ذرو - ٿورو (۲۰-۳)
(۲۹-۱)

گهر

گهوٽيا (۶) گهوٽ - ورد - وار

لوٽو (۲) لوسيو - کاٿو - ساڄو
ٿيو - ويهراڻ ٿيو (۲۰-۳)

ل

لاڙي (۸) ريشمي ڪٽڙو - پٽ
جوهينگير - اڙي

لوليس (۱۹) ساڙيس - چلائس
لوٽو (۲) ٻڙ جو پاسو - ڪن
جو پاسو

لاٽ (۳) جا شي لائجي يا
مکجي - مٺي - محبت -
لاٽو

م

مالها (۳) مٽڪن جو مار - تسبيح

موريا (۸) گام وانگي دري
چارا - پيدا ٿيا
مهارو (۱) پردو - ڪٽ جو پردو
ڊڪيل چيرڪو

ميتل (۲) ڊڪل - مٿان پوڄو
ڏهن - جئين فرمي جا اکر
ميت سان ڊڪا آهن - ڦٽ
چٽاڻا

منهندرو (۱) راڻي جي ذات -
راڻو (۱۹-۵)
ميو (۹) متارد - ٿلڙو

ن

ناڪيلو (۵) ناڪيلي
نراو (۳) نر - مرد - گهوت
نرجا (۸) بيشمر - ائريٽن کان
پري (۲۱-۲)
نڪ نرجائي (۸) بيشمر -
بيحيائي - جٽ - نظريحت

ماموئي (۲) گهاٽو - آهي مالو
جي مڪڙي مثل جوگي جو
رڌل گوشت کائي مست ٿي
پيا ۽ مخفي اسرار ڪشف
ٿي ٿين جنڪي ٿي جي حاڪم
مارايو ۽ انهن جون - سجون
پيشگويون ڪنديون ۽ بيت
ڏينديون ديون

مالو (۲) انگل - آر - ناز نحرور
ماهه (۳) چنڊ
مسٽر پارا (۳) مصلحت وارا -
اڏا - عاقل

مڪٽ - منگهٽ (۳) ڇٽ
گهوت جي مٿي تي رکيل يا
بڌل شي (۲۱-۲)
منيمر (۳) منور - نور وارو -
روشن - چمڪندڙ
موالي (۲) مست - نشي -
شرابي

ردنق دارد	اڪون (۳) خرائدون - جنهون
ورونهن - وروڻهن (۵) سڪن	باطلي جو ڪڏن - نوردن
پنهجي منهن گذارڻ -	اڪون (۳) تهر اڪون
فڪر ۽ گشتي ۾ رهڻ - وندڙن	لعي ويا (۱) لهي ويا - لڙي ويا
وسهه (۹) رينامه ڪر - قس	لياو (۲) انصاف - عدل
آمي	ليس (۲) خيال - اڏيا - سينگار
وڪر (۵) دڪار - دڪ -	ليس (۲) ڏند - جواني - هڪائي
عيب - بيماري - پريشاني -	واجهه وجهڻ (۵) راجهائڻ -
ارمان	ڪرڻ - تيارڻ
ونهو (۱) مرد - پتار (۶-۹)	واسينگ (۲) نانگ - وار -
(۱۹-۲۳) (۱-۲۳)	زلف
ونگهيٽو (۱) ويٺگس -	واسي (۳) خوشبو اٿارڻ -
خوبصورت - سهڻو - سينگاريل	سرهو ڪرڻ
وهه (۲) ڏڪر - نيهن - محبت	وامو (۴) واس ڏيندڙ - پوئر
ولوا (۹) مڪدم - انهي دير	وامس ورنئون (۵) خوشبودار
ولوا ڪپ (۲) پيرا ڪپ - حيراني	رحمون
دنيا ترڪ ڪرڻ - اڏاس	وداع (۳) موڪلائي - الوداع
	ورنار (۳) درن ۾ رنگ دارد -

اڄهڻ (۲) گهٻڻ - ڦرڻ - ڇڻڻ
گڇڻ - مارڻ (۲-۲۱) (۱-۲۶)
(۱-۲۷)

اوڻيون - اوڻيون (۲) ٻاڻيءَ
ڇون ڪليون - نڀڻيون
سانداريون

اويهي (۳) انهي طريقي جو
ماڻهو جنهنڪي سڌي خدا کان
هدايت ٿئي نه سگهن مرشد
دلڻ سان، چڻين اڏيس ڦرلي
کي ٿي مٿي -

ب

باهوني (۹) ننڍڙي ٻاهر -
دونهن

براد - براد (۹) سند - روزي
چڻج - ڏڏ - خوشي - چڻج

ٻرڻ (۹) ٿاڻو
پريان (۱) پڳل - ٻاهر نبي
سيڪيل - سڙيل - جليل

هه

هالاري (۲) مالار جو - هالن
جو - گاڙهو

هاها هو هڏيس (۲) شور - شوا
هنس - هوڏ هوڏ - نهايت
خوشبودار

هول (۲) ڊپ - خوف - هيٺون

۲۰- سر کاهوڙي

ا

اند (۳) - دوز گداز - بگهرڻ

آراڙان (۳) گهائي جهنگ مان
وڙهندا -

آرڙاهين - آرڙهين
گرم موسم

آڙي (۳) اڙ ٻڏي - اڙ ٻڏل

گالهه - سواء ٻڏڻ جي - سواء
ٻڏ يا سمجهڻ جي

علم	بَصِير (۳) ڏسندڙ - بصيرت وارا
پُر (۳) افسوس - ارمان - هل	دل جي اکين وارا
طاقت - زور	بُعد (۵) دوري - پراڻو پنڌ -
پ	(قرب جو ضد)
پڪاڻا (۱) پرڏل (۲.۱)	بُغض (۵) ڪينو - دشمني -
پُور (۳) خبر - واقفيت	حُض
پُور (۱) گهمڻ - ڳرڻ	پڪيا (۴) بيڪ - خيرات
ت	پُکري (۹) جهولي - گهوڙي
تُل (۱) برابر - مت	فهرن جي - زنبيل
تمام (۱) پورو - نيست ناهو -	لِي يَبْصُرُوا لِي سَمْعَ (۵) حديث
زبون	قدسي جو ٻاڳو يعني مونسان
ت	ڏسي ٿو ۽ مون سان ٻڌي ٿو
تَمَنّا (۱) منجهون هارڻ - روئڻ	لِي اُمتي وَبِي بِنطَق (۵) حديث
گهوڙا گهاڙڻ	قدسي جو ٻيو ٻاڳو - يعني
پ	مونسان هلي ٿو ۽ مونسان
پُڪ (۳) چڱي غذا - چڱو ڪاڌو	گالهائي ٿو
جماعت	ب
	پُڌ (۱) - منجهر - عقل - دوش -

ڌ

ڌ ڌ ڪرڻ (۱) ڌ ڌ ڪرڻ
ڌ ڌ تي گذران ڪرڻ
ڌ ڌ ڌ ونگر نوڻ (۳) جبلن جا
جاڙ ڇا ڇا - مٿيان ٽڪر
مٿيان ٽڪر (۱۲-۱۳)

ڙ

ڙ ڙون (۱) روم - جبل
ڙون (۳) پٽي - خاک

س

سا لپڙ (۳) گذريل ڏينهن جي
يادگيري - سڀيت - تياري
سڀرڻ
سڀ (۲) ٽانگ - نقصان -
اهنج - ايڏا
سڀ (۱) ٿانو - ڪيگر - لوڻا
سڀ - مولهپ (۲) واقفيت
مدايت

پٽ (۳) پيالو - ٿانو - پٽ جي
ٺولي (۲-۲۱) (۲-۲۱)
(۱-۲۲)
پوڙب (۳) (۳) پوندو - پوندي
جو ماک (۲-۳۲)
پورٽ (۳) پيچرڊ - رسر
(۱-۲۱)

ج

جا بان (۱) بيا بان - بر - پٽ
صحرا
جنگ (۱) پيادر - پير

ڇ

ڇ ڇ - ڇ ڇ (۱) نهايت - انت
(۲-۲۱)
ڇهرن - ڇهرن (۱) پرا پرا
ڌرا ڌرا (۲-۲۲)

ڍ

ڍلق (۱) گودوڙي (۲-۲۱)

(۳) ٽڙليون - جانورن لاسائڻ

جا اوزار جي شڪارين وٽ

رهندا آهن - دام

ڪمان (۱) ڪٽان

ڳ

ڳهلو (۱) ڳهلو - پورڙو - اڻ

مجهو - بيمقل

ل

لاڪان (۱) جتي يا جنهنڪي

ڪوبه مڪان نه هجي -

وحدت جي منزل - لاموت

(۱-۲۱)

لدا (۱) لکيا

لکيا - لکيو (۱) ڏنا - ٻي

ڪيا - معلوم ڪيا (لکڻ)

(۲-۲۵) (۱-۳۱)

لنگا (۲) لنگڙا - مندا (پارسي

لنگ)

ميڪڙو (۳) ميڪندڙ (۱-۲۷)

ڪ

ڪهري (۳) غلظ پير يا پيچرو

پيرامي - گيرامي

ڪرڪڻ (۳) آهستي آواز

ڪرڻ - ٻولي ڪرڻ (۲-۲۵)

ڪرڻدان (۳) غلظ رند يا رستي

مان - نه سڻڻ رندتان

ڪڻڪي ڪمالڻ (۳) ماهر وڙهڻ

ڪندڙ (۱) ڪوندڙ - چوڪر

جوان ماڻهو

ڪڻڪڻ (۳) آهستي آواز ڪرڻ

ٻولي ڪرڻ (۲-۲۵)

ڪوٽ (۳) غلظ واٽ - پيرامي

گيرام - اوچو

ڪوڙڪ ماڻهين (۳) ڪوڙ

ماڻهن جو

ڪوڙڪون - ڪوڙڪيون

۲۱- سر راهکلي

نوسن (۱) لهڼ - کابڼ - پچڼ

م

مصلحت (۲) مصلحت - ملاح

مل (۱) دت

و

ور (۳) مر - پلي - چگي - شل
اټين مچي

ورچڼ (۳) دمن

وله (۱) کلي هوا - سردې -
دد (۳-۳۱)

هر

هرا (۲) نازيون يا سايون شيون
مريون - پتل - سپکي -
هرشي

هو (۱) مو - خدا تعالي (عربي)

اچارې (۲) نشان وارا - بارن
وارا - کس دلااديس (۲) جوگي قهرن جو
سلام - بندگي - نيازأر (۲) رضا - خواص - قرب -
جام - اڱل (۲-۲۶)

آرامان (۱) آرام کان

آسائو (۲) سکيا - آسائس وارا
آس يا آميد وارا

آلايشان (۹) آلايش کان -

کدورت يا ميل يا گندگي

کان - پامدي کان - پوچڼ کان

کس يا کت کان جاسون

ر مليل رهندي آهي

آلود (۹) آلوده (پارسي) آلوده

آلودل . مليل

آب (۷) ابو - بي - بابو (عربي)

ري سار يا سنهال - بيخبر (۳۰-۳۱)	اَبْنَا - ابيثا (۱۰) بيثا - فامر رما
اَسْكَه (۷) (۸) بيداري - اوجاگو بي آرامي - بيخوابي	اَبْ سَرَا (۱۰) اَب سنوان - آسان سان يا انجي برابر -
اَفْزُود (۹) زياده (پارسي)	اَسَان جاسيرُ کندا - لئي
اَلَّذِي لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ (۱۰) قرآن (سوره ۳۲) مان - يعني الله تعالیٰ پنهنجن ٻانهن سان لطيف ڪندڙ آهي -	سيران - موشن ڪري اَپِيڪ (۹) يعني پير - اُلي مٿن پردي معنيٰ جو ٽڪر ڪرڻ
اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ (۵)	اَچنگارون (۱) رڻن جو ڏانهن اختياري (۱) سندن اختياري اختيار يا پسند ڪن
قرآن (سوره - ۲) مان - يعني الله تعالیٰ ايمان وارن جو دوست آهي ۽ انهن کي اُڻندڙ آهي کان ڪڍي - وڃڻي ۾ ٿو آلي يعني هدايت ٿو ڪري	اَدُوها - اَدُوها (۱) اَدَمَان - جوش
اَلْاِيْمَانُ بَيْنَ الْخَوْفِ وَالرَّجَا (۱) حديث - يعني ايمان خوف ۽ اُميد جي وچ ۾ آهي	اَدَ لَکِيُون (۹) اَدَ موريل (اکیون) اَدَ بند ٿيل
	اَرَجَ (۱) اَرَجَ - پري - ۱۵ ر بزار
	اَسَارُو (۲) بي سمجهه - بيويلا

حديث - يعني تحقيق خدا
چڙهو يا مڪ آهي ۽ ڏکڻائي
يا اڪڻي کي پسند ڪندو
آهي (۱-۲۷) (۱-۳۰)

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرِّزَّاقُ (۱۰) قرآن
مان - يعني تحقيق خدا تعاليٰ
وڏو رزق پويائيندو آهي
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (۱۰)

قرآن مان (۲ ۽ ۳ - سورة) -
يعني تحقيق الله تعاليٰ
نيڪي يا احسان ڪرڻ وارن
کي دوست ٿور ڪي

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ (۱۰) قرآن مان (۲)

سورة يعني تحقيق جيڪي
ايمان ٿا آڻين ۽ چڱا ڪم ٿا
ڪن (تڪي بهشت ۾ جاء
ملندي)

إِنَّ الَّذِينَ قَتَلُوا الْمُؤْمِنِينَ (۱۰)
قرآن مان (۵ - سورة) يعني

لُحِبَّ لِلَّهِ وَالْبَغْضُ لِلَّهِ (۱۰)

حديث - يعني دوستي ۾ خدا
ڪارڻ گهرجي ۽ دشمني ۾
خدا ڪارڻ

لِعِشْقِ نَارِ اللَّهِ إِذَا وَقَعَ (۱۰)
عربي قول يعني عشق جڏهن
ظاهر ٿئي ٿو تڏهن خدا جي
پاڻ آهي

لغت (۹) محبت - دوستي
لِقَوْمٍ أَخِ الْمَوْتِ (۱۰) حديث
يعني لند موت جو ماءُ آهي

لَوْهَيْتَ (۵) الله ٿيڻ - خدا
جي ذات - خدا

ليو (۷) سَت - ٿيڻ
اميس (۱) پنڌ ڳي - سڀوا -

خدا جو مڪڙو منڊڪو نالو
نَان (۹) مست - سمجهه کان
ٻاهر

لِ اللَّهِ وَتُرِيبُ الْوُتُو (۵)

اونائڻ (۱) ٻڌڻ - قبول ڪرڻ زاري ڪرڻ - منت ڪرڻ (۳۰-۳)	صاف ۽ آهي مومنين جي آرامش دلن ۾ اِنَّ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ (۱۰) قرآن مان (۶۷)
اوپر (۷) پوريت - آڏي رات جو	سوره - يعني صاف ۽ آهي پنهجي رب کان ڇڻ ۾ تنهنجي لاءِ بخشش آهي
ب	آندو هيان (۲) اندو آڻي ٿي ذڪر من کي
ٻاجهه (۲) ٻاجهه يا رحم اچڻ ڇڏڻ	اِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ (۱۰) قرآن مان (۲۹ سوره)
ٻجهه (۹) ٻجهه يا رحم اچڻ مغني ڳالهه	يعني مخلوق صبر ڪندڙن کي اجر يا انعام ملندڙ
ٻوندي ٽن ٻڌڻي (۱) وڃندي هنن ٻڌي	اوچڻ (۵) مٿان ۽ ڪرڻ جو ڪپڙو - چادر
ٻرو (۲) ٻڌ - اقدر جو جوش (۲۲-۱)	اوچو (۱) عاجز - نه ٿي سگهندڙ - منجهيل - هيران
ٻهڪڻ (۱) ٻهڪڻ ۽ چڻ ٻهڪڻ وارا - ٻهڪ - چڻا - احسان ڪندو - بهادر (۳۱-۸)	وسر (۷) اڻ هوند - مصيبت - ڏک

پ

پت پچی (۱) پردی، منجھان

پرہیرمان - اندران کدی
پامر کمرپڑک کرٹ (۹) پڑکن - دور
سان ہرٹپوگٹ (۷) کاڈو - طعام - لذت
چرچوپوگی (۲) خوش ٹی - راضی ٹی
پون (۲) جاء - دھڑ جو مندپیٹر (۹) کام - سٹ - گوڑ -
سورم (۵-۱) گھرچ

پینگ (۹) سچا - سکتا - سواہ

کنین سامان جی

ت

تابع (۲) تابعدار - فرمانبردار
برہد

تاڑ (۷) تاڑی

تاڑی ہٹٹ (۷) ہکو انجام
کرٹ ہکو لہرا کرٹ
جٹین وری نہ قریتا کٹ (۲) (۳) چڈن - ترک
کرٹ

تائب (۳) توبہ کندڑ (۳۳۰)

تھقیق (۵) حقیقت - حق چوٹ

تڈو (۲) فرش - مندر - مکان

تُرکُ الدنیا واجب (۱۰) جدہٹ
یعنی دنیا کی ترک کرٹ یا
چڈن واجب آہیتسا (۲) تسبا - فافا - بکون -
ڈکر (۲-۳) (۳-۳۲)

تعلق (۳) واسطو - گنڈ (۲-۳۲)

تفکر (۵) فکر کرٹ - ولاچار
خیال جمانٹ

تکبیر (۵) مت - وڈالی

تکبیر (۵) اللہ اکبر چوٹ

(یعنی خدا وڈو آہی) (۱-۳۰)

کان - تو وٽان	گندون پائڻ (۳) چڪي ملائڻ
پاڻ (۱) خودي - مستي	چورڻ چڻين بازگر بعلين کي
پٽوڙڻ (۲) رائج - ملاڪ	چوريندا آهن
ڪرڻ	توشو (۱۰) سر - آذوقو
پڇڻ (۸) وٺڻ - پوڄڻ	ٿيرون (۴) مندن جي زيارت
پڙپارڻ (۳) حڪم ٻڌا آڻڻ -	جي جاء
رسم پوري ڪرڻ	وٽ
پرواسي (۱) پروستي - رهاڪو	ٿڳو (۹) ۱۵
ننڍل - رسم وارا - مسافر -	توڙڻ (۳) چڻڻ - پڇڻ
پروياڻين (۱) صلاح مصلحت	وٽ
ڪن - حال اورين (هريالڻ)	قواب (۳) اجر - بچ (گندم جو
پسماندي (۹) هٿ تي زميل -	مد)
پوءِ ئي بيل (بازي) يا نه ندي	پ
پس = ماندي ڏس	پاڇي (۷) بچت - باقي - آذوقو
پسين (۹) پس - ڏس - پڳير	پاريان تو (۸) ٽينجي ٻار کان
پسينو	ٽينجي طرف کان
پنجڻي ڪن پورا (۱۰) پنجڻي	پاسيان تو (۸) ٽينجي يا - ي
وقت عبادت جا ادا ڪن	

ف

فَیج (۷) د - چیر - جھک - جاک	پنج کٹی (۲) بکيا - بکر) خیرات - در در تان کٹان بدن تسم جوان - آن جي لب یا مٹ
قُرهي (۴) فرمي - پتي - مچني سقی پڑوں جي	پنڈ (۶) پاڻ - جند - پنہنجو نفس
قوگن (۲) قر - مود - اور - گل ترجو مکڑو مشور دن	پھچل پارٹ (۲) برابر ڪرڻ وہر دن
قوگي (۲) قوگ - جھڑا - سکتا کل جھڑا جنهن ڪوہ مغرہ مچي - ڪوڑا	پھو (۷) ماٹھو - خلق پیتھر (۹) پر پھر - دوست - محبوب

ج

جَٹ - جاتا (۲) زیارت (۲۱-۵) (۳۳-۲)	پیتا (۶) ہیٹ ہ - اندر ہ پینا (۶) گھڑیا - داخل تھا
جَٹ (۱) زیارت لاء - زیارتي تہرت ڪندڙ	پین (۶) حوین یا تلائن ہ پیناٹو (۶) ہندڙ
جاڑ (۹) اجاو - مفت - ہی سب نہر واجبي (۳۰-۳)	پیٹ (۶) اندر نہٹ - حشر ڪرڻ - اندر ہ حل ڪرڻ

جزا يا گندڻ	جاڳڻو (۸) مجلس ڳائڻ جي -
جز (۱) جزو - ڀاڱو - ذرو (فضل جو ضد)	جاڳڻ - بهداري
جزاء (۱۰) عيوضو - بدلو - انعام	جاڳوڻا (۲) (۴) (۶) رسا جي
جزاءُهمرُ عندُ رُ بهرُ جدا ت عَدُن	نانگا فقير مڻي کي ٻڌندا آهن
(۱۰) قرآن مان (۹۸ سورة)	داني جا ۱۵ ڳا
يعني مذهبو عيوض سندن رب	جامع (۵) وڏي مسجد جنهن
وت بهشت جا باغ آهن	جمعي نماز پڙهندا آهن - مسجد
جزو (۱) جزو - ڀاڱو - ذرو	جامير (۲) شهر جو ناو - اجمير
(ڪڍڻ جو ضد)	(۹) لهرت جي جاء - ناني -
جس (۲) شاهاس - آفرين	دوارڪا
جسو (۵) جڻو - جس - بدن	چاندي (۹) ويندي (سرائڪي)
جڳاڻي (۱) جوڳ - بهائڻ لاءِ	جڳروٽ (۵) سلوڪ جي ٺي
جندجير (۵) زنجير - حجاب -	مدرل مطابق حقيقت جي
بردو	جبروتِي (۹) جبروت جي منزل
جندا (۲) اي جند - اي لفس	کي بهتل
اي جس - زنده - جڙو -	جڙج (۹) ڌو
انسان - بندو	جڙا ريگن (۶) جذال - بي عقل
	ناجتي
	جڙائڻ (۲) سامان ٻڌڻ - ڏيڻ

ج

جائنائون - چنائون (۱۲) جگون
ویل وار

چرائجڻ (۲) چيري يا بامر
سڙڻ يا لڻجڻ

چندڙو (۷) چندڙو - چند -
چمر - ٻار

چوڙڻ (۲) وڻڻ

جهر

جهيڙي ۽ جهيڙ (۲) آهستو آهستو
مالو - ٿورو ٿورو ڪري

چ

چاٿ (۸) جيڪي چٽاڻهي -

لذت - سواد - عشق يا سورن
جو سواد

چارو (۹) رستو

چاڙهالو (۹) آهرڻ - جڙهڻ

جنگ (۱) بهادر - جوان مڙس -

مڪڙي قسر جا فلير (۱-۲۰)

(۵.۲۱) (۳ ۲۳) (۱۰۳۶)

جنم (۹) حمالي - گذران (۱۳۱)

جنين (۹) ماو جي پٽ ۾ ٻار -
گپ (مري)

جونا (۲) ڪوڙا (مندسائي)
(۱-۲۳)

جوپ (۶) مٿو - گهڻو - حال
۵۱۳

جوڙ (۸) بست - قطار - جماعت
مجلس

جوڳو (۲) لائق - مناسب - پورو
جڳا لهندڙ

چها (۲) چها - جهڙا

جھارڻ (۶) پوڄڻ - سلام ڪرڻ

خيرات ڪرڻ - خيرات گهرڻ
منگڻ (۳-۲۳)

چيلو (۹) مريد - شاگرد - گردو
جو چاڙتو

چيلهيو (۱) ڪمربند - چيله
کي ٻڌڻ جو ڪپڙو يا پتو

ح

حال (۱) محوئي جي حالت -
وجد جي حالت - حقيقت

حرم (۲) ڪسي جو گهر -
زيارت جي جاء - حضور

حس (۹) جهڻ - جهڻ سان معلوم
ڪرڻ جي قوت - حواس

حسيني (۱) هڪڙي قسم جا
فٽير

حلم (۸) تحمل - صبر - بردباري
جادو (۶۳۱)

خ

خادم (۷) خدمتگار - مريد
خاطي (۳) خطا ڪندڙ - گنهگار

چرخ مارڻ (۹) ٿيري ڏيڻ -
خيال ۽ خودي وڃائڻ - هٿ
وڌائي ترڪ ڪرڻ

چوڻ (سورن جو) (۱) سور ڪاڻڻ
سور سهڻ

چقمق (۱۰) پھڻ جنهن مان لوم
هٽڻ سان پام نڪرندي آهي

چڪر (۲) (۱) هڪڙي قسم
جو گول وڃندڙ هٿيار

چمڙا (۲) (۱۰) چم جا ٽڪر -
ڪمربند - چم جا پتا

چوڻو (۲) چيلهه کي ٻڌڻ جو
ڪپڙو - لانگوٽو

چورا (۱۰) چور - پرڙا پرڙا

چوگان (۲) ميدان (۱-۲۵)
(۵-۳۱)

چونچو (۸) اکه ٻوٽيل - چچو
مکڙي وانگي بند ٿيل

جي ڊچ وارو رستو	خَر موسي مَعَقًا (۵) قرآن مان
دُکيا (۹) دڪي - دڪر وارو - درد بند	(۷ سورة) يعني حضرت موسي بهبوش ٿي ڪري پيو
دنگ (۹) حد - نشان - رستو	خُشنود (۹) خوشنود - خوش - راعي
دنگ دڙو (۹) زبون ٿي پير مڻا - ٺڃڻ - دنگڻ - دڙها مڻا	خُشيت (۱۰) ڇپ - ڇڻ (مري)
دني (۹) دنيا	خُلي (۹) گجهه - اندر
دوارڪا (۱) هندستان ۾ مڪڙو شهر هندنجي ٺهرت جو	خُمر (۹) شراب - مستي محبت جي - علق
دوگه (۲) دوغ - ڏونرو - ڏڳا گوشت جو ٺڪر - گوشت	خواندي (۹) پڙهيل (پارسي) خوشنود (۹) خوش - راضي
دهي (۲) ڏڏ - ڏونرو - دهي جسر - بدن	خوء (۱۰) ماد
ڌ	ڌ
ڌاڻي (۳) ڌاڻيون - ڀاڳل ان	ڌاڻرو (۱) مڪان - ڌڻار
ڌاڻورو، جي بوجا محل مندو ماڻهو چٽيندا آهن	ڌرتي (۲) اندر ٿي - اندر گهڙي - ڊڙ - اندر
ڌڙڪيون (۱۰) گودڙيون	ڌرو (۹) رستو - لنگهه - جبلن

ڍ

ڍانگ (۲)، (۲) غلات - ماڪ
 جا صبح جي مهل پوندي آهي
 جڏهن ماڻهو کي سعي گهڻي
 ٿيندي آهي - ست - ڏلي
 ڍانگ ڀري (۲) (۲) ڏهرجي
 وقت - سج اُڀرڻ مهل - ماڪ
 جي مهل

ڙ

ڙام (۲) منڊڪو خدا جو نالو
 ڙامکلي (۹۱) ڙاگهي يا سر جو
 نالو
 ڙباغي (۵) اصل چئن مصرعن
 جو شعر - معي گهجهارت -
 مخفي ڳالھ
 ڙبوءَ (۹) کسيل - چڪيل -
 ميرابل - باليل (پارسي رپون)
 رڱين - مولهين (۲) رڱيلن
 پڦڪن وارن - رت جي رنگ

ڏوڏيا (۶) ڏوڏيون - لانگوتا

ڏوپ (۲) (۹) داس ڏوپ جهڙن
 نه گنگر لوهاڻ وغيره

ڏوڏا (۵) تاندا - ٻاهر ٻاريندڙ -
 ڏوڏيندڙ

ڏوڏاڻي (۹) ڏوڏن وارا - ٻاهر
 ٻارڻ وارا

ڏ

ڏک ڏيڻ (۲) سينگارڻ - ظاهر
 ڏيڻ

ڏنڊ (۹) ڀڳ جي قلمرو ڄاڻيندا

آهن - ڏنڊا - ڏکا

ڏها (۹) ڏينھان مهند ڏها =

مهند ڏينھان يعني آخرت ۾ يا
 قيامت جي ڏينھن

ڏهڪڇڻ (۹) ڊڇڻ

ڏيڻيارا (۹) ڏيڻ وارا - ملاقاتي
 دوست

جڙڻ پتڪن ڌارڻ	لُس لُس - گنگو - آوار -
رُجاست - رجاست - رجوعات	هولي (۲۵-۲۶)
(۷) رجاست - آمدرفت مالهن	روچي (۹) روزي - رزق -
جي (مري)	حاصليت
رُج (۸) ڇو	رُوش (۵) ملت چلت - چال
رُجڻ (۹) مشغول ٿيڻ - رڌل	روڻ (۷) مرض - بيماري -
رهڻ	خلل - خراب ڪم
رُخصت (۱) موڪلائڻ -	رُون (۵) وهڻ (هلوچڪي)
موڪلائي جوڙت	ريگڙ يارا (۶) رنگ ٻاڙي سان
رڌا (۵) چادر (مري)	ريل - ريلوي
رُضا (۵) رضا - تقدير - راضي	ريگڙ يارا (۶) چيلن گودڙين ۾
ٿيڻ - رب جي خواهش تي	دلن ڌارا - فقير
خوش رهڻ	
رُضي اللہ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (۱۰)	ز
قرآن مان (۵ ۽ ۹ سورہ) -	زاهد (۱) برهمڙگار - خدا پرست
خدا انهن مان راضي آهي ۽ هو	زود (۹) جلد (بارسي)
مديجھانس راضي آهن	زهد (۱۰) برهمڙگاري -
رُلا (۶) وڏيون رليون - گودرا	خدا پرستي
رُڻ ڇڻ (۹) آهستي ڳالهه بولڻ	

س

سُرڇاڇ (۲) مٽي جا ڇٽ -
سردار

سُر (۱) سنڌ جي اتر ڇو ملڪ
پنجاب

سُر (۹) رستو - مڻو - نشان

سُرير (۸) چنر - بدن

سُرِين (۱۰) حاصل ٿيڻ

سڪيا (۹) سڪي - سڪيو - سڪر

دارد

سَنَ (۱۲) واسطا - تعلقا

سَنڱڙيون (۱) سَنڱڙون (۹) ننڍا

سَنڱ جي فقير ڪٽندا آهن - سَنڱ

جي جوگي وڃائيندا آهن

سَل (۷) سوراخ - لٽ - زخم

(۲-۲۵)

سَلَاء (۳) سَلاءُ - ٻڌاءُ - سَل -

ڏس ٿي

سامڙيا (۲) اڇي سامي

سانڀيٽل (۸) ملهائڻ - هورد

ڪرڻ - سنهالڻ - ڏسڻ -

دلر - لاندڻ

سايهڻ (۲) سڀڻ ٺهڻ ڪرڻ

سام ڪٽڻ - چڪڻ (۲۱-۷)

سَپهرئي (۱) - پهرئي

سَتر (۱) پوش - ڍڪ - پردو -

اوگهڙ ڍڪڻ جو ڪپڙو -

جملهر کي ٻڌڻ جو ڪپڙو

سَستگر (۳) مدد ڪو نالو خدا

جو - سچو ورشد

سَفتائون (۲) سامان - اسباب

سَهاڻي (۲) جوڳي - جي

سَهاڻين وانگي سر ترڻي تي

رکيو وڃي

سَڌائڻ (۲) حرم ڪرڻ - سد وارد

ٺهڻ

سُلَٽا ٿون (۲) ڏيئون - ڏاڏو
ڪيائون - سڀيائون
سُلوڪ (۹) صرف - حق جو رستو
طريقت
سَماع (۲) راڳ - ڳائڻ (۱۳۳)
سَماء (۵) سماءي - ٺهي - ڳڙهي
سَنان (۹) وهڻ هندن جو -
نسل ڪوڻ
سَنرو - سَنرا (۲) خوش - سرهو
(۲۱-۵) (۲۱-۹) (۲۵-۳)
(۲۸-۱) (۳۱-۲) (۳۳-۲)
سَنڪڻ (۱۰) ڇڻ
سَنڪ - سَنڪي (۲) ڪوڙ، جو
هندو فقير وڇايندا آهن
(۲۱-۸)
سَنڪ (۲) سَنڪت - جماعت
سَنگا - سَنگها (۳) حمل - پيٽ
پلجي نروڻ جي جاء - سَنگ
سار - گڏ

سير (۷) رستو - رات

سيلهي (۹) (۲) ڏاس جو رسو

جو فقير مٿي کي ٻڌندا آهن

گاني جانورن جي گچي جي

ش

شرع (۷) شريعت - شريعت جو

حڪم - انصاف (۲ ۳۰)

شريعت (۵) سلوڪ جو پهريون

درجو جنهن خدا جي حڪم

۽ منجهندي شرع تي ملندو آهي،

مطابق ناسوت جي

شڪر (۲) ٻيٽ (پارسي)

شمشير (۲) توار (پارسي)

شومت (۹) شام - شومي -

خراپي - سزا

ص

صاهري (۴) مهربان - ڏکڻ

تي مهربان

ض

ضلالت (۰) گمراهي (۱-۳۳)

ط

طلاق (۵) زال کي شريعت

موجب ڇڏي ڏيڻ - نڪاح

جي بند کان آزاد ڪرڻ

طَلَبُ اللَّهِ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ (۵)

خدا جي طلب سڀني شين کان

پهرين يا اڳي آهي

طَلَبُ اللَّهِ كُلِّ فَرِيضَةٍ (۱۰)

خدا جي طلب سڀني فرضن

جو مجموعو آهي يعني انهي ۾

سڀ فرض اچي ٿا وڃن

طورسينا (۵) جبل جو نالو

جنهن تي حضرت موسيٰ خدا

سان ڳالهائيو

ع

عارف (۱۰) معرفت وارو - خدا

کي سمجهندڙ (۱-۳۰)

عَدَم (۱) نیست - نابودی (۲۱-۵)

عرفان (۵) معرفت - خدا کی
سجاط

علي - علي شاه (۱) مولای
مشکل کشا (۲۳-۳)

علي ۲ جو میدان (۹) حضرت
علي ۲ جو خاص گن یعنی فقر
فالو - هر آنچه خاص رستو یا
بهروی

عين ثيو (۱۰) معلوم ثيو - ظاهر
ثيو

غ

غبي (۹) هوگو - نادان (یعنی
ای غبی)

غنود (۹) آرام - نند (باری)

ف

فالي (۱) فنا میدهد - نابود میکند
واصل بالله (۳۰-۱)

فَبَصَّرْنَا الْيَوْمَ حَدِيدَ (۱۰)

قرآن (۵-سوره) یوه اچ یعنی
قیامت جي ڏينهن تنهنجي
نظر تمام تیر آهي -

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ

(۵) قرآن (۳-سوره) یعنی

یوه هو (یعنی حضرت مسلم
معراج وقت) خدا کی بن
کمان جيترو ويجهو ويو
بلڪ انهيڪان به نريڪ
(۲۳-۲)

فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ (۱۰)

قرآن مان - یعنی یوه من
له آهي اجر نهايت گهڻو

ق

قال (۲) گفتو - زبان سان
گهالهائڻ

قبله نما (۵) نندڙ داورار جو قبلو
ڏيکاريندو آهي

ک

ڪاٻول (۱) ڪاٻل شور
 ڪاٻولي (۲) ڪاٻل جا - ڪاٻل
 ڏي ويدڙ
 ڪاٻٽ (۳) جوڳي فقيرن جي
 مڪڙي ذات
 ڪاٻڙي (۳) جوڳي فقيرن جي
 مڪڙي ذات (۲-۳۳)
 ڪاڇوئي (۹) ڪهڙو جو فقير
 ڪڇ وٽان يا اوگهڙي ٻڌندا
 آمن - آنگوٺو
 ڪاراٿيا (۶) ڪارا ٿيا -
 ڪاراڻا مڇهه
 ڪارنياڻ (۶) ڪارن مڇهه
 ڪارهيڻ ڏينهن (۲) يارهن
 ڏينهن
 ڪانڊار (۱۱) ٻنيءَ جي ڪنڊي
 رازا - جانور
 ڪبي (۹) ڪهي - ڪڏهن

قتلام (۴) قتل - قتل - ڪهن
 ٻارڻا
 قرب (۵) ويجهڙائي - نردبڪي
 (بعد جو حد)
 قضائي (۹) اتفاق - ان -
 ڪڏهن ڪڏهن - ڪهن
 مڃل
 قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱۰) قرآن مان
 (۱۱۱ سورة) يعني جو تر خدا
 مڪڙو آهي
 قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمْنَابِي (۱)
 قرآن مان (۴ سورة) يعني جو
 تر خدا رحيم ڪندڙ ۽ مهربان
 آهي ۽ انهي سان - پي آهي
 آهي
 قنديل (۲) زنبيل - ڪچڪڙو
 ڪنڊو يا پيالو فقيرن جو
 قيام (۱) قيامت - قور - پي
 اسقامت

کلات - کلات (۱) کلات	(مندعانی کبھی)
سس - ری - محبت - دوستی جا کوڑا (۲-۲)	گٹل (۱) کٹ کتان کرن نکر یا گٹنی کرن
کلپتی (۲) کارڈیل - خیال دارا	گٹ (۹) چیر معاع
گلکٹ (۴) کلپن - بدعقلی بدعادت	کچکول (۲) کشتو - پیالو دریائی ناریل جو، جو فلمر بند لہ کلندا آمن
کُلْ مَنْ عَلَيْهَا فَاَنْ (۵) قرآن مان (۵۰-۵۰) - پی چیکي زمین تي آمن سی فنا تیر دارا آمن	گرا (۲) کولوا کرت (۲) خوشی
کملا (۹) کفو - پیالو (یا کمر لام) کومل - محبوب	گرم (۲) نصیب - قسمت (۲۰-۲۰)
کُنْ قَت (۳) جدجا کن قاتل آمن	گرم (۵) کمر سان - نصیب سان
کن چیر (۳) جدجا کن چیریل آمن	کڑچ (۲) گند کچرو - ککر کلاچر (۲۱-۶)
کُنْ دادر (۳) جدجا کن دریل لڑیل آمن	کشا (۷) چر جا ہتا - رسا ککر (۲) و - چاک - چیر
	کُلْ (۱) (۹) - پی (چرو جو مند) دور - مہر - خدا (۲۰-۲)

(۹) (۱۰) بیالیون - چہ بیون کڈیون (۲) چہرا - کولیون ارطافون	کُن کُنْت (۳) چنجا کُن کنیل یا وکیل آس کُنوتیا (۳) کن وکیل - جوگی
کوز (۸) دگر - دگر	نمیر
کول (۳) طرف - پاسو - کند کیقن (۷) خوشی - خیر عافیت	کوچھو (۱۰) بد شکل - ظاہری خراب - گدلو
گ	کوراٹل (۲) توباکل - وداٹل کویساہیا (۹) بی ویشامیا
کالہا (۲) گڈم جا - گڈم چہڑا	کھا (۲) کھیا - کھڑا
گہری (۳) (۲) (۷) (۹) گودڑی - ہراٹا کھڑا	کھنڈ (۹) خراب بند - ری بند کھین بند نہ - لامکان
گھیا (۸) ملہا	کھینان (۹) کھن کان
گدا (۲) گدائی - پن	کھنڈ (۲) (۱۰) ویرود - کادڑ
گراہ (۲) گرہن - لہو -	کھی - خردی - مٹ
کادر - مانی - نکر	ک
گرداب (۵) کُن - اوڑام	کھائی (۵) رٹازی - رنجائی
گردانل (۵) ٹری اجڑ - معلوم	کدا (جمع کدانوں) (۲) (۲)

ڪرڻ۔ واقف ٿيڻ۔ - - - - - بروزڻ	مور ڪڍڻ (۷) جوڳين جو وڌو برشد
ڳو۔ ڳرو (۲) مندن جو مرشد ڳروان (۶) گريبان۔ پوراڻ جي اندر۔ اندر	ڳو (۳) گفتگو۔ - گفتار - ڳالهاڻاڻ
گلوبند (۱۰) ڳچي کي ٻڌڻ جو ڪپڙو	گڻي (۲) وڻي - گذري (مندسائي)
گڻ (۲) فائدا	گيان (۵) علم۔ معرفت (مندڪو)
گنڊا۔ گندي (۹) رلي۔ کڻي کڏا يا جهني	ڳاڙ (۷) ڳڙي۔ دسي ڳاڙهه (۷) لڏائي
گندي (۹) ڪپڙو	گنڊا (۱) داس وٺڻ۔ پوڻ
گنگا (۲) مندن جي پاڪ ڏي (۲۱-۸)	وٺڻ۔ سڳند وٺڻ۔ سڱهڻ۔ ڳولڻ
گنگاڻي (۳) گنگا ڦير جي نه ڳالهاڻن	گنڊا (ڳالهه) (۹) ڳالهيون باد ڪرڻ۔ اڏرڻ
گودڙ (۹) وڏي گودڙي	گهر
گودڙيا (۲) گودڙي وارا۔ موني ڦير (۱۳-۱۱)	گهر (۵) سڀي۔ عيالت - مڙگائي۔ آس

لَهُوْتُ (۱) لَوُكُ جِي چوئين
مَنزل مطابق معرفت جِي -
ذات الہي

لَهُوْلِيڪُو (۸) لاموت جو

لَأَعْنِ هُنْدِي (۱) زبردست
ڪندڙ - ميت ڪندڙ -
جيئندڙ

لَا يَفُوتُ وَلَا يَمُوتُ (۱۰) حديث
نڪي فوت ٿئي ٿو نڪي
مري ٿو

لَب (۷) لُڪَر - طبع - سواري
ننڊ - روڪڙ

لَقَا (۲) نظارو - ڏيکائڻ - اسرار
لُڪَا (۲) جبل لڪا جو

لِڪ (۹) ڏرد

لُڪَ (۹) ٻانڌائي - درماني
نڪر - انتظار - ڳڻي - ڊڪر

لُڪَل (۹) لڳا ٻو دنيا جو -
حجاب - پردو

گهاٽ گھڙڻا (۱۰) صورت
بنائڻ جيئن سونارا ڪندا
آمن - پڇويز ڪرڻ - رفت
رڻ

گهاٽيار (۱) دورو وٺڻ جهڙي
گھنڊ يا گھنڊ ٿيڻ پٺيون
آمن - گھنڊ

ل

لَا تُحَرِّكْ ذَرَّةً إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
(۱۰) قرآن مان هڪڙو ذرو
به خدا جي حڪم کان سواءِ
نٿو چري
لُڪَ (۲) بيٺڪ - ڇرڇر
(۷-۳۱)

لَهي (۷) لَهي

لَا مَقْصُودَ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ
(۱۰) حديث معنيٰ آخري
جهانن ۾ الله کان سواءِ ٻيو
ڪو به مقصد يا مطلب ڪونهي

م	لُئِي (۵) چوکی - ناطا ئی -
ماٹ (۸) باکے - احسان -	نیاز یا تواضع کری - لمبی
مَازَاغَ الْبَصَرُ مَاطِطِي (۵)	دنگھی
قرآن مان (۴۳ - سورہ) یعنی	اِنْ لَدَاوَالْبِرِّ حَتَّىٰ لِيُفْقُوا مَنَا
نہ نظر نہ لگے ئی ؛ نہ نا فرمانی	تَعْبُونَ (۱۰) قرآن مان (۲ - سورہ)
کیا ئیں	یعنی اومانکی کا ہر چگائی
ماچون (۵) منجھو ماگ -	حاصل نہ ٹیندی جیسے کے
منجھی منزل - منجھی جاہ	اومیں انہی مان خرچ نہ
ماہ (۳) چند - جائدوکی -	کند و جنہنکی دوست ٹا رکو
رات (۲۱ - ۹)	لُئِکَ (۲) لنگوٹو لنگ ہڈی
ماء (۹) ماگ - جاہ - جگہ -	جو کے پڑ
جاہ ہاء	لُؤِی - لُؤِی (۲) لُؤِی - گولہ
مِت (۰) ماری	پیتہ - خرچہ - صرف کرٹ
مُج (۹) نوئی - سرجنمان	بھس کرٹ (۲۱ - ۶)
کتی رسا جوڑیندا آں	لُؤِا (۱) فریاد - دانہون -
محراب (۵) مسجد ہ قبلی	(لُؤِا تو بیت انہیمان نکتل)
داریات ہ کمان جتی	لینگہ - لینگہ (۹) لیڑ - قالل
امام بیہندو آئی	کپڑی جو لکڑ (۲۲ - ۳)
	(۳ - ۲۵)

کيل - خلاصي طرح ڏنل	مُخلوق (۷) خلق - ماڻهو
مقالان (۱) مثال کان - گفتگو	مُدعا (۱۰) مطلب - مراد
کان يعني آلت کان	مُراقبو (۱) خدا ڏي دل حاضر
مُلاقي (۳) مليل - گڏيل - ملاقات ڪندڙ	ڪرڻ - خيال پهچائڻ - تفڪر
مُلجد (۱) بيدين - خدا کان ڦريل	ڪند هيٺ جهڪائڻ
ملڪوت (۵) - لوڪ جي هي منزل مطابق طريقت جي	مُرتا (۲) ملڻ - گڏجڻ
مُندو (۱۰) ڪٽولو - ڪٽ - وڌي	مُزهي (۳) هندو فقيرن جو
مدحجي	تڪاڻو - مڪان - دائرو
مُندا (۳) (۳) ڪنگڙ - ڪاٺ	مُس (۹) (پارسي) نامو -
جا داڻا يا ڇڻا جي فخير هٿ	ڪوڙي يا مٺي ۱۵ تو جنهن
جي ڪارائي هر وجهندا آهن	آلاپ يا ميل مڃي ۽ جنهنڪي
ها ڪن هر پائيندا آهن	ڪيميا سان ڦيرائي سون يا
مُن عرف الله ڪُلِ إِسْلَام (۹)	چاندي ڪرڻو ٿئي - گڏجڻ
حديث يعني جنهن خدا کي	حل ٿيڻ
سمجھائو ٿيندڙجي زبان گنگي	مُس (۹) اچ
ٿي يعني سو مات يا صبر هر	مُندو (۷) مسح - پاڻي سان دھڻ
رميو	پري مٿي يا پيرن تي لائڻ
	(جمع مسحا) (۱-۳۱)
	مُسلم (۹) سوليل - حوالي

مَنْ لَهُ الْتَوَلَّى فَلَهُ الْكُلَّ (۹)

حديث - يعنى جنهنکي ورتلي

آهي تنهنکي سڄو ڪجهه آهي

مُتَي (۱) مَظِيَا - نور

مُونَا (۵) گوڏا

مُوَدَّ (۲) (۶) دَار - چوٽا -

چنائون

مِهْرُو (۱۰) مهارو - بردي داري

کت

مُهَنْدَرِي (۱) موهيندڙ

مُهَيْسِي (۱) (۷) هڪڙي ڦير

جائڻير - جوڳين جي هڪڙي

ذات

مُهَيَا (۶) مينت مليل - منهن

مُهَيَا = يعنى جنهنکي منهن ۾

مينت يا مٽي يا خاڪ مليل

هڪڙي

مُهَسَّ (۶) نفس - شهوت -

نفساني خواهش

ن

نَادَت (۲) ڏٺي - سردار - مرشد

جوڳين جو گُرد (۲۱-۲)

(۹-۲۱)

لَارَسَر (۲) نارائيسر - مندن جي

تيزت هي جاءِ هندستان ۾

ناري (۱) ناريهني بام دارا -

جنهنکي دل ۾ عشق جي بام

هڪڙي

نَاسُوت (۵) سلوڪ جي پهرين

منزل مطابق شريعت جي

نَاسِگَا (۱) مندر ڦير - جوڳي -

آدمي

نَالَهَن (۹) نيسي - نابودي

نَالِي (۱) جبل ۾ هڪڙي جاءِ

جتي فقير زيارت ٿي ويندا

آهن (۲۱-۲)

نَاه (۳) نيسي - نابودي

و

وَإِذْ كُودُوتُكَ فِي لَقْمَتِكَ (۵)

(۹) قرآن مان (۷ سورۃ) -

يعني بهنهنجي رب کي

بهنهنجي اندرر ياد دل ۾ ياد

ڪر

واهي (۷) واگه

وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱۰)

قرآن مان - يعني الله سڀ

شيئي تي قادر ۾ا قدرت وارد

آهي

وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ (۱۰)

قرآن مان الله تعاليٰ يعني

بهنهنجي آمرني غالب آهي

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ

(۵) قرآن مان (۱۰ سورۃ)

يعني ۾ الله سلامتي ۾ آرام

جي گهر ڏي سڏي ٿو يعني

پهت ڏي

نجهب (۱۰) شريف - چڱي اصل

نسل وارا (۱۳۳)

لزالو (۹) آزاد - سڪو - لڏو

مجرد

لواع (۱۰) جهيڙ - جهيڙو

لشي ڪرڻ (۹) ناپو ڪرڻ -

اڪار ڪرڻ (اشبات جو

حد) (۳۰-۲)

لنود (۹) ظاهر

لنل (۹) نام - نديان - گهر

لنل (۳) ران - پٽن

لوري (۱) نوردارا - جنجي

منهن ۾ نور هجي - جنجي

دل معرفت جي نور سان پريل

هجي

لورا (۲) سواء ڪاڏي جي -

هڪيا - سواء لذت دنيا جي

سنگ پرتی لهنجو رب تونی
عطا کند و بیهوش
نشدین

ول (۷) زمین پر کن - کیژن

ولهو ویس (۹) غریبان کهن

یر - ظهري ویر لیا و ضعیف

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا

لِيعْبُدُونِ (۱۰) قرآن بیان (۱۰)

سوره) یعنی: هر خلقی و آدمی انسان

جن و انسان سواء انچه می

تر عبادت یا بندگی کن

ولراگب (۲) بیراگب - مکان

حال جو (۳۲-۲)

ولراگی (۱) بیراگی فقیر -

دنیا جا تارک

ولراتت (۲) جوگی مندجو

و درو شد - خدا

ولک (۹) دیکرائی - کشادگی

ظلمه میدان

وَالْقَدْرَ خَيْرٌ وَهُوَ مِنَ اللَّهِ

عالمی (۱۰) قرآن مان یعنی

سبدن خیر و شرح لهراد یا

مقرری خدا تعالی کان آمی

واثل (۹) مژمن - جوژن

وَجَهْرِي (۱۰) رجولی - شهن

یعنی مراد المستفیر

وَلِ (۳) گهاو - درد - زخم

(۱-۲۴)

وَرْدُ (۱۰) وظیفو - چمکی

ذری ذری یا گهلو یا لهرایل

وقت نی بزمی

وَرْنُ (۱) رنگ - روپ - حالتون

صورتون

وَرْدُ کَرْنُ (۹) دارد تهن -

بهمین - داخل تهن

وَلِ (۷) بوک

وَلَوْ يُمْطَرُكَ دَهْرٌ فَتَرْضَى

(۱) قرآن مان - یعنی و

وہلا (۵) فاقا - بکون

ھم

ھاھوت (۵) - لوڪ جي پنجنھن

منزل لاموت کان مٿي

ھٻٻ (۱) وٽ - اڳيان

ھڏو (۲) يعني دنيا، جا حديث

موجب ڇوڪر آهي ۽ جنھنجا

طالب ڪندا آهن

ھڙ ڪيس (۹) مر رنگ جا -

مري يا خدا جي رنگ سان

رجيل

ھڙ نام (۶) مري جو نام - خدا

جو نالو - منڊڪو رستو خدا

کي ياد ڪرڻ جو

ھنگلاج (۱) (۲) (۳) (۴)

جبل ھر مڪڙو مڪان جتي

مندو فقير زيارت لاءِ ويندا

آمن (۱-۳۳)

ھنگلور (۸) منگلج - مندو فقيرن

جي زيارت جي جاء

ھنيار (۹) ميل - ھن سال اپر

جو حد (مڪل

ھوا (۲) حرص (پارسي) (۲-۲۱)

ھو اللہ الواحد القہار (۱۰)

قرآن مان (۱۴ ۽ ۲۰ - سورہ)

يعني اللہ مڪڙو ۽ زبردست

آهي

ھيار (۶) ميل - ھن سال

ي

يا قوت (۱) موني

يوڪ (۱۰) گناه

يھدي اللہ لنورہ من يشاء (۳)

(۵) قرآن مان (۲۲ - سورہ)

يعني خدا تعاليٰ جنھنکي

گھري ٿو تنھنکي پنھنجي نور

غافل ٿيڻ

تائين رسائي ٿو يا هدايت
ڪري ٿو

پ

پيٽ (۲) حال يائي - مَحَرَم -
سنگتي - مَنَشِين

پ

پاراڻو - پاراڻو (۲) پهاڙ -
پياڻو (۲-۴) (۳-۹)
(۱-۳۳)پتالئي (۲) پت جي - ريشم جي
پوٽ (۲) پوٽي - ڪپڙي جي
ڪنڊ - پاڻوپوٽ (۲) نڪر - داڻا - مٽڪا
ذرا ذرا

ج

جڏ (۱) جڏا - مڏا - عيبدار
عيبجڏوئين (۱) جڏوئين کي -
جڏن کي

۲۲- سر رپ

۱

اڱلا (۱) عيبدار - گندا - ميرا
(۱-۲۳) اڱلياڱور (۱) شاخون - گوئچ -
ورن جا اڏياناندرليون - آنداريون (۲) لوم
جون ڪڙيون - ڪالي جو
گپ يا اندريون مال تارن
جهڙواونون ڏيڻ (۲) اونجهن - زور
سان لڳڻاوراڻو - اوراڻو (۲) ردچ -
راڙو - غم - مصيبت

اوکاڻي (۲) موکاڻي ڪرڻ -

جوين (۲) جواني

جو نالو

چهر

زُهُون (۲) لُت

ریت (۱) در بام جو کچر -

جهالغن کرن (۱) لیلان -

زاری کرن

جهيلو - جهيلي (۱) ماکو -

س

آستو - مالو - گهت روشني

سُپَر (۲) گهڻو - مضبوط - سخت

دارد (۲-۲۵) (۲-۲۴)

۱۵ - زور دارد (۱-۲۸)

(۱-۳۱) (۶-۳۱)

چ

سُپَر چا (۱) باد پوڻ

چُتو (۱) موش دارد - ريدل -

سَنَک (۲) مجلس

لکيل - چَت - دلبر - لگی

سَمَه (۱) سهر - نند کر

د

(۳-۲۵)

دُکيا (۲) پوکيا - بریا

سور بندل (۱) سور بندز - بام

ي

ر کري کري کائون

لور (۲) دوري - دور باطي

-ور بندز

جو - مکان جو نالو

سُوڙ (۲) سوڙ - رحاني - مٿان

ر

و جهڻ جو کپڙو

سُسون (۲) سُتون

راهو (۲) مکڙي سعي بالهو

منځ (۲) لېوژن - گذر - ملن

ن

نار (۲) کوم چې اندر پاتې جو
سړ

ني وهاڼي (۱) رات گذري
کان به - برات - آسړ -
نجر (۱۱-۳۱)

و

وانجهي (۱) د نجه وارو - بيژي
دلائيندو - ويران - وانجهي
لک دهندي هيلين اذر لوه
جون کزيون د جهندا آمن يا
پوري لک

ويشان (۲) د منجا ويښ - منجا
د رابا - د منجا طعنا

گ

گېرو (۲) گاديلو - گادي

گنج (۱) زابلن چې د کڼ جو
چولوي کپور

گ

گړ - گړه (۱) اندر - گچېر گوم
لک چار

گلي (۱) گهني - کړو

ل

لجه (۲) لژو - لژو - سنهژو
د منهن يا ککر

لاڼي (۲) د کزي ذات يا قورم
لوه (۲) گوت شهر (۱-۳۳)

م

مچولي (۲) شوخ - بيهډو

مډ ( ) مډيون - سامان - پالني
ني جړيل گهر

اچلیون (۱) اگیون - بیون
زالون

اوجھون (۱) کیمینون -
عاجزون - حیران
اولا (۱) کے - آجھا - ہکا -
ہنگا - ذکر - غر

اومت (۱) اٹ بٹ - ناسازی
ڈماگ

اھاء - اھائی (۱) حال اوزٹ
فسو دري دري کرٹ -
گالہ کرٹ

اھندڑ (۱) دگو

ب

بالا پٹا (۱) نندی پٹا - نندی دھمی
جوانی (۱-۳۲)

بانھوتا (۱) ہانھن جا زبور -
ہانھر کیون

بہ رنگو (۱) ہن رنگن دارد -
ٹورن مکرن ہانھوہون دار

۲۳ - سر لیلا چندیسر

۱

آچار (۱) نبیرا - فیصلا - کمر
انفال

آر (۱) آڑ - انگل - ماطو

آڑٹا (۱) انصافٹا - آڑڈہٹا -
دھر دھٹا یا آٹٹا (کارڈن)

آڑٹا = نیاز کرٹ - واسطہ
دھٹا - مدت زاری کرٹ

آمالبو (۱) آسانگو - آسرد -
امید - انت

آمر (۱) آسرد - امید

آگٹ (۱) آگھڑ - آجھو - آسرد
مہندار -

آپاگو (۱) نیاگو - خراب

آبت (۱) گھٹو - گھٹا (۱-۲۷)
(۷-۳۱) (۱۱-۳۱)

اگلیون (۱) میریون - مدیون
مہیدار

پوکے (۱) قوم - حسن - سونھن
(چشمین وٹ ہوکھو آمی)
پ
پوکا (۱) پوکھا (۱) ڈنگا
پوکا - سونھن

پوکا (۱) راجی تھن - گھن -
گرن - مورت (۱-۳۶)

چ

چاک (۱) چاکر - پانیر

ت

چنيسر (۱) چار جو نالو
جنھنجی زال لیلیا جی

تامري (۱) دئی - کتوري -
بیالی

چورنگ (۱) چن رنگن دارد
چا دوہکر گھٹن مکر
یا تھوین دارد

تلی (۱) چک نان کون -
دومن - اجائی ملت کون
تھیر (۱) تھیر - تھن ویر - انھی
وقت - تھن

د

دادلی (۱) دالی - بیاری

ت

دامڑو (۱) ذات چنيسر

توکا (۱) توکا

داس (۱) داغ

توکا (۱) توکا - توکا - توکا

داس (۱) داس - داس

پ

دست کون (۱) دست آٹل -

پار (۱) پاسی - پاسدار - طرفدار

ڊ	بهندي دس ڪرڻ
ڊ ڀاڱ (۱) لاهڻ - ڇڏڻ - ٿيلوڻ	ڏک (۱) الڪو - انتظار - اشارو
ڊ	خبر
ڊاڇاڻ (۱) راجا - ڊاڻا (۱-۲۶)	ڊوڊاد (۱) وڌيرو - ڳوٺ جو
ڊء (۱) راء - خيال	ڊٺي - سردار
ڊسائو (۱) ديسارو - ديس	ڊميون (۱) لشڪر
ڪندڙ - ڄميوٽ وارو - ديسارو	ڏ
ڏيو	ڏٺارو (۱) ڏٺاريندڙ - ڏڳيندڙ
س	مڪردارو
سوئي (۱) سوييا سونهن واري	ڏي
يعني لپلا	ڏي لڄاڻ (۱) ڏکون - رڃاڻ
مورڻ (۱) صفا ڪرڻ - ڏاهڻ -	ڏوڏاڻا (۱) اڳيالا - ڏورانا
ٻهاري - مڪڙي شي مڪ	ڏوڏاڻ (۱) ڏڙس جو رنج يا
مندان ڪٽي پئي منڱ رکڻ	ناراڻو يا وڙاڻو
موڪ (۱) سڙيل - مڪل	ڊ
ص	ڊوڏو (۱) ڏوڏ ڏيڻ - ڏيڻارو
صبي (۱) صحبت ڪندڙ	ڊهلڻ - بهارڻ - چڪي ڏيڻ
	ڊي وڃڻ (۱-۲۸)

ڪٽهار (۲) ھار - ڪٽن ھا	(سويي)
مھڻ دارو	ف
ڪٽيون (۱) ڪٽا - داڻا -	فرق (۱) ولاچو - جدائي
مٿيا - موٽي	ڪ
ڪومو (۱) گرم ھاڻي وھنجڻ	ڪا پالڻي (۱) ڪا پو ڪندڙ
لاءِ	پور پور ڪندڙ
ڪٽلور جنيسر جي ٻي زال	ڪا چڙو (۱) ڪاچ - ڪر
جا ليلان جي ٻھاج مٽي	ڪا ٽڍلا (۱) ڪا ٽڙ ڇوڙا -
ڪوٽ (۱) ان بٽ - ٿيٽارو	مڙس ڇوڙا
ڏھائپ	ڪڙ (۱) زبور
ڪٽس (۱) رنگ	ڪڙت (۱) ڪر - ڪارو ھار
ڪ	ڪڙا ھو (۱) خبر رکندڙ - سنڀال
ڪار (۱) خار - ڇڙ - ٽسو -	ڪندڙ
دشمني	ڪڙ موڙڻ (۱) آرس ڀڄڻ -
ڪٽڻ (۱) ترڻ - ٺهرڻ - ٽڪڻ	ٽڪڻ - بلول يا ٺمگين
صبر ڪرڻ	ٺيڻ
گ	ڪٽوڻي (۱) برڪ
گاڙ (۱) گمھ - گھائڻ - ٺڪائڻ	

موز - حجت

گپ

جھٹو (۱) زبور - گھ

ل

لاکھ (۱) بخشش (۳-۰۴)

لچک (۱) لچ کرر شرم
کرک

لکک (۱) لچک - خصلتون

لیہور (۱) شہر بنو نالو - لاہور
تخت گام یا گادی جو ہند

م

مادو (۱) ذکر - خرابی (۱-۲۶)

مندک (۱) ہارن - شروع کرک
رکمہر (۱) مہر - رحم - مہربانی
لط

ن

نقرو - نقرو (۱) دہل - دولک

سرنائی - وچائک جو ساز -
ن - س (مربی نافور)نلو (۱) خلاصو - خاص - رگو -
خالص فقط (۲-۲۵)نہک (۱) چمن - زور ہوک -
ہک

نہو (۱) ہک

و

واہار (۱) دوستی

وار (۱) چکر - دام

وڈوچک (۱) ہکڑن - خراب
تینوڈوڑی (۱) وگی - ہلک -
وڈری (۲-۲۵)

ولتک (۱) ہک نی مونک - رقرک

هٺٺٺ (۱) هٺٺ ڪرڻ - هٺ

جهڙ

هند ورڻ (۱) هٺنگه

۲۴ - سر بلاول

۱

آر - آرو (۲) مهاڙ - واسطو -

ترب - مهار (۱۰-۱۱)

آرڻ (۱) قلعو - جائو - حملو

آروڙجڻ (۱) گرم ٿيڻ - هيٺ

ڏيکارڻ - هڪل ڪرڻ

آمان (۳) آس مڇهان - آبيد

ڪري

آمائو (۳) آس وارو - آبيد وارو

نرمندار

آکڙيا (۲) مڇدا نندا - آٿڙو

وٺو (۱) مڙس - پٿار

وٺون (۱) سياري جا ڏينهن

سيءَ وارو - رات جون
ماڪون

وٺواند (۱) ڪمپني - ٺڪمي

اجائي - صايع (۱-۲۶)

وهر (۱) مهرباني - بهر

وٺون (۱) زائون - عورتون

ويٺڙيارو (۱) ذات - جهنڊجي

ڪن ۾ ويٺا يا زيور هجڻ

هر

هاوي (۲) دوزخ

هاڻي (۱) ڪڏ - جهنم - بام

هرڪڻ - هرڪڻا (۱) خواستمند

ٿيڻ - سڏ ڪرڻ

هڙده هزار (۳) ارڙهن هزار -

ساري جهان کي هڙده هزار

عالم چوندا آهن

اڙ مڙ (۳) اڙ مڙ - اڙ مڙ - بلتڙ (۲-۳۰)	(اڙ مڙ = آڙ مڙ - ترڪڻ)
اسد الله (۳) خدا جو شينهن - حضرت علي جو لقب	آڙ مڙ (۳) آڙ مڙ - مڙ مڙ - مڙ مڙ مادي
اُسور (۲) اُسور (مڙ مڙ مڙ مڙ) (۱۱-۳۱)	آڙ مڙ - آڙ مڙ (۱) آڙ مڙ وڙ مڙ - مڙ مڙ ذات - شهر جو نالو
اُصغر (۳) ننڍي - ننڍو جهاد ننڍي جنگ (ڪافر سان جنگ کي جهاد اصغر چوندا آهن حديث ۾)	آڙ مڙ (۳) نڪ جي چوڻي - خود مطلب
اُڪبر (۳) وڏي - وڏي جنگ وڏو جهاد (نفس سان وڙ مڙ کي جهاد اڪبر چوندا آهن)	اڙ مڙ (۱) ڄام اڙ مڙ - ڄام - مڙ مڙ ذات
اُڙ (۱) مڙ مڙ ذات - ڄام جو نالو	اڙ مڙ (۱) قاضد - نڪو پاندي اڙ مڙ (۲) مڙ مڙ مڙ
اُڙ ٽوڙيا (۳) ٽوڙ يا سر ڪان سواء - هي سورا	اڙ مڙ (۱) مڙ مڙ مڙ مڙ اڙ مڙ (۱) مڙ مڙ مڙ مڙ
اوڙ مڙ (۳) مڙ مڙ - مڙ مڙ ڄانو	اڙ مڙ (۱) اڙ مڙ - اڙ مڙ مڙ مڙ

اوپ ڪو (۳) ڍڪ - بردو -	بور (۱) گهوڙا
چانو	
اورمڻ (۲) گذار - گذارد	ب
ڪر - واهپور ڪر - بڻولي	بالبو (۲) لندو ڪتو - بدمعاش
اوڙاھ (۳) درياھ - سمنڊ -	خراب ماڻهو - نالو ماڻهو جو
اڏندو باڻي (۱-۲۸) (۱-۳۶)	پڻي (۳) ڦڙيون
اوڙ ڪٽ (۳) بردوڙا - معام	پلو (۱) شهر جو نالو - لس پلو
ڪرڻ	پ
آهڪ (۱) اڍڪ - ڏکياڻي -	پاري (۱) وڏو - ڳرو
مشڪلات	
ب	پڙجهو (۱) يرو - و - هشت پنام
بدو (۲) جهنگلي - نادان -	اچو - آ - رو (۱-۳۳)
گندو - هي فضيلت	يڙ (۱) بهادر - مردانو
براق (۱) اصل آهو گهوڙو	پيلو (۱) کائڻ - چرڻ - لتاڙڻ
جهنڻي رسول صلعم معراج	لنگهڙا
وقت چڙهيو هو - تڪو گهوڙو	ن
ڀڳر (۱) ڀنير - واء - ڌارا	تار ڪرڻ (۳) پري ڇڏڻ
(۲-۲۵)	تاري (۱) طلب - يادگيري -
اوچ (۱) ٻچ - ڇڙائي - ٻڌي	مهراني

ٻاڻو (۳) بهادر - بهلوان -	ٿاڻو (۲) گرمي (فيما ت جي)
سجھي مرد	ٿوڙڪو (۱) مسلمان - هڪڙي ذات
ٺٽيو (۲) سبي ڪهو - ويهيو	ٺٽو (۱) سڄي
ٻٽ آيس (ٻٽ = ٻٽ ڌيان ڏي)	ٺٽو ڪرڻ (۳) خوش ڪرڻ - راضي ڪرڻ
ٺٽو (۲) ٻريل	وڻ
ٺٽو (۱) مڙس - مرد (۳۱-۸)	ٺوڙ (۲) مالن واري بهر جو مرید
ٺوڙڪو (۲) ٻڙيس ٻر -	گهڻي ماني کائيندڙ
ٺوڙڪو ملڪين - ٻري ٻري	پ
ٺٽو (۱) ٻٽ - جنگ جو ميدان	ٻاڻو (۲) گهٽيار - ٻٽا ٺهر
ٺوڙڪا - ٺوڙيا (۱) ٻٽ ڪيا	ٻاڻو (۲) سڄي - وڻ ٻٽو
ٺوڙڪو سڄي - وڻ لنگهيا	در ٻٽو
ٺوڙڪو - ٺي (۲) والٽو - رهگذار	ٻاڻو (۱) ٻٽ - دعار
ٺوڙڪو	ٻاڻو (۱) ٻٽ - وارا - ملڪ
ٺوڙڪو (۲) سوالي - ٺهر	جا والي
ٺوڙڪو (۲) ٻٽير - گهڻو کائيندڙ	ٻاڻو (۳) (۲) سردار
ٺوڙڪو - نالو ماڻهو جو	
ج	
ٺوڙڪو (۱) منهور - سڄي	

ج

چارنگ (۳) ولر - گلو - لشکر
چکيو (۱) چونکيو - مڙيو
چل - چليون (۱) لشکر -
چٽڪ - لشکر جو عدد
چوڙ (۲) ماڻھن جو ڏنڊو - انڊو
جماعت - ماڻھو جي شڪار
دراڻيندا يا هڪليدا آهن

ح

حائم (۳) حاتم طائي مشهور
عرب جو سخي
هيدر (۳) حضرت علي جو لقب

خ

خاڪي (۳) آدمي
خيهٽ (۲) خيرو - خراب -
هليد (عربي)
خريد (۱) خريداري ڪرڻ -
مرا ڪرڻ

جام سند جو حاڪم

جس ڪرو (۲) جس يا حسين
جولائين - نامور - ناليرو - چڱو
جڳي ناموس وارد
جڪرو (۱) مڪڙي ذات - جام
جڪرو سند جو حاڪم جو حاتم
وانگي مشهور سخي هو
(۱-۲۳) (۲-۲۱)
جودان (۳) جلد - رود - جود
ياسحان مان

جه

جهٺ (۲) زود ڪرڻ - مات
ڪرڻ - شڪستو ڪرڻ -
جيٽڻ - پاهمال ڪرڻ

چ

چينا - چندا (۳) نڪر - ڳڻتي
ڌڪر - انتظار
چوڙڻ (۳) ڪم آڻڻ - لنگهڻ
مت ڪرڻ

مڙس - راج سان رهايندو)	د
رَبِّ هَبْ لِيْ اَمْتِي (۱) حديث	دارون (۱) شراب
يعني اي رب ۽ ٻينجا منگي	ڏي
ٻينجي اُمت ڏي	ڏاڪ (۲) ميبٽ - مڪل -
رَحْمَتِ لِّلْعَالَمِينَ (۲) قرآن مان	ڏيا - ڏڪو
عالمن جي لاءِ رحمت يعني	ڏي
حضرت رسول معلم	ڏولگر (۱) ڪچ جي مڪڙي
رُؤس (۱) صلاح - مصلحت	رايو جو نالو
رُڪَ رُئي (۱) جنگ - تزار جو	ڊي
ڇمڪو	ڊيا (۲) ڊاول ڪيا - اُنهنڪي
س	ڊو ڏنو (ڊائن = ڊو ڏکڻ)
سار (۳) - سنڀال - سجا - ڳهرائي	ڏي
لفظ	ڏوالفقار (۳) حضرت علي جي
سال (۳) شال - بشي چادر	تزار جا ٻه ٻنهي هئي
ماڦي (۲) شراب پيارڻ وارو -	
مرشد - سخي	ڙ
سام (۱) لڇ - پنام	ڙاهو (۱) (نالو راج رامو = ڄڻو
ساهو (۱) بهادر - بهوان - جو	

مُونِگ (۱) ماحمول - لوازو

ش

شافع - شفيع (۲) شفاعت ڪندو

چڙائيندڙ

ط

طَبْطَرَاق (۱) ديدو - خدمت

(عربي)

ع

عَجُوز (۳) تمام عاجز ماڻهو -

ڪراڙي ۽ صيف زال -

عاجزي

عراق - عراقي (۳) عربي گهروا

(۲۵-۲)

عَطَّار (۲) عطر فروش - سَرو -

عطر ڪٽندڙ

علاء الدين (۱) سنڌي ر ۱۱

هندي - سلطان علاؤ الدين

سڀ ٽڪليفون سڀي

مُهَر - مِهرو (۱) وڏو - ٿلهو - مضبوط

(۲۴-۱) (صد ايترو جو)

مُخَاوَت (۳) سخا

مَرُف (۲) چڱو - خوشبودار -

بهشت

مَرُفِيَا (۱) جي سرن يا سام اچي

يون - پيش ٻوندڙ - پنام

ولندڙ

مَسُو (۱) مڪڙي ذات - سو

چام - چام علاؤ الدين سنڌ

جو حاڪم

مَوَالِي (۲) سخي - چڱي دائي

دارڏ

مَوَاو (۱) ذهو - نار - جوابداري

مُورَت (۲) شهر جو نالو

مُومراون (۱) مومرن جون

زالون - مڪڙي ذات - سن

جهڙي

گ

گچرو (۱) در

گچڙي (۱) ڪچڙي - دربار

گچڙ ( ) سکر ماڻهو - وڏو ماڻهو

گجهڻ (۱) پور ٿيو ڪرڻ - مچڻ

سهو ڪرڻ

گجهڻ (۲) گچيو - دل سان -

اشار ڪندڙ

گهر

گهل (۱) جماعت - ٽولي (خاص

چورن ۽ فسادين جي)

ل

لاڻي (۳) لاءِ - واسطي - ڪاڻ

لعتي (۳) ملعون - ڏڪاريل

پتيل - لعنت جو لائق - اشارو

نفس جو

لنگها (۲) لنگها - لنگهن جون

جا يون - مشڪل جا يون

سون جو چار جو سند جو

حاڪم هو

ڪ

ڪڙن (۳) مڪڙي سي چار

جو نالو

ڪميت (۳) گهوڙا

ڪوم (۲) ڪولہ

ڪهر (۲) شمين

ڪيانو (۱) ڪٿان

ڪيرا (۳) ڪير - ڪلا

ک

کڙڪرا (۲) گهوڙن کي صفا ڪرڻ

جا کڙڪرا

کڙا کڻڻ (۲) وڏيون وڪون کڻڻ

پراڻگهون پڙڻ

ڪنگهار (۲) ڪچ جي ڙاو جو نالو

ڪيلو (۲) سڀر - پناهه - قبضو -

حڪم

بردي وارڻون - اشرف زالون
حر مسرا جا ماڻهو

مُضَض (۱) گُروڙي

مُطِيع (۱) فرما ٺهڻ وار - مومن

مالِ ماڻهو خدا جو - نفس
مطمئن

مُني (۱) ٿڌ - مڪر - ماڻهو -
سردار

مُوڙ (۳) گند - گندوڙي

مُوڙ (۲) منهن موڙڻ - ها - و -
گوشو - تارو

مُوڙو (۲) جتي - ڇر جو چوراب
پير - پيردي

مُيسر (۲) حاصل - موجود

ن

نَاڪارو (۲) نهڪارو - نهڪر
انڪار

نُورُحَي (۲) ڪنو - خراب -

لورڙون ( ) لڏپلاو - مڱڻپارڻون
فتير يا ٿيون

لوڙو (۳) لڙو - گُروڙ - جهيڙو -
جهنگ

لوڙهيون (۱) چورن جون
توليون

ليبي (۳) ناڪلي اٺ جي -
لڳ - ڪمينو

م

ميهن (۲) مشهور - ظاهر (عربي)

مثير - مثيرو (۱) سردار - پيادر
پهلوان

مُچُونِي (۳) ڪافر - آتش پرست
گير - نفس آماره

مُدو (۲) پهچائي - گلا

مُومَل (۲) موڪليل - رسول -
پيغمبر - مهڏار

مُسَوَدَات (۱) سترداريون -

ڪمينا (۱-۲۰)	دورخ
وڃند (۲) نالو شام جي مڪڙي	لوڳي (۲) دورخي
مريد جو - گندو - ڪمينو - ورو فقير	لهي (۱) مٺ - خراب ڪم ڪرڻ کان روڪ - آهر جو مد
وڃري (۳) وڃر - ننڍڙي کوهي	و
ڪڏ جا پاڻي لاءِ واه جي تري	وڻي (۲) شراب جي بيالي - جام
هر ڪٽندا آهن	وڃا (۳) علم - هنر - موٽي (۱-۲۷)
ويلهه (۱) (۳) ويلو بکر - فاقو ولهاڻي	وڃ (۲) دهر

۲۵ - سر ڏهر

ا	وڏ پٽ (۱) سبب - تفصيل - ذات جي خبر چار
آلاپ (۲) آواز	ورلي (۲) دري - هلي - استعمال راجي
آلودا (۱) اتور - گهٽو - نورڻ	ورڙو (۲) ماڻهو جو نالو
کان هاهر	ورڙ (۳) عزت - آبرو - لياقت
اڪيرڻ (۲) باد ڪرڻ - سڏيارڻ	ورڙ (۳) بيڪيا ماڻهو - رديعت

ٻاٻهڻل (۱) ٻاٻهڻو - ٻڪي جو قسم
هو بصورت ماڻهو

ٻلمار (۱) مڪان جو نالو

ٻورا (۱) پور - ٻولي - آواز

ٻهڻا (۲) ويهڻ (- راءِ ڪي)

پ

ٻالگو (۱) ڪل - سڙيل - ٿو
کان سواءِ

ٻاڳ (۲) ٿانو - ٻيڻالو - وٺو -
جمني

ٻَل (۲) ٻلا جانور - ڀڳا

ٻُور - ٻُوري (۲) مڊهن ٻُوري
رنگ جي

ٻمڻي (۱) جاءِ - مڪان - هنڌ
(۱۱-۳۱)

ڀ

ٻاڙين طور (۱) نازي گهوڙن
وانگي

اڱوڻي گڙن (۲) مڇي جو قسم جو
نياري قسم جو

اوڏ (۲) اڏيندڙ (گهند جا)

اولو - اولو (۲) ياد گيري -
فڪر - خيال

ب

ٻُڻ (۲) ڊيرانو - ٻنو - غير آباد
ڪلرداري زمين

ٻڌا ماڻي (۲) ٻڌام شهر جو ويٺل

ٻڌا ماڻي ٻُٺرو (۳) ٻُٺرو نالي
شخص ٻڌا ماڻي ذات جو،
جو ڪاڇي ملڪ جو حاڪم
هو

ٻلو (۲) ملاج - ٻڌو بست - جاءِ

ب

ٻاٺاڙو (۲) ٻاٺو - وائي ٻٽيل -
رڙيون ڪري ڪري لڪل
ٻيڙار - نا اُميد (۱-۳۶)

ٻيڪڻ (۱) ٻڪڻ - خوش ٿيڻ	ٺٺي (۲) ٻڙو - سڀو - چڪ
ٻٽيول (۱) ٿريا ڏوري جو نالو	(۱-۲۸) (۱-۳۳)
ٺٺڙي (۲) جدائي	ٺٺ
ٺوڙو (۲) بنام - نظر	ٺوڙا ٺٺڙا (۱) مٿو مٿڻ - ٺڪ
ٺوڙ (۲) مڻهن پيچدار يا	مٿڻ
ٺڪڻين پڳن واري	ٺ
ٺي - ٺيڙو (۲) ساٿي - رفيق	ٺاٺوڻ (۲) ٺٽون - گهوڙا
ٺيرام - مڻان - والٺوڙ	ٺاٺوڻڪڻ (۲) چنڊين -
(۶-۳۱)	ٺوڪڻ
ج	ٺ
جاڙيجا (۲) مڪڙي قوم يا	ٺاڪڙو (۲) ٺاڪر - راجپوت -
ڏات جا ڪڇ پڇ هر زميندي	ٺاڪر جو
آميءَ جا سڻ سان وڙهي	ٺيٺ (۲) ٺيٺڪر - ڌول - شان
مٿي	پ
جسراج - جڙو (۱) ڪڇ يا	ٺاٺو - ٺاٺڙو (۲) مڪان جو نالو
جاڙيجن جي سردارن جا	ٺوڙو ٺوڪو - ٺٽ (۲-۲۵)
ٺاٺ	(۱-۳۱) (۲-۳۱)
جڙو (۱) ٺوڙو نالو	

(۱-۳۰) جَنوَل (۳) راطي - سکر زال - راو جي زال جَنوَل (۳) جَڳڻ - داڻو چونڊڻ چوڏهن چارو (۲) چوڏهن هارن دارد - گهڻن دانن دارد چمٽا (۲) چمٽ - خبرداري - سڀيال	جُودا (۱) مڪڙي ذات جُودن (۱) مڪان جو نالو جور جهرڪڻ (۲) جهرڪڻ - سونهن (۱-۳۰) جَهجَرو (۲) باطني جو تر - ددرد
ڊ ڊسٽون (۲) ڊسٽن - ڊسٽن - ڊسٽن ڏ	ڇ چاري (۲) جا-وس - چاري رڪن دارا (۱-۳۱) چَٽريُون (۲) چر جا - گهٻا - توڪون
ڏاڪو (۲) ڏيٽ - مڪل - ڏيا ڏ ڏاڪ (۲) ڏمڪار - ڏمڪڻي دب	ڇٽاڻو (۲) نڙ جو نالو رڻ جي ڪناري تي جنهنڪي جيئرو انون ٿا چون ڇڪ (۲) گب - گهٽا - گهمسان (۹-۳۱)
ڏينهن سئون (۲) جڳي طرح -	ڇاڙ - ڇاڙ (۲) گب - مڪڙي سمر جو عام (۹-۳۱)

مو چارو نصيب

ڊ

ڊي بي (۱) ٻکين ڦاسائڻ جو اوزار
ڊير (۲) دير - دير - ريشجي
جاء

ڍ

ڍاڪي - ڍاڳي (۱) ڍوري
ڍاڻر جو نالو - ڍام - ڍار - ڍرلو
ڍاڪو

ڍڻ - ڍي بي (۲) ٻکين ڦاسائڻ
جو ڍام - ڪوڙ ڪي - ڪاري
ٻکين ڦاسائڻ جي

ڍڻ (۲) ڍڪڻ - لڪائڻ -
ڍي يا ڪوڙ ڪي ۽ ڦاسائڻ

ڍوڙ (۱) ڍرڍ ٻاڻي جو - ڍوري
يا ڍر جو نالو

ڍوڻ ڦو (۱) ڦري ۽ ڦورو ٻاڻي
رهي

ر

راماڻا (۳) ڍاڻون
راڻ (۲) ڪڇ جو راڻ يا حاڪم
رضا (۲) موڪل - رخصت

رڀاري (۲) رڀاري زال

رڀاري (۲) مڪڙي ذات جو
ماڻهو

رڀاڻو (۲) مڪان جو نالو -

رڄائي - رڄ ڏئي - رڄ
نوارڊ گام

رڄل (۱) ٻاڻي وندڙ خاص
برسات جو (۱-۳۰)

س

ساڻو (۲) ساڙڪ - گام - چارو

سايوڻ (۱) رڄ ٻڻ مارڻ
جا

سانچاڻ (۲) رڌو ڪو

(۳۱-۵) (۳۱-۸) (۳۱-۱۱) مُولَگي (۱) - سونگ يا مَحصول وٺڻ وارا (۳۸-۱) ميڙهي (۲) پاسي سِينگڙي (۳) سِينگ - ڪمان ط طُور (۱) دستور - اقبال ڪ ڪاڇو (۱) ڪان جو نالو - اُموملڪ جو جبل جي وٽ - ان آهي (۳) ڪاڪيان (۲) ڪاڪمان ڪاڪ ڪمان مان ڪاڻو (۱) مڪڙي پٽي جو نالو جو جذمن اولي ڪندو آهي نڌمن ٻاٺي ڇهندو آهي - ٻاٺي جو ڇهندو - ٻاٺي جو اٻڻ	مالگي (۱) ڪليون - ڪليج گُلفڙ مالگهه (۲) مڪان جو نالو سافيجه (۳) وطن سَنگ (۳) رت - لهرائو - ارادو دستور سَر (۳) ٻاٺي جي جاء - ڍورو ڪانهن ٻاگام جي جاء - ڍنڍ (۲۸-۱) (۳۶-۲) سَرڻا (۲) پنام - دامن - وس ڌمي سَپوڙا (۱) سنبهڙيل - تمار ٿيل سنبهڙيل - باد ٻيل سَنگڙو (۲) سونڪو - ڊپ - اُڌڪو (۳۱-۵) (۳۱-۸) (۳۱-۱۱) سَنگهار (۲) سڌار - مال وارا - پهرائي جا ماڻهو سولڪو (۲) ڊپ - اُڌڪو

جي ٿرڻ جو)
گها (۱) دها (مخد ستاني)

گهر

گهاڻو (۲) بهاڻا مڇي ماريندڙ
ما مڇير (۱-۸)

گهنگهر (گهارڻ) (۲) پریشاني -
مواچهارو - عمر - ارمان -
ڏکي (۱-۳۱) (۱-۳۱)
(۱-۳۱)

گهڙي يا (۲) گهڙي
گهڙ (۲) گهڙو گهڙو گهڙو
ڪام

گهڙي گهٽ (۱) گهٽ ۾
گهڙي - گهڙي يا گهڙي ۾
وڌيڪي - ڪليڪي ۾ وڌيڪي

ل

لاکو (۲) مڪڙي ذات - بالهرو
جو نالو جو قوم جو سردار هو
لام (۱) لام - ناري (۱-۳۲)

گهڙو (۲) ڪڇ ماس

گهڙيل (۲) دڙو - دڙو - آواز
ڏي

گهڙون (۱) مڇي جا ڪليڪا
يا گهڙ

گهڙيون (۲) مڇيون جڏها
سگ ڪندي ورائي گول
مڇن

گها (۲) ڪٽا - دالا - آڻا
گهڙا (۲) ڪوڙا رڻون

گهڙا (۱) انگ - بالهاري
ڪري

گهڙا - ڪوٺڙي - ڪوٺي
(۲) مشهور ڪي جو سڀاري جي
دوسر ۾ سنڌ ۾ ايندو آهي
گهڙا (۲) جبل جو ماسڪ -
مڪڙو جابلو مڪان

ڪ

گهڙا (۲) آواز ڪرڻ (باند اٿي)

ٺاٺاڻي جي	ٺٺو (۲) ٻڌي جو نالو
مال ٺهري (۳) ٺولوت	ٺڪي (۲) گهٽي - اڪي جي
مال ٺڪي (۲) ٺڪلي - ٺڪار	گهٽي جو نالو
ٺولي	ٺوڙاڻو (۲) ٺور - ٺوڙال
ٺٽال (۲) ٺٽارڻ	ٺوڙاڻو (۳) ٺوڙو - ٺوڙو
ٺٽو (۱) ٺٽي جي وٺ جو	ٺوڙاڻو (۳) ٺوڙاڻو -
ٺٽو - ٺٽو	ٺٽو - ٺٽو
ٺٽو - ٺٽو (۱) وڏي ٺٽي	ٺٽي (۲) ٺٽي جو نالو
ٺٽو (۲) ٺٽو - ٺٽو	ٺٽو (۳) ٺٽو ٺٽو
ٺٽو	ٺٽو
ٺٽي (۲) ٺٽي ٺٽو ٺٽو	م
ٺٽي	ٺٽو (۳) ٺٽي - ٺٽي
ٺٽو (۱) ٺٽو	ٺٽو ٺٽو
ٺٽي (۱) ٺٽي - ٺٽي	ٺٽو (۳) ٺٽي ٺٽي
ٺٽي (۱) ٺٽو - ٺٽو	ٺٽو ٺٽو ٺٽو
ٺٽو ٺٽو	ٺٽو ٺٽو - ٺٽو
ٺٽي (۲) ٺٽو ٺٽو	ٺٽو
ٺٽو	ٺٽو (۱) ٺٽي ٺٽي

مهمبر (۱) ڏک - لوم جي	وڃ (۲) فراق - جدائي -
جڪي جا جُئي ۾ دجهي	لورائو
گهوڙن کي مڪلڻ لاءِ مٽندا آهن	وڃڻ (۲) پکين جو ميڙو - وکر -
ميڙائو (۱) ميڙو - گوز	دگهي
و	وهرون ڪرڻ (۱) زور ڪرڻ
واڌا (۲) وڌيڪ - زياده	مٽا مٽڻ - زور سان وٺڻ -
دڙيون	آرام ڪرڻ
دارليون وارڻ (۲) دارليون	وهي (۲) لنگهي
دارڻ - ڏينهن مقرر ڪري	دلچون (۲) فراق - وڇڙيل -
چڙڻ - وارا ٻڏي چڙڻ (ڪر	جدا - ڻيگين - ملول
نه وڪڻڻ ۽ کپائي چڙڻ جا)	هر
والدا (۲) دانهون - واکا	هاڻو (۲) چور - ٿورو - مال مٽڻ
والپ (۲) ميڪلي جاء - جهنگ	دارد
جوداڻ - هاڻي جو ڏورو	هڙيون (۲) گام واري زمين
وڏي (۲) ڪنار - ڪنڌي -	هڙون (۲) موڙيون - دٿون -
باس	وسا
وڌ (۳) آڻڻ - پوسل - ريج	هورا (۱) مور - فڪر
	هور (۳) عادت - جنهن گاله

نی مری وجھی - اگہون
دستور

امی چڈن

اوچن (۱) کھڑو۔ دک۔ ہدام
(۳-۳۱)

ب

بارو ہار (۲) بار ہار - ڈری ڈری

۲۶۔ سر کا پائے

ا

ب

بہار (۲) ہامر

آٹا (۱) دیہی کھنڈ جی جاء

آدی (۲) نیاز - منٹ - زاری

ب

بچھرو (۲) پنہٹی

آہٹ (۱) آہٹ - بی دستور

اجائی

پوت (۱) سامان - موجودی -

اچن (۱) اٹیل شی - کھڑو

سی جو ہوت

ادو - ادو (۱) دپ - اڈکو

پڑا (۱) کھام ہر گندہون -

اکڑن (۱) درو لینا - جدالینا

عُدا۔

اگلی - اگلی (۱) عیددار -

پڑا پچن (۱) کھام جون

میری - مدی

گندہون کینڈ (۳۰-۲)

اگھاڑ (۱) ارگھڑ کھڑی جو

پڑن (۲) گڈن - ملائ

مٹن

پڑی (۲) کھام ہر سہڑی گند

الائ - اولائ (۱) خالی کرنا

ٺ	ٺڳو (۱) ٻڳل چرخو - براتو
ٺڳي (۱) ٺن ٺڳڻ واري -	ٺڳوار (۲) گهٽڙو - ٺڳڙو
ڪهڙو جهنڊو ٺي سڙ ٺڳڻون	ٺڳري مڙهي (۱) ذري ٺاڻين -
ٺاڻي ۾ مڙهي	ٺاڻي ٺاڻين
پ	ٺي (۱) ٺو مان - ٺپ مان -
ٺاري (۲) ٺاڻي - ٺاڻي - ٺاڻو	ٺي
ٺام (۱-۲۳)	ٺيڻج (۲) گنڊ جا ڏاڳي ۾ اچي
ٺاڻه (۲) بادشاهه - ٺاڻا	ٺي
ٺڙو (۲) ٺاڻڪي ٺولي - ٺام	ٺڙي (۲) مٺ يا ڪارائي جو
ٺارڻ جا ڪڪر وغيره	ٺڪل مڙو
ٺهڻون (۱) ڪپهه جو ٺهڻون	ٺهر واري (۱) جرخي ٺهرڻ
ٺها	ٺاري - ڪٽڻ واري
ٺوڻهون (۱) ڪپهه جا وڙهيل	ٺ
ٺها، جي ڪٽڻ لاءِ جوڙي	ٺاڻ (۱) ٺاڻي
ٺڪا آڻي	ٺٻاڻا (۱) ڪپهه کي مٺس - ان
ٺڦ	ٺرو ٺرو ڪري ٺار ڪرڻ
ٺٽيڻارو (۲) ڪپهه جي ٺٽيڻ	ٺٺا ڪرڻ ٺٽاڻ لاءِ
ٺارو - ٺٽن مان ڪڍيل	ٺٽيان (۱) ٺن منجهان

ڦنگهه (۲) ڦنگا

ڦورو (۱) - ڦوڳولو يا ڦوڳو

ڦورو ڦولھڻ (۱) عجب ڳولڻ -

حساب وٺڻ

ڄهر

جهورڻا (۱) خراب ڪرڻ

ڇ

ڇانئڻ - ڇانئڻ - ڇاوت

(۱) ڊهر - ڪينو - بدخواهي

دشمني - بدنيئي - جهيڙو

(۱-۳۱)

ڄموني (۲) ڄر جو لڪر جنهن

مان چرخي جي لڪ ٿي

لنگي

ڄڻ ٻنهن جو (۲) ڄڻ ٻارن

۽ ٻنهن ٽن جو

ڊ

ڊاڙ (۲) گهر - جهان

ڏر (۲) اندر - مڙھ

ڏلھاري (۲) ٻيو ٻيو ڪجهه

مڙھ ڪرڻ - دٻارو ٽپڻ يا

مافي ڪرڻ

ڏٺاڙ (۲) ڏماڙو - وڏو ڏينهن

ڏي

ڏاڻو (۲) کير - ڏنگو - اُٻو

ڏڏي (۱) ڏڏ زال - نادان -

ڄڻ - اڻ - مڙھ

ڏهر مڙھي (۱) ڏهن ٽنڊن واري

ڪيڙو جنهن ڏهر سؤ ٽنڊون

ٽاهي ڊر مڙھ

ڏڻ (۲) ڏانئن - ڊول -

دستور

ڏڻ ڏاڻي (۲) ڪم شروع

ڪرڻ

ڏيڍار (۲) ڏيڍارو - دلايت -

ڊري - ڊرائون

ڍ

ڍرڪڻا (۱) ڍرو ٿيڻ

ڍڳڻون (۱) چرخی جي تري جو تختو - ڪالوڙ جهنڊي ڪٽڻ جو چرخو ٻهوندو آهي

ڙ

ڙاهڻا (۲) رڻجڻ - پٺ تي ٻوڙ

ڙايو (۱) خريف کان پوءِ جي موسم جڏهن ڪهاڙ ٿيندي آهي

ڙلو ڍاس ٿيڻ (۱) ڪپڙو رڱڻجي ڍڪڻ جهڙو ٿيڻ - ڪم ٺيڻ مطلب حاصل ٿيڻ

ڙڻ (۱) ٿلهو - سادر - بيٺل - ٻڃي

ڙلڊا ڍوڙڙ يا ڍهڙڙ (۱) جلد تي مان اٽڪون يا گنڊيون ڪپهه مان ڪپي ڇڏڻ -

ٺڪڙ مان ڪٽڻ - سادو ڪٽڻ

ڙو (۲) ٻيل - لاڙو - خيال

س

ساج (۲) ساز - ڪاڇ (۱-۲۸)

ساريڪلا (۱) سڙوڙا - برابر - مٺ

ساهڻا (مڌ) (۱) سڙس ٻيڻ -

ڪروڙڙا - آرام دلڻ

سليم (۲) صحيح سالم - نور مهربان

سمندا (۲) سمورا - سارا - سڄا

سڙاڻون (۱) سوڀري

سول (۱) فائدو - نفعو

ص

صاحب (۲) اصحاب - رسول صلح جا پار

ٻڌڻ - گور يا قبر جا - يعني
منڪر ۽ نڪر

گ

گجهه (۲) جرخي جي دڄان جا
ڪاٺي يا شيخ لنگهي ٿي

ل

لا ڪيڙا - لا ڪيڙا (۱) لکن جهڙا

ماڻهو - چڱا خوبصورت ماڻهو

لڙجڻ (۱) مٽي ۾ ڀرجڻ - ڀرڻ

ٿيڻ - خراب ٿيڻ

لڙڻ ٿيڻ (۱) ڳرڻ - ڊاٽا ڊاٽا

ٿيڻ

لڙيڻ (۲) اڀرڻ يا جرخي جو

ٻاڻو - گول ڪاٺي

لڙجھه (۲) سنڌي ٿڌ

م

ماليهه (۱) ڏاڳو جو اڀرڻ جي

جرخي جي چوٽاري لڳاءِ ڏر

ق

قيل مقال (۱) ڌال قيل - گفتگو

ڳالهه بولھ

ڪ

ڪاٺار (۱) ڪنڌ واري

ڪاٺائي - ڪاٺائي (۱) ڪجهه

ڪنڌ واري

ڪاڙو (۱) پور ڀريو - ڪنڌ جو

ڪم - ڪاٺائي جو ڪم

ڪٽ (۱) ڪاٽو - ڪاٽو -

ڪنڌ جو ڪم

ڪٽو (۱) ڪٽيل

ڪٽي (۱) ڪٽڻ - ڪٽڻ

- ان

گ

گماکن (۱) ڌالو ڀلي جو - ڪنڌي

ڀاڻ وارو

گوري (۲) گوري يا ڀيرو ڀاڻ جا

شادي مبارڪ (۱۱-۳۱)

وَنُو (۱) دَہل - صاب

وَنُو وَنُو - وَنُو (۱) ڪارو
ڏيرو

وَجھ (۱) ڏڪر

وَه (۱) عادت - خيال

۲۷ - سر پر پاتي

ا

اُڙڪ (۱) اٽڪ - عقدو - منسا
صلاح

ت

تَمير (۱) تَمبو وڻا ٿيندڙ -
مڻهار

ت

تِيڙو (۱) مستي - حرڪت -

امي ۽ نار جي چرخي جي
واله دانگي آهي

مڪڙي (۲) ارت يا چرخي
جو مٿيو

مَليل (۱) سنهو ٻارڪ ڪپڙو

مونا (۱) ارت جون ۴ آبيون
ڪالين

مُو (۲) گهٽي - چڻهي - گهٽائي
زيادتي

ن

نار (۱) زال - ناري (۳-۸)

نارِي (۲) ست جي ڏيري يا
باندي جا ڪ مان لهندي
آهي

نِيار (۱) خالص - نچ - ٻاڪ -
ماڻ

نِيارِي (۱) نياز - نياز مندي

و

وَالاڻو - وَنُو (۱) دلاڻي

ج	نارنجرو - انگل - مٺ - وڌائي
جڪي (۱) پڻ	
چ	ڻ
چوڻاڻو (۱) ڏانا - سڄي - چوڻي وارو - اعليٰ درجي جو چوڻاڻي چوڻ (۱) پرور - چوڻي ٽائين پريل	ڻا ڻا - ڻا ڻا (۱) ڪڻا - ڻاها - خالي (۳۰-۳۱)
ح	پ
حرف (۱) ڏاڍپ - مشاري حڪمت (۳۰-۳۱)	پالهيڻ (۱) پٺ پالهيڻ (۱) موٽي (۳۰-۳۱) پر پالي (۱) ڀڄڻ جي ڳالڻ جي راڳي - وهاڳ
ڇ	ڳ (۱) پير
ڇاھ (۱) پانهي	ڳهاڻپ (۱) ميلاب - وصال
ڇاڪا - ڇاڪا (۱) پڪي جي دڇر ڇوڻپ يا ڪاڻ وڃهندا آمن	ڳيٽيون (۱) ڳيٽين منجهان - منڊو من مان
ڇ	ڦ
ڇاڇي - ڇاڇو (۱) راڇا - راڇ دارد - ڏانا	ڦور (۱) پوءِ - خوش پوءِ

رائو (۱) سبند	مُڳ (۱) مُڱ - مُڱو
رُهي (۱) راضي ٿي - خوشي مان	مُڱيو (۱) سڪير - راضي ٿيو
رُخت (۱) سامان - دٿون	نوازيو - بي پروا
رُواجهو (۱) مڪڙي ذات ما نور	مُهٽ (۱) دندر - ورونهن
ريجهالو (۱) ريندو - راضي ٿيو	سيڪڙو (۱) سڪڙو - سوالي - احتياج وارو
ريزال (۱) بد ڪار ماڻهو - بد چال ڪيميا (۳۰-۲)	ص
ريھڻ (۱) بگهارڻ	صُراهين (۱) ٿيلهن - مڃيلهن
س	(عربي سره)
سالت (۱) دام - دورد - نالو دام جو	ڪ
سُڙ (۱) مڪڙو ماڻهو جو حاتم	ڪُٺ (۱) ڪي - ڌري
طائي دانگي مشهور سخي مر	ڪيري (۱) ڪلي - مين
مُڇڻ (۱) لڳڻ - لائڻ - واسطو رکڻ - بلائڻ - نسبت رکڻ	ڪي
(۲-۳۰) (۲-۳۳) (۲-۳۵)	ڪُٺ (۱) رڌ - زاري ڪڙ
	ڪڙهه (۱) دروازو - لنگهه جي جاء

جواب

ل

و

وھائڻ (۱) صبح جي راڳي
برياني

۲۸ - سر گها تو

ا

انگيو (۱) انگيل - ڦاٽل - اٽليو
لاڙدار ڪيو

اڏاڻا (۱) اٿار دلڻ

اڪٽ (۱) بيهاري - گهٽائي

ڪٽڻ کان پهر

اڳهوڙ (۱) اونهي ٻاٽي -

ڪڻ - ڪومر

اوسڙا (۱) انتظار ڪرڻ -

اڏيڙو ڪرڻ

م

مٺ (۱) وڏيون مٺيون - گهٽا
ڍڳ (۱-۲۸)

مٺپ (۱) فرصت جو وقت - وجه
چارو

مڙ ڪڙ (۲) مڙ - مڙس

مٺس (۱) ٿورو - ذات

مڱو - مڱو (۱) گهوڙو (مڱو) =

گهوڙا

مٺو (۱) مٺان - مٺڪان

ن

نٺو (۱) مٺي جو ڦٽو - مٺو

ڦٽ

ڦڙئون (۱) ڦرا - ڦري ڏون
زمينون

ڦٽ

ڦاٽ (۱) ڦاٽو - ڦٽ

ڄم

ڄمڻا (۱) پڻڻا - ڦرا

ڄ

ڄاڙون (۱) سمنڊ يا درياھ
جون شاخون - ڌوريون

ڇڏيون (۱) مڇي مارڻ جون
شيخون يا سوڻا

ڇڇ (۱) ننڍا ٻالڙ جا ٻاڻا -
ڏنڊون (۳۱-۸)

س

ساني (۱) مڇي ڦاسائيندو -
ٻاڻا

سڳائي (۱) ماڻهي - ڇري -
ڦرايت - دوستي

سڻيون (۱) چار سان ٻڌڻ
ڇڻ لڻيون - رڃ مڇي
ڦاسائڻ

ڪ

ڪڙڇ - ڪڙڇي (۱) سمنڊ
جي ڪن جو زالو

ڪنڌا ڪڙون (۱) ڪنارا
ٻاسا - ڪپڙ ڪنڊون

گهر

گهنڱهه (۱) ڏکڻ جا درياھ
گهٽ ڄاڻ (۱) گهٽو ڄاڻندڙ -
عادل - ڏاھو

گهرو ٻيا (۱) ٻارڻ شڪار ٿيا -
مدقي ٿيا

گهرو ٻنڌي (۱) مڇي ماريندي
(گهرو = مڇي مارڻ)

۲۹- سر سينهن ڪيڏارو

ا

آپ (۱) ٻار

آڊ ڪڙ (۱) ڊپ ڪرڻ - ڊپ

هر ڪڙو ٿيڻ

آڊ ڪو (۱) ڊپ

آڊا (۱) ڪلا

آڙون (۱) انڪون - روڪون

اُڙو (۱) مٿان وڃڻ - ڇڙو

ڪڙو ٿيڻ

ب

ٻاٻ (۱) ٻي (ٻاٻ هندستاني)

ٻيٽو (۱) ٻُٽ (هندستاني ٻيٽا)

پ

پوٺڻ (۱) پڻ - گهڻ

م

مالگر - مالگري (۱) مالگرچ

ڪنڊي

مالگر ٻاٺي (۱) مهاڻن جي

مڪڙي ڏات

مٽو (۱) روردار

مڪڙا (۱) ٻيڙيون

مندار (۱) منهندار - دلال

منگر - مالگر (۱) مالگرچ

- منڊ جي وڏي مڇي

مهاڻين (۱) بهوان

و

وار (۱) دير - ديرم - دير -

وقت

وَهڻ (۱) واهڻ - درياد

ه

هار (۱) هاري - آهار - آهر -

آهر - ويهڻي

کھڙو (۱) قیصر - شینھن
 کھڙو (۱) عرب - مالیتو -
 بادشاه

ضعیف

ک

کیسر (۱) قیصر - شینھن -
 جانورن جو باذخام - کیسر
 جي رنگ جهڙو پیلو
 درد

گ

گیوڙ (۱) میست
 گیجهو (۱) گجه - ڍوڍ کالهندڙ
 پکی
 کَرار (۱) کرازد - زور دارد
 کام کندو (پارسی کرار)
 کُرهو (۱) کُرو (پارسی کُره)
 کُزیج - کُریز (۱) پکي جي
 اها حالت جنهن کسپ چاڻي
 نوان کيندا آهن

ل

لاجهو (۱) ضعیف - میثو -
 بی ممت
 کُڙهو (۱) بهلوان - بهادر
 کلاب (۱) کتا (عربی - جمع

کَلَب جو) اشارو حدیث جو
 تر الدنیا جیفتو و طالِبها کَلَاب

م

یعنی دنیا ڍوڍ آهي ۽ انهنجا
 طالب کتا آهن (جاسو)
 ماه (۱) گوشت - ماس

مغا (۱) تلها لیا - متارا لیا
 کلو (۱) جنگ - وڙم

۳۰ - سر آسا	مُدار (۱) پردسو - تعلق
ا	مَلَاء (۱) مہجھان
آچاڙو (۳) جہ جي گولري	مَلَاء (۱) ملهائي - ناموس
آدان (۲) آر کان - ھاڻي جي	ڪڍي
تڪر کان	ن
آرو (۲) بهار - پُہ	باب - لاپ (جمع ناپو) (۱)
آرز (۳) ڪافر - آئس پرست	جھب - نوڪ - شيخ - ٻالو
حضرت ابراهيم جو پيءُ يا چاچو	نيزو
جو ڪافر هو (۳۰-۲)	لا جو (۱) ضعيف
آکڙڻا (۲) پرڪڙ - ڪِرڻ	اُري (۱) پير جي اري - تُنگ
آنهريان آجرو (۲) آرسِي کان	لُهڻ (۱) نر - ڪين (مہدستاني)
پر زياده صاف	و
اُبتدا (۱) شروع - مہڙ (حد انعام)	واڪو ( ) رڙ - دانھن
اُنھڻ (۳) بچين	وامڻ (۱) رسو - نوڙ
اُٺيس (۲) شيطان	وامڻ - واگھ (۱) جيتو - شينھن
اُپھندي (۱) بيھندي	جو نسر
اُنھاڻ (۲) ثابت ڄاڻڻا -	ولاڙو (۱) ڪاڍيو - مہت

زبان سان اقرار ڪرڻ (نفي)
حد (حد)

۱. (۱) ڏس - نهار - سمجهه
إحاطو (۲) حد - چوگردي پٽ
آسرو پنام

آڏورو (۲) ڏي ڏي - ڏي
ني

ارث (۲) ڳالهه - مطلب -
مضمون

آرداص (۱) عرض - سوال

آرڪ (۲) بيزار - بي وفا

إسلام (۲) مسلمان - خدا کي
تسلیم ڪرڻ (حد ڪفر)

آمين ۽ آءُ (۲) انڪار -
مني - خودي - انايت -
خود بيني

أشهد (۱) شهادت جو ڪلو -
بني أشهد أن لا اله الا الله

أشهد أن مُحَمَّدَ عبده ورسوله
بني آءُ شاعدي ٿو زبان نه

خدا ڪٽور آهي ۽ مُحَمَّدَ
سندس پانپو ۽ رسول آهي

القيم (۲) ڳجهي رکيم - لستهم
(حد سليم)

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ
(۲) قرآن مان (سوره ۱۰)
بني آهي جن ايمان آندو
آهي ۽ جي پرهم ڪندڙ يا
ڇندڙ آهن

أَلَّا عِبُدَ (۱) حديث يا عربي
قول يعني آءُ پانپو آهيان

إِنْ أُولَآئِي نُحِثَ قُبَائِي
لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي (۲) بني
تحقيق منهنجا اوليا يا
دوست منهنجي قبا جي
ميٺ لڪل آهن مون کان - واء
پرو انهن کي ڪو نه سڃاڻي ٿو

پينا (۳) ڏسندڙ - روشن (پارسي)

پ

پاروئا (۳) پاراڻا ڪپڙا - پارائي

دھي

پڙڪ (۳) ڏرو - دانھن - اگا

پوئو (۳) بند ڪرڻ - پورڻ

پوچھ (۱) عقل - سمجھ - خبر

واقيت

پئي (۳) پئي اڪيون

پ

پٽ (۲) ٽڪيو - ٽيڪ - پرڻو

پڙپور (۲) گهڻو - پريل - پر

پڙي (۳) پوڄو - پئي تي ڪٽڻ

جو ٻار

پڻهيا (۲) اکيون جا ڪوٻا - اکيون

جيون جا پون يا خانا

اُنھا (۱) ٻھائي - آخر -

نہيت (ابتدا جو ضد)

اُنڪ (۲) ٻڌو - بُت جا ٻڌا

اوسا (۳) ڪا

اُون (۲) باد گھري - اُن ٿڻ

ب

باب (۳) ڪتابن جا باب -

ڌر - حڪم - رستا

باري (۲) لڳي - دغا - منافقي

ٻھري (۱) مڪڙو ڪاري پکي

جو مادي آهي - باز

ٻُڌو (۳) اندر جي روشني

دل جي اکر

ٺڻ (۲) بنياد - اصل - ٻارو -

نہيت

ٻُڌائي (۲) ڊهرائي - لا حاصل

ٻيٺائي - خراب

ٻوھڻ (۱) ٻيٺو - ٻيٺار

وڻ	پُٺِيُون (۳) اڪيون - چڱيون -
ٿڪ هڻڻا (۲) اڇلائي ڇڏڻ -	وڃا ريون
صايع ڪرڻ - برباد ڪرڻ	پُٺِيُون (۲) ڳوڙهن سان ڀريل
پ	اڪيون
پاڪي (۳) پاڪائي -	پير (۳) پيراء - مونا
پاڪيزگي	وڻ
پالهو (۲) محالي - بهيل	ٿڀ (۲) ٿڌمن (مند - تاني)
پاهه (۱) ڪپڙن کي رزم ڏيڻ	ٺهصيل (۳) علم حاصل ڪرڻ
کان اڳ - مصالح لائڻ	تعظيمان (۱) تعظيم کان - تعظيم
پاهت (۲) صلح - نام - اتفاق	ڏيڻ کان - پئي جي ادب
محبت	ڪرڻ کان - تعظيم جي
پيت (۲) واءو - انجام -	ڪري (۱ ۲)
ويسام	لغيري (۲) لغير - ٿرڻ - منهن
پٿر (۲) منڍ - وٺڻ جي جاء	لڻ
پراهن (۳) پهرائڻ - ڏڪائڻ	ڏاڪو (۲) سينڌر جو ڇٽو جو
پن (۲) بهچائي - نهايت	مندو بهشاني تي ڏهندا آهن
پهنڻ (۲) پر جي راضي ٿيڻ	گواضع (۱) نياز - نماطائي -
پي (۲) دوست - محبوب	بهچائي

ٻيڙ (۳) پير نِي - رستي نِي

ڦ

ڦالنگ (۲) - ڪل ٿاري (۱.۳۳)

ڦوڪي ڏوٺي (۱) چنڊڻا
لوڪڻ مان - ٽنڊ ٽوٽي ڪوٺڻ
مان - چڱن ڪپڙن رکڻ مان

ج

جُٻ (۲) جذمن (مندستاني)

جُڙڪجُڙ (۲) جڳو ٻاٺي توڙي

خراب ٻاٺي - جڳو ٻاٺي آهي

خدا جي محبت ۾ ۽ - سندس

دڀ ۾ روڪڻ ۽ خراب ٻاٺي

آهي دنيا جي لاءِ ۽ انهي

تعلقن لاءِ روڪڻ

جُل (۲) جهل گهوڙي جي -

ڏڪ

جوڙو هي (۲) جهان ملي جلي

جهان جي جوڙ ملي - حاج

ٿئي

جُڻين (۲) جڻڻ - جهڙ پيارج

جُڻيو (۲) ۱۵ ڳو جو مند وڌ ڪيڏا

آمن

جهر

جهالنگي (۱) جهانگيڙا (۵)

جهنگ جا رماڪو

جُهَل (۲) گهوڙي جي مٿان

دجهڻ جو ڪپڙو - ڏڪ -

ڀام

جُهڻا (۲) ۵۵ - مٺي - لسي

چ

چڙي (۱) جهڙڪي - ننڍڙو

ٻڪي

چُهڻچ (۱) چُنچ - چسب

(مندستاني چونچ) (۵-۳-۱)

چ

چاڱو (۲) ڏيڍ - ناسڪي ٻاٺي

جي ڌوري - سيٿام - سنڌ (ڇاگل = پڪري)
ڏو پينائي (۲) هر ڏسٺ - پيائي
دوئي

ڏ

ح

حضور (۲) حضور جو - خود
خدا جو

حقانو (۴) حق جي ڳالهه - حق
کي پهچڻ - حق ملڻ
(۱-۳۴)

حقيقي (۳) سچو - حقيقت جو
عشق حقيقي (مجازي جو ضد)
حوصلو (۳) طاقت - قوت -
چوندا آهن

زور - عقل - هوش - جرات
ڌوڪ (۲) ڌور - ڪاڏو - ڌڪ
ڌسو (۱-۳۲)

د

دردبالي (۲) درد واري
ڌوڪ (۳) سمجهه (درڪ)
ڌوڪ (۳) سمجهه

ڌوڪ (۳) سمجهه
ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول
ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول
ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول

ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول
ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول
ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول
ڌوڪ (۲) سمجهه - ملول

گذر - رام	احوال - چڱي حالت
رلي رات (۳) ٿورڙي رات -	مالڪ (۲) - لوڪ وارو - طريقت
ڌرڙي رات	ني ملندڙ
ڇنڊيون (۲) رنگيون اڇڻ =	ماليٽيل (۲) ڏسڻ - زيارت
رنگڻ	حاصل ڪرڻ - دلير - انڊڻ
رڇڻ (۲) رڳون رڇڻ = رڳون	سڀڻ (۲) رهڻ - ماڻهڻ -
درست ۽ برابر ٿيڻ - بدن	سائنچڻ
تندرست ٿيڻ	سجود (۱) - سجدو - سرجهڪائڻ
رُخو (۲) ٺنگ - سوراخ - عيب	سرافڪندگي - سرافڪندگي
جي جاء	(۲) مٿو هيٺ جهڪائڻ -
رَمندڙي (۱) ملندي - لنگهندي	ڪنڊ نوائڻ - نياز - تواضع
روهن (۲) ظاهر - پڌري	شرمندگي
رئي (۲) ڌڙ - لٽ	سُرپار (۳) ڪن جي ڳالهه - سس
رپتو (۲) ڳاڙهو ڪپڙو	سس - ڳجهي ڳالهه
س	سروان (۲) - سرجي وڻ کان -
ساجاري (۲) - سڃاڻڻ واري -	سليم (۲) ظاهر ڪير - پڌري
سڃاڻندڙ - واقف	ڪير - ڏسڻ
سار (۱) سامان - اسباب - حال	سڃاڻو - مڃاڻو - (۲) سڃاڻڻ
	اتفاقي ملاقات

ش

شرڪ (۱) ڪٽفر. مشرڪ ٿيڻ
 خدا ناسان ٻڻي کي شرڪ
 چاٽڻ - ٻانڌواري - شرڪ
 (۲-۳۰)

ص

صحت (۳) تندرستي - چٽلائي

ظ

ظَن (۲) ڏسڪ - ڄاڻ

ع

عالم (۱) (۲) علم دارا - ٻڙميل

عبد (۱) بندو - ٻانڌو

عَجَلُوا بِالْتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ (۳)

حدمت - مرن کان اڳي

نوبت ڪرڻ جي ٽڪڙ ڪريو

علت (۲) بيماري - علوت

مولن - مولن (۲) سڀي ڪرڻ

ڏسڻ - اختيار ڪرڻ - پسند

ڪرڻ

موجه (۱) ڳول - چڪاس -

جانچ

مولهاريون (۳) سهڻيون -

موجاريون

مونڙ يا لئي منهنڙو (۲) جي

کان به سٺو ننڍڙي جي کان

به سٺو

منهاڳيون (۲) دٻڻ - پسند اچڻ

منهائي (۲) روشنائي - موهرو

مياهي (۲) ڪارنهن يعني دل

جي ڪارنهن

مهرت (۲) عادت

میل (۳) سچائي - سٺت -

مست - مٿيا

ق

قاعدو (۱) قعود یا قعدہ - نماز
در دیون

قضا ئینا (۲) قوت ئینا - عايع

ٲین درې نر مونږ

قیام (۱) نماز پر بیټون

ک

کاج سدوم (۳) کم نهوم -
مطلب حاصل نهوم

کام (۳) کټ - لکن

کالکان (۲) کانګن کې

کالي (۲) ټيلي - سرائي

ککاب (۲) حرکت - حساب

کایانون (۲) جسم - بدن -

ټټ

کټیټر - کټیټرا (۲) وډا گام

علی (۲) علت وارد - غایل -
بیمار - عاذني

عالي صباح (۲) صُباح جو - وږ
ټنجر جو

عیان (۲) ظاهر - پټرو

عینک (۲) چشمواکین پر دټون
جو

غ

غار ئینا (۳) گم ټین - کڏیون

غومبي (۳) غیمټ یا گلا کدڙ
گلا خور

ف

في الله (۱) الله م - بندي فنا

في الله یا فاني في الله يعني

الله م فاني یا گم یا مټو ټین

في الحقيقة (۳) در حقیقت
حقیقت کري

(عربی - کیمبر: طند صغیرہ
(جو)

عُكَا (ر) عا - رْء - اِءا

کتر (۳) کے رد - کم -
تی

کثافت (۲) گرائی - تلہائی
گدائی - گندگی

گجل (۲) سرسي چيزي شي
جا زالون اکين و جهندون
آمن

کڑا وجهہ موات (۳)
میں ہندو موات در رائگی
بدن کر - گاہائیں کان
میں نہ کر

ڪفن (۳) ڪپڙو جنهن تي مٿي
ماڻهوءَ کي ويڙهي دفن ڪندا
آهن

ڪلهه گو (۲) ڪلهو ٻڙمندو -
ظاهري مسلمان
ڪور (۳) اندر (پارسي)

کیزو (۴) کیہوں - جیت

ڪيڙي (۲) ڪهولي -
ماڪوڙي

کین (۴) کی کین - نیستی
ناہدی

ک

کارٹون (۲) شور دار ہون - چڑ
مان - نریش ٹی سان

ڪُنيُون ڪين ڪن (۲) اڪيون
جي محبوب ۽ نظر جمائي
پوليون آهن سي اُتان نه
مٿن ۽ نظر نه پاسي ڪن

ڪُڇر (۳) ڪڙي ۽ ڪڙي جو زمري
نانگ

کُر (۳) غیر واقف - نامحرم
دشمن - رقیب - شیطان

ڪرايون (۳) ڪرايون - دشمنيون
ڪران وجهه م وائت (۳) ڪرن
با خراب ماڻهن جي وائت ۾

ٻاهر - اما چار جا حد يا مڪان
کان ٻاهر آهي

لائين (۳) عيب - ڏور - قصور
محتاج

لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي (۲) حديث

جو ڀاڱو - مڪان سواءِ هننڪي

يعني اوليائن کي ڀڄو ڪونه

- سڃاڻي - پهريون ڀاڱو مٿي

آيو آهي ان اوليائي تحت

قبائلي - يعني منهنجا اوليا

منهنجي قبائلي آهن

لڄاڻو (۳) لڄي ٿيو - ڏوريندو
ٿيو ڦڪو ٿيو

لڪي لڪوئي (۳) چوڪرن جي

راند جهڙو ڦڪڙو لڪي

ٻيا ڳولين - تيار ڳجهي طرح

جهڙن اڀي راند ۾ ڪندا

آهن

لَمْ يَدِّ وَلَمْ يُوَكَّدْ (۴) قرآن مان

منهنجي ڳالهه نه وجهه يعني
ڳجهه نه ڏسين

ڪڙا وجهه موات (۳) منهنجي

مات و پٽ نه وجهه - منهنجي

مات بند نه ڪر - ڳالهائڻ

کان منع نه ڪر

ڪڙڻا (۲) ڇڙڻ - سڙڻ - روئڻ

ڪيڇرو - ڪيڇو - ڪيڇو (۲)

تڪليف - درد سري - ڏڪ

ڪيل (۳) اسرار الهي - عيبي

نظارو

ڳ

ڳت (۲) ڳالهه ڳت = ڳالهه ٻولهه

ٻڌڻ ڳاڻا - خبر چار

ڳيڙي لئي (۲) ورهڻي - ڳڏائي -

مٿ ڪڍي

ل

لاحد (۱) لامڪان - حد کان

محفوظ (۲) حفاظت ڪيل.	(۱۱۲ - پوره) نڪي الله جيئي
مد (۱) دگهائي - لمبائي	ٿو نڪي پاڻ ڄاڻو آهي -
معبود (۱) عبادت جو لائق -	(۳۱ - ۸) (۳۵ - ۲)
الله - ڌڻي	لودي (۳) ڏانڊو - ڪڪ - اڪير
مناڙو (۳) مٺ لائڻ - مٺڻ -	تير - ڪان
دور ڏيڻ	لوهر (۳) لوهر جو ڪان - تير
منجهارا (۲) اندر جو اندر	اڻا (۲) وڌيا
مٽيارو (۳) مٽ وارو نانگ -	م
ڪاريهر	مام (۳) خبر - راز - گچهر -
مومئي (۲) حضرت موسيٰ عليه	حقيقت
السلام جو وڏو نبي هو	مامرو مندو (۲) وڏو مٺ -
ميا (۲) رحم - بهراني	تڪرار ڪرڻ - ٻاڙهر اڪڻ
ميڇون (۲) اشارا - اُجهڻ	ماهڙ (۲) واقف - واهل -
	اُستاد
ن	مجازي (۳) عشق مجازي -
نالا خيرا (۲) نڪر - بکيا	ظاهر جو عشق (حقيقي جو ضد)
صبح جي کاڌي يا ناشتي کان	مجازي ٻڌڻيون (۳) مجازي ظاهر
اڳي	ڏسڻ وارن - يعني اکيون
	مُحَرَّر (۲) نا اميد - نامراد

وَرْد (۱) وڌڻو - جهڪي پهرايل دقت تي وري وري پڙهجي وَنَاهِي (۳) دلهره و هارڻ - پرڻائڻ وَنگيئون (۲) ڏنگيئون وَنگيئون (۱) اکين جي ٿارن و جي ماڻهو ڏسبا آهن - (پارسي مرد، ڪا چهر) وَه پوڻ (۲) وڙهڻ - نه سڃاڻڻ به چيائين وَلڇون (۳) ذرا ذرا - پرڙا پرڙا - جدا هر هَچارو (۳) پايي - خوني هَماري (۳) اسانجي - پنهنجي (هندستاني)	لاڳوڏي (۱) نمشي - نياز - نماڻي لَوَال (۲) لڻا - گرهن لوڇ (۲) نوڙت - نياز - نماڻي لَوڻ (۳) بندي - حساب - ڪندو - دفتر ليزان (۲) ناشتو - نيرن - صبح جواول ڪاڌو و واجهائين (۱) واجهائڻ کان ڪڍڻ کان - طلب ڪرڻ کاڌ - عرض ڪرڻ يا بندگي ڪرڻ کان واڳان (۲) دس کان - دسان وڻر (۳) ميڪرائي - ڍڪ وَجھ (۳) منهن - صورت - مڪمل

۳۱۔ سر ماروئي

۱

آراڙ (۶) وطن - وطن جو ڳوڙهوڙ
وڙم

آراڙي (۶) ڏٺ

آراڙي (۸) جاري - وهندڙ

آساروس (۹) سندس آسرو -

سندس آسري جي جاء

آڪ ڪرڻ (۲) چوڻ - آڪڻ

آڳي (۸) ناپو ڪڍي - بند
ڪڍي

آل عمران (۱۰) قرآن جي (۳)

سوره يعني عمران جو اولاد
يا قوم

آلهن (۸) کوهن جون حوضيون

يا ڪيل جالورنڪي ٻاٺي

بهارڻ لاء

آهر (۷) آسرو

آٻاڻا (۲) بي جا مائت - تيز
خوبص - مائت مت

آٻر (۶) سُئي سڀڻ جي

آٻاريا (۸) واددا نامن - فرصت

جو وقت نراڻن - گهڻا آٻار -

بي نهايت

آجهوڪا (۷) آٻرا - ضعيف

آچائي (۱۱) تعريف - سارام

نالو ناموس - مقامي - ست

ٻاڪدامني

احزاب (۱۰) قرآن جي (۳۳)

سوره - معني جماعتون

احقاف (۱۰) قرآن جي (۳۶)

سوره - معني مٽي جا ڍير يا

ناس ٿيل شهر

اذا جاء (۱۰) قرآن جي (۱۱۰)

سوره (نصر) جا پهرين لفظ -

معني جڏهن آئي

اَعْرَافَ (۱۰) قرآن جي (۷)	اِذَا زُلْزِلَتْ (۱۰) قرآن جي
سوره - معنٰی بهشت ۽ دوزخ	(۹۹) سوره جو پهريون لفظ
جي دڇ وارو مڪان	معنٰی جذمن زمين ڏي
اَگُولَ رَا (۱۱) گهڻا	اَرْدَا مَلِكًا (۱۱) عرض ڪرڻ -
اَچاڻهن (۸) پري	منت ڪرڻ
اَچَ پَائي (۹) بهت هريل	اَرْعَجَ (۷) مڪڙي قسم جو
نياڳي - مٽي	عدو ڪپڙو
اَلَّذِينَ كَفَرُوا (۱۰) قرآن مان	اَرْمَقَ (۷) مڪڙي قسم جو
يعني اُهي جن ڪفر ڪيو يا	ريشي ڪپڙو
ڪافرن يا	اَرِيحري (۸) بي رواج - تر
اَلْبَارِئِصِبُ اَلْعَاجِبِيْنَ (۱)	ماڪ - ريگستان
عربي قول - يعني باهر عاشقن	اَزَالِگي (۱) ڏڪيو - زور سان
جي قسمت پر آهي	رڳ سان
اَمَانًا (۱۱) ڏکيا - بيمانا -	اَصَمَ (۷) اسم ڏاڻي - خدا جو
خراب حال ۾ - ڏولائي جا	خاص نالو
اَمَّا يَ (۳) امانت	اَسِيرَ (۳) قيد يا ملي - بند يا ملي
اَلَا فَتَحْنَا لَكَ (۱۰) قرآن جي	اَعْرَائي (۱۰) عرب جا ماڻهو -
(۳۷) سوره (محمد) جا پهريان	عرب جا جهنگلي ماڻهو
لفظ - معنٰی لستحق اسان توکي	
فتح ڏني	

أَهْلُ (۷) ماڻهو - پور - بندو اير پير (۲) اچڻ وار ۽ پوري ڪرڻ وارو ايل چو (۷) هڪڙي سر جو جو ريشمي ڪپڙو	الْهَبَا (۱۰) قرآن جي (۲۱) سوره - يعني لمي الْفَال (۱۰) قرآن جي (۶) سوره معنيٰ اُت جو مال الْبَدَن (۱۱) بدن - چو - هٿ اَنْ مَعَ الْعُسْرِ (۱) قرآن (۹۳ سوره مان) تاحقيق ذڪر سان گڏ سڪ آھن اولاد (۷) هڪڻ اَوْدَ (۱۱) زور اَوْصَاف (۳) وصفون - گڻ اُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ (۱۰) قرآن (۲ سوره) مان - يعني اهي آهن نهشت جا حقدار ۽ رهاڪو اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (۱۰) قرآن جي پهرين سوره مان - يعني ڏيکار اسانکي سٺون رستو
ب باري (۱۰) اي باري تعاليٰ - اي خدا - گورو يا سچت (بند) بافتا (۷) مشهور سٺ جي ڪپڙي جا سر بَاحِل (۷) محمل - مشهور ريشمي ڪپڙو بَدَائِلُ (۱۱) معاف ٿيڻ - موڪلائي ڪرڻ - گم ٿي وڃڻ - (وداع) بَدَوِي (۱۰) عرب جا جهنگلي ماڻهو - جهنگلي عرب بَرَّ (۱۰) (عربي) ڪڻڪ	

ٻانڌ ٿا (۷) رڳيل چنڊون	ٻوليان (۱۷) ٻڙيل
ٻه ٻڙي (۹) سڀ، جو الهڪي هر ٻڙي ڏا آهن	ٻقر (۱۰) قرآن جي (۲) سورة معنئي گهڻن ڏاند
ٻري (۸) ٻجهي - ٻڙن ٻر اچي	بَكَتُ الْمُؤْمِنِينَ فِي هَؤُلَاءِ دما (۱)
ٻڙو (۲) ڪنهن جو ذرو - ٻڙجو چٽ - ٻڌام	بَعْنِي ٻڙي اڪيون ننڍاچي محبت ۾ رت ٿيون روئن
ٻهڙيون (۵) لوم جون ڪڙيون ٻيرن جا زنجير	بَكْلُون (۶) ٻريون - گڏيون بَنِي إِسْرَائِيلَ (۱۰) قرآن جي (۱) - دره يعني اسرائيل يا مغروب جو اولاد
ٻاڙوڙي (۵) ساهيڙي - سرنِي اُن جو ڪپڙو - ڪٽي	ٻي ٻاڪ (۲) ٻي دها ٻيڙ (۸) کوم (عربي)
ٻاڳيا (۱۱) مال وارا - مالدار	ٻ
ٻاڻ (۱) جاء - رهاڻي جاء	ٻاها ٿا (۵) مائت
ٻري (۱) موني	ٻاڙو (۹) ڪارو ٻاڙي - سڀ جو ٻاڙي
ٻيجي (۱۱) مڪڇيڙي - سرنِي شرڪ	

ٿي

ٿاڪل (۱۰) ڪاٺيا (عربي)

ٿبَار۔ ٿبَارَڪ (۱۰) قرآن جي
(۶۷) سورة (ماڪ جو پهريون
لفظ - معديٰ برڪت واروٿبِت (۱۰) قرآن جي (۱۱۱)
سورة (لهب) جو پهريون لفظ
معديٰ ٻڳو

ٿڳڻا (۸) جيٺ - گذارن

ٿڳڻون (۱) ٿر جون ڍوريون -
پٽن جي وچر هيلسيونٿمَر (۱) ڪچورو - ڪارڪ - ڪعل
(عربي)

ٿن (۵) تنگ - سوراخ

ٿنگ (۹) تڪليف - آج -
ادسو

ٿوڻه (۱) قرآن جي (۹) سورة

ٿور (۱) فصل يا بوڪ جا وري
وري ٿئي

ٿور (۱) مڪ جهڙي

ٿهوارون (۵) لڳڻون - ٿرڙا ٻرڙا
ذرا ذراٿيون (۹) حلوائن جون ٿيون -
طعام ٿرڻ جون ٿيون

ٿڻ

ٿاڙيل (۱) ٿر جا رما ڪو

ٿاڪ (۲) جاء (۳۱-۱۱)

ٿوڪ (۷) (۸) ڪم جي شيء -

مطلب - مقصود - مراد - مدد
بوسر - مددائتو ميوه

ٿڻ

ٿڳ (۶) ٿڳڙا - ٿڳڻا

(۶) چليون - ٿڳيون -
ٿڳا

ٿس (۶) ڊگھ

پ

پا چاهي (۶) بادشاهي

پسي (۲) ڪرڙ جو پور يا گل	ٻاڙڻ (۲) برابر ڪرڻ - مت
ٺڪ - ٺڪا (۱۱) ڪرڙ جو	چاٽڻا
ٻڪل ميور ٻڪل ڏونرا -	ٺاڪي (۳) چٽي - پٽڙي
ٻڪل	ٻال (۱۱) ڪڻڪ جنم ميور رکي
ٻلڙ (۳) مينهن جو ٻاٽي - ٻارو	ٻچا ٿيندا آهن - ننڍو ٿيندو
ٻن (۲) ٻڌو - امن	ٻاهي (۳) چٽي - پٽڙي -
ٻنڀر (۱) مڪڙي دوا - مڪڙو	ٻاڪري - جهڻ ٻالسي
جهنگلي پوڙو يا وڻ - ٻاٽي	ٻٽڙا (۱) پڪيڙڻ - وڃائڻ
ٻوڄ (۸) مٿو - گهٽو - جهڙو	ٻٽ چير (۷) ٻٽ جا ڪهڙا -
ڄام (۳۱-۱۰)	ٻٽ پٽهر
ٻوڄي (۲) ڏنگو - ٻوڄي مٺين =	ٻوڙن (۸) مڪڙي ڦسر جو گام
ٻڌروئي - خراب مينهن	مڪڙو جهنگلي ميور
ٻولڙيون (۸) ٻولڙيون - چيٽا	ٻرا ٺهي (۷) ٻري - دور
ٻيڪڙا (۵) ٻيرن جا ڪڙا -	ٻوهين (۱۰) ٻيرين - ٻڪين
ٻير ڪڙيون - ڪڙا جي	(ٻهرڻ)
ٻيدين جي ٻير و جهندا آهن	ٻڍاڻ (۱) ڏس - اُجهڻا -
ٻيڪي ٻير ڪڙيون چوندا آهن	نشان
ٻيٽ (۶) ٻيٽي ڪپڙي کي	ٻڙان (۱۱) برابر اڃان - ٻري
ڪلف ڏيڻ جي	ٻوان

ق

قَرَهه۔ قَرَعُو (۳) مڪڙي قسم

جو جهنگلي وڻ يا ٻوڙو۔ ٻيس
يا ڪڇي جا ٻن

قَلْب (۶) سنگ - گهاٽ - پير
جو پٺ

قوڪ (۱۰) لوڳ - ارڳه

سوڳه - مٽي - ڪاڙو

قُندِا (۸) وار - زلف

قنهنڪو (۹) جنهن کان

چور (۳) زور سان

قُوع (۷) تڪ (صربي)

قيائين (۸) لذت سان - عيش

عشرت سان - خوش

قيو (۵) چيڻ

چ

چَهَب (۸) ڪنڌي - ڪنارو

گوت جو نالو

چ

چانڪ (۱) پانچم تر - جوان ڪ

چانر ڌ

چائيان (۱۱) جوائيان - جوائي

برڪليان

چڪندڙا (۶) طومًا ڪرمًا۔

ج

جائِه (۱) قرآن جي (۴۵)

سوره - معذلي اولندو يا
گورڻ ڀر

جالو (۱) زاري - نهاري

جَبْ الْقَلَمُ وَمَا هُوَ كَاتِبٌ (۱)

قرآن مان - يعني جيڪي
ٿيڻو سو تنهنجي لاءِ قلم

دهي ديو

جَنَب (۸) جنم - مَر

خ خُزْما (۱۰) کارڪ - ڪجور (هاري) خُلف (۹) ڪُور - مفاقي - ڪُريت د دُخان (۱۰) قرآن جي (۲۲) سورہ - معنيٰ دونهون ذ ذُؤ (۱) (۲) ذِري (۵) گودڙي - رلي ذُلاء (۷) ذُئار - ٻُڌ ذُئ وِلْدِي (۹) ذُئ وارا - مال وارا ذُئ وِلْدِي (۹) ذُئ وارا - مال وارا ذُئِر (۱) ذُئو - سَلي	خوشي سان (دور سان) - بگهر چڪائيندا يا ڳاڙهندا چيڙهه، (۲) گندگي - گندو - مٽي سان پرل ح حُبُّ الْوُطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ (۹) حدهت - هٽي وطن جي محبت ايمان آهي حُجُور (۱۰) قرآن جي (۱۵) سورہ معنيٰ ٻيٺ حُجُورَات (۱۰) قرآن جي (۲۹) سورہ - معنيٰ حجرا يا ڪتليون هم (۱۰) قرآن جي (۲۱) سورہ ۽ گهڻن سورن جي منجه جو لفظ حُمد (۱۰) يعني الحمد - قرآن جي پهرين - ور جو پهرين لفظ - سورہ جو نالو فاصح آهي

ڏيڙو - ڏيڙيون (۵) زير ڪڙيون
لوم جون جي قيدين کي
وجهندا آهن (۳۱-۱۱)

س

ساٿيڪا (۸) ڪوٽ

ساقوئي (۵) (۸) چار جا ڍڻ -
چارين

سانهي - سانهيڙا - سانهيڙا
(۵) (۶) (۸) سنڀاليندڙ -
مائنٽ - وارث

ساهي (۳) چڪي - ڪڍي

سائون (۸) هڪڙي سر جو
جوان يا ڏٺ

سڀا (۱۰) قرآن جي (۳۳) - وره
جو نالو معنيٰ شهر جو نالو

سڀ (۱۰) قرآن جي (۵۷) سور
(حديث) ۽ (۵۹) (اڪثر) ۽
(۶۱) (صف) جو پهرين لفظ
معنيٰ پاڪ آهي

ي

ياعي (۱) گلڙ جو واعدو -
ملڻ جو انجام

ر

رائر (۸) دل - محصول
رڄڻ (۲) خوش ٿيڻ - پسند
ڪرڻ

رعد (۱) قرآن جي (۱۳) سور
معنيٰ گهوڙو

رڳو (۱۰) قرآن جي (۳۰) سور
جو نالو - شهر جو نالو

رڳو (۲) مڻهن - حسن - سونهن
رڳو (۵) رڳو - ڳاڙو ماڻهو

ز

زخرف (۱۰) قرآن جي (۳۳)
سور - معنيٰ سون

زمر (۱) قرآن جي (۳۹) سور
معنيٰ جماعت

سُبرايرن (۱۱) ۱۳۵۱۰۰ -	سُسا (۵) گھيٽا
سُت (۸) سُنيا - مَمَت	سُڪاچ (۱۱) دڙو وارو - لائِي
سُني (۲) (۸) سُنياداري زال -	سُڪو (۵) چڱا - دوجارا
سُنياندار زال	سُڪزو (۶) سَڪو - ۱۵ گرو - گُاني
سُنيانئون (۸) - سُتون - رُتون -	سُڪ (۷) (۱۱) سُنگت - جماعت
سُڙجڪ	سُسلو - ۱۵ گرو
سُنجڻ (۵) پيدا ٿيڻ	سُمالي (۸) ماڻائي - مان
سُني (۵) سُني - پيدا ٿي -	سُوري
سُني وڏي ٿي - سامائي -	سُنجڻ (۸) نامن - تيار ڪرڻ
سُجده (۱) قرآن جي (۳۲)	سُچوڻ ٻاڻي ڪڍڻ
سُور - معنيٰ مٿو جهڪائڻ	سُنگهڙون (۳) زنجير
سُهاڻي (۵) سُچو رهڻ - پوري	سُوايا (۱۱) گھڻا
سُهن - تحقيق	سُوايو (۱۱) سُڪاريو - سَڪو
سُڍلر (۸) سُياڻا - ۱۵ ما -	سُيو
سُهردار	سُولا (۱۱) انجام - اقرار -
سُراهيون (۸) سُرمهون -	سُوعا
سُوشيون - دلاسا	سُول (۲) موچارائي - سوڌ -
سُڙي (۹) لاش - مڙم - بدن	سُاڏو

سيوٽا (۲) ٻوڇڻ - سيوا ڪرڻ
سيهو (۷) شيهو - مفهور ۱۵ تو

ص

صغير (۲) ننڍا گناھ (عربي
صغيره)

ط

طس (۱۰) قرآن جي (۲۷) سورة
(نمل) جو پهريون لفظ
طسم (۱۰) قرآن جي (۲۶) سورة
(شعراء) جو پهريون لفظ

طه (۱۰) قرآن جي (۲۰) سورة

ع

عاق (۳) ماڻھو ٻئي کان نا فرمان
نا صالح - خراب - رڪن
عبير (۷) هڪڙي قسم جو عهدو
ڪپڙو جو عبيرن رنگ جو
هو ٿو ٿو

مومرو (۱) غير - وورو جنهن
ماروئي نٿي مٽي

سوء (۳) مانر جا ڪهڙا - شر جي
رسر (پارسي - وگ)

منهڳ (۲) سکر

منهم (۱۱) - منهن - ڇڙيون -
اڀا - طعنا - مڙها

منهڙو (۸) خواب - سڀو

منيارڙ (۸) هڪڙي قسم جو
گام جو وقت وانگي ڪاٺيندا
آهن

سبنا (۲) ٿوڀا - گندي

سيڪ (۸) رڻا

بيڙائي (۵) سڪائي

ميڙ (۸) سيل - سڃاڻي - سٺيا
سٺ - اڳوڻو وقت

ميليغي (۱۱) سيل واري - سٺيا
واري - امن ۽ همت واري -

(۱۱۳) جنهنجي مٿي جو لفظ قل
آهي جنهنجي مٿي آهي جو
انهن سورن جا نالا اخلاص ؟
علق ؟ ناس آهي

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كُتِبَ

اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا (۳) قرآن (۹)

سوره مان - يعني جو تر اسانکي
ڪا به مصيبت نه پهچندي
سواء انهن جي جا الله لکي
هوندي - اسانجي لاء هو اسانجو
ذلي آهي

قُلْ يَا (۱۰) قرآن جي (۱۰۹)

سوره (ڪافرون) جا پهرين

لفظ - قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

يعني جو تر اي ڪافرو

قُوِي (۱) قوت وارو - زور ڀريو
مضبوط

قِيْدُ الْمَاءِ (۱) پاڻي جو قيد -

قسمت - نصيب - تقدير -

عَمْرُ (۱) عمر سومرو جنهن ماروئي
ني دشي

عِيدُ بُرَاد (۲) وڏو ڏينهن - براد

يا برات - مڪزي عيد جو

نالو - شنب برات

غ

غُلَاف (۹) پوش - ڍڪ

ف

فَاتِح (۱۰) قرآن جي پهرين سوره

يعني الحمد

ق

قَالَِب (۶) بدن - جسم - بت

قَدْ سَمِعَ (۱۰) قرآن جي (۵۸)

سوره (مجادل) جا پهرين

لفظ - معني تحقيق الله ٻڌو

قُلْ (۱) قرآن جون ٽي پويون

سورون (يعني ۱۱۲ - ۱۱۳ -

ڪُڇور (۳) خوشبو - ڪافور
(۳۱-۸)

ڪُڇو (۲) اڪو - ديهو - ستمو
ڪُڇن (۵) هموس (سد چن جو)
خراب جاء - خراب گهر

ڪُڇائي (۵) سائي - ست
ڪُڇي - منجهائي

ڪُر (۹) کان - ڪنا

ڪُرُنڊيون (۳) گنديون -
گورما

ڪُرڀت (۸) بي رسي - بد
رسي

ڪُرڀڙ (۲) ڪرڙ - جهنگ جو
مڪڙو بوڙو يا وڻ

ڪُرهلون ڪلاه (۳) ٻيٽ ڀرت
گهاڙ

ڪُل شَيءٌ يَرْجِعُ اِلَيَّ اَصْلَهُ (۱)
حديث - يعني سڀ شين جو
پهتجي اصل ڏي موٽڻ لھون

حديث جو پاڻو - قُيْذَالِيار
اَشَدُّ مِنْ قُيْذَالِجَدِيد - يعني
پاڻي جو قيد لوم جي قيد کان
زياده مضبوط آهي

ڪ

ڪاٺ (۵) ڪاٺ جو بند

ڪارا (۷) ڪارا ۱۵ ڳا

ڪامو (۱۱) مٽي جي ڪوٺري
مٿو

ڪام (۷) مراد مطلب

ڪالڻو (۸) چار ڪالڻون

ڪوڙي مٿان ٽپڙ وجهڻ -

ڪپڙو جهولي ڪري انهيءَ
گام وغيره گڏ ڪرڻ

ڪالهن (۸) ڪڍي

ڪتابت (۱) لکڻ - خط -

ڪتابت (۱۰۳۱)

ڪُنڀا (۸) گذران

ڪ	ڪنڊ (۹) ڊنگر - در دڃا لاءِ
ڪاٺوٺيا (۸) ڪٽوٺڙا - مڪڙي	جو پهرائڻي ۾ در تي ڪنڊ يا
قسم جو گام يا ميروءَ ڏٺ	ڊنگر رکندا آهن - جهنگ يا
ڪاروڙي (۸) مڪان جو نالو	ڪنڊن جي جو
ڪاھر (۳) ڪير ڏيندڙ ڳئون	ڪُوَارِي (۱۱) بد چوڻ - اڃا به
ڪاهيون (۱۱) پوريون - پورا	سڃاڻو ڳالهائڻ - پٿر
ڪاٺو (۳) (۸) مڪان جو نالو	ڪوٺ (۳) خوشي - محبت
ڪٽيرو (ڪٽيري) (۳) (۵) ڪٽي	(۲-۳۶)
وارو - ڪٽو ڪيندڙ	ڪوٺ پڙ (۲) پاڙون جي غريب
ڪُرڙ (۱۱) اُن جون ساديون	ماڻهو کائيندا آهن
فراشيون	ڪُوڪٽ (۶) ڪوڪرو -
ڪُٺا (۶) سڀو - توڙو	دانهن
ڪُٺا - ڪوٺ (۹) طرف - ٻاڻو -	ڪوڪڙ (۲) پيردن - چارن
ڪوٺ - وچ (۱۱-۳۱)	جو ٿر ڪل
ڪواءِ (۱۱) ڪوائي - ڪڍي -	ڪُهون (۸) ڪهاڻيون -
ڄمڪي	ڳالهون
ڪوھڙ (۸) ڪوم - ٿر	ڪمٽا (۸) ڪمٽ - پوکون

گولرو (۱۱) ليدوان - اٺ
جو ۲۳۹

گپ

گالو (۲) گهي کي پڌڻ جو زبور

گناه (۵) گاميل - گهيل -

بهار - صيف - خراب حال
ميد يائي

گهيون (۵) هٿ ڪڙيون -

ميدن جي پڌڻ جا رسا

گنديرو (۱) مڪڙي سر جو

گام گهٽين وارو

گهائي (۳) گهي ڏني - ڏني -

ڏهاري

گولي (۱) گهي - مضبوط ڪري

گهيرو (۱۱) پريل - پريور

گهر

گهٽ (۱۱) دل - جگر

گهڙو (۳) ارمان - ڏک

گهيرون (۳) داديون - مبارڪون
(۱-۳۲)

گسا

گال پلھون (۶) گزڙيون

گاموئي (۹) ساڳي ڪار يا گوت
دارا - گونائي - ڏيهائي

گروه (۷) (۱۱) جماعت
(باري)

گگر - گگريون (۳) مڪڙي
سر جو دڙا جو ٿر ٿو ٿئي

گور (۵) سِر

گولاڙو (۲) مڪڙي دل ۽
انجهولر

گولمون (۲) گولا - گول ٿر يا
ميو - گولھيون - دال

گولدا (۶) جهوليون - گنديون
گوٺريون

ل

مڪيئي مقام - مڪيئي
بديان (۱-۳۳)

لقمان (۱۰) قرآن جي (۳۱)
سورة

لڪ (۱۱) ڪير - ڇهه

لڪر (۶) مڪزي قسم جو گام جو
ڪا چندو آهي

لڪب (۶) جهنگلي گام جو وقت
وانگي ڪا چندو آهي

لوڀ (۱) موڙ

لوڇون (۵) بي آراءِ رهون -
بمقرر رهون

لوح (۱) نعتي يا نعتي - لو -
فلر - قسمت - نصب

لوڙاڻو (۱۱) ڦورو - پٺيرا

لُون (۲) تند - ڏاڳو - ٿار

لوه (۱) زنجير لوه جا

لوي (۱) جني يا اڙو ڪپڙو

لاڙون (۱۱) سڙون - ڦاڙون
ڏاڙون

لاڙ (۱) گاڙ مورنگ - لڪ

لاڙي (۵) - رخروئي - لڙم
ڇما

لڙن (۱۰) ڪير (عربي)

لڙم (۱) گوشت - ماس (۱۰)
(عربي)

لڙم ڏيڙا و ڏيڙو ڇون ڇيڙو

لڙم ڏيڙا (۹) قرآن (۱۶) سورة

مان - لذتي گوشت (مڪيئي)
جو ۽ ڪيڏو ٿا اوهن (هائي)

مان (۱) سمنگار ڇون ڇون
يعني موٽي دڦير جي اوهن

ڏيڙو ٿا

لڙڪ (۲) ڳوٺا - منجهون (۱۱)

لڙن (۱۱) گهڻيون - گهڻا -

مارو (۱) باطني (عربي)	جو مارو مالھو يا ٿري ڏکيندا
منھون (۲) اسان تي - اسانجي	آمن
مٿان	لوڙياري ( ) (۶) لوني
مٿ (۱۱) جدائي - جٻ	ڏکيندڙ لوڙ جي ويٺل
مٿن (۱۱) ڇڏڻ	لنگڙياري (۶) لڙين واري -
مڃڻ (۱۱) موڪلاڻ - ملائج -	چنل ڪپڙن واري
ردانو ڪر	لَسَ ڪَينَلهَ ڪَينَ (۶) ڦران
مر (۲) (۶) مٽي - گندگي -	(۲۲ سورة) مان - خدا جهڙي
ميرائي	ڪا به شيءِ ڪانهي
مزاڪ (۱۰) چرچو (عربي مذاق)	م
مساوي (۲) برابر - هڪجهڙو	مارو (۱) مڪڙي ڦاٽ - جهنگلي
مڪسان	مڪين - مالدار
مُعاينَ (۶) اولياءَ - ٻزرڻ	مارو (۶) مارو ذات جي
مُقامِ باطني (۵) مقام باطني -	زال
مڪڙي مقام ۾ پوريل	مام ٻچا (۱۱) مراد ۾ پوري
مڪ (۵) (۱۱) ڪپڙن جو لڙ	ڪرڻ - لڇ خراب ڪرڻ
مڪائڻ (۱) گهرائڻ - سڏائڻ	مالا مالو (۲) (۶) مڪڙو جهنگلي
مڪڻي (۶) مڪڙي قسم جو گام	گام - ڦٽ

مُهٽُ (۵) مان - عزت	ڏٺ
مُهِندين (۹) هائيندين -	مُل (۳) (۲۱-۱۱) وٽ - اڳيان
ماريندين (مُهڻ)	مُلن (۹) کان - ڪٿا
مُڻيچ (۱۱) موڪلج	مليو (۱) مڪان جو نالو جتي
مُٻٻت (۵) بزم - لاش - جنازو	ماروئي رهندي مٿي
مُٻٻت (۵) وات مٿو ڪرڻ -	موڪ (۶) گهٽي - چڄهي
لُٺ - ڏٺ کائڻ	موڪي (۱۱) خوش ٿي
مُڙي (۱۱) پڇڙي - عيبدار -	مُولو (۷) بوليل - خدا - ڏٺي
مڙي	مُومن (۱۰) قرآن جي (۲۰)
مُٺسَر (۱۰) موجود	سورم
مُهڻيا (۳) وار - زلف (۲-۳۵)	مُوه (۸) وار (بارسي موي)
مُيون (۱۱) ميان - مولا - ڏٺي	موهڙ - موهڙي (۹) محبت
مرشد	بهار
ن	مها (۸) (۱۱) ميا - مڪڙي
نُٺل (۱۰) قرآن جي (۱۶) سورة	لاجي دلپند
نُٺلي ماڪي جي مڪ	مهاڙ (۲) (۶) منهن - ديدار
نسا (۱۰) قرآن جي (۲) سورة	نٺ - ميدان - آڳر -
نُٺلي زالون	ڪشادگي

و	نظر بند پاڻي (۹) بيد پاڻي - بند پاڻي - جا نظر هيٺ ۽ سڄي لنگتا (۱) نيا ڳا - مفلس - مسڪين ن ڪنڻ جهڙا
واچا (۵) ٻولي - انجام - قول واڪ	ليڳو - ليڳي (۳) (۶) نڪتو - نڪتي
واما ما (۲) سڙ - آرام - ڳڻ واچا (۵) انجام - ٻول - قول واڪ	نمل (۱۰) قرآن جي (۲۷) سورة يعني ماکوڙي
والد ڀيون (۱۱) ميهون ۽ ڳيون وغيره مال	ن وَالْقَلَمُ وَمَا يَسْطُرُونَ (۱۰) قرآن جي (۶۸) سورة (ن) مان معدلي قسم آهي قلم جو ۽ جيڪي لکن ٿا
واهلندا (۶) الهندي جو راءِ واهيت (۴) واميو - جاسوسي چارو - نگهباني	نور (۱۰) قرآن جي (۲۴) سورة نور مهن (۱۱) اکين سان - چشمن سان
وُلُتُ (۸) وندڻ - ورامڻ - اورڻ (۱-۳۵)	نورون ڪرڻ (۱۱) موسر جو نئون نڪتل مورو يا آن پهرين دفع ڪاٺڻ - وٽ ڪرڻ
وَنِيُون (۲) ڪنارا - پاسا وَجْهَل (۱۱) ڏک - گهڻي - رڳڻ راڙو (وجهل)	نِيُو (۵) (۹) زنجير
وَجَن (۱) انجام - وندڻ - ٻول شرط	

وٻڙون (۸) وقت	وحدانيت (۱) مڪڙائي
ويڙهي جهپ (۸) ٿور مڪڙو	وڙ (۸) چٽا - پلا
ڳوٺ	وڙاي (۹) سُڪ - سُڪار - وسندي
ويڙهيڄا (۱) دٻڙم مڪان جا	(۱-۳)
رما ڪو - جهنگلي ماڻهو	ورث (۸) رَسا - نوڙيون هائي
وينگس (۳) نازنهن - خبرصورت	ڪڍڻ جون
زال	ورڪ (۱) وڻ - نيمدورڻ
هر	ومناطي (۵) بردس - بهن جي
هار (۱) واسطي - لائق - آسري	وس
هالو (۹) ۱۵ اڙيال - ٿورو -	وسڪارو (۱) ميهن جاڏينهن
مال مٽندو - ناچور	سانوڻ
هاء (۳) مائي - زورا دري -	ولڏڻ (۵) سڀڻ - پڻ
ڏاڍ - ظلم	وڻاڇو (۱۱) وڻ - درخت - وڏو
هٿ ڪڙول (۵) مٿ ڪڙيون	وڻ
هٿوڙيون	وهارو (۹) وامرو - وامر ڪندڙ
هٿوڙيون (۵) مٿ ڪڙيون	مدد ڏيندڙ
هڪون (۱) انڪون - آڙون	وهون (۸) زالون
روڪون - گندا يون	ويٺ (۵) وڌڪ - پيٺڪ

اَوڻيان (۱) ايندڙدن	هَناڪَ چُسي وَالْفَرادُ لَدَيْكُم
اگر ڏيان اَوڻيان ڏکڻ	(۱) - منهنجو جسم
مانوڻيان (۱) اتر جي پاسي	هتي آهي ۽ منهنجي دل اوهان
کان اينديون آهن ڏکڻ ڏي	وٽ آهي
سانوڻ يا سانوڻ جهڙي خوشي	هُود (۱۰) قرآن جي (۱۱) سورة
مان	پيئڻ جو نالو
اگر وارو ڪو ڏي پھلي موسم	هُون - هوليگ (۱) آواز
ميهن (۱) ميهن جي موسم ۾	ي
پهرين اتر پاسي کان وڃ	يس (۱۰) قرآن جي (۴۶) - سورة
ڇمڪندي آهي	يونس (۱۰) قرآن جي (۱۰) سورة
ارمولگانہ ميهيان ڏکڻ ڏي	نالو پيئڻ جو
پتيهه ٻاڻ (۱) منهنجا اُرم پتي	
سڀ وانگر راحت آهن ۽	
نهن سڀهن وانگر آهن ڏند	
پوئي وانگر آهن (ٻاڻ يا ٻاڻ)	
اَره ارمولگانہ ميهيان لڻ	۳۲- سر ڊول ماروئي
ڏي منجهو ميهه (۱) اُرم پتي	ا
سڀ جهڙا ۽ نهن سڀهن جهڙا	آمان ٻڪا آديان وڻ ٻڪا
آهن، تن منجهه اکيون کپيو	وڻيان (۱) انب ٻڪا آهن ۽ وڻ
وٺي آهي	باغن ۾ ٻڪا آهن

پ

پاڻي (۱) پاڻال جي، سمنڊ جي

پري جي - پيلي يا سڀي

پٺاڻي (۱) پٺ تي يا - ڪٿي ئي

آئي آهي

پهريه بند پهريون (۱) پهري

پهري ئي پور يا رستن جي

پها ڪندو وڃي

پهلي (۱) پهرين

ڦ

ڦلن پري ٿارڙي ٿورا ٻڳي

ڦ جاء (۱) اي پورا گلن سان

ڦريل ٿاري ٻڳي نه ٻوندي

ڏ

ڏيهر ڏکڻ مٿاڇر ڏيهر

ڏيهر ڏکڻ (۱) ڏينهن جي

اُڻس اُڻس لک (۱) لک

لک تي اٺ يا اڄ

ب

ببس (۱) ڊيهر - وسواس - ڏڪرات

(منڊسڻي يا مارواڙي)

ب

بالاڻ ڊولهن والا جم

ومبارين (۱) ننڍي هوندي جو

نمين يا عشق يا شروع جواني

جي محبت، اي پيارا مٿان

ڊسارين

ت

ٿلڪ ڪي پر پٺت (۱) ٿلڪ

جو پٺو يا پٺان پٺو پٺو

پو آهي (ڪسي يا ڪير)

ٺ

ٺڪور (۱) ٺڪار يا ٺڪ -

ڊمل يا ٺاري ئي ڏوڪو

مٿان

ماناري مان لکين ماڻهو
چورن وانگي تڪون هڻي
بيهاريندا آهن (مانا ڪڍڻ
(۱)

ڍ

ڍوليو نورو ميٽرين ڏڻ ٻڪر
ڪڙيان (۱) ڍوليو راجائن جي
گهٽين ۾ ٻڪرين جا ڏڻ يا ٿر
جبلهه تي رکيو پيو چاري

مر

ڏمڻ لاهه لنگ ڏمڻ اڏ
اڏمڻ لاءِ (۱) اي مڙس يا
بيارا بي ديو اچ ٿر هالهر راند
ڪريون ۽ چاٽي سان لڳائي
ويهي راند ڪريون

ڏم هون لاهه لنگ ڏم اڏو
هامي ڪمڪ (۱) اي بيارا
بي ديو اچي راند ڪر، اچي
مڙس چاٽي جي طرف راند

ڪر (مون يا هو)
رو (۱) جو اڏنڪي

ڙين ڪچور (۱) ڪڙڙو ڪچي
جو ٿر جهنڊو ٿر ٺهري
کان ٿورو ڏڌو آهي (يعني
سئون ۽ سٺون)

س

ساڃي ٿيان سينگري ڏمڻ
هاڻ ڪري (۱) ڙمڻ يا
ڏوٽي کي مٿ آڻي يا انسان
ملي آڻ سڱ وارين يا ساڃيلين
۾ سڃي ٿيندس

ساهنج ٺياڻ (۱) ٺياڻ ٻاڏند جي
هنج يا سطح وانگي
سرو سوليرو ماروڻ ٻامسي

اڪ (۱) نانگ ۽ سهي وانگي
مارو جي لڪ ڏانهن ٺڪري
اچي (يعني لڪي ٽڪڙو هليو
اچي)

ڪر سٺا ڪو ڪٺا چٽيو لاڻو
آپ ڪرڻج (۱) هر ٻنهي ٻنهي
ٻڪي آهي داڻا چٽن ٿا مارا
اجي نون لٻارو ڪر
ڪريڙو (۱) ٻڪارو

ڪريهر (۱) مائي يا ڪٽيهر =
زنڻي گل

ڪڙبان (۱) جيلو ٺي
ڪڙا (۱) ان - داڻا

ڪُون هنياري مڇين (۱)
ڪيتري سمجهت اٿو - چٽن
سان يعني ٻين - ان

ڪونجان واس ڪريڙو ٽولي
ٽولي ٻيس (۱) ڪونجهن رات
ڪارو ٿي جي ٽولي ٽولي
۾ دٻو ميو، يا هر ڪي ٽولي
ڪي ٺڪرا وسواس هو

ڪيپ ٺٽائي ٻاٺلي ڏرو
ڏاج نه ڪاء (۱) ٻاٺار جي
سڀ ڪئي ٺي اچي ٻئي
آهي سا ان جي لب ۾ نه ٿي
کائي
ميرائين (۱) گهٽين ۾

ڪش

ڪاهه ٺهڻ (۱) حضرت علي
جنهنجو نون ٺهڻ ۾ آهي

ڪ

ڪاس (يا ٿاس) ٺهڻي ٻيٽ
هيم ورتي ماروئي (۱)
ٺهڻجي ٻيٽ مان آ؟ سون
ڇوڙي ماروئي ڇائي آهيان

ڪ

ڪاڄل (۱) ڪاڄل

ڪاڄي (۱) زال

ک

ڪرندا هئج (۱) ڪرنديون

منجھن يا ڪرندا لڙڪا

گليو (۱) جانور کي ڪهي ڪل

لامن

ڪولدي (۱) چمڪندي

ڳ

ڳڻ ڳڻي (۱) ڳڻن ۾ ٻريل يا

ٻرور - ڳڻائي

گوري ڪڙڇن سڀ ڪٽارڻ

وهي لپٽان (۱) جان مٿن ۾

ٻهي آئي آهي اکين مان

ٻاٺي وهي ٿو

گوهي ٿوڻون ڪمان جي

ڪهون نه ٿوئي ٺڪ (۱)

ڪمان جا ٻئي پاسا جهلي

چڪي جهڪڻ ٿو مٿس

آمو ڪڏن نه گسندو

ل

لا نواب ڪريج (۱) لارو اچي
ٻار ڪر

م

ملڪ (۱) هڪڙو نواب يا حاڪم

ٺي گذريو آهي جنهن گهڻا

ظلم ڪري پرايون زالون زوري

ٿرون هون

موري اڏي ٻاڳي ايس (۱)

منهنجي ڪٽولي جي اڏرين

يا اُڀر جي ٻاسي واري ايس

ٻهي ٻئي

ن

نروڙ (۱) راجائون

نسنگ (۱) بي ديو - بي خوف

ٺڳي (۱) بي گهڻي - جهنڊ ڳڻ

نه ٻهي

ٺهنگ (۱) بي خوف - اعرص

نسنگ

و

والا (۲) دوست - برين

وڙهندي مرويرئين ڪوڙ

ڪيڻان ڏي (۱) ويرين يا

دشمن - ان وڙهندي مهنجي

دل خوشي کان ڪشون

ڪري

ڍنگت ڍنگت (۱) ڪمان

وانگر

هم

هنج ٿيا (۱) دند جي منج يا

تري دانگر

هٿياري (۱) بيار

۳۳- سر ڌڻا سري

۱

آسانند (۱) مير - حب - دوستي

واسطو

اُجهڙاڳ (۱) بيحد ٺيڪي

ڪندڙ - بي انداز مهربان

امبيڪي (۲). اُهي جي

(هندستاني)

اُوس (۱) بي وس - بيچارو -

لا علاج - بي راهو

اوتمان (۱) اولي کان - ڏنگي

رستي کان

ب

ٺڄا (۱) لاڙا - خراب ماڻهو

ٺڄيان (۱) لاڙائي کان -

هڏي کان

برادي (۲) براد يا برات وٺندڙ

روزي يا چونڪاري جي سعد

وٺندڙ

ٺرملا (۱) ظاهر طور - کلي ڪلائي

(بارسي)

بغداد ي (۱) بغداد جو پتل -

شيخ عبدالقادر جيلاني رح

وارو۔ مسند جو مالڪ۔ گادي

جو مالڪ۔ سجادہ نشين

پيڙاد (۱) جتي (۳۳-۱)

ج

جناب (۱) درگام۔ سردار

جھانگير (۱) بادشاه۔ جهان

فتح ڪندڙ

چ

چنگيان (۱) چنگيز (سرائڪي)

ح

حصني (۱) امام حسن جو اولاد

يعني شيخ عبدالقادر جيلاني

حبيب (۱) حساب وٺڻ وارو۔

جڳي حسب نسب وارو۔

بررگ

خ

خارجي (۱) مذهب کان خارج

جنهنجو رهيو بغداد ۾ آهي

بهاؤ الدين (۲) شيخ بهار الدين

زڪريا ملتاني ملتان جو

مشهور رابر

پ

پيتل (۲) زيارت ڪرڻ

و

ليرو (۱) تنهنجو (مستفاني)

پ

پريانا۔ پريادا (۲) پري وارو

رڌي نسل ۽ بنياد وارو۔ قدم

آڳاٽا

پناه (۱) ملتان ۾ ڪڙو مڪان

درگام

پهراڻي (۱) پهر يا ڪراڙي زال

پهرجي

پڙهي، ڏيئي (۲) اصل نسل

ڏي	خاص آهي جي حضرت علي کي نه مڃيندا آهن
ڏي ڦير (۲) عڪاري - هليد	ڦر (۱) گڙم - نادان - خميس
ڏل (۱) ڏو - ملاج	ماڻهو - ڪمپنو - دشمن -
ڏي	رقيب
ڏل ليل (۱) خوار خراب - نبالا -	خطابه (۱) لقب
سڪين	خفيف (۱) ماڪو - خميس -
	ڪمڙات - نيچ
ڏ	ڏ
ڏڪن (۱) شيخ رڪن الدين جو	ڏاڏي (۱) دانهن - فرياد -
شيخ بهاد الدين زڪريا ملتاني	داد فرياد
جو پٽ هو	ڏاؤر (۱) خدا تعاليٰ - ڏٺي
ڏ	ڏيوان (۱) دفتر جو مالڪ -
ڏمام (۱) ڏاڳ (برهي)	ڪارخاني جو مهتدار
س	ڏي
سعيد (۱) سعادت وارو -	ڏن (۱) خوش - خوش دم -
نيڪبخت - مرشد	جس
سماع (۲) ڏاڳ	ڏاڏي (۱) مڪڙي سر يا
منده، (۱) منبر - تيار ٿي - هل	راڳي جو نالو

عبدالقادري	مؤء (۲) طرف (پارسي سوي)
ق	مهندو (۱) واقف - دوست
قادري پير (۲) شيخ عبدالقادر	ميشي (۱) سينهري
جیلانی قادري طريقي جو مريد	ميووا (۱) پرسش - پوچا -
ک	بندگي
کَلِيف (۱) گندو - گردو - لاهو	ش
سادو	شيخ (۱) مشايخ - اولياء -
کَلکُو (۱) خراب لهن وارو -	برگ
بد اخلاق - بد نصيب	ص
کَنجُو (۱) کچھري - دربار	صدائي حباب (۱) وظائف وارو
کُوُو (۱) نالائق - عيبدار	جوان
گ	ض
کَن (۱) کولسن - دڙمن -	ضريب (۱) ضربيل - ضرب
دشمنی	ريل - ماريل - ڌڪ لڳل
گ	غ
گلوار (۱) باغ	غيلاني (۱) غيلان يا غيلان ما
	غيلان جو رواجو يعني شيخ

ملهڻو (۱) بهادر - مرڪندڙ -
لڻ

منادي (۲) ندا ڪندڙ -
سڏيندڙ

منارو (۲) قبو - پي جي نيل
گنبد

مند (۱) خوشبو - ملي پوءِ
(۱-۳۷)

مهنت (۱) گهڻو - چڱو (پارسي
مهتر)

مهتاب (۱) چنڊ - مڇاڙو

ن

نرم (۱) مهربان - مروت سان
رحم سان

نئون - لڪون (۲) نئون - پير
جا زخ

نوئي (۲) نئون مريد - پيرو
پيرو ويندڙ - نوڙي

گ

گهرو (۱) چوڪر

گري (۱) گلي - گهڻي - رستو
دري

ل

لاڻي (۱) مڪري ذات جا
ماڻهو

م

مجنر (۱) قيامت

معي الدين (۱) شيخ عبدالقادر
جملاني جو لقب يعني دين کي
جماڻيندڙ

موشيد (۱) مرغيڊ

مزم (۱) عيب - لوڳڻ

مڱو (۲) ٻام - جهرو

ملعاني پير (۲) ملعان جو پير
شيخ بهارالدين زڪريا

۳۴- سر پور ب

ا

اَوُتَا (۲) اجڙا (-رائڪي)

اَوُتَا جاوڻا (۱) اجڙا وڃڻ -

آمدرفت (سرائڪي)

اَڇَالَدِي (۲) ڏامن - جوڙڻ -
اڏڻ

اَلَرِي (۱) لَهڻ

اَرَوَت (۱) خشڪي - سُڪلائي
بي آبي

اَزَانِڪ (۱) ازانگي - ڏکي

اَمْتَحَرَان (۱) هڏو (بارسي)

الدوهه (۱) ڏڪر - عمر

العامي (۲) معافي - انعام جو

لائق - قابل (۳-۱)

او مِيژُو (۱) انتظار - شر - ڏڪر

ب

باب (۱) ڳالهه - بهنام

لِيل (۲) گندھ جي چوٽي - مڏاري

جي چوٽي

ليلڪون (۲) نهائون

و

وَادَا (۱) ڏامن - بهنام

واڳچڻ (۱) ٻڌجڻ - قابو لڻ -
مڪمل ٿيڻ

وَتَ لِيٺ (۱) وندجڻ - ويڙهڻ

وَنَدَل (۱) وڏو - بزرگ

وَسِيل (۲) وسيلو

وَلَايَت (۱) دلي جو درجو -

اولهائي - بزرگي - مشاهدي

هم

هَنُڪ ( ) هٿ - چير

هُمَام (۱) بزرگ (عربي)

ٺ	ٺلي ٺٺ (۱) ٺٺائڻ - اڳهائڻ
ٺٺ (۱) ٺٺ سان ملڻ - ٺٺا ٺٺڻ	ٺٺائيد بيشيند (۱) اڄو ويو (پارسي) آڌر ٻاڙ حالت
پ	پ
ٺٺارڻ (۱) بيان ڪرڻ	ٺٺائڻ (۱) زار يون ڪرڻ -
ٺٺارا (۲) سامان - ٺٺا - ڪم	منت ڪرڻ - آموڪي جوڻ
ٺٺريا (۲) پوري - پورب جا	جنهن تي ٺٺه اچي
ٺٺاڪو	ٺٺه (۱) دٻه (سرائڪي)
ٺٺوڻ (۲) ٻڌڻ - وڃڻ	ٺٺون (۱) گهٽڻ - ڇڄڻ -
ٺٺو (۱) ڪجهه جي ٺٺي يا ٺٺي	(سرائڪي)
جا ڪٺڻ جي لاءِ جوڙي	ٺٺا لڪ - ٺٺا لڪه (۱) ٺٺي
رڪي آهي	ٺٺي - ٺٺا يون گڏ
ڦ	ڦ
ڦهيارو (۲) مڇي	ڦاڻ (۱) ٺٺ - ٺٺ
ڦهريدار (۲) ڦهري ڏيندڙ	ڦٽا (۱) ٺٺا - ٺٺا
ڦر ڦر ڏيندڙ	ڦٽ (۱) ٺٺ - ٺٺ - بدن - ڇو
ڄ	ڄوڙ (۱) ٺٺا ٺٺي - منزل مقصود
ڄيڙي (۱) (۲) ڄيڙي - ٺٺا	ٺٺي
ڄي مڪري ذات	

ن	چود (۱) - سجا
داغ (۱) کانگ	جيهيا من (۲) جهڙي ۲۲
داغ گفت فهميدم (۱) کانگ	چ
جيو - سجا (پارسي)	چالعت (۱) ٻولي - تنوار
س	چشم (۱) اکيون
ساب ٻوڙ (۱) قبول ٻوڙ -	چنڙو (۲) جانور جو، رات جو
ٻڃهڻ - اثر وارو ٿوڻ	اڏائندو آهي - شب ٻر
ساليهه (۱) وطن	د
مُتلافي مالعت (۱) ڏاڍي	درباري (۱) حضور - مقرب
نسبت سان - سخت ضرورت	حاضر
جي ڪري	دلجو (۱) لڳي - مڪر - ٻڪي
سر (۱) ئي - مٿان	ڦاس ٿي لاءِ ڪڪن مان ٻڪي
سُوريتي (۱) سور داري -	جي شڪل ٺاهڻ
درد مند	ڏوڙو (۱) ڊوڙو - ڦاسد -
ط	ٻانڌي
طاؤس (۲) ٿور	ڏ
	ڏوڏ (۱) نصو - ڪاڙو - ڏهر
	ڏوراڻو - عقاب

گومي (۱) سڃي - گرمي -
تاهن - اس

گول (۱) دت - ٻير (رائڪي)

گوو (۲) ڪانگ

گُهڻا (۱) جون

گهيو (۱) پيغام - نياپو -
جيڪي چئجي

ک

کام (۱) کامي - ڪامڻ يا سوش
مان - انتظار ۽ ذڪر مان

کَس (۱) خراب حال ۾

کيائو (۱) ڪانگ، جو پيغام
آلي

گ

گاراڄو (۱) ڳالهيون ٻوليون
حال احوال - خوشي جي
مخفيل

ڦ

ڦُراب (۱) ڪانگ (عربي)

ڪ

ڪاڪيُون (۱) اديون -
چاچيون

ڪاُن ڪاُن (۱) ڪانگ جي
ٻولي

ڪالعت (۱) خبر - خبر چار
نياپو

ڪالگل - ڪالگو (۱)
ڪانگ - ڪيائو

ڪالگوڙو (۱) مڻل ڪانگ
کي ڏسي ڪانگن جو گوڙ ۽
مَل ڪرڻا

ڪناٻت (۱) لکيو - خط

ڪڙپتي (۱) گند - ڍڙپ

ڪُورلئون (۱) نياز

ل

لاټ (۱) بولي (۳۶-۱)

لټي (۱) لټي - بولي ټټي
(لټوټ)

م

مارټون (۱) منډون - مهاڳون
ڪنڊونمٽي (۱) ڪالي زمين ۾ ڪٽل -
ٽسپ

و

واچ - والهي (۱) بزم

والي وڻ (۱) اهڙي وائي ڪر
جنهن ڪري نون وڻين - جڻي
وائي ڪروڻ (۱) وڻ - وڻ - وڻ - وڻ
لاٽس

وڻ (۱) وڻ - وڻ - وڻ - وڻ

وڙ (۱) وڙ - وڙ

وڙن (۱) وڻ - وڻ - وڻ
وڙو (۱) وڻ - وڻ - وڻ
وڙو

وڙو (۱) وڻ - وڻ - وڻ

وڙو (۱) وڻ - وڻ - وڻ
وڙو (۲) وڻ - وڻ - وڻ

هم

هم (۲) وڻ - وڻ - وڻ

۳۵ - سر ګاموډ

۱

آرٽين (۱) نشانين ۾ -
علامتن ۾آرٽين (۱) وڻ - وڻ - وڻ
وڻ - وڻ - وڻ

جاء - اوطاق	آمنڻ (۱) پسر - منڌ - گهر
ٿيا جي (۱) سر ڄام ٿيا جي ،	اچوڙا (۱) اپرا - ضعيف
منڌ جو حاڪم	آلڳ (۱) لکڻ يا پرڏوڻ کان
ٿيا ه (۲) ٿنڀا - اڪيلو	پام - بي انتها - خدا
ٽوڙا (۱) نيٺ - آخر	آلاپو (۱) ناپو - نيلوفر جو پچ
ٿي (۱) ٿيلانهن - ٽڙمن	آهل (۱) نشاني - شڪل - نمونو
	مادت - چڙل

ڏٺا

ٽوڪ (۲) زبور - گهر

پ

پاوڙا (۱) پهن ڄاڻن

پراڻو (۱)

پواطي (۲) چادر - ڪنڊھرو

پوک (۱) مڙهي - واقفيت -

سجائب

پوڻ (۱) پلڻ - گذران ڪرڻ -

پيهڻ

پوڻ (۱) پهرين - ڏکين

ب

بانڌي (۰) بانڌلو - مٿي پڌڻ

جو ڪپڙو (۲) مڇي مارڻ لاءِ

جهڪو ڪاٺ وغيره درياھ

پر دجهي بدن پڌندا آهن

پڙو (۱) مڪرو زبور - گاني

ڏٺا

ٿريون (۱) پهن يا ڪنڪن جون

ٿريون جن تي ماڻهو ويهي

ٿرندا آهن

ٽڪيو (۱) مڙل - رطحي

ٻڪارو (۲) پکا اڏڻ - ڏيڻ

ماڻ ڪرڻ

پيڙهي (۲) گادي - تخت

چ

چارا (۱) چار مڇي لائڻ جا

ٺن

جاماڻي (۱) جامنڇي - شاملي

بادشاهي

جانيون (۱) ڏيون - اولاد

جڙو

جهيڙو (۱) مهاڻن جي مڪڙي

ڌات جا پڻ جا ٿيڻا جوڙيندي

آمي

جهڙپ (۱) جهٽ - چڪ - چڪ

ڏنگ (۲-۳)

جهلڻ (۱) لڏڻ

چ

چاڳلي (۱) خوبصورت - چڱي

نازداري

چالي (۱) چوڻي - سڏائي

چنگو (۲) ڪوڙو ڏيک

چ

چهرن (۱) جي ڪن ڪالين

مان ٿڌن وانگي ناميهون

آمن

چڇي (۱) ڀڪي - چڪن -

گندگي

چڪاڙ (۲) چڪندڙ - چڙو

موني لڳل

ڦ

ڦڙو (۱) ڪام - دور

ڦ

ڦاڙهي (۲) چڪ مٽڻ - کائڻ

اڏا بهجائڻ

مُردڙو (۱) - سر ڏو - وڃائڻ	ڏُر (۱) دَب (۲) سوراخ - ڏنگ
جو ساز	ڏَمائڻ (۲) ڏنگڙا - ڏنگ
مِرھڻ (۲) - مڪر وڻ - سون	ڏڻا (مندن سڻي - ڏسڻا)
مڱو (۱) ٽنڊ - تار	ڏُڙ (۲) دڙير - وڏا لڻا ٽانگ
سُمون (۱) - سو ڄام - ڄام	ڏوڏا (۱) سُڪل پيٽ ڄا داڻا
ٺاڃي	ڏوڏا (۱) ڏوڏا - پيٽا - وڏا -
مڏوھڻ (۱) - مڃھڻ	ڳرا
سُنڀوڙيون (۱) - سنڀريون -	ڍ
نيار ٿيون	ڍارو (۲) ڀاسي - طرف
سُنڌري (۱) ساز وڃائڻ جو -	ڍ
ستار - پٽي زال	ڍارو (۱) راجا - بادشاهه - حاڪم
سَنگھرون (۱) زنجيريون	س
مڙو - مڙو (۱) ٻڌو	سالگي (۱) مسافر - پرديسي -
موجھيا (۲) ڏٺا	سانگ وارو
مولھاري (۱) پاڪ - مڙجاري	ماء (۱) ماحبت - سب
ڳڙو	مُپت (۲) سڀن جي
نش	مڏام (۲) سر ڀار
خُماع (۱) سڙجھرو - روشنائي	

ص

صفات (۱) صفت - منتون

ڪ

ڪاٺوڙ (۱) وڏا ڪم - وڏيون

۽ ڪيون ٻيٽ جون ٻاڙون

ڪاميا (۱) جادو

ڪير (۲) وڏائي

ڪير يا (۲) وڏائي - خدا تعاليٰ

ڪوڙيون (۱) ننڍڙيون ڪچيون

ڪم (۱) نيلوفر يا ٻيٽ جون
ٻاڙون

ڪو جهيون (۱) بد شڪل

ڪوڙ (۱) باسو - ڊگر - ڪوڙين
ڪوڙين - گهڻا

ڪوڙيون (۱) نالائق - بد زبان
ڪمڻيون

ڪوٺيون (۱) نيلوفر يا ٻيٽ

جون مڪريون

ڪينجهر - ڪينجهر (۱) ڏيڏ
جونا ليو

گ

ڪارا (۱) مڇي جون ڪاريون

ڪسٽ (۲) وڙو - ڪونسٽ

ڪڪي (۱) مڇي

ڪڪي ڪوڙ (۱) مڇي جي پاس

ڪڪي پاس - گندي بود

گ

گابو (۱) فخر - وڏائي - مڻي

گمايون (۱) گم ڪيون -

جيڪيون ڪيون

گمند (۱) نيلوفر جون ٻاڙون جي

گذري سال جي مڻي ۾ مڇن

۽ ٻاڙون ڪرن - گمند مڻي

ڪچرو

مڪرو (۲) مجلس	گندرو (۲) مڪڙي ذات جو
مڪڙيون (۱) پيڙيون	مهاڻو
مٺا (۱) ڪڍا	گندري (۱) مهاڻي - مهاڻن جي
مٺا (۱) مهاڻا	مڪڙي ذات
مورچل (۱) مور جي ڪنڀن جو	ل
پکو - مڪين مڪاڻ جو پکو	لڏا (۱) هاڻي جا جانور - هاڻي
مورچيو (۱) موڙايو - موڙهندو	جا ڪٽا
موڙاڙن (۱) ويڙهيون - لٽا	لٽار (۱) پوء - پاس
گڏا	لوڙهه - لوڙهيون (۱) نيلون
مي (۱) مهاڻي	ماهڻ جون ٻاڏون
مياڻيون (۱) مڇي مارڻ ۽ گڏ	لي (۱) پڪر
مڪڻ جون جايون	م
ن	ماڻهو (۱) مهاڻن جي مڪڙي
لڙڪو (۲) لڙڪا - لڙڪو	ذات - مڇي مارڻ وارو
لڙڪو (۱) لڙڪو - دولت	مڇو (۱) دٻند جو نالو
ذات	مڇرو (۱) مڇرو - واقف -
لورڙي - لورڙين (۱) نالو	ويجهي عور
	مٺا (۱) مڇي جو کور

خشک زمين	گندرتي جو جنهن تي چار
آکاس (۱) آسان ڏي	نماهي عاشق مر
اچاهه (۱) اي اچو يا اچا پکيو	نوري (۱) نور جا خليل
اي منجهو	ليلايت (۱) زائبي - خلافت -
آڙ (۱) اڏام - اڏر	عومگري
آراڻ (۱) مقابلي - اراڻ بٽ -	ليپار (۲) انصاف
اوڻت	هم

آڙي (۲) اٽڪي	هڪڙون (۱) حاضر - موجود
اڪيل (۱) اڪلاڻو - جلدي	هندورو (۲) فرحت جي جاء -
آوڻ (۱) خراب مٽ وارو - اُهو	لذت وارو

اوڳاڙو (۲) ڪامن
اوڙير (۱) اُن وقت - تير

۲۶- سوکارايل

۱

پ	آڻ هه (۱) صبح جو تارو - سج
پڙهه (۱) پهايو - شڪت - پراڻي	آڙو ٻڌڻ (۲) ڪام ڪرڻ -
درسي	حلو ڪرڻ
ڀٽ	آڙي يا آڙي (۲) پٺو - پهايان
آولو (۱) ماري - شڪاري	

ٹ

ٹپ (۲) اُٹی جو اُٹی - اُٹھی
وقت

پ

پانولڈ (۱) سخی - وند بندڑ
پارک (۱) پرک - امتحان -
آزمائش

پاریڑی - پاریڑی (۱) ہکی
پاریندڑ - شکار

پُری (پُرون) (۲) پُرمی - شجرہ

پُکڑا لہ پُون (۱) پُکڑون - پُکڑ -
پُکڑ - کُکڑ

پُہ گُکڑ (۱) خمال گُکڑ -
لہوا گُکڑ - ارادہ گُکڑ

ج

جنگل (۱) دُک - عذاب

جہر (۱) جہنولت - جڈمن

جھ

جھپ گُکڑ (۱) نند گُکڑ -
ہنکی گُکڑ

جھپٹ (۲) جک - ڈنگ -
سرب - ڈک

چ

چرکیل (۲) دِل - چہنکی

اگے چرک بیل مچی

چیرون گُکڑ (۲) مار

چیز گُکڑ (۲) چوڑن - چورن

د

ددا (۱) جانور - دھوان
(پارسی دد)

ی

یو لُٹ (۱) مرٹ - کُری بوٹ

ر

رُمر (۱) اشارہ - گچہ

س

سالگاھڻا (۱) رھڻ

مُنگو (۲) دُڪ

مُٺ (۱) (۲) نانگ - ڀا

مُسر (۱) چڱو سُر

مُندھ (۱) رات - مندھو -

سالڇھي

سوجھا (۱) خبر - سڌ - معلوميت

ڪ

ڪاٺي (۲) ڪڇي - نانگ

جو قسر - ڳاٺ

ڪارا (۲) ڪارا نانگ

ڪارال (۱) مور سُر يا راڳھي

جو نالو

ڪارو لپار (۲) ميبٽ ناڪ،

ڪارو، اوندلو

ڪانڊرو - ڪانڊرو (۱) مڪزي

سر جو ٻڪي

ڪنگو (۲) ڪنگ - ڪام

زور - ڦل

ڪڇيا (۲) دُٻيا

ڪڇر (۲) نانگ جو قسر

ڪُسر (۱) خراب سُر

ڪلي ویر (۲) جنگا جي محل

لڙائي وقت

ڪندار (۱) چوٽي يا ڪنگڙي

دارا

ڪنگ (۱) ٻاٺي جو ٻڪي

ڪوٽ (۱) خراب محنت

ڪوٽيل (۱) بي وقت

ڪڇو (۲) ڪڇو - ڪڇڙو -

ڪڇر

گ

گڙ (۱) نانگ جو قسر

گُڏي (۱) ڏوري - لهي (گڏوڏو)

کومی	گچھڑو - دلہر گالہر ساندیدو نگ
ل	کوڑکرو (۱) ہالکی کوڑو ہا جہائو - کپہا - مہکم رکن
لاکھٹی (۲) چٹی	
لڑ (۱) درہام - ارنہو ہالہی -	
لڑو ہالہی	نگ
لکو (۱) مکزو ہالہی جو ہکی	کاروڑی (۲) نانگ ولندو -
لاکی چاہی	نانگن کی مند مٹندو
للو (۱) مکز ہالہی جو ہکی	گر - گرو (۲) مرشد
منج جھڑو ٹوٹھی	گروہٹا (۲) جنا گرو یا مرشد
للو ہنو (۲) خوشامد	میٹا آسن
لن (۱) نہا - جھکن	گروٹ (۲) دم
لوٹ (۲) ملو جو دول ناز جو ملو	گپ
م	گور (۱) گول
مٹو (۱) دسن	گوراہون (۲) گوم - گومیرد
مہل (۲) مڈی - خندورت -	گھہ
خرابی	گھٹ (۱) وجہ
	گھٹ (۱) ہانو - عذر - حرکت

هـ

هرايو (۱) - بدل
هوڙ (۲) ماحبت - ڪشش -
چڪ ٿاڻ
هیرئون (۱) دريل

۳۷ - سر بسنت

ا

آخولك (۱) اسعاد - سيکار بندڙ
سڏ بندڙ
آڏ مها (۱) لڪتا - اهر يا
امت (۱) خلق - مخلوقات
انگورڙيون (۱) دڻن جا گوليچ
يا تاريون - گل جو قسم
اوناھڙي (۱) اڏيارڻا پيدا ڪرڻ
اوڏاڻا (۱) اڏيڻ - مٽي جا
اُڏمڪڻي جاء (مدد سغالي)
پاڻ وڌيڪ ڪندي رهي

ن

نولي (۲) لوڙت - نماز
نپھو (۲) ذات

و

واڇديان (۲) واڇن مان - وات
مان - ڇين جي ڪندن مان
وار (۱) دير - وقت
وامينگ (۲) نانگ جو قسم
واهيرو (۲) پکين جي آڪيري
هر مٿاڇرو وقت
وار (۱) دٿون - وچ
وٽي (۲) درمي - وندي
وامنڻ (۱) نڪرڪرڻ - ڳٽي
ڪرڻ
وٿڻ (۱) دٿون - وچ
وٿڪ (۱) رنگ - قسم - وقت
وڏو (۲) ڀڄا

ک

گناه (۱) کوم - چا
گهنگي (۱) مڪڙو گل جو
ڍڻ، جو سال هر مڪڙو گل
ٿو ڪري ۽ آلهي جي لاءِ
بلائون ۽ ٻيا جانور ۽ ماڻهو
معتظر ۽ آس هر رحمداد آمن

ڪ

ڪنڌهار (۱) مڪڙي گل جو نالو

گ

گوري (۱) خوبصورت زال

م

ماهه (۱) ميهينو - ميسر (ڦلن
ماه = بهار جي ميسر)
موڙ (۱) پور - گل

ض

هوند (۱) جيڪڏهن - جيڪڏهن

پورو ٿيو

ب

بست - بست (۱) بهار جي موسم
سُر يا راڳي جو نالو
ٻن راهه (۱) ڍڻ رام - وليڪار
نبانات - اڏيڻ
ٿل (۱) برابر - مٺ

پ

پاهه - سان - دت
پراڻ (۱) پراڻا - جهونا

ڦ

ڦولي (۱) ڦلھاري - گل ڪمانين

ج

جوڙ (۱) برابر - مٺ

ش

مڪائون (۱) ماسون - ميهٽائون
نذر

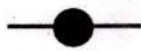
ميل - ميلهه (۱) ڪندا

اٿارتي طرفان ڇپايل ڪتاب

ڪتاب جو نالو	مصنف جو نالو	قيمت روپيا
سنڌي صورتخطي ۽ خطاطي	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	500-00
سڀي جي ٻولي	ڊاڪٽر داد محمد بروهي	25-00
اسان جون اکيون	علي مرتضي ڌاريو	25-00
سنڌ ۾ فقهي تحقيق جو ارتقاء	ڊاڪٽر قاضي يار محمد	35-00
ماليي - اهاڙي جي ٻولي	پروفيسر شيخ محمد فاضل	35-00
شڪارپور جي ٻولي	ڊاڪٽر ميمڻ عبدالجيد سنڌي	28-00
جواهر لغات اڪيچار	آخوند عبدالرحيم عباسي	250-00
سنڌي ٻوليءَ جو آڳاٽو ذخيره	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ	120-00
ٿر جي ٻولي	هدايت پير ۽ عبدالجبار جويو	40-00
ماجر، ڪڪرالي ۽ ڪاري جي ٻولي	حافظ حبيب سنڌي	50-00
ٻولي جي واڌ ويجهه	حاجي اسلام الدين مجيدانو	25-00
شاه جو رسالو	مرزا قليچ بيگ	100-00
لغات لطيفي	مرزا قليچ بيگ	50-00
هندوستان جي زباني جو جائزو	مترجم ڊاڪٽر نواز علي شوق	15-00
سنڌي پرائمر ۽ ريڊر (استادن لاءِ هدايتون)	قادر داد افغان	10-00

ڇپائي هيٺ

سنڌو لکت جو پيم الاترامي	هنتر : مترجم عطا محمد پنهور
لکت سان لاڳاپو	ايس - آر - راڻ: مترجم عطا محمد پنهور
سنڌو لکت	
سنڌي پراڻي ٻوليءَ	ڊاڪٽر داد محمد
جو تقابلي جائزو	عزيز الله "عزيز" بروهي
خالق جون سائنسي ڪاريگريون	ريوڊي : مترجم : عطا محمد پنهور
سنڌ جو مهران	مخدوم محمد هاشم ٺٽوي
رشف الزلال	مترجم عبدالرسول قادري بلوچ

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو - حيدرآباد

فون نمبر: ۶۵۲۴۵۷

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، پُرندڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪُنڌڙ، پاڙي، ڪاڻو، ڀاڄوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پڻ) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڳ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پڻ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڳ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پڻ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پڻ به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پڻ ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پڻ جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پڻ پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پڻن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پڻن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پڻ The Reading Generation

پَننَ کي گليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وَس پٽاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇاپيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رُڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٽ،
 پُڪار سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرڻ ٿا.

... ..

ڄڻ ڄڻ ڄاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ چُپن ٿا،
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهڙ چُپن ٿا،

... ..

ڪالهه هُيا جي سُرخ گلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن،
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اُٿي، هي بم-گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرقُ نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَنَ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
 پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
 - اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل . پَنَ The Reading Generation